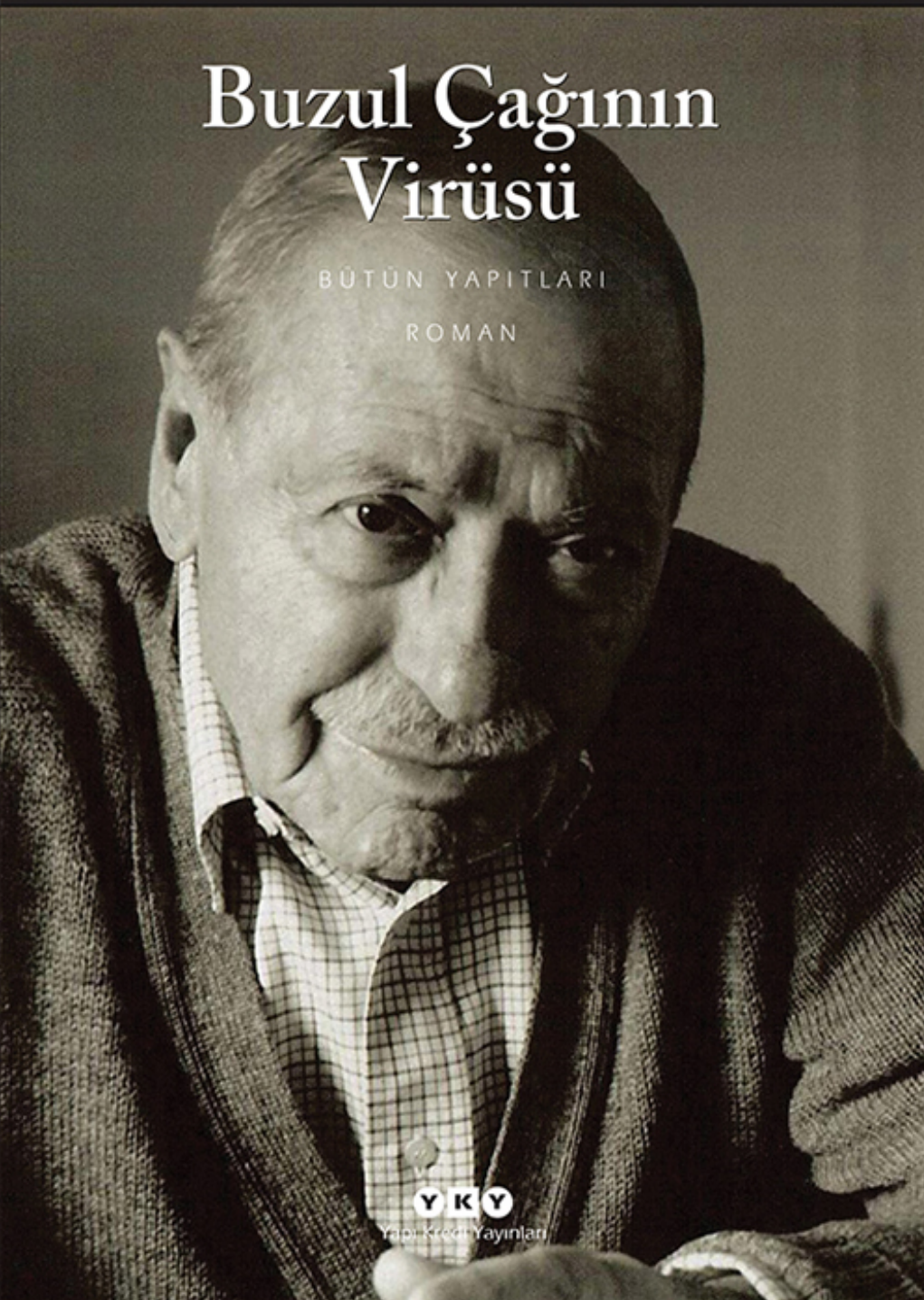
Vüs'at O. Bener

Buzul Çağının Virüsü

BÜTÜN YAPITLARI

ROMAN

YKY
Yapı Kredi Yayınları

BUZUL ÇAĞININ VİRÜSÜ

Vüs'at O. Bener (Samsun, 10 Mayıs 1922 - Ankara, 31 Mayıs 2005) İlkokulu Erzincan'da, ortaokulu Sivas'ta okudu; Bursa Işıklar Askeri Lisesi ve Harp Okulu'ndan sonra 1953'e kadar orduda görev yaptı. 1957'de Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Kamu kuruluşlarında çalıştı; 1992'de emekli oldu.

1950'de *New York Herald Tribune* gazetesi ile *Yeni İstanbul* gazetesinin ortaklaşa düzenledikleri öykü yarışmasına katıldı; "Dost" adlı öyküsüyle dikkat çekti. *Seçilmiş Hikâyeler*, *Varlık*, *Yeditepe* dergilerinde yayımladığı öykülerle tanındı. Öykülerinden "Dost" Fransızcaya, "Batak" Almancaya, "İlki" İngilizceye çevrildi. Hakkında, *Vüs'at O. Bener: Kara Anlatı Yazarı* (Semih Gümüş, 1994), *Vüs'at O. Bener: "Bir Tuhaf Yalvaç"* (Norgunk Yayıncılık, 2004) ve *Yaşamasız Yazabilmek* (Reyhan Tutumlu, 2010) adlı üç kitap yayımlandı.

Ödülleri: *Ihlamur Ağacı* ile 1963 TDK Tiyatro Armağanı; *İpin Ucu* ile 1980 Abdi İpekçi Tiyatro Armağanı; *Siyah-Beyaz* ile 1993 Yunus Nadi Yayımlanmamış Öykü Ödülü ve 1993 Sedat Simavi Vakfı Ödülü; 1992 Edebiyatçılar Derneği Altın Madalya Onur Ödülü; 1997 Ankara Öykü Günleri Onur Ödülü; 2000-2001 İsmet Küntay Tiyatro Ödülü; 2005 24. TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı Onur Yazarı.

Kitapları

Öykü: *Dost*, 1952; *Yaşamasız*, 1957; *Dost*, (29 öykü) 1977; (32 öykü) 1986; *Siyah-Beyaz*, 1993; *Mızıkalı Yürüyüş*, 1997; *Kara Tren*, 1998; *Kapan*, 2001.

Roman: *Buzul Çağının Virüsü*, 1984; *Bay Muannit Sahtegi'nin Notları*, 1991.

Oyun: *Ihlamur Ağacı*, 1962; *İpin Ucu*, 1989.

Manzume: *Manzumeler*, 1994.

Yaşantı: *Kurmacasız Bir Yaşam*, 2014.

Mektup: *Canım Tavşancığım*, 2017.

Vüs'at O. Bener'in
YKY'deki kitapları

Dost – Yaşamasız (2003)
Siyah-Beyaz (2003)
Bay Muannit Sahtegi'nin Notları (2003)
Mızıkalı Yürüyüş – Kara Tren (2004)
Buzul Çağının Virüsü (2004)
Ihlamur Ağacı – İpin Ucu (2004)
Kapan (2004)
Manzumeler (2004)
Dost 60 Yaşında (özel baskı, 2013)
Kurmacasız Bir Yaşam (2014)
Canım Tavşancığım (2017)

Doğan Kardeş
Havva - Seçme Öyküler (2009)

VÜS'AT O. BENER

Buzul Çağının Virüsü

Roman

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 2047
Edebiyat - 609

Buzul Çağının Virüsü / Vüs'at O. Bener

Kitap editörü: Murat Yalçın

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: A4 Ofset Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
Otosanayi Sitesi Yeşilce Mah. Donanma Sok.
No: 16 Seyrantepe - Kağıthane / İstanbul
Tel: (0212) 281 64 48
Sertifika No: 44739

1. baskı: Adam Yayıncılık, İstanbul, 1984
2. baskı: İletişim Yayınları, İstanbul, 1996
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Nisan 2004
9. baskı: İstanbul, Ağustos 2020
ISBN 978-975-08-0799-5

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2017
Sertifika No: 44719
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/yapikrediyayinlari
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

BUZUL ÇAĞININ VİRÜSÜ

Evet, sabâh olacaktır, sabâh olur, geceler
Tulû-i haşre kadar sürmez; âkıbet bu semâ,
Bu mâi gök size bir gün acır; melûl olma.
Hayâta neş'e güneştir, melâl içinde beşer
Çürür bizim gibi... Siz, ey fezâ-yı ferdânın
Küçük güneşleri, artık birer birer uyanın!

Tevfik Fikret
(Sabah Olursa)

'Sema'ya masal anlatmak sandığım kadar kolay değilmiş.
Bunca şaklabanlık, lafebeliği boşa gitti.
Siz sağ olun.'

V.O.B.

OĞUZ ATAY'ın anısına

V.O.B.

Buzlucam bölmeli dikdörtgen odanın, penceresiz, kapısı loş koridora hep açık üçte birine sıkışık, ayaklarından birinin kırığı takoz destekli masasına abanmış, sabah çayına eğri simidini daldırıp çıkarıyor. Ağzının kenarında yerleşikliğini inatla koruyan kabuk tutmuş uçuğu koparıp atarsa, çamaşırlıktan bozma barınağını bölüşmek zorunda olduğu çılgının gardiyanlığına gittikçe sıklaşan delirgen, kimi yalvar yakar başkaldırıları gevşer belki. Önündeki şişkin, eprik dosyayı karıştırmaya kalkışmamalı hemen, cermen türü kalorifer böcekleri hızla dağılır dört bir yana.

Gölgesi kıpırdadıkça koruk donuğu patlak gözlerini, boncuk ter kaplı kel kafasını imgelemekten kurtaramıyor kendini: Özlük İşleri Şefi. Kalkındı galiba koltuğundan, bakalım ne buyuracak.

"Gel birader! İçinden çıkamadım. Yirmi dört yılı tutturamıyorum."

Hırt. Savurdu rastgele gevelediği kurşun kalemi.

"Geldim."

Susam tanelerini sıyırdı pelür kâğıdına, ağırdan alarak, silkeledi dibi kararmış, yırtık, plastik çöp kutusuna, dirsekleriyle sildi bardak altı halkalarını.

"Bak, bu son. Bıktırdın. Emekli Sandığı'na tabi hizmetlerinin dökümüne gerek var mı? Kırk kere hesapladık."

"Yok. O tamam da, sen benim stajyer polislikte geçen hizmetlerimi hesaba katıyor musun, katmıyor musun? Tarihleri nasıl çıkarıyorsun birbirinden? Ben yaptım, on defa yaptım hep değişik çıkıyor, en az yedi ay kırk beş, en çok yedi ay elli dört gün eksik. Olmaz ki, dokuz gün yüzünden güme gider emeklilik. Gülme. Babadan kalma üç beş gayrımenkul kurtarmaz adamı. Herkes beni zengin beller. Yok kardeşim, karı, beş çocuk, anam,

büyükanam elime bakar. Tam beş, irili ufaklı, ne demektir bilir misin? Beş canavar demektir. Sap gibi kalırım ortada."

"Ya biz ne yapalım? Askerlikle birlikte on altı yılı bile bulduramadık. Dikili ağacımız yok. Ev kira. Karı çalışmasa bitik işimiz."

"Kıytırık bir memurdun. Şef yardımcısı yaptık seni. Daha ne istiyorsun. Çalıştıracak karı da bulmuşsun. Açtırma kutuyu, bilmediğimi sanma şu meseleyi."

Çalıştıracak karı, bunların kocaları boynuzludur demek. Bulaşmaktansa anlamazdan gelmeyi, sineye çekmeyi yeğliyor herkes, bu tür yarı kapalı çamur atma yöntemlerine, aşağılık dokundurmalara. Şu mesele, gereksindikçe ona yönelttiği sinsi gözdağı. Hayvan, sivri tırnaklarını geçirecek savunmasız boynuna, keyif soluması bu, biliyor deneyleriyle, her zamanki yılışık gülümsemesini takındığını sanıyor çarçabuk, oysa bir boşalma kasılması midesinde beklenmedik. Buruşuk pantolonunun içinde atıyor dizkapakları durup durup. 'İşinden çıkarılan Zekiye Köseoğlu'nun dilekçesi incelendi. Amirine, sen alçağın birisin, diyerek kapıyı vurup çıktığı tutanakla saptanan adı geçenin bu eylemi, yargı kararlarına göre, yüze karşı sövgü suçunu oluşturduğu cihetle ve dilekçi müstahdem statüsünde çalıştırıldığından, kadro dışı bırakılarak göreviyle ilişiğinin kesilmesinde yasalara aykırı bir yön görülememiştir.' O değil mi, daha birkaç gün önce bu yazıyı hazırlayan, şu namussuz derebeyi taslağına paraflatan. Tamam, anladık ben de müstahdem kadrosundan ücret alan bir zavallıyım. Ne olacak yani, yetti be!

"Bana bak! Sana bu son arkadaş öğüdü. Herkes benim kadar şaka kaldırmaz, öfkesi burnunda biri kıçını kabartan o namerdi kaptığı gibi ya alnının ortasına boşaltır ya da aha orana, hem de kabzasına kadar sokar, anladın mı!"

Kurşun yemişçesine, yana dönüp durmuş döner koltuğun arkalığına kırılan başın kıpırtısızlığına bakakaldı bir süre. Çukurundan çıkamamış gözlerinin kanlı bilyası; soluk bebekleri tavana dikili. Haykırdı:

"Herif gitti galiba!"

Sen nereden bilecektin? İpin ürkek çekilişini görmüştüm. Sofra kaldırılmamıştı daha. Gerginliğin öbür ucunu bezgin ellerim yavaşça salmaya çabalıyordu. Sözde gazetesini okuyor. Azarlamaya hazır ağzı susuk şimdilik. Alaturka hela çukurunun taşıp, mutfağı basması olayı ayda birden on beş günde bire indi, gelenekleşti. Ev sahibi cadının aldırdığı yok. Bakın başınızın çaresine, çıkın beğenmiyorsanız. Getirdiğim pisçukur ustası, tabakhane işçileri gibi alışık içimizi dışımıza çıkaran kokuya, bulamaç suda oradan oraya yüzen, dalıp çıkan dışkı çubuklarına. Aybaşı bezleri, pamukları tıkıyor ekseni dar künkleri. Pasaklı, düşüncesiz kadınların işi. Kes sesini herif. Kabak benim başımda patlayacak. Gene de sağ olsunlar, ekmek parası nasıl çıkacak yoksa. "Git sen git!" diyorum; kolonyalı mendili bastırarak ağzına burnuna, zırıl zırıl ağlayan kadının. Ertesi gününü yaşıyorduk geldiğinde, yalın gerçeğin. Kömür kırılacak, odun kütükleri sobalık edilecek, istiflenecek daha. Parmağımı uçurayazdım geçen pazar. Demir sobanın yaldız boyası kabarmış pul pul. Tablasında bir demet çıra. Kokluyorum, oh, mis. Dışarıda ayazı ışıldatan güneş, kaldırımı aşıp sızamıyor içeri. Yırtığı hâlâ ördürülecek rengi atık kilimin buruşuğuna takılmış gibi aklım, bir kedimiz bile yok. Vardı da, isketemizi boğup attı, azıttık.

Soluğumu tutarak birbirine tokuşup çıngıldamasını bekledim, zincirlerine bağlı koyun çıngıraklarının. Zili bir türlü onarılamayan kapının ardına taktığım bu sürü aracının özgün buluşçusu, nedense pek bir kutlanmıştı, ilk deneyenlerce. Kavalı eksik bu evin. Hani süt lengerleri, mandalar? Anası köylü yüreğimde ince sızısını duyageldiğim kentsoylu densizlikleri. Kasketi elinde, güngörmüş, kavruk suratı dargınlık çıkarmaz bir yarıcı için aşırı duyarlılık değil mi?

Bakışmadık.. Gazete biraz daha yükseldi. Masayla kapı ara-

sı iki adımlık zaten, kalktım açtım: Sen. Civcivim! nereden esti bu böyle? Durmuş duruşuyoruz karşılıklı güsgüleç. Bu kız bağında karpuz, enik kulağı, patlak nar. Ne bileyim Kızkulesi mi yoksa?

"Gel can gel! Ne iyi ettin de geldin. Buyur şöyle." "Ablacığım öpeyim.." diyorsun: Karavana. Sapan olmuş kaşlarına, puhu bakışlarına çarpan sevincin, kendi şaşkın göğsüne sığındı kanadı kırık güvercin misali. Bir görünmez itme gücüyle oturtulduğunu görüyorum, karşımdaki iskemleye. 'Mantonu alayım' bile çıkamıyor ağzımdan. Köpek leşi gibiyim, üstünden silindir geçmiş. Ardına saklandığı sayfaların hışırtısı dolduruyor gömüt sessizliğini, ellerinin sıtmalı titrerliğiyle uyumlu, bir de şıpırtısı, bozuk banyo musluğunun, anımsıyorum yakandaki ters karanfili, nasıl apar topar gittiğini.

Düşsüz uykulardan bile uyanmak. Yol tükendiğinde dönüşsüzlüğün mutlu kesinliğini ayırt edebileceğine inansa, dayanmak daha mı dayanılır olurdu? Yürekleri duranlar yaşama döndürülebildiklerinde 'bitti'yi algılayabildiklerini söyleyemiyorlarmış. Karanlık da bir yargıdır, açıklamadır. Demek beynin kısacık dirimi bilinçle bağıntılı değil. Ne akıl, ne bellek susturulduğunu, sustuğunu bilmeden susacak. Tetiği çeken o bile olsa, sonucu göremeyecek, 'son' hep bir umut narkozu ya da 'yeniden doğuş' Hıristiyanlığına kulluk edecek. Varsın korkaklık saysınlar, hınç kesilsin başkaları, kıskanılsın! Önemli olan bu değil. Bilincin bilinçsizliğe dönüştüğünü saptayamamak. Olumlu tek işlevden yoksunluk. Bir işleve bağlanmak, Tanrım! Yeterince, yeterince ne demek? Saçmalayamıyor. Morg soğuğu bedeni.

Gözlendiklerinden habersiz, birbirine sokulmuş iki gölge, denizin gri düzlüğünü sık örgü çıtalarıyla dilimlemiş bir görgülü Osmanlı cumbasında, birden belirmesini, ağır büyümesini bekliyor o hayalet geminin; hemen her sisli sabah ürpertisinde yinelenen, belki kendi abarttığı duygusallık, onlarca doğal alışkanlıktır yargısına karşın, yavrusunu omuzlarından sıkıca sarmış sevgin kolların sıcak koruyuculuğuna sığındığını düşlüyor, büzüldüğü kanapesinde, üzünçle.

Parmakları parmak hesabına girişmiş. Babam kadar yaşarsam? Tam on sekiz yıl sürecek ot oburluk, taşıl dayanıklılığı. Sağ olsaydı; dün gece göğsüne utanmasız, akçıl başını gömerek, onun tirfil kokulu, duygan saçlarını fırtınayla karışık yağmur gibi ıslatan bitmez tükenmez gözyaşları – kızının gözyaşları olurdu belki, şimdi şu genç ananın sorumluluğunu yıllarca önce yüklenmeye başlayabilecek. O değil, o, güvenilir baba omuzlarında geçici yılgınlığının acısını dindirebilirdi. Ne zayıf, ne süprüntü herifsin sen. Gizlenecek delik kaldı mı artık? Bin bela

muştası yedi, kıyıldı baltasında umarsızlıkların. Anladık, bir kolayını bulup sıvıştın, kaçtın hep unutma.

'Onlar ki,' gül attılar Azrail'e, uymayıp *'hainin iğvasına!'* Şahdamarında vuruntusu davulların, zurnalar, kemençeler, tulumlar, Erzurum barları erkek, görkemli; çayda çıralar, kolları havada – pamuk sakal seymenler, kılıç-kalkan şakırtıları...

Ama, sızıntısı dinmiyor kuşkulu kanının içine ığılayan, iblise teslim olmuş inançsızlığı; boğsa da tükürüklere o çatal dilli, kuyruklu zebani sırıtıyor, zifir bağlamış kazma dişlerini göstererek.

Bir onluk diazem daha almalı.

Kovulmadım. Şef ara sıra bayılma huyu edindi, uzlaştık. Memurlar nedenini kestiremedikleri değişimden hoşnut. Huylu huyundan geçmese de, takılma sınırlarını aşmamaya özeniyor denebilir, eski saldırgan tutumuna bakarak. Ölçülü güya. Ben de aşağsanmakla hoşgörü karışımı alışkanlığına bağışıklık kazandım gibi. Sabırlı mıyım, pişkinliğe mi vuruyorum işi, durduğum yok üstünde. Kendini akışa bırakıvermek, daha doğrusu bayağılaşmaya kalıplanmak. Öğle aralarında Kenan'la Mustafa iniyorlar dördüncü kattan, dış kapıda buluşup Kaşar Rasim'in kahvesine gidiyoruz, domino oynamaya. Bitişik Umumi Hela'dan ıkınma sesleri duyulabiliyor. Basıyoruz kahkahayı bilinsin bilinmesin açık saçık fıkralara. Kimin canı sıkkınsa, 'söyletme derdimi, fena ş'apar derdini' tekerlemesine başvurması gerek, birimizden birinin. Çözüme razıyız, çözümsüzlüğe değil. Atila gene evlenmiş duyduğuma göre, o gülümseyince pembegül yanaklarında beliriveren kendi gamzelerine tutkun, bakış çapkını kızla. Şuruba batık sesi bıkmasız dinlenen *Joan Baez* gecelerinden sonra ne yapsındı? Beni örnek alıp *'entarisi ala benzeyen'* operet türkücüsünün ıssıl bacaklarını okşama edepsizliğine kalkıştığından ötürü sıkı bir sille yeyip ayılacak değildi ya, *'La Kukaraççа'* kıvraklığına kurban gidip. Hak etmedim miydi ama, ey yıvaşık, bol proteinli, anlamsız su! Kabaktım, gülünçtüm her zamanki gibi. Neden caydı acaba, Eleşkirt'li dediği tomurcuk memeli, yapıncak güzeli o canım çocuktan? Anlamadım! Düzelir araları, 'mutlu son' haberini alırım nasıl olsa.. yanılmışım demek. Ben de iyiden hoşlanmıştım, ne bileyim anımsayamıyorum şimdi rengini, diyelim pusubilmez, ahududu gözlerinden, meğer neymiş büyük suçu evlatçığın –Viola pelesengiydi– tutup mektup yollamış bana, ben mıymıntıya, hay kısa boyum bosum devrile. "Billahi haberim yok!" Çarpılıyor suratıma, üstü *Wolf-*

gang Amadeus Mozart çengelleriyle süslü, boş, buruşturulmuş zarf. Kopacak gırtlağı. "İnkâr etme pis zampara, sen verdin adresimizi." Burnum güldü Atila'cığım, 'teşkilâtlı zampara' deyimin düştü aklıma. Şu mantık yoksulluğuna bak. "Kadın, yavrum, deli misin, hasta mısın? Gizlice haberleşmek istesem..." "Kadın da sensin, hasta da, deli de! Kimi kandırıyorsun eşek! Bu kaçıncı yakalanışın. Kırkına merdiven dayamış koskoca adamsın. Sübyancı mısın nesin, anlamadık gitti. Evvelallah topunu çıkarırım cebimden. Alçak ne çabuk unuttun içeri tıkıldığın günleri. Ne anamı dinledim, ne babamı. İşimden oluyordum az daha. Nene âşık olmuştum bilmem ki! Vatan haini komüniste şapır şupur, bize yarabbi şükür diyerekten mahalle kopukları mı sataşmaz, müsteşar olacak it.." Bilmiyor düşlerimde nasıl paramparça ettiğimi zavallıyı. "..bile senin yüzünden bana sulanmaya kalkışmıştı da ağzını bile açamamıştın, hatırlıyor musun? Gene ben kurtardım namusumu, yarı alttan alarak, yarı tehdit ederek..." "Nasıl?" diyorum safımsı. "Yüzsüz! sanki bilmiyor." "Sen bir daha anlat. Ne kadar tekrarlarsan, o kadar rahatlarsın." Kafama atılacak bir şeyler aranıyor çevresinde. Tir tir. Görüş günlerinde bağıra çağıra hal hatır soran, omuzlarına saldığı gür saçlarının arasına şıpsevdi serpantinler serpiştirdiğim, büyük ağzı tümden nafile umut, sümbül gözlüme bakındı! Tiksinti tortusu şimdi. Ah, ben ne yanlış adamım, atılacak safrayım. Güçlülük çok haklı. *Köroğlu, Zaloğlu Rüstem, Ulubatlı Hasan.* Sapına kadar erkek. Daldın mı aralarına dalkılıç yağı sürüsünün, on kelle üşüreceksin en az. Oysa şu tırtıllığına bak. Bir ezimlik. Hiç sızlanma. Önüne atılan kemiği havada kapıp kıtır kıtır kemirmeli, güdük kuyruğunu habire sallamalısın 'daha da var mı' ya. "Ne olur üzülme," diyorum, kırgınca, sıkılgan. "Acı bana. Ne yapalım, ben buyum, bu kadarcığım, semiremeyen bitim. O zamanlar herkes lanetlese de, azbuçuk kahramandım gözünde zahir. Altı fos çıktı. Yıllarca maliye memurluklarında sürünüp duran bir salozu..." Boyacı Müslim'in öyküsünü sonra anlatırım. "..okuttun, adam ettin. Cübbesini savura savura mahkeme salonuna girdi mi, herkesin suspus kesilip bakakaldığı; insancıkların: 'İşte o, ünlü avukat, ipten alamadığı adam görülmemiştir' dediği birbirine fıs fıs, efendime söyleyeyim..." Hayret dinliyor. "...ilk seçimde saylav atanıp, rica minnet Tüze Bakanlığı koltuğu-

na oturmayı kabule gönül indirecek bir cevval zekâ için değmez miydi birkaç yıl eziyet çekmeye? Oysa o ne?" *Ophelia!* "Ola ola ne olduk, bir sünepe memurcuk karısı gene. Aklanmasam onu da olamazdın ya! Kenef temizle, hasta hasta soba yak. İçinden çıkılmaz bakkal çakkal hesapları. Yemek, bulaşık, çamaşır. Koş işe, gel eve. Üstüne üstlük türlü hergelelikler, nutuklar, horozlanmalar... Haklısın, ama düşünmüyorsun ki, bir yazıhane kiralamak, içini donatmak, en azından bir iki yıl, yüzlerce meslektaş arasından gözü tutacak da davasını sana verecek bir müvekkil ya da Allah korusun müvekkile beklemek, yani sinek avlamayı göze almak neyle olurdu ha? Hangimizin vardı akarı kokarı, üç beş kuruşu köşesinde, satılacak tarlası tapanı, sırtını dayayacak, elinden tutacak kesesi yüklü anası, babası, akrabası, dış kapının mandalı..." İstedim mi pek dokunaklı konuşurum canım. Omuzları sarsılmaya başladı bile. Ağlıyor didem! Gene de pek kolay pes etmez. Zararı yok, bugünlük atlattık ya vartayı, sümüğünü çekerek, "Mendil vereyim mi?" "Eksik olma.." Kesik kesik çemkiriyor: "Çene çene çene! Bıktım usandım. İftira atmakta da üstüne yok. Ben seni büyük adam olacak, koltuklarım kabaracak diye sevmişim öyle mi? Yazıklar olsun! Ben senin ince ruhuna, şair tabiatına tutulmuştum aptal!" Duy ince ruhum duy. "Çatır çatır fakülteyi de bitirdin maşallah, nasıl umutlanmazsın. Bari nazik, herkesin sandığı gibi efendi bir adam olsaydın, ne gezer, gösterişmiş, şairlik mairlik de rafa kalktı, kaba, serseri, küfürbaz, kafadan kontak biri olup çıktın başıma. Tevekkeli dememişler, besle kargayı oysun gözünü.."

Yavaşça yaklaşıp sarılıverdim sırtından.

"Sırnaşma! Soğudum, buz gibi soğudum senden anlamıyorsun."

"Bebeğinden, Peygamber Efendimiz dediğin şu benden öyle mi?"

Ses yok. Çevirdim başını, tutup öpücüklere boğdum ıpıslak yüzünü, gözünü, gıdığını mıdığını, yokladım taş memelerini ustaca. Kızışıverdi, yükseldi nabzı. Anlaşıldı. Hooop, doğru yatağa! Ama ne sevişmek, göze göz, dişe diş. Çürüttüm, mosmor ettim her yanını, kırdım kemiklerini, o da koparayazdı şuramı buramı.

Ya Atila'cığım işte böyle. İnan, çok özledim seni, yumuk

gözlerini, kikir kikir gülüşünü, samba figürlerini. *'Fincanı taştan oyarlar..',* gitmez senin ayarsız, boğuk sesinden gayrısına öyle güzel, ama demek evlendin. Yüce Ulusumuza hayırlı, uğurlu olsun. Devrim günü yedek subaylığından kalma asteğmen üniformasını sırtına geçirip barikatları rahatça aşarak bize gelmiştin, üçümüz sevinçle kucaklaşmış, ağlaşmış, bağrışmıştık galiba, kaşına yıktığı fiyakalı şapkasını daha görmediğimiz *Cemal AGA*'nın hülyalı, içli sesinden ilk bildiri yayımlanırken. 'Bu harekâtın fikr-i müdîri'ni pek anlayamadık dememiştik yanılmıyorsam. O gün selanik yemiş miydik? Yememiştik sanırım ilk kez. Savarona kapalıydı. Savarona dediysem, ünlü yat değil, pastane.

Dar alın. Alaprus saçlar. Akıtma, yenice tüye durmuş bıyık, çizgi üst dudakla pot burun oyuğu arasını dikeyine belirsizce taramış. 'Anacığım, gözlerim ne diyor biliyor musun? Öl de öleyim.' Bakışabiliyoruz: Doğru. Ölüm sürmeli; ama zaman büyüteci altında kendini eleveren aşırı, yapma mutsuzluğa yer yok artık, gerçek yıkımlarını bile gölgeleme, gülmeceye dönüştürme becerileri edindi soluk fotoğraf, kalp duyarlılık, kıl akıllılık görüntüleri sergilememeyi de öğrenmiştir umarım. Bırakıp gitti beni, bilemeyeceği, kestiremeyeceği geleceklere.

Çilenti durdu.

Ilıca'dan ilçe merkezine inen yolu ikinci kez yarıladık. Güneş, incir ağaçlarının bodur yükseltisinde epey duraksayacak.

Hemen her akşam üzeri içmemeye karar verilen yitik saatler, Bektaşi özrü oluyor, gün batımından sonra pencerelerin tıkırdatılarak, genellikle birinin dermeçatma evinde ya da Lezzet Lokantası'nda beklenildiğini haber vermenin.

Taşköprü'nün paslı korkuluklarına tutunmak. Kendi duru akıntısını yorulmadan sürdüren dereye salt bakmak, boş, uzun. Arada bir atlı geçerse öteyakaya ayak değiştirmek. Susadığını sanmak, çıpırtı uyarısına bağlamayarak. *Pavlov* kuralı.

Aynılık, deprem beklentisini unutmuşluğumuza bile güvensizliğini koruyan, karşı konulmaz, somut güç.

Dün, kavak ağacına güdüsel iniş çıkışını yakaladığımız karınca dizisinin yuvasını araştırmıştık, öç almayı düşünüyorduk aksaksız işleyen bir düzenden. Bugün gene bakınacağız sağa sola. Olay.

Tutturmuştu: 'Beni al!' Gebeymiş kırığından. Dul ev sahibimin tam on üç yaşındaki kızı. Bir avuç kinin yutmuş. Canından oluyordu az kalsın, bebek düşmedi. Aldırışsız sokulgan, türlü cinsel oyunlara yatkın, kızlık koruyuculuğuma gülüyor,

deli! Çalkandı kasaba. 'Büyüğünü vereyim sana. Erkeğimiz ol. Gitme evladım, senin suçun yok.' Savcı Kemal'le çabuk dostluğa yol açacak ilk çatışma. Sağlam kadın, gizlemedi olanı biteni, Ayça'cık bile, ablası da. 'Bakamam yüzünüze. Hakkını helal et teyze. Allaha emanet olun.'

O tabansızlığın sefil utancını mı besleyip büyütmüştüm yüreğimde? Üçüncü kadehten sonra birkaç damla gözyaşı anlayışla karşılanıyordu. Mülayim'in 'saygı duruşu' komutu cankurtaran sayıldı. Benim için de. Ayağa kalkıp kıkırdamalara katıldığıma göre. Sofra arkadaşlarına ilk tepki Faik'ten gelmişti: 'Bu hayvanca şakalara dayanamıyorum.'

Kestim ağlamayı. Oyun da kendiliğinden sona erdi. Gene de yıkıla yıkıla bağ içindeki kulübeme vardığım kimi geceler, elbiselerimle üzerine devrildiğim ot minderli kerevette, bacaklarımı karnıma toplayarak hıçkırdığımı anımsıyorum. Olmasın mı o kadar?

Demokrat Parti'ye kurucu üyeler aranıyor şimdilerde. İlçenin ileri gelenleri, fabrikatör deniyor, un değirmeni sahibi aslında, Muzaffer Kaya, askeriye ot yüklenicisi Nusret Soyupak, Santral Oteli 'müsteciri' Naci Kurnacıoğlu'na baskı yapılmış, istifa etmişler. Savcı Kemal, Sağlık Memuru Hıdır, Nüfus Memuru Mülayim yeni adaylar peşindeler. Kendi geliştirdiği bir alaşımla ucuz diş kaplayan, adı 'iştirakçi'ye çıkmış dişçi Kudret Akkeleş'i kandıramamışlar ya da o yanaşmamış galiba. Halk, esnaf kesiminde yüksek sesle açıklanabilir düzeye varan tartışmalar, küçük memur çevrelerinde de bayağı ateşlendi.

Şehir Kulübü'ne dadandı bizimkiler. Faik'le ben uzak duruyoruz. Faik'in terhisine beş altı ay var. Kollanması gerek. Beni de harcayacaklarını adım gibi biliyorum. Kulaklarına kar suyu kaçtı bir kez büyüklerimizin. Çoğu Savcı Kemal'in, sünnetçi Rıza'nın bekâr evlerinde kurulan çilingir sofraları seyreldi. Kemal, Hıdır, Mülayim ayrı ayrı bir süre sınamışlardı beni. Ne kadar içkili olsam ağzımdan laf kaçırmayacağıma güvenildikten sonra 'dergâh'a kabul onuruna erişmişim. Faik, babasının genç ölümü yüzünden bırakmak zorunda kalmış yüksek öğrenimini. Fransızca'sı bayağı iyi. Zeki. Şiir meraklısı. *Nâzım*'ı dinliyor, ama tutuk, katılmamışlığı belli, başıboş, furya esrikliğimize. Saygılı görünmeyi yeğliyor gibi. Ben ayağımdaki kısalık yüzünden sakata ayrılmıştım. Kısa süreli yedek subaylığımı yaptım. Tamburi Hayrullah Paşa'nın topal yaveri. Sağsan prozit paşam! Değilsen nur içinde yat. Mal Müdürü'yüm. Ne de olsa iki dönem İktisat Fakültesi'nde dirsek çürütmüşlüğüm var. Rus klasiklerinden, Fransız yazınından Türkçe'ye çevrilenlerin hemen büyük bir bölümünü okumuşum. Kolayıma gelen hece kalıbıyla evrensel barış, çokuluslu mutluluk dizeleri döktürüyorum, uyak sıkıntısı çekmeden, duygulanılıyor. Hıdır'ın güçlü belleğine hepimiz

hayranız. En büyüğümüz. Otuz beş yaşlarında. Sesi güzel, tatlı bas. İyi saz çalıyor. Coştuğunda *Dadaloğlu, Karacaoğlan, Pir Sultan*'lar, Bektaşi nefesleri, daha niceleri sıralanıyor ardı ardına. O kendinden geçmeler sünnetçi Rıza'nın bulunduğu geceler doruğuna ulaşıyor nedense. Rıza'nın kocaman, zümrüt alacası, parlak gözlerine açıktan değilse de, biraz tuhafça ilgilenmeyen yok gibi. Aldırmaz. İç çekip kürdilihicazkâr şarkılar söylemeye vurur kendini. Kemal'in evindeki toplantılara güvenilir dostlar dışında katılan olursa, *Nâzım*'ın, tahta döşeme altına saklanmış ilk basım kitapları çıkarılmıyor ortaya. En çok *'Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin Destanı*'ndan bölümler okunuyor. Meğer ne kadar yumuşak, *'kalbinin infarktı'* gibi üstüne titrerce okuyormuş *'mavi gözlü dev'* şiirlerini. Uzun yıllar sonra kırk beşlik plakta dinlemiştim de kendi sesinden. *'Bu gün pazar / Bu gün beni ilk defa / güneşe çıkardılar / Ve ben..'* Utandıran, zayıflığı böylesine yücelten duygusal şiir. Faik en küçüğümüz. Kemal otuzu geçkin. Gaga burunlu, varyok ağız, deli bakışlı. İğnelemediği, hele yufka yanını yakaladı mı, inceden alaya almadığı kimse yok. Korkunç dayanıklı içkiye. *Sertel*'lerin evine girip çıktığından, *Esat Âdil Müstecâbi*'yi tanıdığından söz ederdi. İnanırdık. İçimizde en bilgilisi, okumuşu, azarlansak da bazen, önemli değil. *Marko Paşa* tiryakiliği, sarılganlığı ne zaman başladı? Aşağı yukarı o dönemlerin fırtınası. Kapatıldıkça ad değiştirerek çıkardı. *Mâlum Paşa, Merhum Paşa*'sı aklımda kalmış. Karikatürcüsü *M. Uykusuz*; çoğu imzasız yazılar, belki de tümü –*Sabahattin Ali*'nin, *Aziz Nesin*'in kaleminden çıkma mı denirdi? Hey sevdalım, beni de o tutkusu yurdu sarmış az sayfalı gazete-dergi kırmasının yazı kadrosunda sanmıştı da, gülümsemekle yetinmiştim. Nasıl kıyar, uyandırırdım, geleceğin ünlü şairi, yazarı düşlerine dalıp gitmişliğinden seni!

Kavak ağacına yönelirken durdurdu Faik. Elli altmış adım uzaktalar. Doktor Doğan Alp'in karısıyla, Veteriner Fethi Kozak'ın karısı. Fethi ortaokuldan sınıf arkadaşım. O da yedek subaylığını yapıyor. Tanımazdan geldi ilkin. Haklı. Kız Fethi derdik, hey gidi! Ak tenli, uzun boylu, orasına burasına el atmaya kadar vardırılan çirkin takılganlıklarımıza bile incelikle direnmekten, kimi de oturup hüngür hüngür ağlamaktan öte tepki göstermezdi. Topal Osman'dı bana takılan tarihsel, doğru ad. Erzincan'dan Bursa'ya aktarılmışım o yıl. Kendinden birkaç yaş büyük azılı öğrencilerle haşır neşir olmuş, özü korkak, dışyüzü dövüşken bir bacaksız piçiko! Gezi zamansız. Kaçacak yer yok. Doktor, ağzından eksik etmediği piposu, hep özenli giyimi, ölçülü, levanten yürüyüşü, kimseyle senlibenli olmayışı, kumral, kısa, kıvırcık saçlarıyla çelişmeyen baş yapısına uygun, eski çağ yontularını andıran soylu yüzü, hafif kalçalı, güçlü, dengeli bedeni, mavisi yoğun gri gözleriyle ilçede hemen herkesin çekindiği bir genç adam. Hükümet tabibi. İş gereğiyse görüşüyoruz ara sıra. Balıkesir'den gelmişti. Yakınlığını kapama rahatsızlığını sürdürmekte güçlük çektiğini seziyorum. Kırmamaya çalışarak uyarırdı beni. 'Hiç değilse, haftada iki gün dinlendirin karaciğerinizi..' Birkaç kez de, hükümet konağındaki odasına uğrayan karısıyla karşılaşmıştık. Kanapede bekleme sıkıntısını, üstten atkılı rugan pabuççuklarını durmadan sallayarak zor geçiştirebildiğine göre, evcilleştirilmeye çalışılan, pancar yanak, sarı-buklet saçlı, beş altı yaşlarında, büyüksenen, ayrıntı kaçırmaz bir çocuk: kızları.

Bekâr erkekleri karılarına tanıştırmayı, hele evlerine çağırmayı akıllarından geçirmez ilçe yerlileri. Oysa Girit'li göçmenler uyanık, denetim savsaklamaz ilişkileri, ama bağnaz sayılmazlar. Memurlar da, çevre geleneklerinin hoş görmeyeceğini

sandıkları davranışlardan kaçınıyorlar elden geldiğince. Pek seyrek, aralarında evli olanları bulundurmayı da gözeterek, 'sorumsuz' arkadaşlarını sofralarına buyur etmeyi göze alırlardı. Yengemizi hoşgeldinlik görebilsek de, yok olurdu ortadan, dolaşamazdı ayakaltında. Evin sekiz dokuz yaşlarındaki beslemesi ya da oğludur, görünmez ellerin özenle hazırladığı sıcak mezelerin dağıtıcısı, rakı oburluğumuzun sızmacasına doyurucusu, aile başkanının duvar yumruklaması, gerektiğinde hırçın seslenmesi aracılığıyla.

Subaylara, ailelerine 'Askeri Mahfel' sosyal hizmetler sağlar. Saygıdeğer kişilerin, öğretmenlerin, başıbozuk yönetici düzeyindeki memurların, bunların yakınlarının da yararlanmasına izin verildiği uygarlık simgesi. Gene de, özellikle haftada ya da on beş günde bir yapılan danslı eğlence, nişan, nikâh, Ulusal Bayram, yılbaşı, Zafer Bayramı gecelerinde ağırbaşlı olmak, ölçülü içmek zorunda 'yalnız gençler'. Kendilerine ayrılan seyirlik sandalyeler bölümünde oturabilir, Amerikan Bar'ın taburelerinde yarenlik edebilirler. Aralarından yakışıklıca birkaçı, içi giden, mercimek göğüslü üç beş kızcağızın, kasıntı, soluk aldırmaz, diken üstünde oturur babaları, hatırı kırılamayacak komutanlardan, ilçenin oturaklı büyüklerinden birinin yardımıyla yola getirilebilmişlerse, 'refüze' olunmamak güvenceye alınabilmişse önceden, bir, bilemedin, iki kez dans edebilme fırsatını bulabilir; üyeleri yumrucuk kafalı erlerden oluşan teneke çalgılar bağırtkanı, 'notaya bakarak üflüyoruz' çalımlı resmigeçit bandosunun, tangodan fokstrota, fokstrottan valse falsolu geçiş şaşırtmacalarına ayak uydurmaya çabalayarak, bacakları tirildeyen, avuçları sırılsıklam, ürkek eşlerini kendilerinden herkesçe ayırt edilebilir uzaklıkta tutma kuralına uyma koşuluyla. İngiltere'de eğitim uçuşları yaptıkları sırada verilen buyruklara aykırı olarak delice uçak kullandıkları için yurda geri gönderilip, piyade sınıfına geçirilen iki genç subayın, ilçeye grup halinde gezi amacıyla uğrayan üniversiteliler arasında tanıdıkları iki genç kızı Orduevi'ndeki eğlence gecelerinden birine getirmeleri büyük olay olmuştu. Kurmay Başkanı hemen göndermiş emir subayını yanlarına. Meyveli gazozlarını bile bitiremeden salondan çıkarılmış tıfıl teğmenler, çağrılılarıyla birlikte. Bu da yetmemiş

yirmi sekizer gün oda hapsi cezasına çarptırılmışlar. Savcı Kemal duramaz, takardı kancasını hemen, kendince sindirme yöntemi saydığı böylesi uygulamalara. Bu olayda da ne yapıp etmiş, gizlice onaylarını alarak subayların, onların adına Kolordu Komutanlığı'na telgraf çektirmiş, savunmalarının alınmadığı gerekçesiyle galiba, cezalarının kaldırılmasını sağlamıştı. Ama o subaylar da, mimli oldukları gözönünde tutularak belki de –bir uzak, başka ilçedeki birliğe sürülmekten kurtaramamışlardı yakalarını.

Savcı Kemal'in yargısı: 'Monbey!' Sesimi çıkarmıyorum. Oysa, ilgisindeki esnemez içtenlik etkisine bağlayamadığım bir edilgen canayakınlık duyuyorum doktora. Hele, gecikerek de olsa, beni karısına tanıştırdığı günkü olağan, sevimlice tutumundan bayağı duygulanmıştım. Kapkara saçlar. Dolgunca, yürek biçimi bir ağız. Şakak tüycükleri ürpertili. Ufak tefek. Gözlerime sokulan *magnesium* pırıltısı. Hemen çekildim yüzünden. Sağlamca tuttu ellerimi. Boynuma dek kızardım.

Kaçıncı anason bulanıklığıydı bardağının?

Duman bulutlarından sıyrılabilen tutkal sarısı ışık damlağı, gerdanı ikiye katlı azman adamın ipini koparmış, sinekli gözbebeklerini bırakmıyor hiç. Karşısındaki saç kargaşası, ağız artıklarıyla dolu tabakların, şişe dikitlerinin arasına yayılmış. 'Getir gardaşım getir! *Chateaubriand* bu ha?' Yumuşak kalınlığına kör bıçağını yatırıp boğazlamaya çalışıyor pembe, pıhtı eti.

Çakışmalı yanar sönerliği, dönengeç spot lambalarının. Pistin boşluğunu çevreleyen masalar, üzerlerine kapanan, arkaya devrilen kafatasları, püskürten, gemi azıya almış, kısık, yayık, zırlak kahkahalar, koşuşan kara giysili garsonlar, tavanda elektron fırıltısı, zebra şeritleri kesişemeyen duvarlarda.

Kireç suratlı, kelebek kravatlı sunucu: Şimdi, büyük kalça, okşam kıvranmaları, sarsıntıları arasında gösterecek ak yuvarlağını. Hormonla azdırılmış asalak, mor halkalı memeler, karayosun bağlamış apış arası, kıç çizgisi! Bayanlar, baylar! Bütün özveriler, hazırladığımız bu göz kamaştırıcı atmosfer, birinci sınıf malzeme, sizler için! Amacımız, küskün, sünük dölyataklarınızı kızıştırabilmek, gevşek sünger dokusuna alkolle sulandırılmış kan pompalayarak büyütebilmek erkeklik organlarınızı! Teşekkürler! *Streaptise! Vedette* yıldız! Evet, alkışlarınızla huzurunuzda, Senorita Manuela Kampanela!

Şakaklarına sürekli vuran ebonit tokmak. Bağırsaklarında uyuyan tatlı su yılanı, alacasız, kaygan. Kanım kırmızı değil. Boşaltılıyorum, emiliyorum.

Amonyak geçici aygınlığı. Pisuarda naftalin tabletleri, sigara izmaritleri. Alnını dayayıp soğuk fayansa işetiyor şarıl şarıl önündeki pörsük, esmer, sünnetli uzantıyı.

* * *

Bilinç açılması denebilir. Radyoya dokunma! açık seçik uyarısıydı galiba ağaran aklının. Yirmi dört basamak merdiveni yuvarlanmadan çıkabilmiş, ışıkları yakmış olmalı. Kolları bağımsız, güçlü. Mutfağa yöneldi önce. Kaçışan hamam böceklerine saldırdı, bulaşıktaşının birikintisine üşüşmüş. Yumruğun altında kırılan, çatırdayan kavkıların saldığı krema sıvandı ellerine. Birden eklemli çeliğe dönüşen biçimsiz parmakları işlemeye başladı çılgınca. Yatık, sırt sırta sıralanışlarından çekilip alınan porselenin, becerikli ellerde biçimlendirilmiş düğün armağanı birkaç kristalin, cam bibloların taş döşemede patlayan parçalanışları. Buruşturulan, bükülen, yırtılan alüminyum. Beton direkler dirençli. Kapılar tekmelenerek söküldü rezelerinden. Boş yatağı delik deşik eden parıltı, hiçliği biçerek, dönüp donuklaşarak, is lekeli duvarlarda dikey asılmışlığını, tellim alık saptamaların sıkılmazlığını sürdüren fotoğrafların mukavva suratlarını doğradı, deldi süzük gözlerini kıyım hıncıyla. Çatırtılarla ayrılıyordu iskemleler, koltuk bozuntuları kağşamış bacak bağlantılarından. 'Nonoşum! *Bir tanem, nur tanem!'* Hoho! *Ça, par example!* Bütün evlerin, apartmanların kapılarını çalacağım, çıkanları darağaçlarında sallandıracağım! Yiyahhu! Hadi geçirin deli gömleğini sırtıma. Damgalayın böğrümü, cazırdasın! Korkmayın komşular, duvarlarım açık hepinize. Sinmeyin perde arkalarına, söndürmeyin ışıklarınızı. Yangın, lav, bora! Hey hovarda, lüle saçlı, güzel Tanrım! Uzaya saldığın piç yıldızlarınla övün! Kanım kırmızı değil diyorum, anlasanıza!

Kalın cama girmiş, bilmiyor bileğini. Sıyırtarak çekiyor geri. Hiçbir ilkeye adayamadığı cömert kan, koyu kırmızı, kas yırtıklarından yayılıyor çaresiz avcuna.

Allegro şakıyor artık kapı zilimiz. Melodili zil. Çıngırakları attık. Oda musikisi yakışık alır diyordunuz, sobalı, yeni taşındığımız eve. Bilin bakalım öyleyse, çalınan ne? Hayır efendim, yanıldınız. *Marche-funèbre.* Kıs kıs gülüyor. E, bir de dönmüşse? Kafadanbacaklıdır, döner. Görsün, nasıl yerle bir ediliyormuş her bir şey. Hanımefendi! ne sandınız, benim işte o zibidi! Geri dur, sıçarım bak ha, babanın şarap çanağına! Yumrukla sen daha yumrukla!

"Polis! Aç arkadaş, yoksa zor kullanacağız."

Birinci şubede suratında şaklayan tokat. Belkemiğine inen nalçalı kundura. Oysa apaydın kafası, baygın sinirleri, şaşılacak kadar.

"Bir dakika efendim, geliyorum."

Tokmağı çeviren sol eli zarif, delikli süed eldiveni eksik. Yüzünde istedi mi oluştuğunu çok iyi bildiği, biraz hakkı yenmişlik, *Mevlâna* bilgeliği, saygıya zorlayan çelebilik. Buyurganca tatlı sesi:

"Buyrun buyrun beyler, bir şey mi istediniz?"

Durumsamayı bırakıp iki adım atıyorlar içeri, kamaşık gözlerine serilen perişan görünümle, elleri yanlarına sarkık, düzgün giyimli, saçları filozofça dağılmış adamın dingin tavrı arasındaki tutarsızlık, şaşkınlığını sürdürüyor nasıl bir tutum izlenmesi gerektiğini kestirememenin. Dayanamıyor acınaklı, elmacık kemiği çıkık olanı:

"Aman beyefendi ne bu hal?" Öbürü, sağ eli namlusu yere eğik tabancasının tetiğinde, tetik daha. "Fena kanıyor bileğiniz, çabuk bağlayalım, sonra kan kaybından..."

Sokrates, kim demiş? umursamazlığıyla damlayıp duran suçsuz kanının yavaş akaraklığına bakarak ilgisiz, daha şaşırtıcı olmanın tadını çıkarabileceği bir yanıt araştırıyor kafasında, bulduğunu da sanıyor.

"Önemli olan şu gördüğünüz minyatür *Pompei*. Geri planda

Vezüv panosu görülmüyor yazık ki! Neyse üzmeyeyim sizi daha fazla. Zahmet olacak, sağ arka cebimde mendil, alır mısınız memur bey, lütfen."

Anlamadılar. Kolaçan edildi odalar, mutfak, bakıldı her yana. Ceset yok. Zaten anlaşılmadı hiçbir zaman. Genel, değişmez kanı. Hele şu dağlı sokamadı bir türlü beline o bela zırıltıyı. Karşı koymaya kalkacaktı ki, dan, dan! açıversin 'münasip' yerinde bir kara delik. Öteki iyi çocuk, çok iyi besbelli, saf ipek. Anlamasa da anlayışlı.

"Önce hastaneye götürelim, ne dersin Ahmet?"

Jeep hırıldıyor. Yetim sokaklar. Ölümsü ışığı uzayıp kısalan farların.

"Biz aklını kaçırmış birini beklerken... Ev sahibiniz telefon etmiş. Çok sakin bir beydir, delirdi galiba demiş, koştuk." Biraz geç kalmadınız mı?

"Denedim, görüyorsunuz başaramadım."

"Peki, neden? Kırılıp dökülmedik eşya bırakmamışsınız. Ne olacak şimdi? Bereket komşulardan şikâyetçi yok."

"Kanımdan kuşkulandım. Başka bir şey dolanıyor gibi geldi damarlarımda."

"Ne gibi?"

"İrin gibi, sidik gibi bir şey."

"Estağfurullah." Ne incelik. Toy! Adam olmaz bu delikanlı. Beriki alıyor sözü. Dik sesi. "Çok mu içtin arkadaş? Ayık görünüyorsun ama..."

"Bir dostum vardı, demişti, delirebilirsen iyi."

"Bırak bu numaraları, evde miydi yoksa?"

"Hayır."

"Çok mu seviyordun karını?"

"Hayır."

"O mu çok seviyordu seni?"

"Hayır."

* * *

Başasistan olmalı, dinleme aygıtını bırakırken, yanına sokulan hemşireyi tersliyor. "Dik tutun hastayı yatırdınız mı gider.

Rahatlatın, kesmeyin oksijeni. Gayet ağır verilecek serum. Gelmedi mi tahlil sonuçları? Gelmez. Bir daha telefon et aşağıya. İlaç yüklemesi belli. Bu yaşta adama, deli mi bunlar? Şu kızcağız gidiyor galiba, çabuk.."

Sedyeyle getirilip, muşamba örtülü yatağa yan yatırılan, sakalları en az beş günlük delikanlıya bir göz atıyor. İki büklüm, ses soluk yok. Ak gömlekli, yüzü sivilceli biri: "Sağ," diyor, "sokakta bulmuşlar." "Anladık, her şeyi ben mi söyleyeceğim, haber verin nöbetçi operatöre.." Başını yumrukluyor. "Var mı dosyası, yok. Ne bu! Dik, kes, biç, hortum sok, yıka. Hep de beni bulur, ardı arkası kesilmiyor. Melek! Kaburgadan gir. Baksana kıpkırmızı idrarı. Bağırıp durmasın, sabaha kadar idare eder. Siz ne dikiliyorsunuz orada?"

Ahmet sinirli, fısıldaşıyorlar. Herkes can derdinde. Ne olmuş kesilmişse bileği. Mendil katlarının üzeri pembeleşti. "İyi." Hızla çözülüyor atılan kördüğüm. "Bu kadar ne sıktınız kardeşim, mosmor olmuş adamın eli. Dua et atardamara rastlamamış. Sık dişini biraz, iki dikiş atalım. Sarhoş muydun, dövüştün mü? Marifet, değil mi?"

Basıyor tentürdiyodu. Karıncalanma sadece parmak uçlarında.

"Marifet bu işi tamamına erdirmekte. Bir sürü dubaracı. Her gece senin gibi kazkafalılar yüzünden çekmediğimiz kalmıyor. Tamam, gidin.. Kedi kıçını görmüş.. tövbe yarabbi! Haline tavrına bakan da seni adam beller. Ayıp!"

Sorgu yargıcı, üstüne kırmızı ıstampa mürekkebiyle çift ay vurulmuş, kapağı yırtık dosyadaki kâğıtları parmağını arada tükürükleyerek duraklaya atlaya çevirdikten, sarı kabarık zarfı ağırlığını kestirmek istercesine birkaç kez tartıp bıraktıktan sonra, kalın camlı gözlüklerini çıkardı, cüceleşti surat, ileri miyop demek, çipil gözlerini kırpıştırıyor, çeneleri kopacak esnemekten. Boynunu da kütletti. Toz içinde, havı dökük, kırmızı kadife, şano perdesi. Verevine toplanık kanatları. Tavana dek raflara tıkıştırılmış klasörlere baktı uzun uzun. Burnunu kaşırken üzerindeki tek uzamış kıla takıldı parmağı, tırnak ucuyla kökünden sökmeyi denedi, beceremedi, pofurdadı. Cımbız gerek. Karşısında dikilip durduğumu görmezden geliyor, çıkarılan kelepçelerin bileklerime oturmuş acısını ovuşturarak gideremiyorum, paylanabilirim, bacaklarımın beyincik tepkisini önlemeye çalışan aklımın hazıroldalığını korumalıyım. Pencereler zıngırdıyor, caddeden Anafartalar yokuşuna vururken zorlanan, Ulus yönüne inerken hızlanan kamyonların, belediye otobüslerinin yolu sallamasından. Yorgunluğunu, iç sıkıntısını, tekdüzeliği geçici bir süre için unutturacak öfkenin bir türlü oluşamayışına sinirleniyor belli. Sarışınlığı, karmakarışık saçları yaşını gizliyor. Kırk yok, sanmam, otuz beş artılar içindedir olsa olsa.

Dönüşümlü vantilatör vınıltısı. Buyruk bekleyen, telleri erken ağarmış saçları, tepesinde topuz, boyun damarları şişik, daktilosunun gerisinde, bel ağrısını iki de bir eğilip doğrularak geçiştirmeye çalışan boz önlüklü genççe kadının, ufarak, karası lekeli gözlerinde bile belirgin sabırsızlık. Kara silindirinde ak kâğıt: Tek tek vuruşların hızla birleşerek, ayrılarak noktasız, virgülsüz, doluşumunu bekliyor bir çoğul anlamsızlığın, alabık yüzeyine.

Yürüdü sarı tüylü el, süslü kapağına Sipahi paketinin, açılıp kapanma çıtı arasında mavimsi yalımı görünüp yitti çakmağın, *Zyppo*. İki üç nefes çekildi, nedense hemen bastırıldı tablaya bükülerek ortasından, yılık ağzında eğri duran uzun sigara. Dağılırken solundum dumanı, benzin kokusunu, başımda hafif dönme, içim durulmaya yüztutmuşken..

"Otur!"

Sırtım dayalı tahta sandalyeye. Ellerim kucağımda. Topuklarım bitişik. Arttı yangısı yanaklarımın. Çevremde dolanıldı. Manga dizisi karşımda. Doğrultulmuş uzun namlular bağlandığım direğe.

"Yaz kimliğini kızım sanığın." İşaret verildi: ateş! Bakalım ne zaman vurulacağım?

"Bekârsın demek?"

"Evet?"

"Niye gizledin nişanlı olduğunu?"

Biz her şeyi biliyoruz. Anladık, aklımdan geçenleri de biliyorsunuz, tamam. Bırakın gideyim öyleyse, gereği ne bu oyunun?

Renk değiştirmediğini umarım yüzümün, sıkıyorum yumruklarımı. Üç aydır tutukluyum. İlk kez çıkarılıyorum yargıç karşısına. Dilekçelerim yanıtlanmadı. Tepinen bir kuzeyli *Lincoln* torunu: Ben avukatımı isterim. Savcı Kemal'in uyarılarını anımsıyorum. 'Başına bir iş gelirse tehlikelidir öfke. Gevezelik. Her sorunun altında bir bit yeniği vardır. Eveleyip geveleme. Hep inkâr et. Hayır de elinden geldiğince. Gerekirse terslen. Arada sırada bilemeyecekleri, beklemedikleri önemsiz doğruları söyle. Mal bulmuş magribî gibi üstüne atlarlar.'

"Kimlik kâğıdımda bekâr yazılı sayın yargıcım." Yani? 'Medeni durum' kapsamına girmez nişanlılık ilişkisi. Usuldan çatışma başladı, kızardı gibi avurtları. İyi mi ettim acaba?

"Burada numara sökmez anladın mı, ben ne sordumsa onun cevabı verilecek. Kimlik kâğıdıymış. Ne yazar! Biz ne anasının gözü geçinenlerin dilini çözdük anladın mı.."

'Anladın mı' hastalığı var anlaşıldı adamcağızın. Oyunbozanlık etme. Onayladım üstünlüğünü başımla. Gene de tepeden bakma haksızlığını çürütmek dürtüsüne kapıldım.

"Efendim, siz bana nişanlı mısınız diye sordunuz da, hayır mı dedim?"

Yutmadı, duraladı. Elleri arkasına bağlandı, gidip geliyor bezekli halının üstünde, durdu önümde.

"Hadi anlat bakalım!"

Şimdi bu soru mu, arkadaş ağzı mı? *Aragon*'un, *Prévert*'in bilmediğim, o kadar çok ki –şiirlerinden birinin ilk dizesi olmasın? Neden ilk? Ya da şifre anahtarı, parola? Nasıl yanıtlasam haşlanacağım, amaç açık.. Bönlükten mi gelmeli? Çocuklaşmalı. Bir, iki, üçler/Yaşasın Türkler/Dört, beş, altı/Polonya battı/Yedi, sekiz, dokuz/Almanya domuz/On, on bir, on iki/İtalya tilki/On üç, on dört, on beş/Amerika kardeş.. Bayağı Kâğıthane safası! Ölüyordum korkudan.

"Ne anlatayım bilmem ki, sayın yargıcım? Sıradan bir memurum işte, bildiğiniz gibi. Öyle ilgi çekici bir yanı yok ki, hayatımın." Hayatım, bildiğiniz gibi, güzel.

"Vaar, vaaar!" Tarhana tartar/boğazımı yırtar/Amerika kardeş/gel beni kurtar./

"Vallahi ne diyeyim, varsa lütfedin, siz söyleyin ben de öğreneyim." İleri mi gittik? Kolu savruldu boşlukta. Kovsa da gitsem.

"Susmakla ne geçecek sanıyorsun eline? Kafası çalışan birine benziyorsun. Ne demeye bulaştın bu pis işlere. Yazık, acıyorum doğrusu sizler gibi az çok mürekkep yalamış, devlet memuru sorumluluğu yüklenmiş, devletine, milletine gönül vererek hizmet ifa etmek üzere.. ş'eytmiş.." Ne etmiş? söylevinin sonunu bağlayamayacağını anlayanların telaşıyla kesiverdi birden sözünü. "Ben de kime laf söylüyorum sanki!" Daktilosunun başında akşam aşını düşünen, adamı boşta gezer, horantası kalabalık kadına döküyor derdinin gerisini. "Kös dinler bunlar. Kanları zehirlenmiş bir kere. Ne desen boş!" Gene neyse, tutabildi kendini, 'Moskof tohumu!' demedi. Birinci Şube Müdürü kadar kaba değil. Gitti hışımla masasına, kaykıldı koltuğuna, başı çatlıyor ağrıdan, iki parmağıyla sıvazlayıp durduğuna göre alnını. Migrense ergotaminli bir hap alsanız?

Kapıyı tıklatarak girdi odacı içeri, su istendi.

Bardak uzatıldıktan sonra geri geri gidiliyor, bir damarlı el göğüste.

‘Sana yirmi beş yaş dayanılmaz haşarılığını kanıtlayan yazılarından kopya ettiğim birkaçını gönderiyorum. Kızma! Biliyorum yanlıştı sana gelmem. Kalan yanlışlıklar değil midir zaten. Karşılaştığımız ilk gün gözlerinde beliren huysuzluğu duyumsamıştım. Seni değişmiş görmeyeceğim hiç. Görmek de istemiyorum. Hep o aynı aşk adamı, töre kaçkını delikanlı. Birdenbire gecikmiş çöküntüye dayanamayan *Byron* portresi. Ben çürüdüm senin adına durmadan, bilerek. Ellerime baktın. Çoraktı, çatlaktı. Belki tek vurgunluğun gözlerimeydi. Onlardı eskitilemeyen. Yıpranmazdılar ben isteseydim bile. Bir süre oyalama gücü veren sana. Yakınmıyorum.

Yanlışlığın nerede olduğunu tam kestiremeden öleceğim gene de. Kin tutmaya ödün vermez bir ölüm olacak, umutlanma. Bunalımlarını neye dayandırmak istersen iste, açılamazdın, açılmana yardım edemezdim. Tüm cayabileceklerimi ellerine tutuşturmaya kalkışsaydım, nasıl küçülürdüm biliyorum. O bilişi, onurlu alınganlığını yerleştirdiğin yüreğimin suçu ne? Biz bir varoluşun içinde ya da dışındaydık, onu hiçbir payanda ayakta tutamazdı. Susacaksın kuşkum yok, bu susku’yu senden önce salt unutulmuşluğa götürmeyi diliyorum. Kanayan tutkularında neyi parçalasan içinde ben varım, dahası ruhgöçüne uğrayarak ben olacağım!... Mutluyum, nasıl isterdim bunu bilmeni. Bildiğini bilmek umudu, artırmıyor mu sanıyorsun acımı. Aynı zamanda şaşkın bir doğa çarpığı. Ne *İskender*’ler imgeledim, ne *Salvador Dali*’ler sende. Bir gün beni yersiz yücelterek içini rahatlatmaya zaman bırakacağımı da seziyorum. Kocadı yüreğim artık, durmaya gönüllü. Duymayayım da yanıl, kutsa benden sonra beni, bağışladım şimdiden. Masalımızı yazamayacaksın yaşadığıma inandıkça. İşin kötüsü, yok olduğuma da inanamayacaksın! Gene de esirgeyeceğim seni, kesin ardıma bırakaca-

ğım, senin dileğin de bu, öylesine hırpalıyorsun çünkü, değmez bulacak, insanlık tragedyası karşısına çıkarılmış *clown* fantezisi sayacaksın, bize göre dünyamızın çocuk kalmış sevdasını! Oysa, bir kez ölümlü bakışını durdurabilseydin zamansızlıkta... Dur, yokla bedenini, bak ne sıcacık! Hep kıskandın kendini, kendinden canım aptalım benim. Sen hep yanılgı ve yenilgilerden oluştuğun için yaşayabilensin!'

Komiserin kafası attı birden, çıktı dışarı. Altı torbalı, kançanağı gözlerinin. Ranzada başörtülü bir kadın. Koca kafalı oğlan çocuğu eteğine yapışık, içini çekerek mızırdanıyor boyuna.

"Sussana lan velet.. Hasbinallah.. Hanım, sen de uzun ediyorsun ha! Biz ne bilelim nereye savuştu erin. Olur böyle vakalar karı koca arasında. Barışın gitsin."

"Bir değil, beş değil komiser abi, her Allah'ın gecesi bu. İçip içip basıyor tokadı, tekmeyi. Şu sabiyi savurup yapıştırıyor duvara minder gibi. Canıma tak etti. Herifi karakola çektirmeye yemin içtim. Beklerim. Komşular da şahit."

"İyi! Bekle bakalım. Zırlatma da şunu." Ne dolmaz çile. Of anam of! Döndü odasına.

Camı çatlak kapıyı itip girdiler. Komiser yarım bıraktığı ılımış çayından bir yudum aldı. Yokladı yanağındaki et benini. Buyrun şu da aklı başında bir adam güya. Ahmet'in osuruğu cinli biraz. Ötekine yöneltiyor kalkık kaşlarını.

"E, ne olmuş Salih?"

Ne desin? Sapısilik bir iş, değmez abartmaya.

"Hiç Komiserim, mühim değil. Bey biraz sinirlenmiş, bağırmış çağırmış. Eşyalarını kırmış dökmüş falan. Bizi gayet sükûnetli karşıladı, değil mi Ahmet?"

Ahmet çatkın, tavana bakıyor.

"Aldınız acile götürdünüz. Cinayet yok. Komşulardan şikâyetçi yok. Öyle ya nelerine gerek. Rasih Bey de iyi hoş adam da.. Ne vardı ortalığı bu kadar telaşeye verecek? Adamın kendi malı. Kırar da döker de. Evinde bağırıp çağırmayacak da, nasıl rahatlayacak? Neyse, usulen tutun bir zabıt. Bu komşu milleti belli olmaz, yarın bastırırlar dilekçeyi. Ben bir telefon edeyim Rasih Beye."

Hay Allah razı olsun! *M.Ş.E.*'nin demokrat komiseri aynen. Sakın bu adamcağız olmasın?

Tuşlarında iki tek parmak daktilonun.

"İstersen oku bir."

"Yok sağ olun. Şuraya mı?"

"Ahmet, sen de imzala."

A'sı saçaklı, çarpık çurpuk bir imza. Tutanak tamam.

"Rasih Bey pek üzgün. İnanamamış. Pek korkmuş. Ailesi çok asildir, yazık, pek yazık dedi, durdu."

Pek'leriniz pekişsin, peklik çekin yaşam boyu, ne diyeyim.

"Asil kanımızı döktük, efendim. Gördük, gerçekten kırmızıymış."

Komiser put. Karıştı aklı.

"Ne demek oluyor bu şimdi?"

"Memur beylere biraz anlattım, başınızı ağrıtmayayım."

"Siz çıkın. Buyur, otur bakalım!"

Bacakları salmış kendini, başı arkada, sargılı eli öbür kolunda, *'nekahat gibi tatlı.'*

Acaba ara sıra tahtası yerinden oynayanlardan mı?

"Tamam. Değer mi canım bir eksik etek için? Boşa gitsin kaltağı! Al bir tane daha. Yakışıklı, aslan gibi adamsın."

Kırıttı:

"Şekerim ayol! Hangi aslanlık? Fındık faresinden bile ödüm kopar."

"Ya! Öhö! Bu hal daha önce de başına gelir miydi?" Minareli takvime takılıyor gözü, eğrilmiş, düzeltirken okuyor içinden. Vah, vah! Boşuna tası tarağı toplayıp tırlamamış kadın. Tekliyor yüreği. Baktıramadı bir türlü. Tık, dedi mi, gitti gider.

"Evet?"

"Cevap verdim, efendim." Sabahlayacak nasıl olsa. Şunu biraz işletip eğlense mi, kara kara düşüneceğine.

"Bir çapanoğlu var bu işin içinde, ya ne?"

"Olmaz olur mu, tabii var."

"Ne gibi?"

"Bilmem ki, nasıl anlatsam? Birikim Komiser Bey, birikim."

Çeşmibülbüller gibi bitirmiştir fakülteyi. Cin gibi kızdı. Bebek'te bir kitapçıdan eli kolu dolu çıktılar. Taze cilt kapaklarını kokluyor, hafif çilli yanaklarında doğal allık, özenti çocuksuluk. O gece, çok istemişti birlikte olmayı.

Ne işi vardı aralarında? Dillerinden düşürmedikleri *D.H. Lawrence*'ın Türkçe'ye yalan yanlış çevrilen birkaç romanını o da okumuştu, ama neden öylesine ayılıp bayılıyorlardı bu yazara, pek aklı kesmemişti. Kişiliğini oldukça bulmuş saydığı yirmi, yirmi beş şiiri o dönem dergilerinde boy göstermiş, bir kitapçığı da yayımlanmıştı. Herhalde bu yüzden ilgilerini esirgemiyorlardı ondan. Sustum. Gırtlak derdine düşerse insan böyle olur. Söylentiye bakılırsa, *Musorski*, soğuktan donayazken bile notalarını duvarlara, kapı arkalarına yazarmış. *Vivaldi* yoksulluk içinde ölmedi mi? *Orhan Veli*'nin, *Orhan Kemal*'in, kıyasıya verilen savaşımlara, başarılara karşın, yaşam öyküleri daha mı az acıklı? Sözün özü, kişinin doğası, yüreğindeki ateşi sürekli canlı tutabilecek harlı çakımdan yoksun olmamalı! Gerisi palavra. Göle maya çalmanın laf ola beri gelesi.

Dört yıl oldu mu görmeyeli. 'Mantonu alayım' bile diyemeyen ödlek. Yanan parmağını emdi, ezdi sigarasını yanık lekeleriyle delik deşik, bakalit tablada. Kontrplak dolap, pirinç başlıklı gelin karyolası, lavabo, bir küçük kitaplıktan arta kalan boyutları altı metre kare pansiyon odasının. Dünyamız. Duvarda, işini bilir, kadidi çıkmış, tilki burunlu bir *Picasso:* 'Un Sabio'. Tut kelin perçeminden. Hava boşluğuna bakan pencere pervazında art ayakları üstüne dikilip içeriyi gözetleyen besili lağım faresini anımsadı. Kapıcıyı çağırıp öldürtmüştü kürekle. Düz duvara tırmanan çevikliği, söyler misin arkadaş, neye yaradı? Seni de bir gün öldürürler, üstelik kıpırdanamazsın. İnsaf bekliyorsun bir de utanmadan. Leşine nasıl mı basıp geçerler? Uygulamalı

göstereyim: tıpkı böyle, itişe kakışa, eze eze! Zaten ölmemiş de. Tutmuş bir de neler kuruyor. Özgürmüş artık. Al o özgürlüğü... çık bakalım pazara, ediyor mu iki delik metelik. Gülme. Vardı bir zamanlar, ortası delik kuruşluklar. Kalk züğürt şef, kalk. Doğru Posta Caddesi'ne. Afyonlu şaraptan üç büyük bardak boşalt bir türlü delinemeyen midene, açılırsın belki. Selam sana ey 'meçhul asker', yoksul olduğu için çifte kahraman! Yarına Allah kerim, amma Kerim'in de.. hadi canım sen de! Bu gidişle daha nasıl sürüneceğiz kimbilir. Bu günler de aranacak. Kır kafanı *Ahab* kaptan. Nedir bu 'kültür çorbası?' Duyuyor musun *Oğuz Atay!* Çınar elli, kızdı mı kezzap gibi bakan, oysa iri çağla gözlü, kapılardan sığmaz, güzel adamım! O zamanlar, pek ayırdında değildin sanırım, *'tutunamadığının.'* "*Sabahtan kalktı erken, piyano çaldı derken!* Çok karışık, pek muazzam mes'ele/ Apışır, *'allâme-i riyâzi Newton'* bile!" *Canımların*, katılırdı gülmekten. Oturduğun salıncaklı koltuk yıllardır soğumadı. Ne vardı büyütecek beynini o kadar? Suçlusun! Bu tutturulan koşu ne? *'Glayöl sokaklar getirdin düşüme,/çekince ipini Dünya'nın/alnım sıcaklığını duyuyor daha/olmaz geceleri sabahın/ceylan bileklerinden ince/sağrılarında terli atların/gurbet ağrısından bıktım/uzatma dillenirim/deli çaylardan geçtim/boğulmadım hiç bilemem/el sallardı sevdiğim/yakın çağrılardan gel/gitmem derin sulara sığ/çabuk ölümlere yok zaman.'* Bu karikatür duygusallık ne demeye girdi araya? Olabilir. *'Bu çocuk doğar, büyür, babası kadar olur'*, neden yalnız babası? *'Sonra efendim ölür.'* Yaa! sanki ben seçtim eli mahkûm anamı, babamı, onlar ayıkladılar adaylar arasından yaratıcılarını. Baldırı çıplaklar, benden besbeter olanlar, niye bıraktınız yazgınızı rastlantılara? Formülünü kendiniz yazsaydınız ya bileşim öğelerini genlerinizin, neredeydi aklınız? Hurra! hele ki dank etti kafanıza! Sen kuluçka çocuğu, şair kadavrası dostum, patırtı istemem. Düşeceksin! Neden diye hıçkırma, biliyorsun, sen mangal yürekli bir fukara değil, yürek fukarası bir mangalsın da ondan. Peki, hiç mi bir şey gelmiyor elinden? Çık kürsüye, avazın çıktığı kadar bağır: BEN YAŞAM İBNESİYİM! İyi. *Hyde Park* mı burası, gülüp geçsinler. Hemen oracıkta, mundar bedeninizin işi bitirilmemişse, kargatulumba karakolda alırsınız soluğu. Hastanede birkaç gün kobaylık, 'Buyrun serbestsiniz, özür dileriz, biz sizi akıllı sanı-

yorduk.' Vah, kabarmış parmağı. Sabun mu sürsek, ne yapsak? Aylardan Nisan *'ve herhalde'* ilkbahar. Kuş sesleri yok. Olsa, *'ovalara yayılır'*. Lap lap terlik, takır tukur takunya sesleri ulaşıyor kulaklarına. Bu gün pazar. Öyle ya, 'güneşlenme' değil, yıkanma günü. Bitişik odanın boz ayısı *'J'attendrai le jour et la nuit'*yi tutturdu bu kez de ahlat sesiyle. Favorileri karyağdılı. Yoksa, ne diye dolasın diline bizim madama'nın bile sinirine dokunan, titrek su muhallebisi frenk ezgilerini. Kaçı bu gün ayın? Yirmi biri mi? Çıkar bakalım akıl defterini. Alacak: 927 lira. İyi para. Borç? kaç kez gözden geçirdi: 200.– pansiyon; 100.– Nâlân'a; 200.– buzdolabı taksiti – daha yirmi ay sürecek. Hem de *Prestcold*. Ah, Moiz Mordahay kardeş, beğendin mi yaptığını? Canım nereden bilsin adamcağız, üç ay geçmeden boşanacaklarını. Elde bavul, dral dedenin düdüğü gibi kalacağını ortada.

Birazdan kaşınsam? Duyabildiğini sandığı incelikleri, başkalarına da sezdirmeli ivecenliği, gereksizliğinden mi destek alıyor kaypaklığa, anlaşılmaza yönelişi? Suflörlük, tam ona göre biçilmiş kaftan sayıldı! Açık, bağırgan, şirretse, sulandırılmış şiirselliklere, tülsülüklere bürünme yeteneğine olumlu tepkidir bu. Beğenilsin, beğenilmesin! Götürüyordu da, gidemiyordu. Söylenceleşmek çekiciliği, kaçış. Bir kırık prizmadan süzülegelen çelişki: Sürekli çarpıntı/öldürüldüğünü bilmek. Sabahı bulamadık, bekledik, benim yüzümden gecelerce. Dayanım yok sevinçlere. Pastel duyarlıklı ağzın, kalın ağzımda, irkiltmeye zorluyordu durmadan. 'Kusurlu öpüşemiyoruz!' Millet açıkgöz, sabahın köründe kalkıp.. kaç saat? Aman kulak asma, yıka kelleni, koltukaltlarını lavaboda yeter. Berduşlar özlemişlerdir. Bir haftadır uğramıyor. İspirtocu İsmail'e de sözü var. Yanlamasına oturduğu karyoladan eğilip, fırlattığı defteri almaya zorlanırken pıt! atıyor patiska donunun lastiği. Hay Allah kahretsin! Doğum günü armağanıydı, düğmesine basılınca açılır türden, zamazingosu yaylı. Ahı tuttu anlaşılan. Ona da kim verdiyse? Pantozot. Bir alay birim, yıl, ay, gün, coğrafya bilgileri var son sayfalarında. Tonton, azımsamış, yanına Amerikan Pazarı'ndan aldığı kâğıt para cüzdanını da eklemiş. 'Aman karıcığım, niye zahmet ettin!' Her bir şeyleri demir gibi sağlam doğrusu bu gâvur oğlu gâvurların. Ne çıtçıtı bozuldu, ne soldu parlaklığı. Kalkayım

derken, belini tutan çengelli iğne açılmış, bu kez de pijama pantolonu iniverdi aşağı. Bol kıllı, dolgun bacaklarına baktı bir süre. Anasını, avradını sinkaf ettiğimin bacakları! Şu düzgünlüğe bak! Ne doluksuyorsun ulan. Zırlayacaksan zırla!

Eh, bu iş de bitti. Şimdi ne yapmalı? İmgelem gücü, yardımıyla bir güzel boşalmalı. Ola ki, rahatlar. Gevşekliğin üzerine şarap da iyi gider. Kel Ramiz'e, Muharrem Usta'ya ezberinde kalabilen manzumecikleri dinletmeye çabalayacağına, günün eğlencelik ağlatısını süslemeye kalkışmadan oyunlaştırmayı başarabilse, kimbilir nasıl yerlere yatarlar.

Pişmanlık ara vermeden oturdu yüreğine bu kez de. Kurtlanma, ayrışım. Boşalttı ayaklarına dolanan yığıltıyı. Bulsa ne olacak adresini. Giyinmeli. Hiç değilse, iç parçalayıcı zavallılığı saklanır, ağzı sulanmış gözlerden. Dizvermiş pantolon. Yakası yağlı gömlek. İp kravat. İyice bak da kurtul saplantından. Neydi soyadı? Üzeri çizilmiş, karalanmış, kimi nedense bırakılmış. Tümünü battal etse yeri. Kimseyi ne arayacağı var, ne aranacağı. Hoppala, var! Tuhaf, eğri büğrü yazılmamış ötekiler gibi. Kitap harfleriyle özene bezene. Başını sallıyor acımsı, süngüsü düşük. Bakalım orada mı oturuyor hâlâ. Atsa mı bir taş? Bakarsın vurulur kuş! Yeniyetmelik hayranlığından medet ummak. Hayranlık da nereden çıktı a zırzop. Umut arsızlığının bu kadarına pes doğrusu. Abullabutluk, hüsnübeylik. Yok, yok yetmez, daha ağırı, zehir zembereği gerek. *Crocodile Kâmil* önerdi: *'Espèce d'idiot! Débilité.* Nasıl?' *Mille merci.* Çok cici. Rica ederim yapma, lütfen. Yoksa biliyorsun, yüzüne vurulmasa bile, ufak ufak makaraya alınacağını. O günkü ayıplı sinmişliğin anımsanır, mor budalalığın, 'Mor budalalık', iyi laf. Hıh, hep o kuşku, kimden çaldım? Geç bir kalem, tut yolunu 'Erenler Meyhanesi'nin. Hele cazgır Sülo da oradaysa, seyreyle gözüm cümbüşü.

Kaçınılmaza yakalandım bir gün.

"Kaymakam beyin yanında Doğan. Bir şey mi söyleyecektiniz?" İçerideymiş. Tınısı kendine özgü, betimlenemez ses. Çaprazına araştıran, irdeleyen, hemen usa vurabilen gözler. Kekelemiş miyimdir?

"Beyanname," dedimdi galiba, elimdeki basılı kâğıdı göstererek, "acelesi yok!" Ne deyip gitmeli? Dikilip duruyorum öyle. "Nasılsınız?" Ben mi sordum? Sordum mu? Yanaklarımda kramp katılığı. Saptadı kuşkusuz. Sersem! Buradayım daha. Duydum. "...sıkılıyorum biraz. Tek öğrencim bile yok. Ümit etmiştim ki, bir tanecik olsun meraklısı çıkar." Sol elim açık oda kapısının tokmağına yapışmış sımsıkı. Çeşitlendiriyor, utangaçlığımı sezen gülümsemesini. "Görmüşsünüzdür birkaç yerdeki ilanlarımızı. Belediye hoparlöründen de duyurduk ama..." Başım eğik. "Gördüm efendim, gördüm de.." "Güldünüz!" Bu kez suçlayıcı gibi. Bir ağrı girip çıktı sırtımdan. Rahatladım mı ne? "Hayır, kesinlikle.. yalnız, işte burası malum.. büyükçe bir ilçe.. ama kasabalıktan kurtulamamış daha.. değil mi.. bilmem ki.." İnandırıcı, içtenim yalanlarken. Terzi Ökkeş'in işlik, tütüncü Veli, küçük kitapçı Süleyman Tahtacı'nın işyeri camlarına yapıştırılmış düzgünce kâğıtlar üstüne *'Dame de Sion* mezunu bayan tarafından Fransızca dersleri verilir.' yazılı duyuruları okumuş, gülüşmüştük oysa. "Peki siz? Biliyor musunuz bir yabancı dil?" "Ben mi?" diyorum, olumsuz yanıt alınacağına güvenildiği izlenimi, çanak tutuyor hiç de gerekmediği halde övünme duygusuna. "Yeterli sayılır. Hem çok iyi bilsem, ne işe yarayacak?" "Nece?" "Fransızca!" "Sahi mi! Sevindim, inanır mısınız?" "Niçin?" Niçin? üstünlüğü ele geçirmekten başka çaresi yok edalı! "Ne bileyim, şöyle bir şey.. sempati, eski bir dostla aniden karşılaşmışım gibi bir.. nasıl derler, galiba şey

yani, değişik bir heyecan!" Heyecan mı? Eyvah! "Otursanıza!" Tokmağı bırakan elim sarkan kolumun ucunda dingildek. Hemen sıvışmalı. "Sağ olun. Gitsem iyi olacak efendim! Müsaadenizle.. Hoşça kalın." Özünde korunma güdüsü. 'Güle güle!' dese ya, üstüme varacak. "İşiniz çok herhalde?" "Aman efendim.. özür dilerim.. o değil de.. sizinle sohbet etmek, benim için elbette.." Bulunmaz fırsatsa? "Ne işe yarayacak dediniz, neden?" Kaçmaya kalkışıyorsun a benim tatlı kaçığım! Yoksa şimdi mi yakıştırıyorum –kaçıklığım kesin de– tatlılığı kendime. Kırgın, yanıtlıyorum, yüzbuldum ne de olsa. "Dilbilir mal müdürü! Duyulmuş mu, azıcık tuhaf kaçmıyor mu? Fakülteye devam edebilseydim neyse, olmadı." "Neden?" Of be, ne çok soruyor. "Uzun hikâye efendim. Kısaca yoktu imkânımız." "Daha çok gençsiniz, bir gün olabilir." Tepem atacak ha! "Bu yaştan sonra mı?" "Ne varmış yaşınızda? Bahse girerim yirmi ikiden fazla değilsiniz." "Ne diyorsunuz, yirmi beş, hanımefendi, yirmi beş!" Şaşırmış göründü, acındı: "Haklısınız. Ben de aynı yaştayım. Geciktik." Ortak üzüntümüz. Geciktim değil, geciktik. Ne kadar dikkatliyim! Ekliyor. "Babamı dinleseydim, şimdi asistandım. İsviçre'ye gönderecekti beni." Eziklik aldı yerini, cılız hayıflanmanın. Ne babalar var dünyada! Alt dudağımı kemiriyorum. Gereksiz açıklamasından o da sıkılmışa benzer. Onarmaya yeltenmese bari. Zor durumda. Yardım etmeyeceğim. Ne hali varsa görsün. Ama nasıl yol ağzında, rahatsız, boynu bükük. Tayyörünün yakasını sıvazlayıp duruyor. İçim yavaşlıyor birden. "İyi bir evlilik yapmak daha önemli bence. Doğan Beye saygım büyük. Kuşkusuz size de.. Çok şirin bir yavrunuz var. Sonra Anadolu muhtaç sizin gibi idealistlere." *Yaban*'ı okumuş muydum o zamanlar? Anımsayamıyorum. *Çalıkuşu* yaraşır o sözleri söyletmeye. Birileri söyletiyor işte, kimse kendini doğrulayacak durumda değil. O birileri de kimbilir kimin papağanı? *Hüseyin Rahmi Gürpınar*'a kızamıyorum. Orta okulda, tarih kitabının arasına koyup okurken yakalandığım *Utanmaz Adam*, müdür yardımcısından yediğim esaslı sopaya her zaman değdi doğrusu. Pişman mı, mutlu mu belli değil. "İdealist mi? Güldürmeyin canım." Öfkesizce, epey buruk, yarı alaycı. "Pek mi büyük laf ettim. Belki. Gene de düşünün, benim gibiler ne yapabilirler ki, oysa kocanız iyi

bir doktor, işiyle, hastalarıyla çok ilgili, siz de kültürlü bir hanımsınız, halkımıza..” İnce kaşları alımlı, düz alnını çizgilendirdi. Birden doğrulup kalktı ayağa, uzattı elini. İçim sıkılıyor. Yalnızım. Gerçek bu. Sen neler saçmalıyorsun. De bir şey. “Anlıyorum.. bağışlayın.. bunlar size göre sözler değil.” Eli elimde kıskanılır bırakılamamışlık! Onun da ne yapacağını kestiremez bir hali var, ama çabuk toparlanabiliyor, düzeliyor yüzü. Nasıl oluştu bu birdenbire iç içelik? Oluştu mu? “Sitem saymıyorum. İyi oldu bu rastlantı. Sizi bilmem, ben memnunum.” “Ben de.. yani konuşabildiğimiz için.” Huyum kurusun. Gerekçesiz edilemez. “Allahaısmarladık!” Sanki geziye çıkıyorum. “Güle güle!” Çıkarken seslenildi arkamdan. “Bir gün buyursanıza bize!” Döndüm, gülümsüyor.

Sözgelişi dostça bakışıyorlar.

"Kendi kendime konuşurum ben. Evde, sokakta. Tersyüz edilmişimdir aynada. Kadınca bakarım yani suratıma. Siz bari yutmayın deneyimli Komiserim, attığım zokayı. Efendim? Ne mi olur? Hiç, ikileşiriz. Arka, yan duvarlara birer içbükey ayna daha koyduracağım. Böylece sayısal yönden değil sadece, biçimsel, dolayısıyla tinsel başkalaşım açısından da kuramsal olarak artı sonsuz çoğalacağım. Nasıl değerlendiriyorsunuz buluşumu? Çişiniz geldi, doğru on para etmez, hayır, dikkatiniz dağıldı. Üzülmeyin, zararı yok. Övünmek gibi olmasın, benim uzmanlık dalım, 'anlamak' bilimi üzerine sürekli, karşılıksız doktora bursu ele geçirmek, kapağı bir an önce yabancı ülkelere atmak kurnazlığıdır. Eğer sizin de bilim düşkünlüğünüz, özlemine dayanılmaz boyutlara ulaşmışsa ne gelir elden? Bu yaştan sonra zor işiniz. Ama sıkı durun, biraz daha sabredin lütfen, zira on yıl kadar kısa bir süre sonra, toplumun bilisizliğine ışık tutacağı muştulanan *Cinsiyyet Mes'elelerimiz* adlı yerli yapıt, inanıyorum ki, çölde kaynak bulmuşçasına susuzluğunuzu dindirecek, devasız derdinize derman olacaktır.

Şu halde, ben sizin yerinizde olsam, olamam ya – ne yaparım? At binicisine göre eşinir, isteyen geçsin altından, daha orada eleğimsağma, her aşın kaşığı olmak bana mı düştü, der, istifimi bile bozmam şimdilik.

'A little raki' alır mısınz akşamları? Desenize başka türlü nasıl çekilir dünya gailesi. Köpoğlu salatasından bir lokma atarken ağzınıza, sanırım çok dinlemiş, hoşlanmışsınızdır: *'Ne yaptım, kendimi nasıl aldattım?'* Sözlerine önem vermediğiniz bu uşşak şarkı, hangi gereksinme sonucu ezgilenmiş, sevdirilmek istenmiştir halkımıza? Anladınız tabii! Kutlarım. Gerçekten zekisiniz. Evet, karım niye aldattı beni? Aldattı mı? Aldatabildi mi?

Aldatması gerekir miydi? Uzatmayalım, tümü aynı kapıya çıkar, asıl sorunumuz buydu yanılmıyorsam! Rica ederim, sıkmayın canınızı, konunun ilgi alanımın dışında kaldığını, beni hiç ırgalamadığını ileri sürerek tartışmayı başkalarına bırakmak niyetinde değilim. Çünkü, şu dolaşık görünen yumağı çözmeye sıvanmak herkesten önce bana düşer.

Nasıl anlatsam bilmem ki? Canlı insan yüzü kaç değişim gösterir? Say sayabildiğin kadar değil mi? Oysa önemli mi bu? Oynamakla yaşamak arasındaki sıkı bağı araştırmalı. Bana sorarsanız, o ağlıyorsa *'misâl-i cûy-i bâr'* ağlıyordu, gülüyorsa şebboyçiçek gülüyordu, sonracığıma, içi sıkılıyorsa yaman sıkılıyordu! Hele sevişiyorsa can çekişircesine! Oynayan oyununu yaşıyorsa ko gitsin. Ya hem oynuyor, hem yaşayamıyorsa? Ben neyin tutsağıyım bilmiyorum; oynarken oynadığımı ayrımsıyorum desem, hayli aşırı kaçacak, yaşadığımı ayrımsayamıyorum desem, kendime bile inandırıcı gelmiyor; test sonuçlarına bakılırsa *nymphomanie* galiba hocam, şey Komiser Beyciğim. Buldum! Çekilmez bir maymuncuk, her kilidi açan, karşı konulamadığı için olacak. O yüzden de ciddiye alınmıyorum herhalde. Bırakılmazsam, bırakamıyorum. Onlar da kolay usanma bilmiyor, koyvermiyorlar yakamı, posamı çıkarmadan. Çubuklu demir kafesinde çırpınıp duran enayinin poposu meydanda, lakin trapezindeki cambazlıkları kimine göre sevimli, ha deyince becerilir gibi değil, dahası göz kamaştırıcı; benim fikrime göreyse, güllabicilik sanatı zemzem suyunca saftır, taşdelen gibidir, bayağılığı ayırt edilemezse.

Bir ölü dölüt doğurdu karım, hınk demiş, burnumdan düşmüş, bildiğim kadarıyla yedi aylıktan gün almamış, can borcunu peşin ödemiş bir bebek. Kıyameti kopardı, erkekliğimi suçladı, tırmaladı, yırttı, yüzümü gözümü. Dövüştük, vuruştuk kıyasıya. İstersen çileden çıkabiliyorsun. Oysa ben doğal karşılamıştım olayı. Ölü doğmayı yeğler benim çocuğum. Çok duyguluydu o. Köpekdişim çekilirken bayılmayı denedi. Ölüler korkmayı unutmuşlardır, ama korkutmamak ellerinde değil. O içi buz gibiliğim mi tutkusunu azdırıyordu, kimbilir? Aman Komiserim, yapmayın Allah aşkına! Kaçtım sanıyor şaşkın! Ne bilsin, belleğinde *carcinoma* gibi büyüyeceğimi. *'Zoro'nun intikamı!'* Belki her

ilişki böyle sonuçlanacak, beni benden ayırmaya, iyileştirmeye kalkışırlarsa. Uykunuz mu geldi? Sağ olun, gidebilirim demek istiyorsunuz."

Dağılan cam kırıklarının doluştuğu yatağına uzandı gün ağarırken, boynu vuruldu, düştü başı giyotin sepetine.

"Yaz kızım, soruldu."

"Yargıç rüzgâr gülü. Bu da mı taktik gereği? 'Çay, kahve ne emredersiniz' diyecek neredeyse. *Bandit* koydum adını, terledikçe saldığı kokunun.

"Öğretmen Metin Değerli'yle kahvede, aşevinde, yolda belde rastlaştıkça görüşürdük. Daha doğrusu havadan sudan konuşurduk. Evliydi. Evine gitmişliğim yoktur. İçkiye düşkünlüğü, mesleğine zararlı olur düşüncesiyle, ara sıra kendisini uyarırdım. Durmadan karısından yakınırdı."

Oynaş delisi diyorlar, parababası Muhyettin Sabuncu'nun, genç irisi, gazal gözlü, ince belli karısının, vebali söyleyenlerin boynuna, Kimyager Zekeriya Uluçam'la 'âşikâre' kırıştırdığı yolundaki güncel dedikodular, başlıca konularınızdan biriydi, onu biliyoruz. Başka?

"Politikadan söz açmazdık. Hangi partiyi tutar bilmem. Ankara'ya geldiğim yıl mı, daha sonra mı anımsayamayacağım, Arhavi'den sanırım, beklemediğim halde, bana bir mektup yollamıştı. Yanıtlamadım. Bir daha da haberini alamadım. Yedi sekiz ay kadar önce, Yenişehir'de karşılaştık. Karısı ölmüş. *Delirium tremens* tanısıyla hastaneye yatırılmış. Uzun süre tedavi görmüş. Üç ay raporluyum, dedi. Israrla yemeğe çağırdı. Kıramadım. Şükran Lokantası'nda yemek yedik. Annesinin ev adresini verdi, fırsat olmadı, gidemedim."

Deli mi ne? İçlidışlı sayılmayız, hoşbeşten ileri, yazışacak kadar. Güvenlik güçlerinin eline geçse, canımıza okunmasına neden olabilecek bir sürü yave! Neden bana gönderildi? Kuşkulanarak, hemen yırtıp atmıştım mektubunu. Yargıcın yampiri gülüşü tekin değil. Özel yöntemle açılmış, mikrofilme alınmış olabilir. Keşke söylemeseydim. Saklamayışım olumlu etki de yapabilir. Bildiğim, yargıç kararı olmadıkça açılamaz mektuplar.

Aradan üç yıl mı geçti? Yasalar! Kim dinliyor yasaları? İnşallah durulmaz üstünde.

"Garson Satılmış Parmaksız'ın ifadesi okundu, soruldu."

"Yanlış anlamış. Metin Öğretmen, Kore savaşına gönüllü olarak katılmak için dilekçe vermeyi düşündüğünü, ancak sivilleri göndereceklerini ummadığını söylemişti."

Yaptığı bağışlanmaz gafın yinelenmeyeceğine söz aldığım Metin, iki şişe birayla gene sapıtmış, başlatılan savaşın gerçek amaçlarını açıklıyor kendince, askerliğini türlü bahanelerle erteleten arkadaşını nasıl tongaya düşürdüğünü anlatıyordu. Adam hasta. Ne demeye düşersin peşine. Kısamadığı sesini birden yükseltmez mi: 'Had'l' dedim, 'gönüllü gidecekmiş. Kim takar seni. O kadar hevesliysen, önce sen teslim ol askerlik şubesine!"

"...ben, kesinlikle, gözleri aydın mandacıların, işleri iş, demedim."

"Soruldu."

"Gördüler mandacı düşmanları, taş yerinde ağır, dedim."

"Soruldu."

"Yerine, zamanına, ulusun çıkarlarına göre tutum değiştirmek doğaldır, yararlıdır, demek istedim, istedik."

Hani politikanın adını almazdık ağzımıza, göbeğine düştük. 'Çeneni tut' kuralını unutur musun? Gülçin! Ben sevmedim sanığı. Eklemek gerekirdi. 'Kaldı ki, tanığa, manda yönetimiyle kimi yörelerde kömüş de denilen manda arasındaki ince ayrımın ne olduğu sorulsa, doğru dürüst yanıt alınabileceğini sanmıyorum.'

Sustu yargıç. Kurgusu biten *'Aynaroz Kadısı.'* Başka nedeni olsa gerek huzursuzluğunun. Dalgınlıkla hap yapan daktiloya ilgiyle baktı. Bu mevsimde vual çorap giymiş. Bunların ellerindeki kanıtlar, karşılık verilmemiş bir mektup, boşa çıkarılması işten değil, kulaktan kapma lakırdılar türündense, inayet ola. Ama, sanmam bu kadar aptal olamazlar. Dayımın oğlu ile Ziraat Fakültesi'nde okuyan iki arkadaşı bizim eve sık gelirlerdi. Onlar da içeride. Aynı koğuşa konulmadık. Resimleri gösterilen kişilerin hiçbirini tanımıyordum. Derleyip toparladıkları yirmi kadar garibanın arasında dişe dokunur, beni adamdan saymazsak, dört beş cücük beyinli var, öbürleri ne hikmetse sekiz on

ucuzcu terzi, bir bakkal, bir spor yazarı, iki lise, üç üniversite öğrencisi. Büyük bir şirketin muhasebe müdürüymüş Emin Dıngıllı. 'Bakmayın öyle sümsük sümsük dolaştığına, eski kulağı kesiklerdendir.' Onun sayesinde kazan kaynatabiliyoruz. Gazetelerde başlıklar atıldı, koca puntolarla. BÜYÜK HIYANET ŞEBEKESİ ORTAYA ÇIKARILDI. Metin görünürlerde yok. Alkol komasına girmiştir! Sorgulama faslı bitse de, iyice anlasak olanı biteni. Açıkça korkutmaca. Muhalefet Lideri'nin ucundan kenarından, belki de, dostlar alış verişte görsün niyetine başlattığı biçimci, yokumsu homurtuları bile susturacaklar. 'Hayvanları Koruma Derneği' üyesi olsam bari. Kitaplarımın büyük bir bölümünü yakmıştım sobada, gece yarılarını bekleyerek. İşyerindeki masamın kilitli gözünü açmışlar. Anahtar zor döndü, bunda bir iş var. Ne okuyordum o zamanlar? *'Ahuramazda Böyle Dedi.'* Salaklar! Ne bulacaklarını sanıyorlardı? Yasa dışı örgüt üyelerinin adlarını mı? Zarflarından ayıklanmış yığınla mektup geçmedi ellerine tutuklandığım gün. Sevindim. Oysa ne kalacaktı onlardan başka, ölümle yüz göz olacağım yalnızlık çağına? Pösi'ciğim, kırbıyık ayıcığım, okur okur, iç çeker, gülümser, baş sallar, arada bir kataraktlı gözlerin dalar, sulanırdı. Ciğerimin köşesi, hekim adayı yeğenim, övünmeye ne hakkın var rastlantılardan, tersine, aramızdaki kan bağının, kantarın topunu sıkça kaçırdığına bakılırsa, sinir dengesini herhalde epeyce bozduğu hızlı hayta, "*Nymphomanie* ne demeye gelir bilmiyorsun anlaşılan, uymamış" dedi. Baktım sözlüğe. Uyy! başıma gelen. Günümüzün geçerli terimiyle *macro* düzeyde *narcissisme* önerime dudak büküldü. "Amca, sen ailede benim için oldukça ilginç bir vak'a olacağa benzersin!" Alınmadım, bir oktav daha şişindim. İki yıl kadar önce icra yoluyla çıkarıldığım gecekondu için düzenlenmiş arama kararı. Yenisi yargıç onayına sunuluncaya kadar, sora soruştura buldukları şimdiki inimin kapısına dayandılar. Islıkla bir türkü tutturmuş, *Meryemo*'luydu sözleri, gene *ayna var* işin içinde, radyoda söylenilmesi yasaklanmış mıydı, *karakolda* değil, suratımı sabunluyorum, kapı vuruldu güm güm. Sevmem! Tüylerim dikilir kastanyet şakırtısından. Dölü katıksız İspanyol, yay gibi gergin, güçlü boyunlarına kalleşçe saplı kılıçların dize getirdiği kutsal hayvanlığı, sen kalk, üstelik kurşuna diz *Federico*

Garcia Lorca'nın gül yumuşacığı yüreğinde. Hadi uzat bakalım kendi kalın bağırsak yaşamını. Ağıt anıtlarıyla donat dünyanın dört bir yanını. Açıkladılar bütçelerini. Elli iki milyar dolar daha, ona eşit ya da çok, bilmem kaç milyar ruble, frank, sterlin, dinar, doyçemark, yen, florin, riyal, kuron... ensesi kalın, sömürgen devletlerin, birbirine düşürerek 'mazlum' ulusları, kışkırtarak bağnazlıkları, dikta delilerini, silah pazarına dönüştürdükleri ülkelerin, o yüzden solda sıfır virgüllere tekerlenen adlarını say say bitmez para birimleri; ana kuzusu bebeleri boğazlamak, tazı belli delikanlıları, çilek kokulu kızları, didinen, üreten köylüleri, işçileri, aydın kafaları, koyunları sıcacık ana-babaları, mutlu ölümler uman nineleri, dedeleri, kestirmesi: ataları *Âdem* ile *Havva*'dan beri kardeş, bacı, sevgili, dost yaratılmış insanlığı, insanlık; özgürlüğü, özgürlük adına yok etmek için kullanılacak öyle mi! Öttürün artık *İsrafil*'in yuf borusunu, yeter! Benden *Purcell* incesi şiirler bekleyen serap bungunu çocuk, bakıyorum – gözlerin kağnı tekerleği! Birbirimize mi ağlamalıydık? Altta kalanın canı çıksın çarkının kısır döngüsüne hep birlikte katkımızın aymazlığına, bireysel, dönek mutluluğumuzun soysuzluğuna, bile bile körlüğümüzün sıkılmazlığına boğalar gibi kızıp, çılgına dönsek de, elleri böğründe kalakaldığımız için boğulmalı değil miydik hıçkırıklara? Timsahsam, sürüngensem, bu puştluğumun, ikiyüzlülüğümün ayrımındayım, katalavis! Halam açtı kapıyı. Yelyepelek, yuvarlana yuvarlana geldi, soktu ağzını kulağıma: "İki sivil. Arkadaşlarınmış. Seni istiyorlar!" Kapı tutulmuş! Afallamadım, yüreğim hızlandı, sesim kırılmadı pek, yüksek perdeden duyurdum: "Tıraş oluyorum, bir dakika, şimdi geliyorum." Arama izni ceplerinde olsa çoktan dalmışlardı içeri, tiftiğini atmaya başlamışlardı ellerine ne geçerse. Soba nar gibi, kızgın, üstünde bakır ibrik. Ev sarılmış çepeçevre, mahalleli pencerelerde. Tutuklanıp kelepçelenerek iki saat sonra, dönüşümüzde becerdilerdi o işi. Unutulduğundan mı, 'yok devenin başı'na duyulan sarsılmaz güvenden ötürü mü, anımsayamıyorum, her nasılsa kitaplıkta kalmış, *Ignasio Silone*'nin bir romanı: *Fontamara*, rahmetli enîştemin Birinci Dünya Savaşı'ndan kalma, özene bezene, düzene soktuğu *Wilhelm* bıyıklı fotoğraflar albümü, Kocabeyoğlu Pasajı'ndan alıp odamın duvarlarına çivile-

diğim İkinci Dünya Savaşı'na katılmış bir Alman ressamının, yüzkarası kırım, öldürüm, boğuşum yıllarının ürkünç yıkıntılarını betimleyen yapıtlarından taşbasması yöntemiyle çoğaltılmış resimleri baş kanıtlardı bana göre, torbalarına tıkıştırıp götürdükleri arasında. Yorgan, döşek, küp, sandık, kavanoz, çuval, ne varsa şişlenmiş, yetmedi ters çevrilmiş, içi dışına çıkarılmış, ortalık yün, kıtık uçuntuları, toz dumandan geçilmez olmuştu. Kömürlüğümüz olmadığı için, sundurma altına koydurduğum iki büyük kömür sandığından, istifi yarılanmış sobalık odunlar arasından da, bildiri, kitap, telsiz, tabanca gibi şeyler bulamayan, akşın denebilecek kadar ak kirpiklisi, kan ter içinde, sinirli, bozguna uğramış tavırlarla taşlığı arşınlayıp duruyordu, ama öteki köse, yaşlı komiserin hiç de canı sıkılmış görünmüyordu alınan sonuçtan. "Hırsızlık değil a, bu da bir mefkûredir valide, üzülme, inşallah çok tutmazlar içeride!"

* * *

"Kızım, sen biraz çık." Kaşları yukarıda hâlâ. Dalıp gitmişim, toparlandım. Tütün kokusu başımı döndürüyor. Ne olur bir fırt çektirse. Kalktı yerinden. Pencereye durdu. Sık götürüyor sigarasını ağzına. Sol eli, pantolon cebinde. Daktiloyu dışarı yolladı, sohbet yöntemine başvuracak anlaşılan. Döndü, masasına yöneldi. Bir daha baktı ayarlayarak gözlüklerini, dosyanın açık sayfasına, başını salladı, üzgünümsü, bastırdı tablaya sigarasını gene kırıp belinden.

"Ne yazıyordu o mektupta?" Ses yumuşak. Gördün mü, nasıl yok haberleri. Aman, zaman kazanalım.

"Hangi mektupta efendim?" Anladım. Değil mi ama! Dişgöstermeden ekledim neyse. Yanıt bekliyor. Desem mi ki, 'Biliyorsanız ne soruyorsunuz?' Soruyu soruyla karşılasam?

"Tutanağa geçirtmeyecek misiniz?" Umutlandı gibi. Yayıldı hafifçe ağzı.

"Geçirtmekte sakınca mı var?" Vay, yakalandım bile. Topu iyi çevirdi hakçası. Yapılacak iş, şimdilik – kesin yalanlama.

"Ne münasebet."

"İyi ya, açıklayın öyleyse." Basbayağı oynuyor adam. Kısıl-

dık faka. Ne demeli şimdi? Gözüm kararıyor birden. "Aslı ya da kopyası elinizdeyse siz açıklayın. İçinde selam kelam yazılı olsa bile, bana gönderilmiş bir mektup, benim namusuma emanet edilmiş demektir!"

Öyle mi! Zor tutuyor kendini. Namustan söz eden şu aşağılık *komonist*'e bak. Gösteririm ben sana şimdi namus ne demek!

"Öğretmen Metin Değerli'nin ifadesi okundu. Soruldu."

Kaynar su indi başımdan aşağı. Hödük! kendi kıçını kurtaracak aklınca. Garson Satılmış Parmaksız'ın ifadesini, üç aşağı beş yukarı bana yükleme yoluyla yinelemekle yetinmiyor, daha tanıdığı yıllarda benim komünistlerle, özellikle Savcı Kemal Yurdakul'la düşüp kalktığımdan dem vurarak, sapık fikirlerimi yaymaya çalıştığımı el yazımla da kanıtlayabilmek, ilgili makamlara duyurmak amacıyla bana bir mektup gönderdiğini de ileri sürüyor.

Gel aguşuma, diyemezdi ya doğrudan. Yüreğim oynayarak umutsuzca bekledim çağrılmamı, sanırım birkaç hafta. Doktor yanaşmamıştır. Haklı. Hele benim gibi özel yaşamı kadar, belli çevrelerde çarpıtılarak çekiştirilen, yadırganan arkadaşlıkları nedeniyle de, adı güvenilmeze çıkmış biri sözkonusu olunca. Nedense karısı da uğramıyor galiba işyerine artık. Faik; dayanamayıp gene de olabildiğince basite indirgeyerek, yavanca anlatmama karşın, iyice gözünde büyütmüştü, takınılan uygar davranışı ilkin. Olağanüstü bir serüvendi onca başlayan, ama gitgide ilgisizliğime inandığı, daha doğrusu herkesin komşu evini avcunun içi gibi bilebileceği bir ortamda, böylesi ters bir ilişkinin kurulabileceğine onun da aklı kesmediğinden olacak, o da düş kurcalamayı sürdürmekten caymış görünmeyi yeğlemişti sonunda. Gelişen kötü huylu uru oyup çıkarma gerekçesi ardına gizlenerek ara sıra, tüm koşulları gözden geçirmeden edemiyordum gene de. Biçimsel yönden ilgi çekmezliğim, yarışmayı yitirmeye daha baştan yargılı olduğum ortada. Giz öğesi? Belki. Savcıyla sıkıfıkılık? Kemal'in artan patavatsız, pervasız tutumu büsbütün çoğaltıyor çekingenliğini, memur, eşraf takımının. Çelişik denilemeyecek olguyu unutmayalım yalnız. Halk, esnaf inadına sıcak, dost. Kemal'e 'Genel Başkan' imzasıyla gelen mektupta belirtilen güven, aydın, dürüst, yürekli gençlerin desteğine, dayanışmasına duyulan gereksinme sözleri ustaca duyurulmuştu kasabalıya. Öyleyse? O gözünü budaktan sakınmaz, öncü atılganların arasında ben de varım. Hoşundu! Mal müdürüyüm de, açıktan rüşvet almak ne söz, el altından yüklüce hediye kabul ettiğim bile söylenemiyor. Garip. Hangisi? Çok içiyorum, doğru, ama zararı kendime, cıvıtmadan. Sevsinler. Bunları *'sonra anlatırım.'* Kolay konuşkanım. Pek marifet. Dert babası sayılıyorum. Manavı, kasabı, bakkalı, kunduracısı,

terzisi artan bir saygı yakınlığını esirgemiyorlar. Akçay'da 'Bizim milletvekili adayımız sensin!' naralarıyla havalandırılıp omuzlara alınışımı anımsıyorum da... Bir çaylarını, kahvelerini içmeden geçemiyorum çarşı içinden. Kemal'e uzak duruyorlar biraz. Ne de olsa savcı... İyi hoş da, bütün bunların zengin aile kızı, hamurunun zeki hoppalıkla *Paul et Virginie* duygusallığından yoğrulduğuna inandığım, orası öyle, gerçekten büyüleyici – bir genç kadını etkileyebileceğini varsaymak, budalalığın dik âlâsı değil mi? Geriliyorum. Çin Seddi devriliyor patır patır üstüme. Deprem.

Daha sabah ağartısının belirtisi yok. Karaköy'e indiğinde bile yaptığını doğal sayamayacak kadar ayık değildi. Gelişigüzel yürüdü, dükkânlar elbet kapalı. Deniz alaca sütliman. Uzaktan patpatları duyuluyor çatanaların. Devrilmiş çöp bidonlarının içinden birkaç besili kedi fırlıyor ayak seslerinden ürküp. Amma ayaz, hayret. Duraklamış yağmur serpintileri ensesinde. Yakasını kaldırıyor ceketinin. Liman işçileri tek tük, üç dört tulumlu, çöpçü olsalar gerek, bir bekçi, durdu, bacaklarını ayırıp baart! diye yellendi. Ara sokağa saptıklarını gördü, düştü peşlerine. Buğulu camların ardından, tavana asılmış bir lüks lambasının puslu aydınlığı vuruyor kaldırım taşlarının üstüne. Derin soluk. Neyse bulduk bir dam altı. Sabahçı kahvesinin inildek kapısını zorlamadan itip giriyor içeri. Günaydın! Kasketler çevriliyor. Uykusuz, yadırgı gözler. Hayırdır inşallah! Peykeye kıvrılmış, başı kollarının yastığında horlayan bir ihtiyar. Allı güllü, delik yün çorapları. Yamaları ipliklenmiş, pörsük karnını kapamayan poturunun. Sırtında bir haki er kaputu. Mintansız. Patlak ayakkabısının teki ters kapaklanmış yerde, öbürü yok. Ortak sessizlik. Cızırtısına kulak kesilinmiş ocaktaki yatay tenekenin. Üstünde bir büyük çinko demlik. Pirinç askılık silme bardak, gıcır gıcır, ufarak, çıt/kırıldım. Birazdan demlik hızla dolaştırılacak afili, sıcak su musluğu açacak pekmez koyuluğunu. Ağız payı çokça bırakılır, pintilikten değil, arzun bilir kaç şeker.

Dağıtım başladı hele! 'Destur! Çaylar!' Hay ölmüşlerine rahmet. Tak, bırakılıyor tahta masalara, tak, bir şeycik oldukları da yok. Kaynar kaynar boşaltılıyor paslı ağızlara. Birinciler bitti bile. Sorulmaz üçüncüler tüketilmeden önce. Ancak ısınır sopsoğuk yutak. Konuşulabiliyor artık usuldan, yavaş.

"Bir süre sustum; bunu tepkilerini ölçmek, yatışabilmek gibi amaçlara bağlamıyorum. Kaygın yerinde değil. Eşyalaşma dönemi denebilir. Işığın, sesin, ısının işleyemediği.

Şimdi, alacakaranlıktan sıyrılmışa benzerim. Çekilip uygun uzaklığa, durumu ayrıştırma gücünü bulabileceğimi umuyorum. Bakalım!

'Hiç'i mi yeğlersin?' sorusu üzerinde durmalıyım. Sonunda gelip dayandığımız şu içe sindirilmesi güç olgunluk çağımızda, bizim ancak her türlü gösteriyi gereksinmeyeceğimize inanabileceğimizi saptadım. İkimiz de, duygu öksesine, çeşitlemelerine yakalanmaksızın, öyle çok gücenip, pek kırılmadan, dizimizi dövmelere kalkışmadan, hiç'in getireceği boşluk korkusunu küçümsemeyerek hiç'i demekten ürkmeyebiliriz. Bu konuda elini çabuk tutup, ilk bilinçli vuranın onurunu kurtardığını düşünmek, hele yaymak bayağılığına düşmeyebiliriz. Çünkü hep denli, sağlam, kesindir hiç.

Acımızın, çırpınmalarımızın nedenleri oldukça açıklığa, aydınlığa kavuşuyor galiba. Kısaca, epeyce bir 'ödün insanları' olmadığımızı bilme bilgimizi, sorumluluk, özendirme, güçlendirme, işbirliği, acıma gibi insancıl avuntuları bağrımıza basarak övüngen yaşamayı sürdürmeye alışamamanın, o tür yaşamayla içlidışlı olamamanın kurabiye bunalımını yaşıyoruz!

Yapımıza, kan grubu tartışmalıysa da, yaraşır bir davranış biçimi gerekiyor idiyse; hep-hiç kesişmesinin önlenemeyeceği, bu iki göreli kavramın er geç birleşecekleri gerçeğini, doğanın ertelenemez kuralını göze alarak iki uçtan birine, daha doğrusu 'tek'e hemen, zamanında karar verebilmeliydik. Aklın sonsuzda sınırlanması, kendini bilmesindeki sınırlılık değil midir?

Olayların ardına takılıp gitmiş, olayların zoruyla kösteklenmiş görünmeyi biraz bir yana bırakalım; gözüpek, diri, sağlıklı, uyanık, daha çevre baskısına meydan okur, aldırmazdan gelinebileceği yaşlarda, geleceğe danışmaksızın göğüs geremediysek aman vermeyeceği kuşkusuz, ama yenilgiye değer kavgamıza, şimdi o temelsizliğe yaslanarak, yeni ilgimizi yönlendirebilir miyiz?

Ha şimdi, böbürlenip durduğumuz özelliğin, ne denli karşı konsa, başkaldırılsa, yadsınsa; alışmayla kemirilerek, uygarlaşmayla törpülenerek yumuşadığını, daha da gevşeyebileceğini öngörmek zorundayız.

Salt tanıtlama uğruna değilse bile, bugünkü incelmiş, kullanışlı gücümüzün bize olsa olsa 'hiç'i dedirtme yürekliliğini sağlamaktan özge işe yaramayacağını bilmeli değil miyiz? Eh, bu da bir şeydir!

'O derece de suçsuz sayılmazsın.' İncitmekten kaçınmaya özenilmeden daha kesin söylenebilirdi. Kendimi savunmaya çalışmayacağım, doğrudur.

Dolambaçlı sayılır mı sözlerim? Eksiktir, çelişiktir, yanlıştır belki, açıklamaların ardındaki ağırbaşlı içtenliğe kendini bırakabilmeni istiyorum yalnız.

Nereye götürmek dileğim, sözde yan tutmaz yargıçlığımı. Bir yere ulaşmayı pazarlama öndüşüncesiyle yazdığımı sanmıyorum. Bakmaya yöneliğim. Konuşuyorum, kendiliğindenlik çizgisinden sapmamaya çalışarak.

Epeyce bir ödün insanları olmamak'la, ödün insanları olamamak arasındaki ayrım önemli.

İşlevlerimizi tam özümseyememek, alışmaya yatkınlığın kanıtı değil mi? Gitgide bukağısını yaşamının ayrılmaz parçası sanabileceği anlamına gelmez mi kişioğlunun katlanma yeteneği? Can simidine sarılırcasına, susturulduğumuza yapışmamızı nite yorumlayabiliriz? İnsan gerçekten susturulabilir mi? İç dialogunu nasıl denetim altına alabileceğiz?

Seni bilemem, susturuldum diyemiyorum ben. Sustum düpedüz. O, neyse 'dev gibi bir şey' olduğu için şişeye tıkılmadı. *Chanel No: 5* şişesine sığdığı için tepildi içerisine. Ne gereği vardı sırt sıvazlamanın.

Oblomov'un korkunç direnmeler, heveslerden sonra o insanı çıldırtan bezginliği, bilinçli tükenişe, salt çözüme beyaz bayrak çekmesi sevimli bile geliyor şimdi bana. Bir gün böylesine bir düşüşü, kimbilir belki de yücelmedir – katıksız benimsersem şaşılmaz.

"Gen'lerin, çözülebilse bile yeni şifreler oluşturması gücüne, şimdilik köleyiz, ne yapalım?

Diyeceğim, devşirme seçenekler aracılığıyla çıkmazımızdan sıyrılmaya zorlanmıyor muyuz acaba?

İmdi, didiklemenin, görmenin de kızılaltı ötesine gidilebilinince 'zedelemek korkusu' korku kavramına bile ters düşmüyor mu?

Yorgunluğun, bıkmanın da kendine özgü, tadı, kokusu vardır. Yaşayamamak da yaşamaktır.

Alışmaya alışacağız çaresiz.

Geçiyorum, soruyorum; sabrını, özverini birkaç dengesiz için harcamadığını yinelemen, daha doğrusu böyle bir özre tutunman gerekli miydi? Sorumluluk, ilk bakışta elbet bağdaştırılamaz düzentanımazlıkla, o yüzden, avuntular dediğime aldanma, soyut anlamda yaşamdaki yeri yönünden, dar yorum kuralına başvurma gereği, o sözcüğün boş kalıbına yerleştirildi. Soyaçekime değgin öğelerdendir savına, bir ölçüde öncelik veriyorum. Kurban sorumluluğu anlayışına saptıran, kalıtımsal görenek, geleneklere, uyutkun eğitim öğretilerine yöneltilebilecek ağır suçlamalar da aklımda. Sorumluluğu bütünüyle üstlenmekten çok, sorumluluk uyandırmak, duyurmak önemlidir, sağlıklıdır. Bunların dışında 'tragedyanın ayrımında bireylerin' yaratıcı, köksül yaşam tutkusuyla, o engellerin çatışmasından doğan, belirginleşen gerilime değinmeyi düşündüm diyebilirim demek, daha doğru olur belki.

Gündelik yakınmalardan olabildiğince beri kaldım. Beni dışladığı sürece doğal anacan tutumunu, esirgeyiciliğini renksiz karşıladım sanırım. Kışkırtıcı göründüğüm zamanlarda bile, o saygıyı saklı tuttum, eyleme itebileceğini sezdiğim dayanamazlıklardan seni döndürebilmeyi başarmak acısını kendime

ayırdım, sana umarım pek duyurmadım; suçum buysa evet, kabulüm!

Hele bu yaşımda, etki kullanmayı en az düzeyde tutma gereğini bilebiliyorum.

Dağıldım gene. Özetlenebilecek gibi değil.

Hiç değilse, yaratılışımın bir yönüne güvenebilirsin.. Gerektiğinde doğrultumu durdurup, salt bakabilirim. Yalnız şu inanca, 'yıkılmaman' için yetmeli."

Faik'in yüzeysel, gelgeç değil karamsarlığı. Açılsa da, hep buğu yüklü bir yüz. Durallığı düzmece. Kesinlik, özünden yana ağar. Sulandırılmamış doğası benimkine zıt. Gene de ona eğilimliyim. '*Ey kebûter, uçma gel kon daneye!* Aşk, ancak talâk-ı selâse ile aklını boşamışlara revâdır. Anlarım ideali uğruna baş koyanların felâh bulmaz sevdasını. Gerisi lâf-ı güzâf beyler!' Kemal, bu. Öyle de, üç yıl önce ayrıldığı karısının öldüğü haberini aldığı gün döktüğü gözyaşlarına ne demeli? 'Hayvan anlamadı beni. Ayak uyduramadı bana. Dört yıl ensesinde boza pişirdim, bir santim inkişâf yok.' Demek o kadar da katı olunamıyor.

Donakaldım. *Zoom* yaklaşma. Biraz uzaklarından geçmeyi denemek için Faik'i kolundan çekiştirdim, anlamazdan geldi. Kendi yazgısını izliyor sanki. Sararmış, ciddi. Üniformasının içinde huysuz. Fısıldadı: "Bozma, yürü!" Adımlarımızın uyuşmazlığını düzeltemiyoruz, Laurel-Hardy çifti gelseydi aklıma gülerdim, sinirleniyorum. Ebleh paytaklık. Çarpışmasak bari. Yüzüme al bastı gene. Dişlerim kenetli. Ne oluyor yani? Acemi çaylak, yorgun bıldırcın!

Tam hizalarındayız. Gözlerim ayrılmaz gözleriyle buluştu. Yığılacağım. Faik de elini şapkasının siperliğine götürdü yanılmıyorsam. Beş on adım atabildim, durup tutundum omzuna. O da durdu. Susuyor. Sözleşmişçesine Hasan'ın kahvesine varabildik.

"Ben bir tarçın içerim, sen? Kahve?"

Hasan'ın böcül bakışlı çırağı, yaşından umulmaz sesiyle ocağa sesleniyor.

"Tarçın biir! Orta biir, okkalı!"

Baharlı kokusunu alacağım yaşadıkça. Soluklanmaya çabalıyorum, durup durup. Kapıp koyvermişliğime bela okuyorum

bir yandan. Bakamıyorum Faik'e. Soğukkanlı, koruyucu ellere bırakılan ben mi olmalıydım. Ciğerlerime hızla doldurduğum bir ağızlık duman, yol bulup çıkamadı, peşpeşine tıksırdım, sallanan dolu fincanın yarısı boşaldı pantolonuma. Hay allah berbat oldu! Islak bez bacağımda. Çırak Hüseyin'in sincap eli. Ne zaman koşup getirdi. "Telaş etme abi, leke yapmaz." Kaygısız görünmeye yaslanıyor Faik. Durulmam bekleniyor. Yalnız bırakılsam. Onun yüzünden uzadı nöbet. Tarçın bardağı yarıda, tortusu elenmiş dibe. Sorguya çekmeyecektir. Açılmayacağım, anlıyor musun? Tutulmak bana göre değil. Verildi ağzımın payı. Can koymak gerek. Ne istiyor bu kadın benden? Rahat bıraksın. Oyalanmak istiyorsa, dolu ardına düşecek aç. Değil ama, biliyorsun, duyuyorsun. Benzerlik arama, geçirdiğin üç beş taslak serüvenden başka bir çekim bu. Anlamsız, uygunsuz tamam da, pişkinlikten üremeyen, belli. Kemal'in diline düşersem bir de.. Değmez oluşum yüzlenmese de, düşünülecek, söylenecek arkamdan. Doğru, horlanır seçim. Tek yanlılığını üstlenirsen paçayı kurtarabilirsin. O değil savrulup dökülen, benim. Gem tutmaz, çocuk gönlüm! Ne ayak bağı, ne yüce ilgiler; seni, sana görelik paklar. Bil haddini sıvış. Kurşun kalemiyle yamuk çizilebilir ancak seninle, iz bırakmadan silinebilen..

Yenisinin köpüğü kırışmış. 'İçsene' denmedi. Oysa sorun, dilediği biçimde sunulmayacak. Yanıltacağım onu. Ben yokum bu oyunda, çirkin gururum var!

Duyulur duyulmaz, çoban matı! diyorum, duvardaki heybetli kaşlarına bakarak *Mareşal Çakmak*'ın.

"Öyle olsun!" Alçak masanın camını tıklattı. "Kalkalım mı?"

Lezzet Lokantası'nın önünde duraklıyoruz.

"Boş ver. Bana gidelim. Rakı, peynir var, turşu da var." Rahatça içini dökebilirsin. Küçümsemenin bedeli, nazik fiskesi. Bir coşku ikilisinin doğumuna ebelik etmeyi, kendisine umut kapısı sayan insanlar yok mu? Faik yerine, Kemal ya da Mülayim olsaydı yanında, duygularını köreltmiş gösterme yeteneğin, seni onların sezemeyeceği dengede tutamaz mıydı? Şu, özendirdi, kırıl, kop, dağıl ne çıkar!

Susuz bir dolu rakıyı, yüz buruşturmadan mideme indirinceye kadar bekletiyor saygısını. Çatalını sapladığı hıyar turşu-

sunu tıkıyor üstelik ağzıma. Konuşturma hakkını kazanamayacağını bilen surat, duru. İkincisi gerek en azından. Hemen, çift dolduruyor, tokuşturup çektiği kadehinin yudum sızmıklarını emdikten sonra. *Taôiste* ermişliği gerek, *Guillaume-Tell* nişancılığı yetmez.

"Konuşacağım Faik, üzülme. Saçma bu, ben, ben.. hasta mıyım neyim allah allah!"

"Üzülmüyorum! Şart değil. İstediğin kadar sus birader. Daha sedir, iç zıbarıncaya kadar. Yarın bir şeyciğin kalmaz." Suçüstü yakalandım. Bilmez mi? Açıklamak zorundayım.

"Var mı bende tek ayağından başka sakatlık? Kendi kendine gelin güvey olan şabanlar çok. İşte bir anlık irade zayıflığı, çok görme."

Ağzı yamılıyor.

"Yahu amma büyüttün! Anlamıyorum neden bu kadar korkuyorsun. Kör kör parmağım gözüne kardeşim. Bu iş sandığın kadar basit değil."

Umutlandıracak teres. Boynumu kısıyorum üşümüşçesine.

"Anlattım. Topu iki satır konuştuk, ne varmış bunda? Olabilir, bilinçaltı mıdır ne naneyse, allamış pullamıştır. Kala kala bu türlü dalgalar mı kaldı ciddiye alınacak?"

Saklamadı acıdığını, patladı.

" *'Ô temp suspend ton vole!'* Evet, ne sandın! Aşkın trajik başlangıcı bu dostum, sen ne diyorsun! Nefisti, can alıcı bakış! Kaçar mı? Sen de hiç andavallı değildin. Güzeldin, güpgüzeldin, Tanrı gibiydin alimallah! Hay canına, benim gelecek ki, başıma böyle bir şey!"

Araya sora bulabildiği şirketin kapısına gene gelip durduğunda onuncu turunu tamamlamıştı, ona buna çarpa çarpa. Şakakları zonk zonk. Kornalar, vapur düdükleri. Havada kıvrılakalan kapkara duman bulutu. Sırık hamalları, boylarının dört katı sandıklar sırtlarında. 'Vardı haa! Değmesin!' Keten helva yumağına dalıp çıkan kıllı el. Horoz şekerleri pespembe. Kararmış yüzeyleri hanların. Börek kokuları. 'Kompile kahvaltı verilir.' Tabelalar alt alta, üst üste, yüzlerce. Kuyumcuların önünde tırnaklarını yiyerek duraklayanlar. Tasını uzatan kör dilenci. Fırınlara sokulup çekilen uzun saplı kürekler. Niğde elmalarını önlüğünde parlatan manav. Taze soğan, kıvırcık marul, iri turp demetleri. Yosun, iyot, küf kokusu. Yan sokakların kısa aralıklarla caddeye saldığı, fileli, kasketli, şapkalı, şalvarlı, pardesülü, gözlüklü, mantolu, çarşaflı, çantalı, çizmeli, külotlu, tahta bavullu, sepetli, horozlu, kuş kafesli, çarpışan, bağrışan, koşuşan, kangallaşmış kalabalık, tepelerine inen şahmerdanla ayrışıyor; dev bir akvaryumun kalın camlarına toslayıp hızla geri çekilen kıkırdak ağızları, saydam yüzgeçleri habire kıpırdayan, alaca bulaca, irili ufaklı balık sürüsüne dönüşüyor, çukura gitmiş, ağrılı gözlerinin büyüyen merceğinden bunalmış beynine ulaşıncaya değin. Koptu kopacak ayakları. Yürüdü. Bir kapı içi buldu, yan duvarlarından birine sırtını verebileceği. Uğultu azaldı mı, alışmaya mı başladı? Kıyamet günü bu herhal! Gülümseme kırıntısı ağzının kenarında. *'Köyden indim şehire'*. Hangi Sururi'ydi? Kimdi? *'Leblebici Horhor'*da oynamış mıydı? Takılıyor kafasına. Tam sırası. Vuut, vuut! Ama güzel! Bu vuut var ya vuut, başka boğazlarda böylesine vuut değildir! Eh, bir boğaz yaparız gelmişken. O kadar mı öldük! Sahir'i bulmak gerek. Ödünç elbise alınacak bir kere. Kırıp boynunu ondan borç isteyebilir. Bakmışsın semirip gitmiş. Yıllar yılı arama, sonra da ben geldim. Eeee? Bir kızla

buluşacağım da. Eeee? Boyu boyumu tutar. Şunları da boyatırım. İç ceplerinde yok. Yan ceplerinde.. aman, çarptırdı mı n'etti? Sol arka cebine koymuş. Şaşkın! Sarhoşluğunun tek kanıtı sanki, baksana az da olsa etkilenmiş, şaşmaz bildiği alışkanlık. Öbürleri yerli yerinde: Mendil, çakmak, sigara, kimlik cüzdanı... Demek ki, sadece afyonlu şaraba yükletilemez suç. Yıldırım telgrafı çektiren, 'Şef'e telefon edin, babam ağır hasta' yalanını kıvırtan güç elinde değillik. Değişmez nakaratı şarkıların.

* * *

Maroken koltuğunun yüksek arkalığına yaslanıp doğrularak çıngıl kahkahalar atan, sorularını kendi yanıtlayan, işi tıkırındalara özgü rahatlık adamı. Candanlığı kolay aşınmaz deyip sımsıkı sarılarak boynuna, şapır şupur öptü yanaklarını. Buluşma saati yaklaşıyor kaygısıyla ikide bir bileğine göz attığı halde oralı olunmamasını, kalenderlik özlemine vermeye çalışıyordu, anlamasına karşın askıya alındığını, atlatıldığını. Telefon konuşmalarının basmakalıp lakırdılarla birbirine teyellenmesinden belli amaç: Usansın, çeksin, gitsin. Bir kefede başarılar, başarılar, ötekinde yıkıntılar, fırsat kaçırmalar, ahmaklıklar. Ne güzel başlangıçmış, yazık olmuş. Bozulmamış saflığı dedirtecek kadar şamatası sevimli olmasa. Öyle mi gerçekten? Yoksa, bir süre daha umudunu kırmamak zorunda olduğundan mı özürler bulup buluşturuyor.

"Demek karıyı da sepetledin! Eh, artık tekrar başlamazsan o kılı kırk yaran, ne bileyim, ölümsüz mü diyorsunuz ne diyorsunuz o biçim işte, tadına doyulmaz şiirlere, iki elim yakandadır." Sen yakasını bırak da ahvali perişanına bak, karnı çığlık atıyor adamcağızın. Göz kırpmalar sıklaştı.

"Bizi düşünen kim? Allahını seversen bu seferki kim? Bizimki de hayat mı? Sanatçı yaratılmak, en büyük lutfu Tanrı'nın. Sen bu Tanrı lafından pek hoşlanmazsın ya, neyse. Ah, ah bambaşka sizin dünyanız. İnan, kıskanıyorum. Gene sambalar döktürüyor musun? Doğru dürüst bir türkü bile söyleyemiyorum, düşün!" Ufarak ellerini vuruyor ışıl ışıl camına, büyük, ceviz kaplama çalışma masasının. Dokunsan ağlayacak. Tam sırası, akılcığını kullan artık, öf.

"Sahir'ciğim.." İkile. "Sahir'ciğim.. herkesin bir işlevi var.." Bok böceklerinin bile deme e mi. "Hem de çok saygıdeğer bence, lakin, şu sen olmasan meselâ, kim okur kim dinler varak-ı mihri vefa'yı.." Dikkat, ölçüyü kaçırma. "Onu da bırak, ekonomi, maliye, ticarettir her sorunun temeli. Ne demiş atalarımız? Aç ayı oynamaz, tok açın halinden anlamaz.." Oh, oh çatlayacak kasıkları. Pıskırmalar, hınkırmalar. Ne dese gülüyor herif! "Yahu ne azılı 'Komünist'sin sen! Sade sanatçı olsan neyse, üstelik zekisin de!" Ha, şu mesele. *'Bize alât-ı katıa yasak.'*

Blefarit mi derler o hastalığa? Yapış yapıştır kirpik dipleri, sulu, kızarık, zamklı. Aralayamıyorum gözkapaklarımı, çapak bağlamış sanki. Telle tutturulmuş, uzunlu kısalı, çuval perdelerden sızan ışık bile kamaştırıcı. Başım! Doğruluyorum. Un ufak her yanım, hayır yok belimden bıkınımdan. Bacakları sallantılı tahta masanın üstü talan sofrası. Öf, leş gibi kokuyor ortalık. Devirmişiz gene bir yetmişlikten fazla. Küçük şişeden bir duble ya çıkar, ya çıkmaz. Bir kıymık pastırma, uçları kıvrılmış. Tahinpekmez bulamacına hortumlarını sokmuş, sarı karınları inip kalkıyor, işleri başlarından aşkın üç arı kardeş. Değme. Bunlar toplumcu! *'Acıyı bal eyleyecekler'*. Akı kemirilmiş, yeşili pörsük birkaç taze soğan sapı. Ortasından bölük somundan arta kalan, turşu tabağının içinde, yarısı ısırılmış hıyarla koyun koyuna. Satarım anasını. Çivi çiviyi söker. Boşaltıyorum şişeyi bardağa, ters çevirip. Sık sık, daha çıkar.. on iki, on üç.. eh, yetsin, aslında bir damlası ziyan edilemez, günah. Oh, iyi geldi. Faik gitmiş. Gene geç kaldık. Çocuklar idare ederler, allah vere de kaymakam çağırtmış olmasa. Aman be, ne yapalım. Gidip bir şırıldayalım hele. Elimin tersini gezdiriyorum suratımda. Zımpara. İki gün dayanmıyor perdahlasan da, uzuyor cenabet kıllar. Öteki de! Bana inat. Kendi kendilerine. İşleri bu namussuzların. Köse olmak varmış. Sakal derdi yok. Ayrıca ayıptır söylemesi, hani tevatür büyük derler a, meretleri hakkında! Rezil! Bakalım ne kadar yükseğe işeyebileceğim? Nerdeee! Yaşlanıyoruz, anlaşıldı. Pas tutmuş tenekenin çarpık-çene musluğunu çevirip, çetrefil, çatal çutal akan suyla yalapşap yıkıyorum yüzümü gözümü. Bağevi bu bakımdan iyi. Şarıl şarıl akıyor çeşme. Sok kafanı altına: buz! Aklın başına gelir. O ne öyle prostatlılar gibi ıkına sıkına. Şuraları derleyip toplasam mı hay allah? Faik'in notu ilişti nasılsa gözüme. Takvime iğnelemiş. Tam bakacak adamı bul-

dun. Zorum ne takvimle. Günler, aylar devrilip geçiyor işte. Yetmiyor, esrara mı başlamalı, ne yapmalı? Başka türlü yaşanmaz bu kavanoz dipli dünyada. Söv, ana avrat. Ye, iç, zıbar. Biraz okur gibi yap. Hikmet savur. At, tut. Ya da evlen, doğurt bir alay piçkurusu. Hadi bir alay olmasın. Birle de kalınmaz. Çocuk kompleksli olurmuş. Vay yavrum vay! Biz dört kardeştik. Başka bir bok mu olduk. Birbirimizin gözünü oyduk. Her neyse, dayan zırıltılarına. Kafana kakılsın fukaralığın üstüne üstlük. Tamam, anladık gırtlağına basan mı var? Evlenme. İyi de, azıcık yüzüne bakılır gibi gördüğün her dişiye, oracıkta, ayaküstü düzer gibi bakmadan edemiyorsun, kanın fokur fokur, ne halt edeceksin? Geneleve git, bayım, o kadar azgınsan, daha doğrusu bu işi kıvıramıyorsan elalemin ağzına sakız olmadan. Nasıl güvenirsin iki gözüm. Beş sermayenin beşi de frengili. Biliyorum, kimlik cüzdanlarında yazılı. Güya geçmezmiş *néosalvarsan* iğnesi vurulduğu sürece, korkuya gerek yokmuş. Tonla içsen önleyemediğin mide kalkıntısını ne yapalım. Miyavlayıp duran şişko çaçanın karnı yerde *Mine*'sini boğuyordum az kalsın, elimden zor aldılar. Kimlere rastlamamıştım orada. Tepesi açılmış, boyunca çocukları olanlar mı istersin, önünde düğme iliklenip elpençe divan durulanlar mı? Hele ilçenin pek saygın kişisi, tespihsiz dolaşmaz, onun bunun selamını burnunun ucuyla alır, suratından düşen bin parça Avukat Yekta Yoğurtçuoğlu'nu da görünce bir gece sofada, telaşla odalardan birine kapanırken revaçta orospu, karanfili güzel dedikleri marsık derili Fatoş'la, 'Aha!' demiştim, 'bu iş burada biter!' Yarı yılışık, yarı kızgın, şahadet parmağını ağzına götürdüydü de, gülmekten bayılayazdım. Demek arka kapıdan kaşla göz arası alınıveriyor içeri. Ben ne arıyordum orada? Bekleme odasında birini ayarlamadan kolay bırakmazlar adamı yukarı. Hele yıkılacak kadar sarhoşsan hiç. Olabildiğince belli edilmeyecek. Kafayı tam bulmadan düşülemeyeceğini buraya, bilir çaça zaten de, hır çıkarmak yasak. Ne de olsa kılığı az çok düzgün gençler, kamu görevlileri hoşgörüyle karşılanıyor. Hele beni, sıkıysa tutmasın el üstünde patron. Ha, sahi Gülbahar'ı arıyordum. Ondan başkasıyla çıkmadığım, birkaç dakika hal hatır sorup, yatmadan, parasını kırık dökük konsolun üstüne, 'a ne zahmet' iğreti nezaket sözünü duymazdan gelerek bıra-

kıp sıvıştığım öğrenilmişti üstelik. Aslında her türlü sapkınlığa şerbetli, ağzı bozuk, ağır işçi, has insanlardı evlatçıklarım. Bırak ince hastalık edebiyatını şimdi. Evlatçıklarımmış! Ödün kopardı, tiksinirdin, ama bir kadınla senlibenli konuşmak gereksinmesi ağır basardı, dozunu kaçırınca içkinin. Öyle miii! Öyle ya, inanamadın mı, beyim? Sen daha gül bıyıkaltı. Eşşek oğlu eşşek! İnsanı işte böyle durup dururken deli eder kimileri. Her neyse, dingin olalım, sinirlenmeyelim öyle her pis pis sırıtana. 'Ben doktor Doğan'a uğrar, ateşi var, bugün gelemeyecek gibi derim. Yat, ne halt edersen et akşama kadar. Emir erini yollayacağım, çağır. Canın ne çekerse aldır. Akşamki konuşmalarımızı iyi düşün. Aşırı alkollüyken başvurduğun numaraları iyi bilirim. Ayıldığında için içini yer. Ne dedim, ne yaptım! Bozulup berbat etme her şeyi. Anladın mı?' Anlamadım. Aşırı alkollüykenmiş. Şunun tuttuğu pireye bak! *Molière* budalası, angut! Lâhavle. Komşu kızını kandırıyoruz sanki. Hayal gücü amma geniş bu çocuğun. İlle de sokacak başımı belaya. Diyelim gene rastladım çarşı pazarda bir gün. Yanaşıp bir çift laf etmeye kıllı büzük ister. Dedikodu ayyuka çıkar. 'Bir gün buyursanıza bize.' Hani ne oldu? Ne sanıyor bu kadın kendini. *Dersaadet* mi burası? Yüzvermezler Akçay'a. Oysa göz alabildiğine ince kumluk. Kutu kutu vagonlarını arkasına takıp, hadım düdüğünü öttürerek, insanları tıngır mıngır yirmi dakikada kıyıya ulaştıran oyuncak tren: *'Memetçik memet.'* Her zaman, küçük dalgalı, işveli, şıpırtılı, pıspırıl deniz, dalınca ağustosta bile çene attırıyor soğukluğu o başka, erkeklerin paçalı donla girdiği, o da aptes alır gibi, kadınların kırk yılda bir, gözden iyice ırak, gecelikle, çarşafla. Bomboş belediye plajı. Çünkü neden? Aman kimse görmesin, karılarını kızlarını. Elbette edepli türünden de olsa giyebilseler mayolarını, onlarca çırılçıplak. Tek tük memur, subay ailesi gelse de, onlar da çocuk çığlıklarının şakır şakır yankılandığı beton direkler gazinosunun bir kuytu köşesinde fındık fıstık yer, limonata, gazoz içer, bakar dururlar uçsuz bucaksız maviliğe alabalıkça, esneyerek uzun uzun. Erkekler beş on şişe Tekel birası devirir, kuşkusuz, çabuk dolan sidik torbalarını boşaltmak için ayak yoluna taşınırlar ha babam. İmam suyu yasak kesinlikle. O nedenle tatil günleri gidilecek yer, Cennet Çayırı'dır. Gaz ocakları, na-

türel zeytinyağlı kıvamında dolmalar, tencere, tava, ut, saz, kuzu çevirmesi. Her ağacın altında dallı güllü Sümerbank basması, çoğaltması bir topluluk. Kendi aralarında kaçgöç olmasa da, yabancı saydıklarına yan baktırmazlar. Aylıklılar takımıysa gider bir başka yerde kümeleşir. Biz bekâr erkekler, yani cüzzamlılar ne yapalım? Arada biz de, bağ bahçe sahiplerinin çağrılısı olarak giderdik, Kuyubaşı'na. Gözleri bağlı, yaşlı, sıska beygirlerin bir çember çevresinde dönenerek dolaplı kuyulardan çektikleri suyla sulanır bahçeler. Rakı şişeleri, kavun karpuz, kuyuya sarkıtılarak soğutulur. Taze domates, çiçeği ağzında hıyar, beyaz peynir, maydanozlu çökelek, bol sarımsaklı cacık, tandır kebabı. İlle de dalından kopma ballı incir. Sıcak sıcak höşmerim. Üf, üf, üf, ağzım sulandı vallahi! Bağdaş kurulur minderlere. Katı, ak, muhteris! Bu muhteris de kim? Bazen lüks lambasının yan Kerem pervanelerine intihar kucağı açtığı çiğ, aksıl ışığında geç saatlere dek uzar muhabbet. *'Bir muhabbet kuşu da ben olurum!'* Ne konuşulur? Zevzeklik. Icığı cıcığı çıkmış *'Kaymak Tabağı'* öyküleri. Belki de, yayımlanmamış Türk yazını adına işlenen en dürüst, *best-seller* cinayetler. Yayık, yayvan şarkılar, sonunda *'kalkın ey ehli vatan'* harmandalıya, yıkıla mıkıla.

* * *

Bayılırım, hoşuma gider, sevenleri de kınamam, ama açmaz beni parodi; kalabalık gıdıklar, boyun eğer ister istemez günübirlik seyircisine, ne denli yetenekli olsa sunucusu. Ama ille diyorsan peki, becerebilirsek sürdürelim uçkur tutmaz öykümüzü. Deden sana kurban olsun yavrum!

Altınova'lı. Evet, vardı öyle bir leş kargası, yaşadığı yılların ölçülerine göre bile yarı milyoner.

"Hayding, diployalım argıdeşler! Üçleyelim Hayrettin Bey. Kime ne hayır ettin. (Grav, grav, grav!) Ben bu zıkkımın kiloluğunu on dakkada göçürürüm de kılım oynamaz. Bir keresinde Celep Hidayet'le bahis tutuştuk. Ben ikinciye varmışım, ayı lank, devrildi göt üstü. Oradan ver elini İzmir. Serdim postu Çeşme'li Sürmegöz'ün mezbaha yolundaki meyhanesine. Anam bi çipuralar aha iki elim gibi. Çiğ çiğ ye. Bol salata, donattık sofrayı. Babam,

gelen buyursun. İç allah iç. Göbeğim gerildikçe kuduruyorum. Aklımda Kör Nuri'nin kapatması. Vakti var daha olduruyorum kendimi. Yani anlatamam. Bu gavatın müşterisi benim o sıralar. Oyarım dedim, öteki yengeç gözünü de. Trink para, ben varım, başkası yok, ona göre. Hafize, Semra dedirtiyor yosmam kendine. Ulan üryani eriği gibi gözler, ayna göbek, sini kalça, montafon memeler, geçirdikçe dişlerini bana mısın demiyor, kork bre! Cenbiyye taşıyorum, sustalımdan başka. İç cepte lagant.. Mirliva İsmet Bey kardaşım, ne düşünüyorsun öyle arpacı kumrusu gibi. Memleketi kurtardın gitti işte. Sayende biz de tuttuk yükümüzü. Daha ne? At şunu at. Oğlum kerbelaya döndü burası.. Ne var? İç pilav, tas kebabı, meyve müyve? Süpür şunları, zenginle masamızı, rakı getir, buz getir..."

Ne sıkıp duruyorsun elindekini, boşalt ayak altına, sızmayacaksın, adamlık ölçüsü, bu.

Arada bir, en yakın il merkezine kaçıp, örtüleri az lekeli, peçeteleri külah edilmiş bir lokantada ziftlenmek, şehir parkının banka peykelerinde uyuklamak, sinemaya gitmek, film allahlıkmış olsun, vitrinlere bakınmak, antrepodan bozma, salaş tiyatroda *Hamlet*'ten, *Othello*'dan drama kırıntıları ya da *Eugène Labiche*'den araklanmış vodviller seyretmek...

'Dandini dandini dastana...'

* * *

Duramazlar buralarda, görürüz. Zaten kaçırmış ağzından doktor. Sağlık Bakanlığı adına parasız okumuş Tıbbiyede. Uzmanlık başvurusu sonuçlanıncaya kadar 'çekeceğiz, ne yapacaksınız,' demiş. Onuruna yediremiyor anlaşılan. Biraz yüzsuyu dökse, varsıl kayınbabası ödeyebilir zorunlu görev ödencesini. Bu kadın da, ne akla hizmet, takılıp gelmiş arkasına. Tutulmuştur. Ben de olsam vurulurum doğrusu. Güneş Tanrısı gibi adam.

"Mahmut!" Arkasını yıkık bahçe duvarına vermiş, çekiştirip duruyor asker cıgarasını, atıp fırlıyor ayağa.

"Karagözlüm, gelsene yukarı biraz."

"Başüstüne!"

'Oğlum' demelerine tutuluyor Faik, genç subayların, erlere. Çakı gibi. Gözü gözümde. Çankırı'lı. Eli çabuk, ağzına damlasını komaz içkinin. Hep saygılı. Her halimizi bilir, ağzı kilit, kaşları gür, kara, dikik, yay. Kocaman elli, ayaklı. Postalları kesin boyalı. Tertemiz üstü başı. Palaskası daim bağlı. Tırnakları dipten kesik. Buyruk bekliyor. Oysa ben olmasam, gısgıcır eder ortalığı. Nelere dokunulmayacak, bir kez söylenmiştir, yineletmez.

"Gene kaçırdık. Bakma kusurumuza. Hallediver şu çöplüğü."

Yanıt yok, gereksiz.

Hemen girişiyor, makinalı söker takar gibi. Hamarat, nasır bağlamış avuç içleri, izliyorum imrenerek. İçim daralıyor bir yandan. Mahmut'un mayasından değil miyiz biz de? Niye ekşidik? *'Dağ başını duman almış..'* Almış da, biz neden yürüyemiyoruz arkadaşlar? Gülecek dermanım yok.

"Bir akıl Mahmut, kafam kofalmış karpuz."

Çift Bayer aspirin, yarım bardak su, hazır.

"Çarşı Hamamı'na uzansak iyi olur, ha ne dersin?" Natır Kelle Musa kırsın kulunçlarımızı. Çükümüzü ellemesine, sıvazlamasına ses etmeyelim, onun tadımlığı da bu. Ter boşanıyor boynumdan sırtıma, kuyruksokumumdan baldırlarıma. Atıyorum içimin zehrini.

"Bütün bir ömrü yaşadık duygusu. Sende de var mı? Birliktelik, çocuk ve sabah ve ölüm. Sabah durudan da özge bir suyun en dibini görmek. *'Mütekâsif menekşeler'* yoğun kaynaşması ve ayrılmazı yalnızlık. Bir türlü cayamamak sıcaklıktan, umuda kıyamamak. Yalnızlığın 'ben buradayım'ını itme savaşımı. İstemek, 'İstendikçe/istedikçe? *değişemez yanın gücünü daha iyi anlayıp istememesini bilmeli.*' Sonra kalkınca, hemen anında yakalanılan buz gibi tekbaşınalık ve onun oyunu, onun koşulları, koşullandırmaları. Şarkılar başlatmak ve çok üşümek ve kırılamaz gerçeği yumuşak hüzne dönüştürmeye çalışmak; dokunarak, sımsıkı sarılarak. Beceremememek. En dibi bulmak. Ama, sonra kapı ağzında gülmeye durmakla, dibe ayak vurup su yüzüne fırlamak. Bu kez bunun oyununu başlatmak. Başkası olamıyor galiba güzelcim! Yalnızlık birlikteliğe bırakmıyor, birliktelik yalnızlığa. Kapı ağzında seni sana verdim duygusu. Sen de beni bana. Ama bak, galiba sana demek istediğim buydu, 'sıcaklığı unutma' derken. Çünkü yalnızca o sıcaklıktır gibi geliyor bana, ayrılık acısını gülümsetebilen, sana kuruluğunu yaşatabilecek, zorlayabilecek bir süre kazandıran, bana dağınıklığımın ayrıntı denizini kulaçlamayı kolaylaştıran. O hızla sobaları yaktım, evi derledim, toparladım. Çok içim şenlendi giderek. Ölüme hadi oradan demek. Yaşam, yalnızlık ve seninlelik. Zıtlık. Salt olamama. İki karşıt oyunu kendi kurallarına göre sürdürmek. Her hâl-i kârda. Bak ne aslan yavrusu kesildim. Ama seninle oluşturduğumuz dupduru suyun en dibinde elmaslar mordu. Nasıl olsaydı yani? Sonra oturdum. 'Yaşayamayan I'i yeniden okudum. Birden büyüdü biliveren gözlerim, uyanmış yüz yıllık uyurgezerliğinden. 'Yaşayan II'yi yaz ne olur. Ama mutlaka. Bunca arı, bunca yalın ve yoğun bilmek artı duymak artı yaşamak. Öldüm öldüm dirildim. Beni bana verdin. Sağ olasın. Bin kere. İçimde

sürekli titreşim. Bir de korku, korkuyu unutmaktan. Sabahı saklamak. Olağanlığa kapılıp gitmesini ne kadar koruyabilmek? Nasıl, ne süre? Biriyle görüşmem gerekiyordu. Gittim. İş. Ama, nasıl derilerim soyulmuş, etim açıkta, kullanılmamışlık, her zaman pek zorlanmadan sürdürülene uyarlanamama. Seninle yaşadığımızın uzantısının yansıması. Adam bile bir şeyler oluyor duygusuna kapıldı. Anlamaya çalışmak vardı bakışlarında. Tuhaflık. Sonra ikimizin ısısını algıladı gibi geldi bana. Mum alevi gibi de olsa titrek, duruksun, ellerini ayrı tutma ne olursun, onu avuç içine almak, söndürmemek gerek. Bana yaz. Hiçbir zaman bırakmadım, ama şimdi artık hiç bırakamam seni. Beni bana verdin! Gerçek miydi söylediğin? Tam da duyamadım, sahi ihtiyarladın mı birdenbire yanımda? Hiç değilse ayrılırken, orada, kapı ağzında? Şimdi soldur sürekli çocukluğunu, uydurma kuruluğunu! Deniz bile ölür. Ama kesişti ya bir kez oyunlarımız, gereksinmelerimiz, bir elmas oluştu ya.. Bütün bir ömrü yaşamak da değil sadece. İmbikten geçirilmiş insanı yaşamak. Elmas katlandırabilen avunmaya. Bu da benim tutamağım. Benim de yenilmeyi sevmemem böyle zâhir. Bu yazdıklarım başı bozuk gidiyor. Sabah, niyetim ayıklamaktı. Şimdi akşam oldu. Oysa anlatabilmeliydim. Belki de kendime. Ben unuturum. Gündelik gürültülerin altına kaynar giderim. Bak ben de kara yazdım. Ama senin koyu, *kesif* karalıklarını sevmiyorum! İçim kaldırmıyor daha doğrusu. Dayanması zor. İnsanlara *feci* tırmanıyorsun. Seyretmek. Neyi? İstemem tanık olmak. Başkalarının gözüyle. Benim gözüm de benden yana değil. Birden ara verdim. Son şirini aldım ele. Denerken düşünebilir miyim ya da düşünürken deneyebilir miyim? Valla buldum karbonu! Biz işte bunu becerdik. Sen beni öldüreceksin adam! Nasıl dayanacak yüreğim hep ağzında olmaya? İçimin yangını sürüyor. Ama, hızla, *müteverrim* bir sonbahar geldi yerleşiyor yerine. Kolay değil katlanmak. Gene de bilesin, ben pis akıllıyımdır. Savunmasını bilirim kendimi. Aklım fikrim sana emanet! Hiç susmayacak mıyım? Yağmur da gelirmiş demek bardaktan boşanırcasına, susamışlığımıza. Bak küçüğüm de kankırmızı. Oynuyor ki öff! Senin konuşmaların garipmiş. Hiç kimse onunla öyle konuşmamışmış. Yani nasıl garip? İyi gelen garip mi, kötü gelen garip mi? İyi. Siz niye be-

nimle öyle konuşmuyorsunuz? Anası elbet ondan domuz. Sana da çocuk yapmadım deme. *'Meryem Ana'*dan beter ettiysen de beni! Sensiz olmayı bilemiyorum. İsteyemiyorum. Beni ara. Yaz. Yabanıl dostum, çapkın babacığım! Seni, senin kadar, yaşayamadığınca seviyorum.

Dipnot: Öpmek de yazılamıyor ki, bağışla."

G.

Faik'le Orduevi'nde iki tek atıp, uslu edepli yemeğimizi yedik, çıktık. Uyumaya kararlıyım. Sofrada şu mesele açılmadı neyse. Oysa aklı fikri konuyu deşmekte biliyorum. Ama üstelerse tümden kabuğuma çekileceğimi ya da sinirlenip ağzıma geleni söyleyeceğimi de o biliyor. Gene de Çınaraltı'na geldiğimizde duramadı, ağız, burun, göz üçlemesiyle: 'E, ne haber?' Kafamı çevirmekle yetindim. Görmek istemeyeceğimi bile bile: "Kemal'e uğrayalım mı?"

"Geç, ölüyorum yorgunluktan."

"Hâlâ direnecek misin o izbe gibi yerde kalmakta? Anlamsız. Nasıl olsa çıkacaksın kış bastırınca."

"O zaman düşünürüz."

"Peki, bana gidelim, içmek yok. Kabul. Sürprizim var sana."

Anlamlı: sürpriz! Hühhiy! Görürsün sen, ben de basayım da bam teline. "Neclâ numaracısı değil mi? Bohçasını kaptığı gibi kaçtı mı yoksa?" Avukat Yekta Yoğurtçuoğlu'nun, 'serveti gani', turfanda kızı. İçi gidiyor. Bakkal Ömer'in çırağıyla pusulacıklar gitti, geldi, sonuç *zéro*. Sıfır demiyorum. *Zéro*'dur çıldırtan onu ve hepimizi. Kapkaralaştı suratı. Ben de pişman oldum ya, çıktı bir kez ağzımdan. Haklı morarmakta, aldı başını gidiyor. Hızlı adımlarla yetiştim ardından. Ses çıkarmadı. Daldık, kargacık burgacık sokaklara. Epeyi de uzak, Mesçit'in arkasından kıvrıldı, asma kilidi açıncaya, tahtaboşu gıcırdata gıcırdata odasına girinceye kadar konuşmadık. Yaktı ışığı.

"Vay! Ne zaman aldın bunu?"

"Öğlende."

"Ne kirli çıkınsın. Nereden buldun bu kadar parayı!"

"Biraz birikmişim vardı, biraz da fındık parası geldi anacığımdan. Denkleştirdik. Giderken bırakırım sana istersen. Hatırlarsın çaldıkça."

"Hatırlatma şimdi. Canım sıkılıyor zaten. Hem.."

"Yarısını ödesen yeter. Gerisini ağır ağır aylığından.. Acelesi ne?"

"Çalıyor mu bu şimdi? Anten manten?" Laf karıştırıyorum. Duygulandığımın o da ayrımında.

"Çocuksun." Çıt.. 'Şimdi suzinâk makamından..' Dilim damağım kuruyuverdi. Hadi sen sen ol da içme. Gülümsüyor tatlı tatlı. Gidip gusülhanenin kapısını açıyor. Elindeki konyak şişesini sallıyor. "Ah, rakı gider bu firaklı şarkıyla Faik'çiğim, ne yapayım konyağı?"

"Haklısın gitmez, ama söz söz, mızıkçılık yok. Birer kadehçik, kutlamak için o da.. Hem.." Neler kuruyor bu adam kafasında?

"Hem ne?"

"Hem çalışılacak, bu akşam çalışılacak."

"Neye çalışılacak?"

"*Lamartine*'e!"

"Hay allah seni kahretsin!"

Uzatıyor yarılanmış su bardağını, mis gibi anason kokusunu şıp alıverdiğim. Kadeh ölçümüz fena değil. Tık, atıyorum, bekliyorum doldurulsun. Kıramadı. Bir yarım daha. Oh, kavruldu içim ne güzel, gözlerim çakmaklandı. Onunki de. Alıyoruz şişeyi ortamıza, bakışıyoruz.

"Bütün kapılarımı kapıyorum. Seninle olamamak değil, olmamak acısını bölüşemem. Labirentlerinde dolaşmak uykulu, ışığa çıkılabileceği acınır umuduyla yapma bulmacaların; ergime noktasına vardırıyor artık iç direncimi.

'Annem', o ki, ağzında ana'lıktan ayrı bir ince, uzun bozlaktır, benim saygısız, kötü edebiyatla savuşturmak amaçlı gösterilerime katlandığını gizleyemeyen gözleriyle beni doğuran çocuğum, sızlanmaya gerek yok, eninde sonunda yoksanmaktır alınyazım. *'İki çizgidir –ya da iki çizgisi tek koşuttur beni alıp giden/ sus öyle bilinmedik kal.'* Özünde kendine dönük uyarıydı. Biçemi vıdı vıdı, mızmız, melodram tutkunu, gölgesi bazen ağzında armonika olan düşkün; kasketini havalandırarak uzaklaştıktan, flu görüntüsünü de sildikten sonra, o an, soluklanıp, 'İyi ki yoksun!' diyemedin mi, dedin mi, diyebildin mi? 'Varsın!'a kuşku yanıtı değildir bil, sitem nedenselliği hiç.

Taksim'e doğru bölünerek, her bölüğü bir duyarsızlığı yeniden bölerek, solucan canlılığını neden sürükleyecektim. 'Nerede ayrılacağımızı sormadım.' Sevmediğini 'bilme'nin üstüne giderek –benim için de sanki o 'bilme' sevmemek eylemine sığabilirmiş de, dayanamazlıkla özdeş değilmiş de, akıntıya kapılmış bir salapuryanın dümen suyuna gittiğimi sonradan algılayıp– önceden algılama algılamamaktır kuşku yok, silkinme anlamına gelmiyormuşçasına, öç alma savunmasıydı bir üçüncü adına. Ne sana, ne bana verilmiştir çünkü kurtuluş.

Gene bu kadar açıklama gereksinmesi, 'umutsuzluk' özsuyu, 'kuşku' besleğidir sevginin, kim demiş? tekerlemesini sevimlileştiriyor değil mi?

Beyni sulanmışlık oyunumu, oysa dalgınlık örgüme daha uygun bir dolandırıcılık madalyonudur, hem de dizbağı –çarpa çarpa vitrin yüzeylerine posterlerin, intihar tarihindeki ça-

ğanoz yerini almış gurursuz *Monroe*'ya, neden güleç ve çocuk hâlâ– bir gizli selam sarkıtıp, bıyığı yeni terlemişlerden, hangi sapaktayım? sorusuna, 'yarım saat çeker beyamca, yo tuttur doğru, istersen yavaş yavaş, hava güzel, yola çıkma, hep sağdan' yanıtlarını alarak yolunu bulabilen, uğultularda bunalgan, far ışıklarından yılgın, kırılgan, kendini kendinden ayıramamış, dışından bile varolduğuna bakamayabilendim. 'Deniz bile ölür'de durduruldum."

* * *

"Denizdi bakan sabaha, yorgun, ağır, derin, kırışık, eskimesiz, çoğalmayan ve çoğaltmayan. O bile ölürdü ha? Sokuldum ısıyı oluşturan, dokunan, dokunabilmeyi bilmez ellerine. 'Acımasız olma bunca.' İşte, *buzul çağının virüsü* olmaya çoktan razıyım. Ya da ölüm mantıksa, o bile ölürse, biz neden yaşayalım? O bile ölüm öncesi ölüm bilincindeyse..

Ölüm öncesi ölüm bilinci kanıtlanamamış daha. Değişimsiz birkaç milyar yılı aşıp geldiği söylenen, kendi kendinin yaratığı kutsandı! Virüs, virüsleşebilirdi. Hiç değilse virüsleşebilme bilinciyle ölür ölür dirilirdi. Korku evrenini nasıl küçültüyorum, görünmez kılıyorum içimde! Genişlemesi durdurulamayan çevren: Umut. Yaratmamış, yaratılmamışlık gibi. İşte böylesi bir yoruma sarıldım birdenbire. O nasıl dalkavuk sevinciydi, ölümlü olduğuna inanarak katlanmak yalanı.

Razı olmak gönlübol görünümünde salt yokluğa kafa tutmak, başka türlü daha kötü dürüstlük seçeneği değil mi? Doğaya, yenilenmeye tapınma. Ah, canım söylesene, ben nasıl dayanırım? Hay patla!

Ödündür bu sanrı, küsküçül, apaşağılan. Virüs kuramına tutunmak da, beter bir ödünle bütünleşmektir. Ödünün kendisi ne ki, beteri olsun. Oyunbozan. *'Sensin sebep berbadıma.'* Yaşama uğruna virüsleşmeyi göze almak! Sevmiyorsun karalıklarımı. Allah belamı versin ben de sevmiyorum! Ama ne yapayım, ne yapalım? Kim dedi sana, okla yay gereçlerini aracılıktan çıkarabileceğine inanmaya çabalayan bu ahmağı dağla, öldürt kendini. İyi ki varım mı? Ne igrek çocuksun. Bula bula.. Koy antika

şamdanlarının arasına, bakalım bulabiliyor musun tek müşteri kendinden başka."

* * *

"Ölümlülüğe sevinmek yalanı, ölümsüzlüğe vurgunluk aldanısı yanında daha mı yiğitçe, sağlam, düz, gerçeğe en yakın gerçek?

Menekşeler yinelenmesin mi peki?

Ama ne diyormuş *Pavese: 'Topraksın, ölümsün sen, mevsimin karanlık, sessizlik senin. Yaşayan hiçbir şey ağaran güne daha uzak olamaz senden.'*

Neden, birçok kez neden, 'ödünsüzlükte', 'yoklukta', 'yokluk öncesinde'yim sararmışlığı, anlat bana. Nasıl bir yansımasın sen? Ya da yanılsama mısın? Niçin oyunun içindesin de, oyunla oyunlaşmıyorsun? Sıcaklığını neden bu kadar eriyik duymak? Anlat.. kendi ellerindir tuttuğun de. Biz birbirimizi birbirimize vermedik de. Biz deme.. ben eşit ben de. Belki daha iyi gelir. Of, bu sözcüklerin çekirdeğini parçalayamamak, bekletilmek gerginliklerde, cimriliğini geviş getirmek. Yetmez dokunmak, hele dibe çekilmeye razı olma sakın. Avuntumu taşlaştır. 'Titrek mum ışığını söndürememek' çelişkiler salıncağında salla beni.. bakarsın, uyurum, uykusuzluklarda..."

O.Y.

Taşındım Faik'in odasına. İlkin tartıştık. Ne çevirelim? O, çekingen. Büyük yanlışlar yaparsak gülünç oluruz. Haklı, kendi açısından. Ben pek ciddiye almıyor gibiyim. Herkesçe bilinebilecek, kolay bir metin seçelimmiş. Sonra kabalığa varmayan beceriksizlik, yarı acemilikten hoşlanırmış böylesi kadınlar. Neler de biliyor! 'Başka yönden bol boşlukları vardır, o zaman da sen korsun üstünlüğünü ortaya, denge sağlanır.' İlerisini de düşünmeli. Terhis olup gittiği zaman kimden yardım isteyeceğim? Ne ince hesaplar. Aklım almıyor, üzülüyorum. Canım tutalım ki, yazışma fırsatı olsun geçti elime, Türkçe ne güne duruyor. Bak anadilimi kıvıramadığım pek söylenemez. "Göreceksin o, Fransızca yazacak." Türkçe yanıtlarım. Başka çarem var mı? İddialı değilim ki, bu konuda. Girdik mi çıkmaza. Benden çok, o düşünüyor kara kara. Garip. Tepem atıyor birden. Hoşlanıyorum şu kadından. Anladığım kadarıyla, ne madımak laf bu da be –o da ilgili benimle. Öyleyse? Başvurma gereksiz çocukça numaralara. Dobra dobra yazarım, böyleyken böyle, falan da filan. Karşılık verirse ne âlâ. Vermezse canı sağ olsun, aldık boyumuzun ölçüsünü der susarız, değil mi ama. Sabırla dinliyor. Aynı kanıda değil. Sorunun püf noktasını gözden kaçırıyorum. En azından başlangıç için. Sonrası kolay, dilersem ne kadar cıbıl olduğumu açıklayabilirim, hafif alaya alınsam bile, kesinkes bağışlanır. Sıradan yöntemler sökmez, bu tür durumlarda. Gerekçesiz düşkırıklığı tehlikelidir. Gene mi gerekçe? Kırıldı direncim sonunda. Aman ne yapalım, dediği gibi olsun. Nasıl olsa çıkacak fasaryalığım ortaya. Belki utancımdan bilgimi artırma çabasına da girerim?

Benim şiirden yalan yanlış anlamam, Faik'e göre 'müthiş' sezgilerim, sözlük yardımı, asıl onun büyük katkısıyla, aşağı yukarı yirmi beş günlük uğraş sonucu bir şeyler kotarabildik gali-

ba. İçki dostlarının alaylarına, sürekli kışkırtmalarına aldırmayışımız, doğrusu övünülecek kararlılık. Tövbekâra çıktı adımız. Zararı yok. Görevime de sarılıyorum dört elle. İş arkadaşlarımın geçici durulma saydıklarını tutumumu, anlıyorum elbet. Gizemli, içine kapanık, gevezeliğe kapılmasız sürdürüyorum yaşamımı. Evde iki kadehe izin var. Yeter. O, talimde, nöbette, ben işte, yaban, yadırgı dizeleri nasıl özünü saptırmadan, etkili sözcüklerle Türkçe'ye aktaracağımızı düşünüp duruyoruz. Akşam, 'buldum'lar, sevincimiz, mutluluğumuz. Hayırlısı! Kaptırdık gidiyoruz kendimizi, daha ters bir saplantıya! İçimdeki huzursuzluk örtbas edilecek soydan değil, kıpır kıpır. Serüvenin olumsuz yanı ağır basıyor da ondan mı?

* * *

Neyse, bitti boğuşma, bizce son biçimini aldığına inandığımız yapıt daktilo edildi Alay'da, mavi astarlı bir zarfa da konuldu coşkuyla. Şimdi benim, çok doğal havalarda, bu zarfı Doktor'a uzatıp şöyle bir kapı yapmaklığım uygun olacak: 'Bir ricam olacak sizden, Doktor Bey. Buyrun? Şey efendim, Asteğmen Faik Deniz, tanır mısınız bilmem, çok sevgili arkadaşım. Evet? Birlikte oturuyoruz şimdi. Sizin de pek yerinde olarak uyarmış bulunduğunuz gibi, bu içki fasıllarından tamamen kaçınmaklığımız gerek. İkimizin de mintarafillah, Fransızca'sı fena sayılmaz. Orta halli desek, daha mı iyi olur? Çevirmenliğe soyunalım bari dedik, hem şu kötü alışkanlığımızdan kurtulur, hem yararlı bir iş görmüş, kültürümüze karınca kararınca katkıda bulunmuş oluruz. Aman ne iyi, ne iyi, çok sevindim. Bayağı gözlerim yaşardı. Estağfurullah. Peki o elinizdeki ne? O mu, dilekçe, affedersiniz şaşkınlık işte.. Şey efendim, ilk ürünümüz, *Alphonse de Lamartine*'in *'Le Lac'* adlı acıklı şiiri. Şuuu, göööööl! Ben de pek severim, okumuştum bir dergide. Bizimkini sanırım değişik bulacaksınız. Çünkü yoktu Türkçe çevirisi elimizde. Ya, demek doğrudan doğruya Fransızca'sından. Güzel, verin okuyayım. Hay allah ne demeli şimdi? Anlamadı mı, anlamazdan mı geliyor? Lütfedersiniz de, bizim dileğimiz.. Kemküm etme, ekle çabuk. 'Aceba' ne derece başarılı olduk? 'Aceba' sayın eşiniz ha-

nımefendi aslıyla karşılaştırarak, değerli eleştirilerini bize... Alnı kırıştı işte, her şeyi mavi astarlı zarf mı berbat edecek yoksa, ne olacak şimdi? Ama renk vermiyor, anlıyorum. Aslı da var yanınızda. Nasıl bildi hı? Ceketimin yan cebinden çıkarıp hemen uzatıyorum. Güm güm yüreğim. Âdeta kabir azabı. Neyse ki, 'peki' çıkıyor ağzından. Oh, be! Bildiririm ben size sonucu. Ama unutmayalım, piposunu tüttürerek –odasından çıkarken ben– alaylıca birkaç söz etmek gereğini de duyuyor nedense. Bu tür meraklara saygılıyım kuşkusuz da, bana kalırsa siz daha ciddi olarak, yani bir metot takip ederek dilinizi ilerletseniz daha iyi olmaz mı? Hop hop! Yoksa karımdan ders alın demeye mi getiriyor?'

Dayanamıyor artık Faik, boğulacak bir şey değil.

Hani alkış?

Ayakkabısının kalkık burnu kayıyor sağa sola, fırça vuruldukça sert sert. "Sıkı bas amca." Nereye basayım oğlum. Ne zaman, ne demeye koydu ayağını şu saz benizli oğlancığın ebabil kuşlu boyacı sandığına. Soluyor burnundan. Köftehor! İnsan bir bakışta anlar karşısındakinin ne halde olduğunu. Anladı anlamasına, gelir mi işine. Akşama fakirhaneye buyurmalıymışım. Fakirhane Kalamış'ta. *'Kalamış'tan bir vapur kalkıyor, kalkıyor.. beresini yaan giymiş..'* Gelirim, dedi. Beklesin dangalak. Bozulmamış saflık ha! Ağzının kenarıyla fırt tükürdü, sıyırttı tükürük kalantor bir herifin tiril tiril pantolonunu. Yiyecek gibi bakıştılar. Hele dıngırda, otuz iki dişini vereyim ellerine! Çekti gitti inek. Tükürük atma ustalığına bayıldı kara oğlan, ayna etti pabuçlarını. Keçi saçlarını okşa. İçinden geldi madem. Öyküleri birbirine benzer. Sormaya gerek yok. Sodalı sularda kırk yıl kaynatsan çıkmaz yavru ellerinin karasarılığı. Sana ne babalık! Haklısın çocuk. Milli Piyango'dan sana boş yok: Sülüs yazısıyla, *'El Rızk-ı Teâlallah.'* Bozdur bozdur harca.

"Sağ ol ay parçası! Kaç para borcumuz?"

"Eline al, bi tıraş çek suratına."

Güldü. Ufalsa da, yan yana nafakayı birlikte doğrultsalar. Sol dizini kırıp saat cebini kurcalaya kurcalaya çıkarabildiği bozukluklar arasından uzattı birini, 'ne minasipse'ye karşılık. Azımsanacak, o kural. Avucundakine bakıyor, sözde bozularak. Kalp mı yoksa?

"Az oldu be amca!" Biliyor az değil. Başkent tarifesi uygulamadı. İlle taşralılığı vurulacak yüzüne. Kızardı boynu. Bacağına bakmadan şu da koyacak beni kaz yerine. Uzatma, öfkemi senden alırım sonra bak. Ardına bakmadan uzaklaştı. 'Hıyar ağa!' erişti kulağına ya, sandığın kazanç gözüne çarpışan beşlik, onluk, yirmi beşlik şıngırtıları arasından, durmadı üstünde, on-

da kalsın efendilik. Haydarpaşa/Kadıköy iskelesine vardığında epey vakti vardı, akrep peşinde koşan yelkovana göre. O akrep insaflı olmasa, yandın yelkovan, söküyor mu babalanmak bakalım! Sirkeci otellerinden birinde geceleyebilir. Az pilav, kuru fasulyalı, öğle akşam. Dönüş parası çıkışır. Pastanede birer muhallebi/hiç düşünmemiştim *muhal* lebi, inşallah gelmez. Gelirse de, büyük harflerle ERKEKÇE... 'Görmeden edemezdim seni, hoş gör. Delilik işte. Sarhoştum, atladım geldim. Eyvallah!' Anlar, anlamaz mı? Sakalıma baksa yeter. Kaçıracak mı altına ne? Yokluyor gene buruntu. Şirketin, kapısına silindir şapka çıkartmalı, W.C.'sine yestehleyeli çok olmadı oysa. Bal dök yala. Turkuaz fayanslar. Kadilli, mis kokulu, kalıp sabun. Bir kez kullanılıp pedallı kovaya atılan havlucuklar. Sinirden sinirden. Peron çıkışının bir yanına poğaçacı, öte yakasına fırında kelleci pusu kurmuş. İkisinin arasında gide gele bir hal oldu. Buğulanmış camekânın içindekiler, birer ikişer öğütken çenelere, oradan salgısı bolarmış midelere iniyor. Uygar *'Kuyucaklı!'* Bunlar *'Sırça Köşk'*ü taşlayanlar, ya ötekiler? Poğaçacı daha umutlu. Ona ulaşabildiğinde birkaç saniye geciktiriyor duraklamasını. İki boşalma oldu vapurlardan, bizim nazeninden eser yok. İçi karışıyor birden. Ayağı önemli değil, özü sakat, bozuk fonograf. Haksız her zaman, haksızın yanıbaşında hep. O niye? Katlanmak kendine bile, bağışlanmaz haksızlık değil mi? Görünen köy kılavuz istemez. Ortada asılakalacak, kimseyi ilgilendirmeyen ya da herkesin canını sıkan temelsiz, açık, kapalı, sudan gagalamalarla onu bunu, çitilenip gidecek. Git, geber, ama bir bataklığa yutulurcasına. Kemal, akıl hastanesinde can vermiş. Tastamam ona göre. Sözde yüreklisinden, korkağına tek tek kıstırılıp ölüden beter edildi, onlarca dikkafalı sayılanların çoğu, köstebekleştirildiler. Amaaa! Sus, sus yerin kulağı var! Sakalını kaşıyor. Kim bu, salt özbenine acıyan madrabaz? İçi götürmemişti bakmaya; pazaryerinde dikili eğri sırık üçgenlerine gevşekçe gerili telin üstünde, uzun sopasının iki ucundaki ağırlıklarla dengesini korumaya da çalışarak, parıl parıl kasap bıçağını ölümünü kolaylaştırmak istercesine uzayan boynuna sürte sürte koparmaya gücü yeteceğini anlayınca kavruk çingenenin, boynuzları yaldız kâğıtla, kırmızı kurdelelerle süslü, ayakları urganla bağlı, hep uysal, savunma

nedir bilmez kurbanlığın kafasız kafasını; sonuca alkış tutmaya alesta kalabalığın, kalleş kantutmuşluğunu ardında bırakarak, kiralık bisikletine ürküyle atlayıp sıvışmıştı oradan, yanaklarına süzülen tuzlu sular dininceye dek kapamıştı yüzünü sıvası dökük bir kerpiç duvara, 'Salihat-ı Nisvan'dan Takizade Müzeyyen Hanım'ın hayrat çeşmesinin soğuk sularında, makinayla kırpık saçlarının dipleri duyarsızlaşınca, biraz açılmış, dönebilmişti evlerine, ama kimseye anlatamamıştı iç çalkantısını, erkekliğe yedirilemezdi çünkü zayıflığı, daha onbir yaşını doldurmamış göğsünde bir tavşan yüreği çırpınsaydı bile.

'Kara yılan, kara yılan olmadan önce', kara yılan olabilmenin koşulları? Rıhtım parmaklıklarına dayanmış, yağlı yüzeyine bakıyor denizin, büklümlenemeyen. Arkasına taktığı geniş karınlı mavunaları sürükleyip götüren çelimsiz istimbot, uzun bacasını tam zamanında kırıp geçti köprü altından, denir ki, keyifli dumanlar savurarak. Ada vapurları borda bordaya. Biri Sarayburnu'na doğru uzaklaşırken kabartıyor maviliği saban kulağı gibi, kenarları ak köpürtülü, ortası camgöbeği, açılan yolun. Yürü üstünde! İtici güç, kara mavunaları dilediği doğrultuda alıp giden, tek başına. Pazaryerinden kopup, Bursa'da buluşuyor Orhan'la, bir şipşakçının karşısında. El ele tutuşulmuş. Atatürk heykelinin önünde. Bir poturlu bacak da koymuş kendini araya nedense. Dar alnını kuşatan saçları kara çalı. Tatar suratı gergin, asık. Tulum giydirilmiş, kelek kafalı, çöp bacaklı oğlan, eline sımsıkı yapışan. O güne uygun sokulganlıkları birbirlerine. Tayyare sinemasına itiş kakış giriş, paradi, kapışılan ön sıralar, kabak çekirdeği ceplerinde. Ak perdede, yüksek duvarları dikenli tellerle çevrik, tutsak kampı. Işıldaklar. Nöbetçi kulesinden ağzını karanlık alana uzatmış bir tırtıllı boru, çatal destek üstünde. Böğründen mermi dizimleri sarkıyor. Takırdamaya başladı, ak yalımlarla birden. Nasıl kaçabildiklerinin ayrıntılarını anımsayamadığı sırtları çıplak insanlar, taklalar atarak seriliyorlardı yerlere. İlgi kurabiliyor sesle devrilme arasında, dişleri gıcırtılı, kapamıyor artık, hırsla açıyor gözlerini. On beşime basmış mıydım? Ama yanındakinin avcuna sığınık eli, buz. Titriyor. Bırakıp çıkıyorlar yarıda, fıstıklı koz helva dörtgenini bölüşüyorlar tam ortasından kardeş payı. Ağzı sulandı. Karnı göçük içine, bir

poğaça çekse mi? Bakarsın daha tıkıştırırken ağzına, çıkagelir. Yağlı elleri, kırıntıları silkelemeye çabalıyor bir yandan. Ohoo, ne poğaçacı kalmış, ne kelleci. Pastane karşı kaldırımda. Tuhaf, simitçi de yok. Saat? Gecikilmemesi gerekir bu kadar. Bakalım eline geçti mi telgrafı? Daha on beş dakika bekleyecek güç kaldı mı dizlerinde? Çömelse mi, o da, şu balık-ekmeğe yumulan, semerine sırtını vermiş, posbıyıklı, gamsız hamalın yanıbaşına. Bir koşu git gel, korkma. Ara sıra 'dön geri bak!' Olmaz, anababa günü, seçemeyiverir, ara da bul sonra. Mıhlanmış yerine. Saman yığınında iğne aramak. Ortalığın karardığını, kederli ışıklardan kırıştığını duvarların, rıhtıma yanaşan boğaz vapurlarının seyreldiğini, insan selinin eksile eksile, sokak aralarına, ızgaralarına, bodrum katlarına, yeraltı sarnıçlarına emildiğini, ayak seslerinin tektükleştiğini, karnından zıpkın yemiş gecenin salyalarını salıverdiğini, yaydığını morina ağırlaşmışlığını kentin üzerine, doğum sancısı tutmuş genç kadınların düzenli aralıklarla, giderek sıklaşan, boğazlanırca haykırışlarının yankılandığını düşlüyor, *derken* ve nasıl umulmadık *erken*, zorlama, canı sıkkın bir güneş, uykulu grilikler arasından açarken yüzünü ilgi duymadığı sabaha; kendini hâlâ orada dikiledurmuş buluyor, yapışmış köhne demirlerine daha soğumamış umudun. Saçları keçe, dişleri dökük, suratı çizim çizim, sabahçı kahvesindeki ihtiyarla aynılaştılar da bir ara; önemli değil, biliyor, o orada olacak, hep, hep, hep. *'Kilitli zaman'*ın yengiyle çıkacağını bile bile. Vurdu yardı kalabalığı. Peynirlisinden olsun, evet. Sar iki tane. Belki o da açtır! İnşallah açtır. Bir lokmada yutar da ikincisine yalanır. Dur derim, bir dakika. Dalar gene pastaneye. Sar dört tane daha. Çabuk. Peynirlisinden dedik a, ayı! Açlığı da küsmüş mü ne? kupkuru, apacı ağzı. Şişşt! yeter! *Knut Hamsun*'laşmayalım. Yağlı kâğıtta kalan tekini tutuştururken eline, alnı vitrine yapışık, surdibi ya da köprüaltı çocuğunun, seçti kızıla çalar saçlarını! Kimse salınamaz böyle dişicil ondan başka, uzun bacaklarının tırısa kalkmış hızına yetişilemezken. Çaldığı gibi yarısı ısırılmış tıkmacı yere, silinerek ceketinin sökük astarına, yolunu kesmeye davrandığında korktuğu başına geldi, kıpırdayamadı.

* * *

İki mi, üç mü dolmuş, biri aklında: Balat. Dolana dolana sonuna gelineceğinden umut kestiği taş döşeme yol, arada bir arkasına dönüp, soluganlığıyla hafifçe eğlenir gülümsemesini, gülümsemeyle karşıladığını ummak istiyor, ayak uydurmaya çalışarak genç sıçramalı yükselişine. Tepeye vardıklarında Haliç. Mavi haritası Altın Boynuz'un. Patlamış çiçekleri ağaçların. Set set yeşil. Çirkef, süprüntü yığıltılarına sıkışık ev bozuntuları, barakalar, uzak boyamalarda usta lekeleri, ayrıntıları çağrıştırmaz sanılan. Çikirtileriyle kuşlar, ıssızlığı daha güçlü duyurma ivecenliğinden habersiz. Çam tahtasından, kaba kesim, gomalakla cilalanmış masalar, üstüne cicim kaplı minderlerin konduğu tabureler. Beşgen pasta kalıbı havuzu çevreleyen, ak, sarı, mavi bademşekeri çakıltaşlarının oluşturduğu, birbirine geçişik dairecikler. Fıskiye şıpırtısı. Kütahya çinilerinin eğrilenişi, düzlemlerinin dalgacıklanışı. İstemleri doğaya bağımlı çiftler. Cepkenli, ince bıyıklı, iç oğlanı kılığına sokulmuş, benzi kaçık delikanlılar. Bakırı parlak askılıkların öküzgözü boncuklu çatıları.

"Pöf, pöf! *Pierre Loti*, burası. Beğendin mi? Çay lütfen." Konyak ister misin? Durgunluğunu umursamaz kırıtmalar. Adına verilen yanıt: 'Tabi..'

"İncelmişsin ben görmeyeli?"

"Minasebetsiz! Bıraksam tombullaşırım ki, nasıl. İştahım bi açık sorma."

"Nen var senin!"

"Hiçhiç!" Unutulduğunu sezmesinden korkarak, kaçamak renk araştırması. Balımsı kahve mi, yeşilimsi ela mı ne derler? Ad bulması mı gerek ille. Omuzlu. Becerikli, eklemleri belirgin, uzun parmaklarının; kaldırıp sivrice çenesini çabuk çözdü eşarpını, buruşturup soktu heybe-çantasına. Tüm kıpırtı bedeni, berikinin ölgünlüğüne, durağanlığına meydan okuyan. Epeyce yapay!

"Beni nasıl buldun?"

"Bulamadım. Hıh, mıymıntı! Saç sakal bir karış. Dünya başına yıkılmış. Beyim benim gibi civelek bi kızla, d'iil mi efem? buluşmaya geliyo, taa Ankara'lardan, kılık kıyafet.. hadi hadi burulma, cilet gibisiniz! Yarın, a'ah, olmaz, öbür gün iki dirhem bir çekirdek, takarsın koluna gaconu doğru Emirgân'a, olur?"

Eğik kafası, pırıltısı donuklaşmış pabuçlarına düşen buruşuk pantolonunda.

"Çeşmibülbüller gibi mi!"

"Helbet!"

"Yarın dönmek zorundayım."

"Malesef. N'apalım. Kumkapı'dayız öyleyse bu akşam. Kaşgöz oynatıp durmasana adam!" Bir koşu tutturacak elinden gelse aşağılara doğru ardına bakmadan. *'..ben koşarım aşağlara koşarım/yıkanacak boğulacak su bulsam..'* Tıkırdatıyor tırnaklarını tahtada. Anlatamayacak. Oysa nasıl uyumak istiyor, diri göğsünde. Biri konuşsa onun yerine. Konuşuyor ya! Nice çürük yıkımlardan gelip, sağlam yıkımlara gittiğini.

"Çok yorgunsun. Yordular.. Anlıyorum da.. Bak güzelcim, çok düşündüm seni. Niye? Bilemiyorum. Haha-hi-hiler bıkmışıyım ben de, sordun hemen 'nen var?', ama sen? of, çok karasın be annem. Peki neden? Neden dayanmak? Neyi bitirmek?"

"Sen bitirmiyor musun?"

"Yenisine başlamaya engel değil ki."

"Yaa?"

"Yaa, ya. Tüket şunu da gidelim. Misafirimsin bugün, takma kafana. Sen de özlemişsindir bırak numarayı. Çirozlar, midye tavaları, kalamar, bol çoban salatası. Buz gibi bir yarımlık. Uff, ağzım sulandı. Bi keyif, bi keyif, edebi, felsefi salçalar cabası, aklımız başımıza gelir. Tasalanma! Madem topu topu bir gecemiz var, tadını çıkaralım ha, şu senin.."

"Gecikmiş özgürlüğümün!"

"Sen gecikiyorsun abicim, özgürlüğün suçu ne?"

Yargıç, "İyi düşünmeden cevap vermeyin, acelemiz yok." dedi, duruma egemen olduğuna inananların haklı gururuyla.

"Şaşırmadım efendim. Düşünmeye gerek yok, yani sorgulamayı saptırmaya, kolayca çürütülebilecek düzmece savunmalarla sizi oyalamaya çalışmayacağım:

Sayın Metin Değerli bir süre gözlem altında tutulsa yerinde olur.

Tanıkla mektuplaştığımızdan söz etmedim. Kendisinden yalnızca bir adet mektup aldığımı belirttim. Aldığım bu mektubu yanıtlamadım. Tanığın içeriğinden çok çekindiği anlaşılan mektup benim elime geçmedi. Herhalde postada kayboldu. Bana gelen mektupta yazılanlar, davayı etkileyecek bilgiler taşımıyordu. Kaldı ki, daha önce de değindiğim gibi, tanıkla yakın dostluğumuz yoktu. İlçe'den önce ben ayrılmıştım. Ankara Defterdarlığı emrine atandığımı herkes biliyordu.

Tanık belki haber alma görevlisidir ya da bilgi toplama mesleğini kendiliğinden benimsemiştir. Saygı duyarım. Ancak başvurulan ilkel yöntemin, hedef seçimindeki anlaşılmaz yanılgıyı bir yana bıraksak bile, toplumun değer yargıları açısından ne anlama geleceğini takdirinize bırakırım. Kuruntu, baskı, alkol tutkunluğuna bağlı akıl hastalığı, önüne gelenden kuşkulanma saplantısı gibi birtakım etkenler de, onu bu tür davranışlara itmiş olabilir.

Tanığın beni izlediği, izlettiği, garson Satılmış Parmaksız'la önanlaşması olduğu düşünülebilir. Çünkü, işi gereği başımızda sürekli duramayacak bir kişinin bu kadar düzgün, özgün sözcüklerle konuşabilmesini, düz mantıkla açıklamak güçtür.

Tanığın genel suçlamaları, bence hasta bir beynin sayıklamalarından ibarettir.

Önceki ifadelerime ekleyecek, bunların değiştirilmesini gerektirecek bir durum yoktur.

Size tarafımdan içtenlikle söylenenler gerçeğin ta kendisidir."

Söylevimi duraksamadan tamamladığımda, odada tuhaf bir sessizlik uzadı. Yargıç gözlüklerini masasına yavaşça bıraktı. Beklemediğim bir bakış: 'Hiç de fena değil, hatta aferin!"

"Buyrun. Siz yazdırın tutanağı!"

"Sağ olun. Söylediklerimle yazdırdıklarım arasında tutarsızlık olursa lütfen siz beni uyarın."

"Olur."

"Memnuniyetle" denildi, alındı açık, astarsız zarf. Ummadığım kadar çabuk geldi yanıt. Doktorun yanında göz attım. Benden beklenmez, o gün nasılsa soğukkanlı, ağırbaşlıydım. Batılı, eğitimle edinilmiş, zamanla tadına varılabilecek, okunaklı el yazısı. Gönülsüz, özendirici sözler. Hele somut öneri! Kendimce aşırılığa düşmeden teşekkür ettim. "Doğrusu utandırıyorsunuz. Önemli engelimiz çıkmazsa geliriz." O da hoşlanmadığı izlenimi uyandırmamaya çalışmıyor mu? İçten mi, olumluya yönelik değişimi destekleme görevini yerine getirebileceğine inanmış görünüşü? Marazlı yaratılışımın sakıncalı kuşkusu gözlerime vurmak üzereyken, tam zamanında, önemsendiğimizi vurgulama becerikliliğini de, ekini belli etmeden –göstererek, belki karısının dileğini geri çevirecek kabul edilebilir gerekçe bulamadığı için bu kez, "Rica ederim, ne demek, şeref verirsiniz, mutlaka bekleriz," deyip hızla uzaklaşıyor yanımdan. Şeref? Ciğerlerim indi. Uçtum gene, o hiçbir doluluğa sığmayan boşluğa. Lambalar yakılmalı değil mi içimde? Korkma büyüt alevi, 'niçin' kendi 'niçin'iyle başbaşa kalsın, sürdüremez olsun yanıtsızlığını. Bak nasıl boyasız, duru o: 'Elinize sağlık. Basit iki gramer hatanız var, önemli değil. Kimbilir belki de, bilerek öyle çevirdiniz. Pek anlamam, ama ne bileyim, diyelim, *Yahya Kemal* olmuş, *A. de Lamartine*. Daha doğrusu bizden biri. Yürekten kutlarım. Çalışmaya devam. Bu cumartesi akşamı Fethi Beyler yemeğe gelecekler bize. Değerli arkadaşınızla birlikte siz de buyurmaz mısınız? Güveninize teşekkürler.' Fethi bozulur ya, neyse!

Yahya Kemal? Sevmedim. Ama haklı. 'Pek anlamam ama!' Alay ediyor. Gördün mü, seçimde yanıldık Faik Beyciğim. Büyükada'da bir liseli kıza okumaya çalışmıştım belleğimde kalan birkaç dizesini de, öpülmeyi bekleyen dudaklar kaçırılıvermişti ağzımdan. *'Bir uykuyu cananla birlikte uyuyanlar'* mı ne? Serçe

Nurettin! Kıvırcık saçları karnıbahar salatası, sırım gibi, ince, esmer, yakışıklım! Bumburuşuksundur bencileyin şimdilerde, ya da.. Tanrı gecinden versin canım.. Ah, evet, o 'kızı'yla az ilerideki fundalığın ardında debelenir, gözüdönük sesler çıkarır, doygun kahkahalar atarken, *'bendim geçen ey sevgili sandalla denizden'*, oldu mu ya! Hadi o zaman ben de liseyi yeni bitirmiş, ağzı süt kokan bir taşra çocuğuydum. Doğma büyüme Eyüp'lüydü Nurettin. Çöp atlamaz, keskin avcı. Anadolu'nun herhangi bir yöresini andırmayan, doğru, biraz özentili dilimi yadırgardı. Oysa babamın gençliği İstanbul'da geçmiş, en küçük vurgu yanlışımızı bağışlamaz, yerel ağız kapmamıza izin vermezdi. Çok yetenekliydi dil konusunda. Halep İdadi'sinde öğrenmiş Arapça'yı. Tatlı fıkracıklar anlatabilirdi bilmediği dillerden bile. Ermenice, Almanca, daha ne bileyim. Anam su katılmamış köylü. "Bu ananız var ya, bakmayın okumuş yazmışlığına. Bir şeye şaştığı zaman 'vış!' demekten caydırıncaya kadar neler çektim!"

Ona bunları mı anlatsam? İlgi duyar mı? Yoksa, onun da köy denince Vaniköy, Erenköy, Arnavutköy, Kadıköy, Feriköy falan mı gelir aklına? Bir süre Balıkesir'de kalmışlar. E, Balıkesir bayağı büyük şehir sayılır. Daha yeni yeni kavrıyor demek, kasaba yaşamının ne anlama geldiğini. Ya bir de gerçek köy görse, sözgelimi anamın köyü Alala'yı? Dudağı uçuklar. Eğlence için olsun çakmaklı düvene binmiş midir, korkmuş mudur, kanat çırpıp, yerden uçuşan, süsen kaz sürülerinden, çevresini almış mıdır çoban köpekleri, sapanla kuş vurmuş mudur, eşekten düşmüş, kırmış mıdır bacağını, harman savurmuş mudur, beyninde kavurucu güneş? Ne ola ki, dirgen, tırmık, yaba, kalbur, şinik, çanak, mucur, gözer, kalıç, kuşburnu, karamuk, alıç? Denge oyunu. Dalıp dalıp gittim akşama kadar. Ona bilmediği, tanımadığı dünyalardan söz etmeli. Öyle. Havalarda burnu. Ah canım burnu! Okulu bitirir bitirmez abayı yakmış anlaşılan. İyi güzel de, bu aykırı ilgiye ne buyrulur? Doktorun dört dörtlük görünüşüne karşın, tekörgü, karısına körkütük âşık, doğuştan 'ev erkeği' olduğu belli. Yaa, nereden belli? Bu yorumlarla neyi açığa çıkarmaya, savunmaya çalışıyorum? Bir matah mıyım ben de? Çok gördüm, köy, büyükçe köy, kasaba, ama yaşadım mı insanlarıyla iç içe? Yaşamak ne söz, teğet bile geçemedim yanların-

dan. Oralarda doğacak, büyüyecek, öleceksin, yoksa onlardan olamazsın. Ondurup öldürmeyecek kadar dar da olsa geliri, ben de memur çocuğuyum alt yanı. Köylünün, işçinin, esnafın kendinden saymadığı. İstersen damı loğ taşıyla sıkıştırılan kerpiç evlerde otur. Faik de öyle. Tedirgin yerini bulamamışlığından. Doğa yoğrulmuşu, saf özünden neredeyse tiksinecek. Anacığından gelen fındık parasıyla... Çekilen dayanılmaz sıkıntıların nedenleriyle bilinçsiz de olsa didişip durduğum, elime ne geçerse okuyup bir şeyler kapmaya çabaladığım İktisat Fakültesi'ndeki o iki yılı bulmayan öğrenciliğim sırasında, arkadaşlığını, parasını esirgemeyen –bir ara bana da iş bulmaya çalışmıştı, yazık ki, kör eşek yem yemez elimden, hamallık da yapamazdım, üflesen uçacak kadar zayıftım çünkü– ablak suratlı, entertip ustası, dağlılığıyla övünür, hemşerim Mustafa Ateş olmasa; Savcı Kemal, Hıdır, Mülayim, bir ölçüde Faik gibi bunaltılarını içkiyle avutma çaresizliğinden kurtulamasalar da –zekâları kıvrak, içten dostlarla karşılaşmasaydım, az buçuk ayrındalığım olan bitenin, tümden mi yazgıcılığa kurban giderdi? Ona ne şüphe. Kabar bakalım. Gene de yapımın kaymışlığını, şaşılığını çözümleme saplantısından kaçınamıyorum, kıyılamaz tutku bu, peşinden gidilmesin edilemez. Kemal'in savaşımcı iyimserliği, canını dişine takarak, insanları toplumsal sorunlarla ilgilendirebilmek için örgütleme çabaları, inançsız doğamı, inanmaya yatkınlaştıramıyor bir türlü. Ona göre Halk Partisi'nin ilk seçimde değilse bile ikincisinde tam yıkılması önkoşul. Özgürlük ortamı ondan sonra oluşacak. Halkın iç birikimi korkunç. Patlama, Demokrat Parti'yi onun özlediği yönde biçimlendirecek, öze kavuşturacak kuşkusuz. Savcılıktan ayrılıp memleketi Aydın'da avukatlığa başlayacak. Partiye girecek. Ben de, şu ne uzar ne kısalır memurluğu bırakıp, aktif politikaya atılmalıymışım. Birlikte gideceğiz Aydın'a. Biraz para tutsun, işlek kafam için 'hukuk'u bitirmek sorun değil. Hem yanında deney kazanırım. Tasarılar, tasarılar.. Durgunluğuma, iğreti baş sallamalarıma alınıyor, yarı sitemli uyarılarla coşkusunu gönülden benimsetebileceğini sanıyor. Son zamanlarda soğukça davransa da, biliyorum umudu bende. Faik'i sevmiyor değil, içevurumcu, elverişsiz dokusuna güvenilmez. Benim duygu kaçaklığım, onur düşkünlüğüm yoz-

laşmamı önleyebilir. Hohho! Kimim ben kardeş? Yanılmayalım ama. Bozgun doymazı, kendi kendinin at sineği. Anlatamadım galiba. Demek sapasağlam görünüşüm. Öyleyse tek hünerim bu. Akıllı geçinenlerin ortak körlüğünden yararlanabilir, ortama uyum sağlayabilir kişiliğim! Neymiş, neymiş? Bukalemunca konuşuyorum herhalde. Gözbağcılar, falcılar, büyücüler, cadılar, soytarılar da gerekli değil mi topluma?

* * *

Bitkin omuzlarıma bir el dokundu, işten çıkmış, yürüyen, ama nereye gideceğini kestiremeyenlerin kararsızlığıyla, sonunda yolun ortalık yerinde kalakalmışlığımı irkilten.

"Ne bu dalgınlık? Karadeniz'de gemilerin mi battı?" Şunu mu vursam acaba?

"Gemileri olan düşünsün." Beğenmedi. Yanakları kasıldı. Ayak tırnaklarımızdan başka yitirilecek neyimiz kaldı, değil mi ama!

Kolumu sımsıkı yakalamış sürüklüyor postaneye doğru.

"Rüştü tamam. Parti kuruldu. Doktor Siyami de katıldı. Fahri üyeler çoğalıyor. Senin adını verdim. Faik'e sor bakalım, pek yanaşacağını sanmam ya.. En az yüz elli milletvekili, genç, dinamik! Duman attırır vallahi öteki kapı kullarına! Balıkesir çok canlı. Miting hazırlıkları ilerliyor." Zülküf'ün kapı önüne attığı birkaç hasır iskemle boş. Çekip ilişiyoruz ikisine. Höpürtüyle bölünen tiz sesini kısma gereğini duymadan, suskunluğumu can kulağıyla dinlerliğime vererek herhalde, durmadan işliyor çenesi. Al kravatını sıvazlıyor arada bir. "Ödü kopuyor Hulusi'nin. Taşaklı bir kaymakam olacak ki! Neyse kafaya aldım hergeleyi. Sorumluluk bana ait, sana ne köpek! Mitinge büyük çapta katılınacak. İstedikleri kadar curnallasınlar. Hepsinden haberim var. Vızgelir. Esnaf hepten hazır. En az on kamyon dolusu adam, karı kızan gidecek. Bizim Posta Şefi Sunullah'ı ciddiye almazdım. Meğer ne cesur adammış."

İndirile bindirile, çıkmaz sandığı sokaklardan kurtarılarak getirildi, sonu yitik rıhtım boyuna. Kudurganlığına set çekilmiş denizin, göğe savrulan köpükleri, çılgın çağıltısı taşlara seriliyor. Kumkapı. Aynı karmaşık sokaklara –kaç yıl önce? tam on yedi yıl öyle ya, tramvayları son duraklarına götürdükten sonra, oturulacak doğru dürüst bir yer bulabilmek için, belki iki saat dalıp çıkmışlardı. O, taşıyordu içi kitap dolusu bavul yavrusunu, güçlü kollarını bile keçeleştiren. Sonunda bahçesine yüzlerce tahta iskemle dizili, duvarlarına adam boyu bez afişler asılı bir çalgılı gazinoya dar atmışlardı canlarını. Programın başlamasına en az bir saat vardı galiba. *Sabite Tur* muydu gecenin baş şarkıcısı? Şimdi, beter yorgunluklar, sızılar işlemiş kemiklerine –delikanlı çağını epeyce aştığı sıralar, zıbınında panason uykusuna zorla yatırılan– şu taptaze, delifişek kızla aynı yollara düşmüş ha? Tuhaf. Kaçıncı 'uçuşunu durdurmasına' yalvarılan zaman dilimi? Yoksa, hep bir geri alınmışlığı mı yaşıyor?

Yol üstüne sıralanmış salaş meyhanelerden biri seçilecek anlaşılan. Güneşin güçlükle araladığı kara bulutlar alçaldı, sıklaştı, yağmur indirecek, içi yaslı gittim, yaslı geldim, hele ki oturabildiler, ama aldırmış görünmüyor, çenesinin pembe kadifesini okşayan karşısındaki yaşam başlangıcı, dilli düdük.

Beş gündür aklım başımda değil. Ya önceleri? Yarın cumartesi. Faik'le bir cam fanus içine tıkılmış gibiyiz. Çağrıya yalnız gitmeliymişim. İç erincine bağlamak düpedüz haksızlık biliyorum, davranışlarını. Gösterdiği nedenler en azından güvenikliğin sezdirilmemeye çalışılması anlamına bürünüyor, öyle değilse bebeği parlak gözlerindeki bu karasıl tortu ne?

Birden duruldu. Kuşkumu pekiştirmekten özenle kaçınıyordum ben de. Direnci kırılacak gibi değil. Seçilme üzgüsünü, acısını yükleniyorum. O'nu savunuşundaki yadsınmaz sağlamlık; kullanılmasının zorunluluğuna inandığı varsayımını büsbütün sözdeleştirmiyor mu? Bırak kırgın bakışlar ardına saklanmayı, incelik gereğini incelikle karşılama! Ne demekmiş: "Sevgi çare üretmez, çarelerin en kötüsüne mum olur, onun için de saygıya değer." Sıcaklığını yaymıyor artık yüreğin, ben onu bunu bilmem. Bu ikinci gece. Dalgın, yudumluyoruz rakımızı. Yarından uzağım. Yanağının kehribar çukuruna dayalı görmeye alıştığım başparmağı ekmek kırıntılarını sürüyor bana doğru. Bakıyorum açılsın ağzı: Tadını çıkarsın eskisi gibi, gönüldeşinin sıkıntısına aldırmadan, bilgelik oyunlarının.

Camlarda tıpırtı başladı. Güz mahcupluğu kapımızın eşiğinde. Dolumla rahatsız, şimşekle yırtılma sabırsızı kara bulutların içine yığılıştığı, aylarca üstlerinden eksik olmayacak bir heyheyli gökyüzü. Sanki geçmiş zaman akala maviliğinin, aristokrat boyunlu bakara güllerinin ayrımındaydım da!

Nasıl bir durugizdi bu, fukara aşımıza katık ettiğimiz, eşitçe böldüren ekmeğimizi? Onu alıp götürecek, beni bırakacak öksüz, yapayalnız; öylesine acımasız demek. Belki bir ad, değişmeyen yüz kalacak belleğimizde yabancılığı anımsanan. Döküldü bile yaprakları bahar resimlerinin. İçim ağardı, saçlarım yerine. *Romeo* taslağı teneke kılıcına asılsa ne çıkar? *Juliet*'in ağzından

ölüm öpücüğünü alabilecek mi, alamayacak mı? İşte, 'bütün mesele' bu. Doluksadım, burnumu da çektim. İçimden geçirdiğim, sese de mi dönüştü ne? Kınadığım ilezelik gösterisi. Faik'in bile yüzü kırıştı. Bu bile'ler başlı başına yanılgı. Kalktı, oturdu sedire, sırtını verip boşluğa, devirdi kendini usulca, kapandı. Yoksa o da mı? Varıp dikildim yanıbaşına, dokunmadan duruyorum öyle. Sarıl diyorum, şu delikanlı yarınsızlığına. Senden beter duyarlılık batağında, bıraksan boğulacak. Dilim tutuk, inme inmiş kollarıma, kurşunlanmışım. O döndü birden, belirsiz ürpermeler kanı çekilmiş yüzünün kıl diplerinde; kuru gözlerinin kılcal damarlarına kav kızarıklığı yayılıyor. Fırladı, kalktı ayağa. Ah, bir deşebilse keşiş yüreğini, beni de donmuşluğumdan kurtaracak. Kırılmadan sessizlik, adımlamaya başladı gıcırdak döşemeyi. Yıkamayacağız duvarımızı. Portakal sandıklarından oluşan kitaplığımızdan çekti gene, o kargışlanmış kitabı. *Les Fleurs du Mal.* Çevirirken sayfalarını gelişigüzel, duraladı. Çat! kapadı radyoyu. *Müzeyyen* asılakaldı havada. "Leş!" dedi, dişlerinin arasından. Uzaktan komutalı robot gibiydim, çengel parmaklarından habersiz, ürküsünün göstergesi oynuyordu beynimde belki, ama duymuyordum onu.

Beş yıl geçti, onun yeni kurulan Yasa İşleri Şefliği'ne, Özlük İşleri Şefi'nin Saymanlık Müdürlüğü'ne atanmasından bu yana.

Genç karakaş yakışığı müdürlerinin Yönetim Kurulu Başkanlığı koltuğuna birdenbire oturtulmasına şaşırıldı nedense. Oysa kolalı, çizgili gömleği, her gün değişik giyilen takım elbiseleri, glase, domuz derisi, sivri burunlu iskarpinleri, kravat seçimindeki tartışılmaz beğenisi, akıl, bilgi yoksunu, ama adı kurt politikacıya çıkmış bir milletvekilinin yeğeni olması, odasından eksik olmayan kart kahkahalar, böyle birkaç basamaklı yükselme için yeterli öğelerdi, kulağı kesik, memur eskileri açısından. Müdür Yardımcısı, tüm nabız yoklamalarına, kadın memurların koruyucu melekliği, sır ortaklığı, her buyruğa başüstüne efendimci niteliklerine karşın yitirdi savaşımı. Kakao derili, kurbağa gözlü, yüksek öğrenim görmemiş biri, kapı aşındırmaktaki sabrının ödülünü aldı. Divan Edebiyatı meraklısı, işinde mırmırık, kalem efendisi sayılıp dökülen özelliklerinden başlıcaları.

Bir ay yetti, yeni Personel Müdürü ile deneyimli şefin dalaşmasına. Bay müdürün buyruklarını almak üzere çağrılan şefler, bloknotlarını, dolmakalemlerini, yanlarında bulundurmalıymışlar. Önemli genelgelerden derlenmiş birer klasör hazırlanarak odasındaki gösterişli, maun dolaba konacak, yayımlandıkça yenileri, ilgili dosyasına eklenecek aksatılmadan. Tınmadı. Ortadan kaldırdığı dinleme-konuşma aygıtını arayan malzeme memuruna kapıyı gösterdi. İş arkadaşları dört uyumlu genç. Ondan sekiz on yaş küçükler en azından, biriyle, maviş, zeki, en güvendiği kızla, Fakülte'nin aynı dönem öğrencilerindenmiş; onlara göre çok yaşlı, sıkılganlıklarından arka sıralarda oturmayı yeğleyen birkaç öğrenciye 'amcalar' derlermiş kendi aralarında, anımsayamadı, pek bayıldılardı, ödün vermez tutumuna. Daha göreve başladığı sıra, ayrıldığı memuru kalabalık şefliğe

odasını verdirerek, bir ölçüde rahat çalışılmasına olanak sağlayan özverisi de övgüyle karşılanmıştı.

Yeni müdür, odacının eline tutuşturduğu pusulalarla ya da müdür yardımcısı aracılığıyla bildiriyor artık isteklerini; önemli, önemsiz ayrımının göreceliğini, gereksineceği her konuda bürodan bilgi alabileceğini, diktafon denilen –adı üstünde aygıtın, tepki oluşturmaktan başka yararı dokunmayacağını bir çırpıda, sert, kesin dille yüzüne vurduğundan beri. İstemedi mi ama! Şimdilik sinmiş görünüyor ya da kadro alınabilirse Hukuk Danışmanlığı'nda görevlendirileceğine söz verildiğinden haberli, hem sıcağı sıcağına öğrenim düzeyi, kuruluşta yarattığı olumlu izlenim kendisinden üstün biriyle maraza çıkarmanın kimin zararına sonuçlanabileceğini kestirebilecek kadar da kurnaz.

Sessiz, düzenli, verimli çalışıyorlar. Arada beş on dakika, bayağılığa kaçmadan dedikoduya, sanat konularına değinmeye, üstü kapalı solumtrak konuşmalara izin var. Bir onların odasına neredeyse ayak uçlarına basılarak girilebiliyor. Gazete okumak yasak, ara dinlenmeleri dışında. Boşandığı duyulduktan sonra adaylık düşleri kurulduğunu da sezer gibi. Şaşkınlar! Adam belliyorlar onu. Büyük söylemesin, manastır yaşamında kararlı, nikâh masasına devlet zoruyla bile oturtamazlar.

Müdür Yardımcısı'yla o gün kapışmıştı belleği yanıltmıyorsa; şefliğini ilgilendiren bir genelge, Sicil Şefliği'nden çıkarılmıştı. Müdürlük görüşünü paylaşmadığını, büyük yanlışlıklara yol açılacağını daha önce uzun uzun anlatmaya çalışmıştı oysa, karı kılıklı budalaya. Daldı odasına hışımla, verdi, veriştirdi. Apıştı kaldı herifçik. Yerine geçtiğinde soluğu düzelmemişti daha. Gömgök suratı. Görmüyor gözü hiçbir şey. Bas ulan istifayı, ne bu be! Mantelli bunlar, kuş beyinli kuş! Başını çevirdi. Unutulmaya yüztutmuş uzunluk. Boydan boya ilikli, dört düğmeli ceket. Kim bu? Herhalde basketbol koçu. Dikiliyor kapı dibinde, soğuk, kıvamlı saygısı. Yel esti sanki odada. Toparlandı.

"Buyrun, oturun!" Baştan savma, yersiz dilekleri atlatmaya alışık bakışı, berikinin sarı halkalı gözbebeklerinde. Yanaştı, yanlamasına yerleştirilen koltuğun arkalığına eğilmeden tutunma devinimini durdurdu:

"Meşgulseniz başka zaman geleyim."

"Değilim, görüyorsunuz!" Üşüme ağartısı gibi bir aklığın belirmesiyle ısı artımının pençelenmesi bir oldu adamcağızın çökkün yanaklarında. Terslemeseydi keşke. Çocuklara göz attı. Başları önlerine eğik. Zehra, dosya kapağının kıvrık kartonunu yatırma telaşında. Maviş, masa camının altında eğri duran manzara kartını düzelteyim derken daha ileri kaydırdı, taktı kafasına, camı kaldırmak için üstündekileri boşaltmak gerek, derdi büyük. Cavit, hohlaya sile eskitecek camlarını gözlüklerinin. Gülten yok, raporlu.

"Sigara?"

"Mersi, kullanmıyorum." 'Çok mersi', sıralı sırasız 'iyi günler' diyenleri de var. Sıkıntısı ne bakalım. O sıra girdi içeri, mintanı yeşil düğmeli çaycı. Kırmızı bardaklar gevşetir gibi oldu, odayı saran biraz da zoraki gerginliği. Gene de usul usul götürülüyor ağızlara, terbiyeli yudumlar tadını tattırmıyor besbelli, içilenin. Koyduğu kurala uymadı ya, sinirlenmedi çay tabağının ettiği gecikmiş oyuna. Dahası, gülümsedi. Zehra'nın gözleri bile çabuk küçüldü bu kez. Dalgınlıkla sakarlık eşanlamlıdır gözünde, kolay bağışlanmaz bilirler. Bilerek her olasılık irdelenebilir; kabul görülebilir oluşu açısından. 'Uğurdur' denmedi. Misafir de, 'geçmiş olsun'la yetinmeyi bildi. Süpürgenin faraşa çekmesini beklediler kırıkları, kırıntıları, kapının kapanmasını da.

"Bir kere daha gelmiştim."

"Evet?"

"Unutmanız doğal adımı. Ben Ahmet Samim Alanyalı." Açık, üstüne basılarak söylendi soyadı. Alanyalı mı? Karşısındaki doğruluyor, yanılmadınız demeye getiriyor, gösterişli omzunun kıpırtısız duruşu, ağzının sımsıkı kapalılığı.

"Yaa!" Allak bullak.

"Bire çeyrek kala nasıl? Kantinde?"

Anımsıyor. Baskı kurabilir, solgun, kemikli yüz. Ağız içiyle konuşurken merakını gizleyememek huzursuzluğunu mu sezinsemişti? Dimdik oturan, tepeden tırnağa onur, kaskı, örme zincir gömleği noksan ortaçağ ulağı.

"Tabii, tabii.." Alnında birikiveren ıslaklığı elinin tersiyle silerken çarçabuk, suç kanıtlarını ortadan kaldırdığı sanısının

verdiği tedirginlik oyuluyor suratına, uğurluyor kapıya kadar düz, geniş sırtı bir adım gerisinden, başını eğerek eşiği aşanın elinde kayboluyor eli.

* * *

Adakale sokak. Çatı katı. Özenle döşenmiş salon. Pikapta *Schubert*, tanış *lied*'leri. *Crouvoisier*'ydi konyak, şişenin yarılanışı gözlerimin önünde. Dördüncü sorulmadan doldurduldu. İlk gelişinde 'cesaret edememiş' açılmaya. Giyinişiyle doğru orantılı kurduğu düzen. Ben de, kendisini ilk gördüğümden bu yana, ara sıra yakın beklenti önsezisiyle kıvrandığımdan söz ettim galiba.

"Çok düşündüm, bunca ayrılık yıllarından sonra sizi buluşturmak fırsatını kullansam bir türlü, kullanmasam bir türlü. Şükûfe Abla açısından kaygılı değilim. Tüm yaşamını ortak anılarınıza adadı. Hep canlı tutuyor sevgisini. Ama siz? Bilmem ki, ne desem? Umduğumdan genç görünüşlüsünüz bir kere. Üzülerek söyleyeyim o çok değişti."

"Hasta mı yoksa?" Uçarılıklarına, değişkenliklerine ayak uydurmakta güçlük çektiğim sevişmiş gözlerini eskitemez, nice etkili olsa zaman.

"O da var."

"Önemli mi rahatsızlığı?" Rahatsızlık deyiminin inceliğine sarılıyorum, kuşkusuz ölüm döşeğinde! *La Dame Aux Camélias*'vari acıklı-son sahnelerine ne çok gülüşürdük oysa.

"Bronşektazi. Şimdilik tehlike yok, üzülmeyin."

"Şimdilik?" İçimi çektim.

Ayrılık gecesi uzun öpüşleri. İki paramparça yüreğin ayrılma bilmezliğini, sürekli birlikteliğin öldürücü tekdüzeliğine kıymamak, sevdamızı alışkanlıkların sığlığında soldurmamak gereği, gelecekteki tehlikelerle dolu yaşamımı tek başına taşımak zorunluluğu üstüne kalpazanca akıl yürütmeler! Gramofonda, *'Green Eyes.'* Gün ağarmadan, üç katlı apartmanın cilalı trabzanlarından kayarak, koltuğunda ağır bir paket, sokak kapısını yavaşça aralayıp karanlık sokaklarda kaybolan, yıkılmış genç adam. Gömütlük arkası ıssız bahçe duvarında oturulup,

omuz omuza okunan Fransızca mektup. Büyük dayısındandı. Samim'in ağabeyi Halit. İlişkimizi anlayışla karşılayacak biricik aile bireyi olarak ona açılmak gereksinmesini duymuştu Viola. Siyasal görüşünün ılımlı sola eğimli olduğu kanısındaydı. Yadsımıyordu Halit. Samim'den söz edilmemişti aramızda, o sıralar lise çağında olmalıydı. Halit'le tanışamamıştık. Konya'da öğretmendi. Soyadı yer etmiş belleğimde. Halit sandım, Samim'i.

"Ağır sorumluluk altındayım. İstanbul'a gittim birkaç kez, sizi gördükten sonra. Şiirlerinizi hemen hemen ezbere bilir. 'Yaşayamayan I' hariç. Yataklara düşmüş o yüzden. Sözü size getirmediği gün, abartmıyorum hattâ saat yok gibi. Dayanmak zor. Biliyorum, mutlaka görmek isteyecekti sizi."

"Beni göründüğümden katı, dengeli sanıyorsunuz."

"Öyle tanınıyorsunuz. Kişisel izlenimim de aşağı yukarı doğruluyor söylenenleri. Hem yıllarca susabildiğinize göre."

Bu yaşa değin birçok ilişkimin olması doğal. O da genç değil artık, yaşından çok daha fazla gösteriyor, gençlik anıları kanatılmamalı, yıkım olur onun için, beklediği sıcak ilgiyi göremezse. Geçirdiğim evlilikten söz etmeyecek kadar dikkatli!

"Susmak zorundaydım, biliyorsunuz."

"İzmir'den yolladığı son mektubun her şeyi berbat ettiğine inanıyor."

"Haklıydı. Açıkça yazamazdı. Kınamadım hiç. Kırılmak bir yana, hep suçladım kendimi. Ayrıntıları anlatsanıza." Öğreniyorum.

"Hâlâ peşinizdeler mi?"

"Güvenlik Âmiri arkadaşımdır, uyardı. Üç ayda bir rapor veriliyormuş hakkımda." Başını kaldırdı, hesapladı:

"On dört yıl oldu, değil mi?"

"Öyle."

Ağzını açacakken susturuyorum: Genellemeyin, suç işlemeyin! Pencerelere bakınıyor. Gülümsüyor. Onun da 'takipsizlik' kararıyla sonuçlanan bir soruşturma geçmiş başından, Felsefe Bölümü'nü o yüzden bırakmış. Teknik Üniversite'den güçbela alabilmiş mühendislik diplomasını. Kitaplığına göz atıyorum. Yazınla ilgili, sosyal içerikli araştırmalara dayalı kitaplar çoğunlukta. Alt dudağımı kemiriyorum durmadan.

"Denemeleriniz vardır herhalde." Düzgün, bilimsel, yanıltıcı alnı pembeleşiyor hafifçe. "Şiir mi?"

"Evet."

"Görebilir miyim?"

"Tabii, ama değmez. Gerçekten. Oyalanıyorum işte. Başka bir gün belki."

Üsteliyorum. En beğendiği birini okusun. Sonuncusu ezberinde ya da elinin altındadır. Uzunca susku. Giz saklı bir bakış sonra, ilkin yorumlayamadığım. Kolay karşı konulmaz bu türlü önerilere bilirim. Başını dikerek tavana, okuyor dayanamayıp, sesi yumuşak, yanaklarında beklenmedik yalım değişimleri, burun kanatlarında seyrime, titreştiren bir akım gelgiti aramızda. Bilgiçliği belirgin, dayanılır gibi değil, acemiliğine yenikliği güzelce, gene de umarım, 'Nasıl buldunuz?' denilmez, herkesleşiyor yazık ki!

"Vallahi sevdim!" Ama ne! "Saf, sade, içten." Kendim de şaşıyorum, iğneleme huyumun depreşmemesine. Yapaylık, açık öykünme, sulu duygusallık öğelerinden birini ya da birkaçını öne sürmesem çatlarım.

Sessizce kalkıyor ayağa, o demin çözümleyemediğim, bu kez artık açığa vurulmasından çekinilmeyeceği belli, tuhaf duraksamayı gözlerine yansıtarak.

Dörde katlı bir kâğıt tutuşturuldu elime.

"Nedir bu?"

"Açın bakalım!"

Hemen tanıdım yazısını. Seçilen sözcükleri, uyakları yadırgamayışımın nedeni de anlaşıldı böylece. Titremesini önleyemedim ellerimin.

"Kusura bakmayın. Oyuna getirmiş gibi oldum ama."

Ortaya çıkmasından utanılan ergenlik çağı karalamaları yüzüme vurulmuştu. Bez bebeklerini, bebelerinin donlarını, nazarlıklarını çeyiz sandıklarının dibinde saklayan kocamış kadınların anı merakı ne olacak. Boğuk çıktı sesim:

"Bunun bana ulaştırılacağından haberi var değil mi?" Suç ortaklığınız ortada. Ağır sorumluluk altında'lık masalı. Duru yüzünde birden beliren mor lekeler boynuna yayıldı.

"Kesinlikle hayır."

Acıyorum, acılaşarak uyuşturmaya çalışıyorum, nedense – incinmiş gururumu. Kökeninde haklı çekimserlik yatıyor elbette, işbirliği gereksinmesinin. Yoklanacağım. Önbilgiler değerlendirilecek. Ona göre dönülecek ya da dönülmeyebilecek bana. Tutumu doğal da, nasıl güvenir böylesine kelek yöntemlere? İçi ne diyor, ne diyorum, değer kargaşalarına, kuşku özgül ağırlıklarına yol aldığımız şu sıra?

Bellek tam silmiyor, yenilemiyor, pek değiştiremiyor, geliştirmiyor odakçıklarına dizimlediği negatifleri. Gerektikçe yıkayıp duyarlı imge yüzeyine yansıtıyor yaşananları; kimi aynı gözalıcı parlaklıkla, kimi yas peçesi altına gizleyerek, uçagitmiş leylak kokusunu duyurtarak.

Birbirimizi mumyalamıştık özenle, ölüm sevincini tatmadan! Belki bu yüzden alabildiğine yüceltebiliyorduk tutkunluğumuzu –anımsadıkça. Açlığımıza, merakımıza yenilir açarsak sargılarını o üstüne titrenen saklantı'nın, boşuna aramaz mıydık plazmalarında dondurulmuş, bozulmaz sandığımız büyüyü?

İnanmış, hiç değilse önemsemez yüzümü takındım hemen:

"Özür dilerim. O kadar iyi niyetlisiniz ki, onu kıramamış olabilirsiniz diye düşünmüştüm. Hep hoşlanmıştır, beni gönendireceğini umduğu şaşırtıcı buluşlara başvurmaktan." Ferahladı, ama kırgın.

"Akılsızlık bende. Yok yere kuşkuya düşürdüm sizi. Artık ne desem boş galiba."

"Bilmeseydiniz, bilmemiş görünmek huzursuzluğunu yaşayamazdınız! Aldırmayın!"

Dalgınlaştı. Daha anlayamadı galiba, ne demek istediğimi.

"Başka bir şey dinlemek ister miydiniz?"

Evet, *İzmir Marşı*'nı.

Erken uyandım. Dinginlik, çoraklığı anımsatmayan. Bedenim bedenine yerleşik. Nabzımı yokluyorum, vurgusunu duyurmaktan yakınmalı değil, uysallığının sezilmesinden sıkılıyora benzer. Bütün gece yıkandım galiba yağmurla, öpüştüm meltemle. Daha soğumayan buğusunun çim kokusunu alıyorum tenimin. Merdivenlerde bıraktığı kaçış sesi yinelenmedi. Çırılçıplağım. Bozulmamış yatağı. Kendimle sevişmiş gibiyim. Kemal'de almıştır soluğu. Anlattıysa eğer –neyi?– alınlarında kırışmışımdır. Bıkmıştım zaten bana güvenilmesinden, ama sanmıyorum katılmamıştır yargıya, kapanıklığını sürdürmüş, üstlenmişliği yeğlemiştir Faik. Canlılık canlılığını dengeliyor ne yapıp edip, adına açıklayabileceğim bir başka gerekçe gelmiyor aklıma. Gelse de, o bildiğini okuyacak. İyisi mi, hiç değilse kısacık uyanıklık sürecinde bozmayalım birbirimizle uyumluluğumuzu. Haydi fırla, kendini katla, tamamla, kaytan bıyık, eşkin düldülüm benim! Önce aç pencereleri –piştov patlamadan, ciğerlerine gereksindiği serin, ölgün sardunyaları uğrun ayıltmış sabah havasını doldur başın dönesiye, ki senin için arıtılmış, damıtılmıştır.

* * *

Rakam dolu, 'ü'leri yukarıda 'saygıyla arz ederim'le bağlanan adım açılmış kâğıtlar yığılıyor önüme. İmzalar yaygaracı, burnu büyük. Hızlı, sıkılmasız, arada sigaramdan nefeslenerek, sorulmadan masama bırakılan kahve fincanlarını üç beş yudumda boşaltarak işliyor parmaklarım.

"Doğru otursana kızım!" Neden beklendi, parlamış dar etekliğin altında ayrık duran kalın, tembel bacaklara ekili anaç tüylerinin dikildiğini görünceye kadar?

* * *

Helâdan çıktım, kapıda odacı Abdülvahap.

"Nöbet mi tutuyorsun?" Sırıtıyor.

"Doktor Bey seni rica ediyor da!"

"İhzarlı götüreceksin! Ulan ne iş, memişhanede de rahat yok." Domuz. Dinlemediyse bileklerimi keserim. "İyi, git söyle, geliyorum." Tam sırası zaten. Ölümcül hastayım. Çağrı pekiştirilecek herhalde. Kopuyoruz incelikten. Başka nedeni de olabilir rica'mızın.

Eylemlerin en sıkılmazına alet ettiğin aracın sence bilinmesi, onca bilinir olmasından daha kötü. Anladık, ne yapalım.

* * *

Masanın üstünde telgraf. Babası hastaneye kaldırılmış. İlk otobüsle gitmek zorunda. Doğal gelmiyor bana rastlantı. Özür, sade, kesin. Doktorun aldığı haberden pek etkilenmemiş tavrı, mesleğinin gereği sanısı uyandırabilir, ben başkası değilim. İlişkisinin sağlamlığına belki hiçbir zaman güvenememiştir, ama bu kez yaklaşan tehlike, geçiştirilebilecek, önemsenmeyebilecek türden olmasa gerek. Sezgisi sezgimmiş gibi, erinçli, dengeli görünümünü doğrulamamak geliyor içimden. Artık oyuna gelebiliyorum, açmazlar imgeleyebiliyorum üçümüz adına. Üç boyuttan biri miyim sorusu, üçgenin oluşmasından cayılamayacağı kanısına dönüşüyor. Geciktirmeleri sağladığı sanılan engeller, ivmeyi hızlandırıyor galiba aslında. Öyleyse hastaneye kaldırılan baba oyunbozanlığına o kadar bel bağlamamalıydı doktor.

* * *

İki beş oynadık kunduracı Nedim'le. İlkini beş dört zor kapattım. O, iki mars bir oyunla rahat yendi. Zar tutuyor, tutmasa. Gelsin kahveler, çaylar, tarçınlar. Zıkkım gibiydi, ama yumuşacıktı Cafer'in arnavut ciğeri. Güya dayanacaktım akşama kadar. Nargilemi tokurdatırken, kasap İsmail çıkageldi. Surat beş karış. Temennah çakıp oturdu. Artık dinlemediğime kulak as-

maz. Ağzını burnunu kırmıştır gene üvey oğlunun. Kendinden büyük bıçkınlarla düşüp kalkıyor, esrar çekiyor, bir gün bir hal gelecek başına, adı çıkacak. O zaman çarşının göbeğinde doğramaktan gayrı çaresi yok namussuzu. Bunun anası er kadın, hamarat kadın, tombul kadın oysa. Kaçırdı, kuma getirdi, belediye nikâhlı karısının üstüne. Tıkılırsa mahpus damına, seksenlik dedesi, karıları, büyüğü, başını bağlayamadık –on yedisinde, ikisi kız, iki erkek aç enik, üvey oğul geberdi nasılsa, etti mi sana yedi nüfus. Kim besleyecek bunları? Ben ne bileyim! Ardından okuryazar değil bir kere– ırzına geçilir tüm devletlilerin, küçük oğlanı orta birden yukarı geçirtmeyen öğretmenin. Kahvesini höpürdetiyor bir yandan. "Boş ver İsmail. Düzelir, düzelir. Sen var mısın şimdi benimle bir beşe?"

Kahvenin beton direklerinde, taş duvarlarında yankılanıyor şakırtısı kırasıya vurulan pulların. "Beye çarşaf ver! Lan kemik, lan allahsız gel!"

Sallanan bileklerde, körüklenen ciğerlerde, sararan suratlarda hırpalanıyor, kendini nereye yönelteceğini bilmeyen öfke.

* * *

Cüce Veli'nin tütüncü dükkânından dört kutu Bafra aldım. Soktum yan ceplerime ikişer ikişer. Çift çizgi yapmış yatak ütüsü pantolonumda. Gazanfer Usta'ya uğrasam mı? Çeker terzi ütüsü, altı ay gider. Belini de daraltır. Ama çekilmez çenesi. Tezgâhın altından uzattığı yarım fincan susuz rakıyı boşaltmak zorundasın midene, vazgeç. İç güveyisinden halliceymiş Veli. Akşam rızkımı uzatıyor burnuma. Duraksıyorum. Nasıl içinden çıktığı anlaşılmaz, yaprakları marullaşmış bakkal defterine yazacak nasıl olsa, zulamızda beleş yedeğimiz yoksa. Attım iç cebime. Bostanlara doğru yollanırken arada bir fırt çekeriz. Sıcak leblebi de alayım bari.

* * *

Söve saya uzaklaşan ihtiyarın arkasından baktım, küçüldü, yitti karanlıkta. Tek tük sarı noktacıkların ipilediği koca

bir lekenin dışındayım. El ayak çekilmiştir sokaklardan. Gece yarısı akımı kesilen on beş mumluk ampullerin gölgelerini oynattığı başı çevreli kadınlar, sümüğü parlayan çocuklar, pos bıyıklı erkekler, yer sofralarında mantıya, kuru fasulyeye, bulgur pilavına kaşık çalıyorlardır sessizce. Tatlı soğan, sarımsak içli, kereviz sapına sarılmış patlıcan turşusu ne de güzel gider yanında. Üşüyorum. Benim evim, ocağım yok. Olmayacak. Bacası tüten. Avuçları kınalı bir el alıverse ya, benim de elimden zembilimi, akşamüstü yorgun argın kapıma dayanmadan, ayak seslerimden tanıyıp. Koca bir yudum iniyor gırtlağımdan: Lırk! Leblebi de mis ha! Gevrek, ılıksı. Güllü yorganların altına giriversek, isteklenince hemen. 'A be hepten sakız kokar bizimkinin ağzı.' Başucumuzda *Kur'anı Kerim. Bismillahirrahmanirrahim.* Koyveriyorum makaraları, kim duyacak. Faik'i de bıktırdık. Giderken bana devredecekti kümesini. Şimdi ne olacak? Arkamdan hışş.. süzüldü, dalgalanışını imgeledim, paçamdan içeri dalmışçasına tüylerim dikildi, fırladım kalktım ayağa, zangır zangır. Kıçım donmuş, acımış. Gitmeli. Nereye? Mahfel'e? Metin öğretmen bardadır. Yerden bitme, dişlek, ağzı bozuk, fırlama, eli açık. Gündüzden başlıyor. Kapkara gözlerini örtemeyen, seyrek kirpikli gözkapakları hep şiş. Kurmak istediği ısrarlı yakınlığa, kırmamaya çalışarak – yan çiziyorum..

Bırak ayakların yönetsin seni.

* * *

Kapıda durakladım. Işık var. Girsem mi, uyuduktan sonra mı gelsem? Pılımı pırtımı toplayıp bugün defolmalıydım, hiç görmemesiye. O da battal ediveren türden bir yaratık galiba, her geliştirilebilecek ilgiyi birdenbire. Abartıyor muyum? Bayramlık yüzümü takınarak, pastırmalı, sucuklu soframızda karşısına çökmek var. Makaslarsın da yanağını! Çıkmaz sokağın on adımda ulaşılan duvarına yumruk attım. Vay benim köse sakalım! Uğrayabileceğim evler, yüzler, kıvrımları bozuk beynimde bitkileşiyor, eğrilenip büğrüleniyor. Cebimdeki şişeyi kör ışığa tutuyorum: Yarılanmış bile. Bir büyük yudum daha aldım ağzıma, beklettim avurtlarımda, bıraktım, indi harlı su yemek bo-

rusundan aşağı. Kanım hızla basıldı atardamarlarıma. Hıçkırık. Titreme. Anlaşıldı.

"Ben geldiiim!" Gülücüklü suratıma bakılmadı bile, kafam kısık kapıya, bedenim eksik. Ses yok. Sürdürdüm Hacivat yapay hebennekalığını. Dayanamadı, güldü. Aldım başımı dışarı, bu kez ayağımın birini bıraktım içeri. Ayakkabım burun üstü dikiliyor, topuğunda durup sola, sağa, yukarı, aşağı oynuyor. *Chaplin*'in 'Sandviç Balesi'nden bölümler. Yüz vermedi. Uzatmanın anlamı yok. Düşündüğümü uyguladım.

"Bu gece olsun kurtuldum deyip seviniyordun değil mi?" Çemenli ekmek içini soktum ağzıma. "Yağma yok! Hadi prozit." Dıgıdav dıgıdav tokuştu çay bardakları. Radyo kapalı. Açsam mı? A'ah, keyfi kaçık. Yılmayacağım. Sündürmek, yumuşatmak sırası bende.

"Herkesi talih, bizi kör Salih, anlatabildim mi Faik can."

"Üzülme, o kadın bir fırsat daha yaratmazsa adam değilim."

"Siktireeet!" Vurdumduymazlığa kelepçeli umutsuzluğun, yılgınlığın etkileyiciliğini iyi kullanıyorum doğrusu, o da istemediği yorumlamalardan uzaklaştırabildiğince beni, aklanacağını kestirdiği için belki, eski özendirici, koruyucu tutumunun değişmediğine inandırma çabasına girmiş görünüyor.

"Ben basit, kendi halinde, kulluvallahi bir adamcağızım yahu!" diyorum, yalanlanırım umusuyla. Koşullu erdemler yükleyerek destekliyor alçakgönüllüğümü.

"Kolay değil, inanarak söylüyorsan bu lafları."

"Yani?"

"Az rastlanır kafası bulanıklardanız." *'Danız'* içten, dervişçe, katılımcı, yüceltici de! "Anlaşılmaz, karanlık, kederli görünmekten hoşlanıyoruz aslında."

"Neden be güzel kardeşim? *'Ye, iç anma gamı ferdayı/Sana ısmarladılar mı bu yalan dünyayı.'* demiş şair. Zorumuzun adı ne bilmem ki!"

"Sulu!"

Çözüldük. Çabuk ısınıp soğuyor insanların iletkenliği.

"Bu kadına neden bu kadar önem verdiğimi anladın mı şimdi? Edebilirse o adam edebilir seni." Uyanır gibi oluyorum. Bu Faik'i bağışlanmaz bir yanlışa oturtmuşum. Gene de düştü-

ğü çelişikliği yüzlemek fırsatını kaçırmaya dayanamıyorum.

"Öyleydi de, ne halt etmeye başvurduk o zırva oyuna?"

Güldü.

"Bekliyordum bu çıkışı." Sinirlenmesem ya! Bekliyormuş. Bak hele. Girildi çokbilmiş havalara. Hemen doldurdu bardağımı. Atışma hazırlığına keman çalacak hınzır. Anlamaz mı nevrimin nasıl döndüğünü. Arkasına yaslanıp geriniyor hafifçe. Ağırdan alacağım, düşünedursun. Birer yudum daha... Aralayıp aralayıp kapadığı ağzını açtı.

"Bir el satranca ne dersin?"

"Kaçak güreşmeyelim."

"Senden iyiyim bu konuda kabul et."

"Bu mu cevabın?"

"Aşağı yukarı."

"Ben kalın kafalıyım, açık konuş arkadaş!"

"İyi ya, sen bilirsin, dinle öyleyse. Bir kere 'edebilirse' dedim, dikkat ettiysen. Sezgime pek güvenmediğimi gösterir bu. Yani senin perendelerine, cıvıklıklarına metelik vermez, kapılıp gitmezse demek istedim. İkincisi, korkak, inatçı, gururlu bir katırsın sen."

"Sağ ol."

"Bırak olgunluk ayaklarını."

"Olur, peki."

"İkide bir dürtecekler ki, yürüyesin, canın yana, bilgisizliğin vurula ki suratına, gayrete gelesin. Tabii akıllıca, seni ürkütmeden yapılmalı bütün bunlar. Boynunu, kulağını, sağrını ara sıra okşamayı unutmadan, çünkü değer. Yoksa, biliyorum, çifteler savurarak sağa sola, dere tepe dümdüz soluğu alırsın dağlarda."

"Demek değer!"

"Eh, oldukça."

"Doğru, kaçarım."

"Senden biraz üstününe.."

"Dayanamam, haklısın."

"İlle de dişine göre olmalı."

"Evet, evet, yeter!"

"Kızma, ben de senden farklı bir bok değilim."

"Doktor Doğan Alp'in ifadesi okundu:

Osman Yaylagülü bence komünisttir. Çünkü ahlâksızdır. Ders alma bahanesiyle güvenimi kötüye kullanarak eşimi etkilemeye çalışmıştır. Bir gün kitaplığımızda *Harp ve Sulh* adlı bir roman gözüme ilişti. Daha önce görmemiştim. Kapağı yepyeniydi. Karıma okumasını adı geçenin salık verdiğini anladım. Derhal geri gönderttim ve kendisine bir daha evimize gelmemesi gerektiğini söyledim. Bu şahıs herkesçe komünist olduğu bilinen Savcı Kemal Yurdakul'un en yakın arkadaşıdır. Bir kızcağızı iğfal ettiği halde, bu savcının yardımıyla ceza yemekten kurtulduğu muhakkaktır. Aşırı derecede içkiye düşkündür. Karıma sarkıntılık etmiştir. Birlikte oturduğu arkadaşının intihar nedeni anlaşılamamıştır. İzmir'de bulunduğumuz sırada bizden de kuşkulanılmış, ancak masum olduğumuz anlaşılmıştır. Öyle sanıyorum ki, bizi emniyete bu adam ihbar etmiştir. Diyeceğim bundan ibarettir."

"Soruldu."

Ona bu akılları Viola vermiş olmasın? Ne şeytandır o! Hadi canım sen de! 'Baş kırılır fes içinde, kol kırılır yen içinde' tuhaf deyişini unutmuşa benzer doktor. Yargıç bile keyiflendi.

"Sayın yargıcım, biliyorsunuz, *Harp ve Sulh*, 1910 yılında ölen ünlü yazar *Tolstoy*'undur. Yapıtı tüm dünya dillerine çevrilmiş, oyunlara, filmlere konu olmuştur. Doğru değil a, salık versem ne çıkar? Tanık, kuruntuludur, kıskançtır. Tuğbay Müfit Savaşer'in kızıyla, Üsteğmen Zafer Erkoç'un düğününde kapıldığı anlamsız, taşkın öfkenin nedenini şimdi daha iyi anlıyorum. Bana herkesin içinde sövmüştü, karakolluk olmuştuk. Savcılıkta barıştırıldık. Savcı Kemal Yurdakul'un savunmasını yapmak bana düşmez. Öbür savlar yanıtlanmaya değmeyecek kadar gülünç."

"Soruldu."

"Kasaba dedikoduları efendim. Açılan soruşturmayla ilgisi ne?"

"Soruldu."

"Tanığın ricasını anlayışla karşıladım. 'Kusura bakmayın, küçük yer, kaldırmıyor' dedi. Aralarındaki tartışmadan haberim yok. Roman benim değildi ki, geri verilmesi sözkonusu olsun."

'Ders aldığımı da nereden çıkarmış?' diyemedim artık. Kurgu bozulmasın! Roman benim değildi canım! Ne diye yalan söyleyeyim. Salık verdiğim doğru. Ama o gece yerden göğe haklıydı Prens. İçki bol, çeşitli, karıştırdım, başıma vurdu. Viola'nın sinirli, 'yapma-etme'li işaretlerine aldırdığım bile yok. Gülüyorum. Gözlerimi edepsizce dikmişim, ikide bir kadeh kaldırıyorum onurlarına! Sema, sen yoktun. Birdenbire karşımda buldum doktoru. Tebeşir gibiydi yüzü. Cazbantın gürültüsüne gitti kıpkırmızı sesi: "Terbiyesiz herif! Hemen defol, yoksa paralarım seni!" Kimsenin duyduğunu sanmıyorum. Kemal sezdi, geldi yanıma, sordu. Ne bilirim büyüteceğini olayı. Amacı başka. Doktora illet oluyor, fırsat geçti eline. Meraktan da ölüyor, sorguya çekecek Viola'yı.

Saatine göz attı yargıç. Bire geliyor. Dışarı çıkarıldım. Polislerden biri köfte-ekmek getirdi. Üçümüze eşitçe bölüştürdü. Aralarına alarak oturttukları tahta sıranın üstünde iştahla yedik. Uzatılan sigarayı somurarak içtim. Can havliyle ipin ucunu kaçırmış Prens. Bakalım bizimki ne dedi? Övmüştür evladım. Efendim şöyle, efendim böyle.. Atma, din kardeşiyiz! Bilgiliye, akıllıya gel. Düştüğü çukura eğil bak da, saçını başını yol! Payıma düşen alınmadı. Yüreğim kabardı. Dolanımlı akım bile loş koridorların yıllanmış toz, mazot, ağır ayak kokularını bastıramıyor. Gecekondusunu anlatıyor solumdaki polis. Bir göz oda daha ekleyeceklermiş bu pazar, imeceyle. Öteki hastaneye yatıracak karısını. Yaklaşmış. Göz kırpıyor. Topuz gibi bir oğlancık doğurur inşallah. Üst üste geyirdim. Ağzıma geliyor yediklerim. Gastrit. Azdı. Yağ içmiş ekmekten kopardığım iri lokmaları iki çevirip yutuyutuverdim, köfteleri hapır hupur, ondan. Yargıca, üç gözlü sefertasıyla yemek geldi. Afiyet olsun. Susadım

iyice. Sıkılıyorum söylemeye. Neyse çaycı yetişti imdada. Yalvar yakar çay paralarını vermeme razı geldiler, karşılığında bir birinci daha tutmayı unutmayarak. Geçti bile.

* * *

"Sanığın sorgusuna devam edildi."

Maskaralık. Fakülte kantininde, ben, dayımın oğlu, iki arkadaşı limonata içiyormuşuz. Kımız yoktu da ondan! Arkamızdaki masada çayını yudumlayan –geçenlerde öldüğünü öğrendim, gazetelerdeki boy boy ACI BİR KAYIP'lı duyurulardan, ne çok anonim şirket kurucusu, ortağıymış, ruhu cehennemlik olsun!– Fevzi Karabigalı adında öğrenci, yan cebimden zarf çıkardığımı görmüş. Sık sık kantine gelip, fısıl fısıl konuşmalarımızdan kuşkulandığı için, bakalım ne çıkacak içinden diye, çaktırmadan sandalyesini biraz daha yanaştırarak dikkatle bakmış, ki ne görsün? Kâğıdın başlığında 'JÖN TÜRKLER-PARİS BÜROSU' yazılı. Çok alçak sesle okuduğumdan kâğıtta neler yazılı olduğunu anlayamamış, ama Türkçe olduğundan eminmiş. Hemen usulca kalkıp Fakülte sekreterine giderek durumu anlatmış. Sekreter, masasının gözünden çıkardığı kâğıdı uzatarak, 'Bak bakalım bunun aynısı mıydı?' diye sormuş. Tanık şaşırmış. 'Evet aynısı' demiş, 'siz nasıl ele geçirdiniz?' Sekreter anlamlı anlamlı gülümsemiş. 'Sen orasını karıştırma. Biz biliyoruz, solcu tanınan kişilerin adreslerine postalıyorlar. Sen bunların adlarını ver şimdilik. Sonra belli etmeden izle bakalım, kimlerle görüşüyorlar başka?' Tanık aldığı buyruğa göre uzun süre peşimizden ayrılmamış, saptadığı elebaşıların adlarını, soyadlarını 'İdare'ye bildirmiş.

Yargıca, 'Efendim, bilmem yanılıyor muyum, biz öğrenciyken, *Kızıl Sultan*'a karşı, ülkeden kaçarak, Fransa'da savaşım vermeye çalışan genç aydınlar olarak tanıtmışlardı bunları bize. Şimdi padişahlık yok. Allaha şükür, özgürlükçü, çoğulcu, demokratik yönetim dönemine de eriştik. Nereden çıktı gene bu Jön Türk denen kişiler, yoksa ötekilerin torunları mı?' gibilerden sorular sormak, geçmedi değil aklımdan, ama sorun başka. Haberim olmadan da gönderilmiş olsa, ben, o kâğıtta neler yazılıy-

sa –ki ne bileyim, olur a, 'Yoldaşlar, arş ileri!' soyundan alıkça sözlerle bağlanıyordu ise bildirinin sonu, bu incileri birden çok kişiye, üstelik ortalık yerde okumak yoluyla propaganda yapmak suçunu işlemiş olacağım. O nedenle gevezeliğin yeri değil, boz oyunu, kestir at.

"Tanık yanılmış. İyi anımsıyorum. *'Varlık'* dergisinin başlıklı kâğıdıydı zarftan çıkardığım. Polisin toparlayıp götürdüğü evrak arasında vardır, sinirlenip yırtıp atmadıysam. Basılmak üzere gönderdiğim şiirin çok karamsar, biçim yönünden özensiz olduğu, açıkça *Fazıl Hüsnü Dağlarca* etkisi altında kaldığından söz edilerek, kendime özgü 'üslup' geliştirmeye çalışmaklığım öğütleniyordu. Propaganda yapacak adam, herhalde Fakülte kantini gibi girenin çıkanın belli olmadığı, kalabalık bir yeri seçmez. Tanık gördüğü nesnenin Türkçe okunduğuna özellikle dikkat çekiyor. Kulak kesildiği halde anlayamadığına göre, yabancı dille yazılmış olması daha akla yakın."

İstese bile demagojiye 'ofsayt' diyecek hali yok hakemin, 'gol' düdüğünü çalacak. Zor işi. Kanıt diye önüne getirilen deli saçmalarından o da bezmişe benzer. Dediklerimi tıpatıp değilse bile, yanlış anlaşılmasına olanak vermeyecek biçimde yazdırdı. Gene de, sesimin alayımsı tınısını yeterince gizleyemediğim için fıkfıklanıyorum. Ya, en sona saklıyorsa kozlarını? Öyle umudu kırılmış gibi görünmesine aldanma, adamı açmaza düşürebilecek denli maniplesi profesyonel! Baksana nasıl kısıyor gözlerini. Bastırdı bile.

"Hangi gazeteleri okursunuz?" Sana ne be! Yediği halta bak. Kızma. Bakalım altından ne çıkacak?

"Ayrım yapmam."

"*Tan* gazetesini okur muydunuz?" Vış! Nasıl da izlenmişiz. Rengim attı bayağı. *Tan Basımevi*'nin yakılıp yıkıldığı haberi ulaşır ulaşmaz, kesip sakladığım 'hodri meydan'lı yazıları, ince kıyım yırtıp atmıştım helâ çukuruna. Abone de değildim. 'Hayır' desem? Yoksa, boş atıp dolu tutmak mı istiyor, amacı ne, durup dururken niye sordu bu soruyu? Dosyada bir belge vardır belki. Tümden yadsımayalım, ne olur ne olmaz.

"Arada bir alırdım. Ne bulursam okurum, meraklıyımdır."

"*Sabiha Zekeriya Sertel*'in yazılarını beğeniyordunuz herhalde?"

Tamam, kesin kanıt var elinde, gammazlayan ya da. Ama nasıl olur?

"Bu kitap sizin değil mi?" Tanıdım, gri, mürekkep lekeli bez cildini. *Honoré de Balzac, Vadideki Zambak.* Eeee?

"Evet?"

"Açın bakalım, üç yüz seksen altıncı sayfasını."

Olacak şey değil! Kupür de, sayfa gibi ciltlenmiş. Hırçın yazarın, aklımda yanlış kalmadıysa, 'Açık açık söylüyorum, ben sosyalistim' başlığını koyduğu köşe yazısıydı sanırım. Sıkılmadan gülüyor mu ne üstelik, arkasını dönmüş. Şaşkınlıktan sarılınacak en çürük dala yapıştım:

"Sahaflardan almıştım, çok eskiden. Kim bilir kim koymuştur arasına, öylece ciltlenmiş demek."

"Okumadınız bu kitabı tabii!"

"Okumamışım zahir. Yoksa koparır atardım." O niye?!

"Ya!"

Daktilo bile, durumun iç açıcı olmadığını anlamışçasına acıyarak bakıyor yüzüme. Gel de çıldırma.

"Ne aksilik değil mi? Öbürlerini yok etmişsiniz de, bir bu unutulmuş!"

Bulanık aydınlıkta, sınır kazıkları kimi dik, kimi yatık, dikenli telleri yer yer koparılmış çocuk bahçesine girdim. Bir ucu havada çöğünçekin. Kaydırak merdiveninin alt basamağına oturdum. Ağzıma aldım, isteksiz atıştıran yağmurun tatlımsı suyunu. Sigaramın kırmızı ucu söndü.

Ulu Cami'ye çıkaran sağdaki ilk sokak. İki katlı, ahşap, ak badanalı ev. Kaykılmış gibi çatısı. Ön yüzünde dört küçük pencere. Sol baştakinde bir uyuntu ışık, kanatları sımsıkı birleştirilmiş perdenin ardında, galiba *'yalnızız'*. Konak kapısı, üst pencere pervazlarından az aşağıda, zorla sığdırılmış duvara, yüzeyinde iç kapı. Pirinç, kavkı-tokmak. Turuncumsu, çatlak kavanozunda pırpırlanan sokak fenerinin, ıslaklığını parlattığı ak tabela hafif hafif sallanıyor, asıldığı paslı halkaların gıcırtısıyla uyumlu. Kara, büyük harfleri heceliyorum, bütünlüğünü sonra kavrarım hevesiyle: DOKTOR DOĞAN ALP. Çırpınan yüreğim elimin altında. Sindim sundurmanın karanlık köşesine. Nereye tünediğini kestiremediğim çavuşkuşunun uğursuz sinyali yankılanıyor ara ara. Uzak, boynu uyku ipine dolanık, birbiri üstüne yığılı mahalleler. Arnavut kaldırımının eğri büğrü taşlarını yoklayan tok vurgu, kalınlığını git gide incelterek, yitti sonunda bir iğne deliğinden. Muşambamın yakalığını indirdim, kendini sakınamayan sırtımdan bıçaklayacak hep duygusal ellerim, götürecekti dönülemeze beni.

Gölgenin yaklaştığını, genişlediğini gördüm önce, duydum şişik tahtanın zorlandığını, ışığa verdim, saçları alnında ayrıkotu, solgun yüzümü.

Yumuşak döndü anahtar, yuvasında. Taşlığa vuran kirli sarı aydınlığı kapıyor kara saçları. Dayandım soğuk demire, tıkanığım, kımılgın likenlere dolaşık ayaklarım; uzayan ince kolları, sarsa sarmalasa kansız bedenimi. Yeşil benekli, uçuşuk yıldız-

cıklar, çakışarak buldurdu gözlerimle gözlerini bir anlık; korkak sokulganlığıma bağışçıl göğsündeyim de, ağzının kenarlarında beliren hoşgörü dinginliği, pişmanlığa dönüştürecek tutkumun yılgınıyım. Çekimi salıverse, içsel tutsaklığımın bin yıllık paryalığını. Ya da boyunduruğu gevşetilmeden kölesi edilsem yaşam boyu!

Ah, fırlatılsaydım keşke *helium*'la dolu balonumla sonsuzluğa –delinmeden, dondurulsaydı saydam katılığında daha bozulmamış umudum.

* * *

"Konyak? azıcık, sek?" Başımı eğiyorum, yüzüm kapalı terli avuçlarıma. Kayıp gitti topuksuz terlikler parmaklarımın arasından. Fitili kararmış, kısık mavi karpuz lamba, sim işlemeli abajurunun altında, isli alevinin büyütülmesini bekliyor. Sepet apliklerin ortasına yuvalanmış iki çırpınık ışık; gölge çubukları duvarda, yaldız çerçevesinde üç çıplak, lapa gövde, birinin büyük gözleri, saplı, gümüş el aynasında gülümsüyor. Sedir. Köşe yastıkları, nakışlı. Konsolun üstünde. Buda heykeli. Yayvan Saksonya işi tabak. Deri dörtgenlerine saygıyla sığışmış bir kadın sıkmabaş; bir adam topsakal, burma bıyık, sağ kolu arkasında redingotunun. Köşede laterna. *Obayn* bacaklı ayakçağa oturtulmuş, kapağı açık gramofon: *'His Master's Voice'*. Düşük, tek kulağını vermiş dinliyor uygar köpek, sahibinin sesini. *Orion Radio.* Ayaklı kristal kadeh. Yarısından yukarıda koyuluk, alıyorum usulca, sallandım, gözlerimi alamıyorum Isparta güllerinden, ayak bastığım halının, yanıbaşımdaki sehpanın iğne oyası örtüsünde yer aranırken, sesi:

"Koyun koyun, o kadar kıymetli değil."

Tutukça, daralmalar arasında, sevecen.

Önce bir yudum alsam da, sonra mı.. burnuma yaklaştırdım kokusunu, genzimde tüttü.

"Nefis! Karanfil mi attınız içine?"

"Tatsanıza!" Dibe ulaştım bile, sarkık alt dudağımı, soktum üst dudağımın altına, emdim buruksuluğunu, ısınırken omuzlarım attı birden.

"Üşüyor musunuz?" Bakır mangalın pırıltısındayım. Kıpırdama! O da, oradan yansıtıyor kendini. "Hayır," dedim mi, dizlerini ovuşturacak, küllerini aralayıp yalnız kalınca. Konuş.. konuş artık.. ko.. eyvah başladı.. çok içtim.. tim.. tim.. tamam.. ta.. hıç-ta-ta, kırık.. hıç.. ama neden laterna..

"Neniz var allah aşkına?" kırmızı tırnakları dişlerimin arasına girmeye uğraşıyor. Kadeh yerde. Buztutmuş başım, sirke kokusuna kesmiş her yan. "Açıldınız mı? Dokundu tabii. Keşke vermeseydim. Konuşun ne olur. Bir kere olsun bakmadınız yüzüme. Çok mu içtiniz?"

"Çok."

"Ama neden?" Bu soruyu ne çok duydum!

"Öyle, işte."

Kararıverdi ortalık.

"Vah canım!"

* * *

Diz dizeyiz tüylü battaniye'*mizin* altında. Elleri ödünsüz bırakılmış. Lamba, ağarıncaya dek gece, dinmeyen fısıltılarımıza bakışık, çıtırtısı uyku kızarıklığından sıyrılmaya çabalıyor. Erkek yalnızlığı savını çürüttüğünü, uyanık utancını duyurmadığını sandı, sandırdı, kulağımda tutarak tutuşmuş ağzını; menekşe yorgunu gözleri incecik kan oturmuş yuvarlağında benimleydi hep. Olması ya da olmaması gerekirliliğin ayrımında değiliz. Bilmeden buluşuldu; biziz gözeneklerinden süzülen kalker katmanlarının, yüze vurduk, akıp gideceğiz yüz yıllara!

Anıları yakalama serüvenine kapılınmamıştır daha, suçlanılmamıştır yaşanılan. *Violette,* derdi babam; bir demet her gün değiştirilen, gömüt taşına yakışır, yaprakları kırağılı, moru parlak, benzi benzeşik biraz bana. Anasını yitirmiş, ısısını tanımadan, üvey ana acısı sürekli, sonrası. Sen okşadın ilk serin dokunuşunla koparılmadan, rengine denk artık sabah uyanışı. Gene mahzun, ama sığıntı değil. Tam O'yum ben, evet *Viola!* Senin verdiğin bir ad, yapma çiçek değilim, kendimin simgesi de.

Seni seviyorum. Yanlış anlama: Çok fazlanı değil, sen eksiğini.

* * *

Boş bozluğu gökyüzünün, buğulu camlarda. Kız belli bardakların sıcak tuzlu kanı yayılıyor damarlarıma. Kalın, saç-örgü hırkası omuzlarımda.

"Uyuyor mışıl mışıl merak etme."

Bronz erkek baş, açtı birden inik gözkapaklarını.

" *'Mavi Gözlü Prens.'* Çok mu ilgilendiriyor seni *Pitigrilli?"*

"Du."

Kıpırdadım. "Sanıldığı kadar eğlenceli değildir."

"Evet, biliyorum."

"Emin misin, aramayacak mısın artık?"

Başlattım, utkusundan başıdönük ısırganlığımı, karşıladı ama duraksamadan.

"Hiç karışık değildir. Kendi tarzında seviyor. Acele etme. Ne olur, bu gece de kal."

"Hayır."

"Bir dilim daha? Ben yaptım." Her kadının cayamadığı, anlayamadığım, tatsız övüngenlik. Gene de, geyşa gönülkomaz tapınırlığını geri çeviremiyorum. Kemikli burnumda kedi burnu. Unutmadım, 'ah canım burnu' dediğimi, sevinme.

"Kestir biraz ha? Mama yapacağım sana."

"Şımartma o kadar, karışmam sonra."

"Şımartmıyorum ki, şımarıyorum."

Üstüme kilitlenen kapıyı üstüste açıp kapıyorum yumup gözlerimi, kutsayan bakış, yatışmış, yatıştıran. Hışırdadı bindallı sabahlığı. Kanepeye kıvrılıyorum, düşer düşmez kuştüyü yastığa başım, dalıveriyor som karanlığına.

* * *

"Uyandın. Oynuyor gözbebeklerin. Aç lütfen!"

Daha kalın dudakları, ak, diri boynumda. Gerçek korkusundan uzak, bir mağara içinden sızgın sesler duyuyordum yalnızca.

"Şimşekler çaktı uzaklarda. Yokladım seni."

"Ya sen?"

"Yapışıp kaldım camlara. Uyudum ben de biraz, üzülme."
"Düşündün."
"Hayır, hatırlayamadım."
"Sonra mı?"
"Bilmiyorum. Şimdi değil, hemen değil."

* * *

Bakır sini. Kalayı ışılayan üç yassı sahan. Koni tepelikli kapakları kapalı. Kızarmış kenarları görünüyor sarıldıkları çiçekli peçete arasından ekmek dilimlerinin.

"Bu? Sülün fırında!" Kavuşturulmuş kısa kanatları göğsünde, dikilmiş butçukları. Boynunda pembe kurdele.

Gülüşüyoruz, kısık, eksi utangan. "Patatesler sıcacık, çıtır çıtır. Hadi ye, durma."

"Şunlarda ne var?"

"Hani aç değildin?"

"Açım, kurt gibi. Ham!" Birden susuyoruz. Dış kapı çarpıldı galiba. Doğruldum elimde olmadan. Faik'ten isteseydim tabancasını keşke. O, gülümsüyor. Kulağı kirişte sade. "*Prens*, öbür gün dönebilir en erken." Böylece kondu büstü özenle yerine, soyluluğun kıyılabileceğini kanıtlamak istedi bir halk çocuğu adına. Sevinemedim. İlk çatlak.

"Neredeydi?"

"Komşuda. Bir dakika." Pantomim. 'Doyurayım karnını küçüğün.'

"Hey!" "Tamam, sevgilim! Başlıyorum!"

* * *

Sabunlu bezle sildim elimi, ağzımı. Seramik çanağı dolduran aklığın yüzeyine bakıyorum: 'V' tarçınla, yürek biçimi çizilmiş, vurulmuş ortasından okla. 'O' adımın baş harfi. Tanrım, bana çok bu mutluluk, dayanmamı isteme!

* * *

Perde aralığından, çınar ağacının yarı kapadığı yolun terkedilmişliğini seyrediyoruz. Dereciklerin susmayan mırıltısını, birlikte anımsayamayabileceğimizi aklımdan geçirmeye başlıyorum.

"Sen de özlüyor musun?"

"Arkama bakmak istemiyorum."

"Hızla uzaklaşıyor ama her şey.." Üzünç büklüntüsü kaşlarında. Neden uyarganım, gelecek şimdileşmeden, geçmişe koşuşuyor?

"Faik'i anlatsana bana biraz." Biliyorum, gücenik görünmeye zorladım kendimi.

"O, olmasaydı.."

"Benim gücüm yetmezdi, haklısın."

"Güç sorunu değil canım. Yalıtılmışım kendimden."

"Bayılıyorsun suç almaya üstüne."

"O da öyle düşünüyor. Tersini savunuyor görünerek. Yok olması gereken biri!"

"Razıyım. Ya sen?"

"Ben köylüyüm. Kuşkucuyum, dayanıklıyım Viola, bilesin."

"İncelmişliğiyle övündüğünü sanan bir köylü. Bak canım, bir dakika, itiraz et gene sen, ama lütfen dinle. Korkmadım. Umurumda değildi, bana ne gözle bakacağın, saftım, tertemizdim, çünkü sen saftın tertemizdin."

"Hayır. Ne sen beni, ne ben seni yüceltelim böylesine. Yazık olur sonra."

"Yarattıklarımıza hayran olduk demeye kalkışırız değil mi, bir gün?"

"Yaratabilirsek!"

"Sezgileri farklıdır kadının, unutma. Zekânı kendine sakla. Hadi öp beni, çabuk!"

Rıza'nın evindeyiz. Faik gelmedi. Gece ılık, yıldızlı. Mülayim mutfaktan seslendi: "Cızbızlar hazır. Tıkınmayın peynir müynir."

Kapağı açıldı tencerenin. Burunlar sokulup, çekildi birlikte. Oh! Mis! Eline sağlık. İkişer yutuyor Hıdır, 'Şerefe'lere aldırmadan. Saza asılır birazdan. Kemal, beter asık surat bu gün. Hayrola? Kafasını kaşıdı: Hiç. İyi. At bakalım bir daha. Hızlı gidiyoruz gene.

"Hele dinleyin arkadaşlar!" Susuştuk. "Beğendiniz mi kuruculari?" Anlaşıldı sıkıntısı. "Değirmenci Muzaffer, Müteahhit Nusret, Otelci Naci. Al onu, vur buna. Sıkıyı gördüler mi kaçar bunlar, görürsünüz. İyi de olur, o da başka, ama demir tavında gerek. Millet sabırsız."

İyi, has da, politika hastası bu Kemal, Herkes mayışmış. Kim kurarsa kursun. Kuruldu ya! Pişmiş aşa su katmanın gereği ne?

"Şimdiden kolları sıvamalı."

Sazının kulağını büküp, zıngırdatmaya hazırlanan Hıdır alttan aldı. "Hele zamanı gelsin düşünürüz be Kemal'ciğim."

Mülayim girdi araya. Havayı, konuyu dağıtmakta üstüne yok.

"Acele işe şeytan karışır. Ne günler geçirdik. Aklımızda tutalım."

Sazı koydu kenara Hıdır, anladı. Kemal bozuldu biraz. Briyantinli saçlarını habire sıvazlayan Rıza yol gösterdi. "Anlat allasen!" Bana dönüldü: "Bu pırpırı kardeşe daha pek güvenmiyoruz o sıralar. İçerlemiyorsun ya! Hiç unutmam, yedi yaşında var oğlan, koç yavrusu tütütü! nazar değmesin, babası olacak yalı kazığı, okula yazdıracak ya zorunlu çocuğu, yeni çıkartıyor kafakâğıdını, odacı Kambur Dello kaşlarını yıkmış, sokuldu iyice yamacıma, gert gert de soğan kokar hanzo, ne gülüyorsunuz anam, babam, kardaşım!"

"Devam, devam, bakma sen bize..."

"Keserim ortasından ha! Nerede bulursunuz benim gibi tiyatoracıyı. *Burhanettin Tepsi* su dökemez elime. Ne diyordum? Ha, güya fısıldıyor hırbullah! Savcı Bey zatını istiyor acele. Şimdi Hıdır Beye de varıcaam, oradan da...' Allah allah, Ne var ki ola? Bizim çiçek bozuğu kâtibe, 'İdare et, anladın mı?' Doğru üstadımızın odasına, ohoo, çınlıyor koridorlarda muhteşem sesi..." Oynuyor omuzları Kemal'in. Tadı yerine geldi. "Kapısının önüne yığılmış, poturlu, aziz vatandaşlarımız, yarıp geçebilene aşkolsun. Savcı Bey aldı sazı, bakalım ne dedi: 'Şu püf desen yıkılacak sabi kaçırdı seni haa?' Ümükten ney: 'He ya.' 'Irzına da geçti dağda şu babayiğit?' 'He ya.' 'Ulan hatun gel bakalım buraya. Hey maşşallah, Karaman'ın koyunu mübarek. Sıyır bakalım kolunu. Azıcık kızım, bileğini görelim, yeter'. Şıngır şıngır. 'Gel çocuğum sen de. Sen de sıyır kolunu. Tutuşun bakalım, kim kimin bileğini bükecek?"

Yalancıktan bağrışıldı: "Atmaaa!"

Güldü Mülayim: "E, bu sefer de böyle hikâye eyledik, olmadı mı?"

Hıdır sıkılıyor. Çeneleri ayrılıyor esnemekten. Bir tek daha yuvarladı, yumdu gözlerini.

Tan Basımevi'nin yerle bir edildiği, *Yeni Dünya, La Turquie* gazetelerine, *ABC, Berrak* kitabevlerine saldırı düzenlendiği günler Mülayim'in anımsattığı. Uyarmış dostlarını Kemal. Herkes evlerine dağılmış, yok etmiş ya da güvenilir yerlere saklamış kitaplarını, gazetelerini.

Başla gayrı Hıdır dost, sıra senin.

Bacağında tüylü çıyan ya da örümcek dolanıyor duygusuyla sıçrayarak fırladı ayağa, alkolle uyuşuk beynine birden yükselen kan basıncı bozdu dengesini, somyanın kenarına tutunmaya çabalarken yığılıverdi.

Sıyrık acısını, belki hiç açılmamış yarım pencereden odaya sızan boğunuk uğultuyu duymuyordu daha, kulaklarında kesik kesik çınıltı. Boynuna gülle bağlanmış, kaldıramıyor başını. Bronşlarını tıkayan yağlı kara katran birikintisini boşaltmaya çalıştı. Acı algılanıyordu yavaş yavaş, açılabilen parmakları oğuşturuyor ağrılı dizini; bilinci; daha fanila don çıplaklığını, aralıkları mazot, toz karışımıyla sıvalı, eğimi bozuk tahta düzlemde, rahimiçi suyunda döner dururluğunu bir anlama bağlayabilecek ayıklıktan yoksun.

Sinek pislikleriyle noktalı, sırı dökük aynada küçülmüş *Van Gogh* iskemlesi, hasırları sökük, ortası delik. Ceketinin sol kolu, omzuna sarılmış halsizce. Pantolonu savrulup atılmış, içi dışına çevrik, yerde.

Sırtını yapıştırmayı denedi, başardı, uzattı bacaklarını korungan. Ölgün bakışları dikildi, basık tavandan sarkan tozlu ampule. Göz oyuklarının sızısını zorlayarak tahtakurusu ezikleriyle bezekli, kireci kararmış duvarları yokladı tek tek. Çatlağını gördü, yeşilküf bağlamış lavabonun. Altına tel kulplu gaz tenekesi sürmüşler. Musluğun ağzında hırıltı.

Yarım dilimi gün ölçüsünün, yok zaman.

Pierre-Loti çarpı Kumkapı çarpı, Sirkeci, bölü bir külüstür otelin tavanarası, eşit: bildik, almaşıksız yıkım.

Güneş gözümün elifinde. Hacıbayram Camii'ni geçtim, dikine yukarı. Tekerlenirken ılık, belimin çukurunda birikmiş soğukluğunu duyuyorum ter damlacıklarının. Başım tutmuş gene. Bira büsbütün ekşitti midemi. Burun buruna geldik. Işığın içinden çıktı. Al ipek gömleği balkıyor, krem, dökümlü pantolonunun üstünde. Kemal! "Vay!" O, ölçülü gülümsüyordu, duraksamalı gibi kucaklaşmıştık. Daha mı seyrelmiş saçları? Şakaklarında güzel ağarma, sözleşmişçesine yazışmamıştık. Suçortaklığını anımsatmaya yarayan rastlantının huzursuzluğu girmiş sanki aramıza. Beylik soruları bile kolayca bulamadığımıza göre. Gidiverdik gerilere ayrı ayrı. Birkaç bölük pörçük açıklama özetliyor ayrılış/karşılaşma dönemi değişimlerini. Geciktirilmeden uygulanıldığı sıkıntıyla aktarılan tasarılar. "Ayrıldım savcılıktan." Aydın'da avukatlık yapıyor. Demokrat Parti'nin büyük kongresine delege seçilmiş. "Herifler ötekilerden bin beter." *'Husumet Andı*'nı, ben kaleme alacağım' demişti, galiba. Ben mi? görünmüyor hızı parmaklarımın, *'Monsieur Verdoux'* gibi. Boğazlanacak, fırında yakılacak, zengin, gudubet karılar da bulabilsem, işim iş. Dışarıda yemeğe çağırmak harcım değil. Hamamönü'nde oturuyorum. İki göz odalı, 'yıkılabilir' raporlu evim. "Hal'den öteberi alıp gidelim mi bize?" Başkent'te bir taşralı ağa. Hevesi kursağında kalmış. "Boş ver. Bendensin bu gece." Göz kırpıyor, hovardaca, cebi şişkin. Dün de yıkıla yıkıla zor tutmuştum evin yolunu. "Azar mıyız sonra?" Yenik, yorgun, yalnız. Açığa vurmaktan kendini, pişman göründü hemen. Aldırma agacığım! Hafifçe dokundum omzuna. Bentderesi'nden nasıl kovulduğumu, coplandığımı birkaç tek attıktan sonra ballandırarak anlatırım, rahatlarsın.

* * *

İskeleüstü Kavak meyhanelerine öykünülmüş. Tavana ağ atmışlar, üstünde kurutulmuş denizyıldızları, kestaneleri. Karton fenerler tepemizde. Plastik, toza belenmiş çiçekler vazolaştırılmış, Tekel'in likör şişelerinde. Dip köşeleri seçmiş birkaç kaçamak çift. Gölge dışına aklığı vuran besili kolların pelteliğini, kıl kaplı, kocaman eller mıncıklıyor. Gazino fasıllarına geçerler birazdan. *'Hastayım, yalnızım, seni yanımda sanıp da, bahtiyar ölmek isterim.'* Geber! Bana ne. Kadının taşkın, balen destekli memelerinden umulmaz, ince, tatlı sesi vardır. Yakası açık ipek gömleği, kaçak Şam işi iri gövdelimin, pes-bozuk perde. Karşı duvarda kaşları horoz ibiği, değirmi gözlü, kiremit yanaklı, düşük bıyıklı, poşulu, sözde balıkçılar kâğıt sandallarına sığamamışlar. Mezeler bayağı iyi. 'Nedir biliyoğ bu adam midye tava.' Kim? Solumdaki duvarda, kobalt damarlı kahverengi kayaya sırt vermiş, kolları kavuşuk göğsünde denizkızı'nın. *Eftalya* değil. Telefonla orospu da çağırtılabiliyormuş. Ben de bizim muhasebecinin yalancısıyım. Hesaplıymış hem.

* * *

Ağız kokusu sinmiş kadehlerimize. Rakıya vuruyoruz kendimizi, söz araları uzadıkça. Yolcu yolunda gerek. Yetmiş sekiz dönümlü taş plaklarda hızlı yaşandı geçmiş zaman. Çıkalım dışına. Sessiz film ustalarına bırakalım yorumunu. Bandırma'lı öğretmen sevgilisinden de soğumuş Kemal. Analık edemezmiş öksüzüne. Bu taşra avukatlığı gayyasında çırpınmaksa alınyazısı, çok taşımamalıydı yaşam kamburunu. "Viola'ya bak sen! Birtakım numaralar çevirmeye çalışıyor demek. Ama tuttukları yol çıkmaz, ben sana söyleyeyim. Bulaşmayın. Mektuplarınızda bu konulara sakın değinmeyin. Bana kalırsa, ne yap, et, şu Fakülte işini ciddiye al. Bakarsın girerim Meclis'e. Çevre geniş. Açarız ortak bir yazıhane. Para kırarız, para! Hiç şaşma, başarının ilk koşulu, sırtı kalın olmaktır. Umutsuzluk yakışmaz bizim gibilere. Bırak pısırıklığı, tekke kafasını. İnsan yeteneklerini değerlendirmeli. Son pişmanlık fayda vermez."

Acep orospu çağırtmanın zamanı geldi mi? Hangisi kodoş bunlardan? Şu gözü lebbeyk ibişi seçmeli. Yanılmamışım. Halk

Bankası önünde hazır olacak, ar damarı patlak aygırlığımıza yaraşır bir çift kısrak. Güvenli ev, gidebilirsiniz.

Kemal'in iç ışıkları yaktıran gerçekçiliği, arka kanepenin ortasına büzülen başörtülü yıkıntıları görüntüledi, neye uğradığımızı şaşırdık, bakışmaya gerek bile kalmadı, taksinin iki kapısından dar attık kendimizi dışarı.

Parmaklarımı kırarcasına sıkan elinden güç kurtuldum.

"Otele gel yarın. Adam gibi konuşalım. Allah kahretsin!"

Yeni müdür, pörtlek, kanlı gözlerini tavana dikerek: "Yönetim Kurulumuzca (1750) liralık bir kadronun size tahsis edildiğini sayın Umum Müdür bana tebliğ buyurdular, ben de size tebliğ ediyorum. Yeni vazifenizde muvaffak olmanızı temenni ederim," dedi. Hay dilini eşşek arısı soksun. "Sağolun. Yarın ayrılırım. Size de başarılar."

Çocuklar durumdan haberliler, anlaşıldı. Masasına döndüğünde Zehra burnunu çekiyordu. Maviş'in gözleri kızarık. Gülten, kabuklanan avuçlarını kaşıyıp duruyor. Cavit yutkunmalı. Çıt yok. Ağızlarını bıçak açmıyor. Yıllarca, ne zaman nasıl patlak vereceği kestirilemez öfkesini, aşırı titizliklerini uysallıkla taşıdılar, sabrını, hoşgörüsünü de sevdiler. O da, onlara bağlanmış besbelli. 'Sen' çıkmadı hiç ağzından. Satarım anasını. Nutuk çekmenin sırası değil. Çık, git. "Ben akşama kadar yokum. Yarın ufak tefeğimi toplar giderim. Cavit, *'Sen'* dağıt lütfen, masamdaki dosyaları arkadaşlara." Ne olmuş yani?

Goralı'da aldı soluğu. Beyaz peynir, bayat patates tava, votka limonlu. İlk kez, 'sen'. Bir bu kalmıştı koruyabildiği efendilik kuralı. İkisi de ince hastalık geçirmişler. Maviş ile Cavit. Saygısı kökten, çok içiyor, alıngan, liseden sonrasını götürememiş, genç yaşta anaya destek olmak, kardeşlere babalık etmek ona düştüğü için. Yüreklense de açılabilse Maviş'e, öğrenim düzeyi ayrımını abartmadan, zor, ama sürdürülmeye değebilir evlilikleri. Bir ara, o tepesinden bakan, klasik Batı müziği meraklısı genç adamı beğenmişe benzerdi Maviş, yürüyemeyeceğini anladı, kesti attı *Platon* ilişkisini, iyi de etti. Gülten'in, hayatta kıyıp bir daha edinemeyeceği, çaldırırsa çıldırabileceği –nitekim çaldılar– biricik devetüyü paltosunun kolunu okşamasına gülümseyerek göz yumduğu günden beri artan yanaşık ilgisi, ileride kendisine başağrısı olacak. Çok farfara birader. Aygın baygın

da bakıyor adama. Otuz yaş kısır kızlığından kurtulması gerek! Açılıp saçılmalı. Yırtıklaşmalı.

İçki yükünün, dil peltekliğine zor getirebildiği sınıra ulaştı mı, *Heidelberg*'de ticaret hukuku üzerine yirmi sayfayı bile bulmadığını kendisinin de itiraftan çekinmediği doktora teziyle övünmese de olağan koşullarda, *'en büyük benim'* diyesi, kelle kulak yerinde Başhukuk Danışmanı'yla tepişmeden nasıl çalışabilecek bakalım? Ortak toplantılarda adamı ne çıkmazlara soktu, bunalttı, şimdi buyruğunda, elbet acısını çıkarmaya can atar. İki ucu pis değnek. (1250) liralık kadrodan (1750) liralık kadroya atlamayı küçümseyemezdi, uydu memur mantığı.

Öpüşmedi hiçbiriyle. Sertçe sıktı ellerini. Yemen askerliğine gitmiyor a! İki kat üstteki odada dolduracak çilesini bundan böyle.

"Çok kahrımı çektiniz. Mutsuzluk kolay zenaattir. Hoşça kalın."

Güz serinliğinin herhalde öç alacağı, parlak güneşli bir gün. Bahçeli Çiftlik Lokantası'nda özü yufka beş insan, dönemecine geldikleri ayrılış hüznünü hafifletmeye çalıştı. Yakasına takma görevini nedense Gülten'e verdikleri altın hukuk rozeti için kuru, cansız teşekkür sözleri geveledikten, nice sağlıklı, mutlu geleceklere kaldırılan kadehlerden sonra, ağzına bakıldığını bilmenin de güveniyle, bekletilen suskunluğu giderme görevini geciktirmeden üstlendi.

"*Siz* büyüsü bozuldu, bağışlayın. İlk sıraya seni alalım, Zehra. Söyle bakalım, çok üzdüm mü seni?"

Tanıdığında kiraz dalı incesi, gevreği, ama biriktirmeye elverişli bedenini, birkaç yılda hantallaştırmayı, bıngıllaştırmayı başarmıştı işte, o kadar takılmalarına karşın, su içse yarıyormuş, ne yapsın. Sorunların olmadık püf noktalarını yakalayan zekâsı, çabuk dağılır, kendine güvensizlik çevrintilerinde kaynayıp giderdi. Örtbas etmeye çaba alışkanlığı galiba; kıkır-fıkır gülüntülerle kesiklenen konuşmasını da anlayabilene aşkolsun.

Aslında densizlik. Esmer yanaklarına o günkü utancının ölü sarılığı değilse de, dargın somurtukluğu yayıldı. Yanıt hazırlayamadığı önemli yazıyı on gün çekmecesinde saklamış. Hep birlikte dört dönmüş, aranmadık yer bırakmamışlardı, deliye döndürmüştü onu. Sonunda, "Lütfen, masanızın gözlerini boşaltır mısınız? Emin olmak istiyorum!" uyarısı etkisini göstermiş, gözyaşları içinde ortaya çıkarılmıştı pembe dosya. Haklıydı kızcağız. Şefliğinin ilk yılı. Gülümserken parlayıveriyordu birden, özenli araştırmalar yapılmadığı kanısına varmışsa. Soktuğu yeri morartan iğneleyici sözcükler bulmada üstüne yok, kabalığı, hırçınlığı arattıran. O kadarla kalsa iyi. Patavatsız müdüre de iletti durumu. "Alın servisimden bu sorumsuz memuru!" 'Hele birer acı kahve içelim'le yatıştırıcı, olgun yönetici yüzü takınıldı.

Öğrencisinden yakınan öğretmen durumuna düşmüştü. Acemilik. Karşı öneri gelmeden isteğini geri aldı hemen. Gösteririm ben ona. *'Ya bu deveyi güdecek, ya bu deveyi güdecek!'* Üç gün surat astı, dosya havale etmedi Zehra'ya. Soğuk günaydın'la başlattı günü, gergin iyi akşamlar'la kapadı. Dördüncü gün kesildi yolu koridorda. Yumruğa dönmüş, güzel, kocaman kara gözleri. Çenesi büzülüyor. "Çok özür dilerim efendim. Korktum. Benim için sizinle çalışmak mutluluk. Başka bölüme yollarsanız beni, ölürüm!" Mutluluk mu? Ölmek mi? Ne diyorsun çocuk sen. Omzunu patpatladı babaca. "Tamam, tamam, saçmalamayalım.."

Üstelemedi. İçten hayıflanmaları. Maviş'e döndü. "Sen bir şey söylemeyecek misin?" Tuhafça duraklandı. "Dün sizi bir bayan aradı. Size bağlamalarını söyledim santrala. Görüşebildiniz mi?" Attı benzi. "Hayır. Ad vermedi tabiî. Kimbilir kim? Canım konuşun. Ne o öyle suspus." Gülten: "Kızmayacaksınız ama." Şımaracak galiba, oysa ne yeri ne zamanı çıkışmanın. Bozuntuya vermemeli. "Mümkün mü? Böyle bir günde, layık olmadığım bunca sevgiyle sarılıp sarmalanmışken." Başlarını eğdiler, sıkılgan mırıltılarla. "Evet, neymiş bakalım kızabileceğim varsayılan olay?" Çekingen bakışları rahatlatılınca, nazlanmadı artık. "Bir gün kara gözlükle gelmiştiniz daireye, hatırladınız mı?" "Anladım! Hepiniz acıdınız halime. Sağ olun!" "Estağfurullah." Pot kırıp, çam devirmede *Odéon Record!* Ötekiler yeterince tedirgin oldular, duramaz paylardı yoksa. "Başka?" "Ödül aldığınızı bizden gizlemeye çalıştığınız gün de çok üzülmüştük."

"Boşanma ilamı cebimdeydi, dilemem başınıza gelsin."

"Osman agam,

Saat sıfır sonrası üç. Sen adını sevmezsin. Oysa ne şuh, kıpırdaktır türküsü: *'Sabahlara dayanamam Osman agam.'* Kaçamadın sanırım, dönemediğine göre. Başlamaktır önemli olan, ölüme yahut hayata. Şerefinize, saadetinize sıkacağım şu gücünden habersiz zavallı kurşunu tufeyli kalbime. Kadere kırk beş. Sanmam ya, sağ kalırsam, bu kere müthiş dayanacağım. Büyük servetim Telefunken marka radyomla kitaplarımı sana bırakıyorum. 'Ağlarsa anam ağlar, gerisi yalan ağlar' halk deyimi o kadar da geçerli değil. Canın çok yanacak biliyorum, ama değmez mi? Uzattım hoşgör. Elim titremeyecek. Hedef tam on ikiden vurulmalı, atış talimleri bir işe yaramalı.

F.D.

Hamiş: 1) Bilerek türkü dedim. Onuru, mutluluğu, dalkavuk yüreğimi sevmedim.

2) Daha ilk piyon sürüldüğünde, sonucu kestirebildiği için pes eden, pata kalmaktan hoşlanmayan usta satranççılara saygılar.

F"

* * *

Götürdük, gömdük, servi ağaçlarının gökyüzüne en meydan okuyanının altına. Ezan çiçekleri diktik Mahmut'la *'bereketli toprağına'*. Üç gece baykuş çığlıkları, kırmızı camgöz parıltıları bozmadı saygımı. Karşı koydum dirençle, uyuşturmadım beynimi. Hafta sonu, Viola'nın kapısına beş, on adım kala, usturupluca vurdu bedenim kendini taşlara. Bulun, alın beni, götürün ona.

Doktorla bekçinin kollarında taşlığa serilen battaniyeye uzatıldığımı anımsıyorum. Sıyrılan kolumda eter soğukluğu.

Öpüşleri diriltti beni.

"İyiyim doktor. Kaygılanmayın. Giderim tek başıma. Umarım bağışlanmaz deliliğimi, gereğinden çok önemsemezsiniz."

Ne çok laf sığdırmış Bafra paketinin, on sigarayı onundan ayıran saman kâğıdı yerine koyduğu dörde katlı pusulacığın önlü arkalı yüzüne. Ufaltılmış harfler; okunaklı, özenli yazı aynı. Eyvah, Fransızca, Mesçidin önüne çıkan ara sokakta yolumu kesti mavi kurdeleli kız. Omuzdan takma sırt çantası, elinde sefertası. "Osman abi?" *'Osman abi evde mi? Horozlardan korkan yar..'* Yeter, sıktın ama. Çıkar at artık kafandan, adına düzülen şıllık tekerlemeli, şıkıdım havalarını, kanto sululuklarını. Karabebekli gözlerinin içi gülüyor. Çekinceli soru vurgusu, öğretilmiş dedirtmiyor, canayakın, doğal. "Sen nereden tanıyorsun beni bakim?" Çenesinden tutup kaldırıyorum. Ses yok. "Adın ne peki?" "N'apacaksınız?" Hele heleee! Hızla kolladı sokağı önlüğünün cebinden çıkardığı paketi tutuşturdu elime, ardına bakmadan bir koşu, gözden kayboldu bile.

Bandrolu düzgün yapıştırılmış bu kutuda ne var? Geri döndüm. Toplu iğneyle kestim kapak çizgisini, her zaman yaptığım gibi, tam yerinden. Üst sırayı boşalttım.

Takvime işaretlediğim kesin ayrılık gününe takıldı gözüm. Kargışlanması gereken coşkuna bak. Yanıldın Faik can. Bilmiyorum, belki soğudukça artar ağrım, dayanılmaz.

Kabaca sökebildim. Yırt at şunu. Gene de dayanamayıp, bir araya getirdim parçacıklarını. Gerekçesi değil ölümünün – inansam da, bahanesi olamaz mı? Böylesi karar paylaşılamaz. *Küçük Larousse* işime yarayacak mı bakalım? Bir alay bilmediğim, anımsayamadığım, kuşkusuz kendiliğinden bir anlama ya da anlamsızlığa çevrilemeyecek sözcük. *İsmail Hâmi Danişmend*'in üç ciltlik *Fransızca-Türkçe Sözlük*'üne de başvuracağız anlaşılan. On beş, yirmi satır için. Danişmend'in büyük yanılgılarını kim çıkarmıştı ortaya? *İbrahim Dilmen* miydi? Çekişmeleri epey uzamıştı basında. Oysa üçüncü cildin sonundaki Latince özdeyişle-

ri kullanarak nasıl da şaşırtacaktım bilgi derinliğimle Viola'yı. *Houdini* çömezliğinde başarılı olurmuşum, yazık ettik.

"Suçlanıyorum. Gereksiz vefa duygusu diyemeyeceğim, ama sana vurulmasından çekinilmeyen öldürücü darbenin, yalnız sana değil, bana da yöneltildiğine inanmaya başladım. Günlerdir kendimde değilim. Kesip atabileceğini mi sanıyorsun? Kaç kere sokağından geçtim. Kovulmayı göze alamadım. Çaresizliğini, onulmaz acını azaltamadım mı bana koştuğun gece? İçtenliğine ileniyorsun şimdi. Doğru değil. Prens, misafirler gittikten sonra, bak nasıl yorumladı olayı. 'Garip, bizim evin burnunun dibinde yıkılması. Arkadaşlık bağını kanıtlama saplantısı, sorumluluk, suçluluk kompleksi daha doğrusu. Bence denge bozukluğuna neden olacak kadar içkili değildi. Senin de ikide bir ortadan kaybolman, yersiz değerlendirmelere yolaçmadı mı dersin? Özür dilerim şeri. Hemen yatalım, yorgunum.' Yarın öğleden sonra saat üçle beş arası değirmen yolundan gidilen Cevizlik'te olacağım. Lütfen boşuna bekletme beni."

Merdiven başında durakladım. Şayak tumanlı, tiftik hırkasına sarınmış, yeldirmeli, yaşlıca kadının yanıbaşında dinelen on iki, on üç yaşlarında, elleri, sıska bedenine bile dar ceketinin önünde kavuşuk, ergen boylu çocuk, Faik bakışlı: Ürküntü ve karasevda. Boru pantolonu, yeşil çoraplarını örtmüyor. Düğümü kaymış bez kravatının. Gölgesi çekilmeyen adamdan sıkıldı. Kaldırdığı kolun bileğine takılı dört köşe, nikeli parlak, ucuz saati tanıdım. Faik'le almıştık. Sılaya giden bir hemşerisiyle yollamıştı kardeşine. Benim beklenen, anlaşıldı. Yutkundum, acı su geldi ağzıma. Şimdi olacaklar. Of be, of yahu! Basıp gitsem mi, neresi olursa. Atla ilk kalkan otobüse. Ormanlara, dağlara..

"Kimi arıyorsunuz valide?" Doğrulttu belini.

"Osman beyi yavrum. Gelmemiş daha."

"Bir dakika, şimdi dönerim, şey bulurum onu.."

Varamadım üçüncü basamağa. Ana sezgisi. Yakaladı omuzlarımdan.

"Vah kuzum, vah!" Kına kokusunu aldım saçlarının. Ben de koyverdim kendimi, allah belasını versin. "Yapma ana, gözünü seveyim, yapma, *S.A. Hazret-i Muhammed* aşkına. Bak herkes.. durmuş bize.."

* * *

El-fâtiha. Ellerimi göğe açıp mırıldandım ben de, bilmediğim duaları. Göz ucuyla izleyip ana oğulu sıvazladım yüzümü. Paslı teneke maşrapayla suladık kabartısı gevşemiş tümseği. Kenarlarındaki eğri büğrü taşları düzelttik, pekiştirdik. *Kıble*'ye dönük başucu, tamam. İki dal arasına Mahmut'la gerdiğimiz ipe sarılmaya başlamıştı bile sarmaşık. Sarı gül de gerek. Derine gitmiş gözleri kuru, Tanrı'ları gücendirmekten çekinik ananın.

Çalmadı kendini yerden yere, ağıt yakmadı. Oğlan, sır vermez ağız. Bahşişi unutulmadı bekçinin.

Ortasından urganla bağlı tahta bavulu yüklendim, vardık eve. Önden girdim, kaldırdım ortadan Akçay'da çekilmiş fotoğrafımızı. Bir gözüm yumuk çıkmış. Faik karanlık, mutsuz, zorlama gülücüklü, Kemal sinirli, kısa kollu, kareli gömleğinin içinde.

Yorgan, döşek komşudan. Bir torba pikola, kavrulmamış, kusura bakmayın – kondu ortaya. "Ecel-i kaza değil mi?" diyor kadın, durup durup, elindeki başlığı lastik damgalı komutanlık yazısını okutarak. 'Vatani görevini ifa ederken, üzücü bir kaza sonucu... Onanmış veraset ilamı gönderdiğiniz takdirde, hak ettiği son aylığı adresinize..' Kaç kez yineliyorum: "Tabancasını temizlerken, şeytan doldurur derler a.. Elbet şehitlik mertebesine erdi." "Kıymadı değil mi canına?" Namazı kılınmaz, mekruhtur. "Vallahi valide, billahi." İnancına ters bir açıklama yılgısını, kuşkusunu atamıyor üstünden. Yazgı, avuntusu olacak ister istemez, yakıştırma ayrıntılar anlatacak konukomşusuna, gerekirse dövünecek, giderek haksız bulacak özlemini.

Sabah. Radyosu. Gönderdiğiniz parayla alındı. Kitaplarını da dilerseniz götürün, ama bana bırakırsanız ruhu *'şad'* olur. "Zabit elbisesini, çamaşırlarını istiyorum. Koklar da hasret gideririm." "Sırma kemer, kılıcını da al. Hak yoluna vuruşacaktı kalsaydı sağ."

Hapisane işi boncuk para kesesinden çıkardığı iki kulpsuz *Reşat* altınını uzatıyor. Burayı sevmiş demek toprağı. Kırk mevlidi ilçe'nin *muteber* camisinde okunsun. Camii'nde değil. Helvası dağıtılsın fakir fukaraya. "Sen de bir evladımsın oğul, uğrak et bizim oraları. Basarım bağrıma."

Prens ne buyurmuş. Geyik oğlu geyik! *Mişkin* olsa neyse ne! Daha çok beklersin: *Fındıkkıran süiti*, *Madame George Sand* yedinci okunmaz kopyası!

Büyük tuhaflıklar filozofu *Rabelais: 'que grand tu as.'*

Seçim günü yaklaşıyor. Üç büyükler toplantıları sıklaştı. Haber yollamış Kemal. 'Beni görmeden bir yere kaybolmasın.' Faik'in ölümünden beri rastlaştıkça söylenip duruyor. "Bana taşın, çık şu uğursuz evden, korkarım sen de kaçıracaksın keçileri." Yanaşmadım, atlatıyorum. Koyduğu sağlık kurallarına uymak zorundasın. Anası bağırsak vereminden öldü diye, deli gibi titriyor kızının üstüne. Balık yağı, günlük yumurta, az pişmiş – kanlı kanlı dalak, bal. Gına geldi çocuğa. İsyan haline. Çatal, kaşık, bıçak ayrılması yetmiyor, fokur fokur kaynatılıyor. Elini yıka durma, pirina sabunuyla, dişlerini fırçala üç öğün, gargara yap *rivanol*'lu suyla. Sokakta oynamak yasak. Saat dokuz-en geç, doğru yatağa. Oysa sağlık fışkırıyor yanaklarından kızcağızın. Aşırı beslenmekten göbeklendi, topaca döndü, kurdeşen oldu. Bu kez de deri kanseri kuşkusuna düştü despot baba. İlk fırsatta İstanbul'a gidilecek. "Hele küçüğü yolla, düşünürüz." Beni de adam etmeye, hale yola koymaya kalkışır. Sen kendine çeki düzen ver ilkin birader. Azından bir yarımlık devir her akşam, sonra da, ille yarım sürahi süt ya da domates suyu içilecek sızmadan önce. Kesinlikle çekemem. O bir yana, Viola'ya mektup yazma tiryakiliğine kaptırdım kendimi. Kimi geceler üçlere dörtlere kadar uykusuz kalmaya katlanıyorum, seve seve. Önce taslak hazırlanıyor. Öyle çalakalem, esip savurmuyorum güya. O yüzden de bir halta benzemiyordu ya. Sözgelimi, *La Bruyère, Rudyard Kipling, Montaigne, Voltaire* karmasından alıntılar, onlarımsı denemeler, öğütler, uydurma özdeyişler, çevreyle, her soydan ilişkilerle, görenek, gelenek, inançlarla dalga geçmeler; beğenildikçe, hayran olunduğuna güvenildikçe daha da azıtılarak, ukala dümbelekleşerek, araya eşi benzeri yok sanılan, özü 'canım, ciğerim'li şapşal tatlılıklar sıkıştırılması da unutulmayarak. Yassı uçlu, hokka kalemi kullanıyorum. Ne çok kullanıyo-

rum. Kamış-kalem cızırtılı, Uygur yazısı gibi gizemli görünüyor sözcük dizileri. Temize çekilecek kâğıdın altına çizgili karton konuluyor, aralıklar eşitlensin, aşağı yukarı kaymasın satırlar! *Ruhargınlığı*, simetri hastalığı belirtileriymiş, ne var bunda o kadar küçümsenecek, acınacağına. Oysa onunkiler sımsıcak, cafcafsız. Gerçi başlangıçta genellikle, genç kızlığından kalma, lavanta çiçeği kokulu, lüks parşömen kâğıtlarına yazılarak veriliyordu karşılıkları, ama belli ki, içedoğduğunca, doğa, yaşam, sevgi üzerine hiçbir kırıntıyı kaçırmayan gözlemciliğinin pek ayıklanmamış ürünleriydi, ara sıra kendiliğinden, ölçüsü kaçırılmamış gülmeceyle yumuşatılmış anlatımı. Hiç değilse dostluğumuz sürebilseydi, *Halide Edip*'ten nedense hoşlanamadım bir türlü, *Suat Derviş* mi? yo, hayır, belki *Simone de Beauvoir, Colette*'le aşık atabilirdi diyorum gözlerim ıslanarak: Ah önüne gelene *Spartacus* gürzü sallayan kafa, yıktın, berbat ettin her şeyi! Şimdi, onun adına gülüyorum.

Armutlu'da görevlendirilmişim de haberim yok. Gözünü dört aç. Merkez sağlam. Köyler, bucaklar önemli. Bu namussuzlardan her türlü mazarratlık beklenir. Valilikten şifre yağıyor, ama ne yaptım, herifin masasına bir yumruk, bak dedim, kaymakam Hulusi, aklın varsa oyuna gelmezsin, maşası olmazsın üç kâğıtçı iktidar uşaklarının. Kraldan fazla kral yanlısıdır bunlar. Devlet gemisini eninde sonunda biz teslim alacağız, gam çekme. Lamı cimi yok, Beytüşşebap'ta alırsın soluğu. Yemin, kasem inkâr ediyor, muhtarlarla yaptığı toplantıda ettiği iri kıyım lakırdıları, verdiği gözdağlarını. Enayi, aralarında bizim de adamlarımız var. Yetiştirmezler mi? Parola: Sandık namustur. Tamam mı? "Al şu iki yüz elli kâğıdı." "Ne olacak bu?" Saflığıma acır gibi bakıyor. "Her işin bir raconu var. Sen gel bize bu akşam da, çevireceğimiz manevraları öğren. Daha bir sürü yere uğrayacağım, hadi eyvallah." Dayanamayıp soruyorum. "Nereden buluyorsunuz yahu bu kadar parayı?" "Nereden bulacağız, çarpıyoruz gözümüze kestirdiklerimizi. Daha bu gün vurdum birini. Rüşvet aldım yani bir ağa piçinden. Koynunda yakalamış karısını kâhyası. Üstelik haşat olmuş adamcağız. Bastır bakalım binliği ırz düşmanı. Serbest bırakalım. Gerekirse tutuklatırım, sırtımda yumurta küfesi yok. Ne bakıyorsun öyle şaşkın

şaşkın. *'Gaye vasıtayı meşru kılar'* oğlum. Sen hiç mi el sürmedin haram paraya?" Önüme baktım, süklüm püklüm. "Ara sıra bir ufak rakı parası bırakırlar Cüce Veli'ye. Bu da rüşvet sayılırsa eğer." Yüklendi: "Hediye tabiî. Gönlünden kopuyor insancıkların. Hadi oradan ahlâksız! Unutma ki, bizim amacımız ulvi! Senin? Nefsini körletmek, keyif uğruna.. Hadi hadi üzülme. Beni söyletme daha fazla, akşama gel dedim, işte o kadar."

İyi ki, devretmiş görevini kunduracı Nedim'e. Büzük çeneli, sarışın, Girit göçmeni. Yaptığı vidala fotinleri üç yıl eskitemedi. Hafif, suda yüzdür günlerce, nem çekmez, taşa vur, dağ bayır gez, paralayamazsın. Gerçek zanaatçı. İki yüz elli lirayı da ona vermişti, işkillenip. Fiyaskoyla sonuçlandı çünkü, genel seçimler, suçlanmaktan kurtuldu. Halk Partisi ezici çoğunlukta. Ölü toprağı serpilmiş gibiydi kasabanın üstüne, dişler gıcırtılı, gözler kanlı, parlamaya hazır saman tınazı herkes, öbek öbek toplanılıyor, homurdanılıyor. İlçe'nin belli başlı zenginlerini kodunsa bul. Ortalıkta görünmüyor hiçbiri. Evlerinin pancurları sımsıkı kapalı. Çifte payanda vurulmuştur allah bilir, ağır, gösterişli kapılarına. Kaymakam Hulusi makamına gelmemiş. Korktu kalleş elbette. Evinin önünde iki jandarma nöbet tutuyormuş. Tugay'a bağlı birliklere alarm verilmiş, subaylar kışlalarında, deniyor. Kemal'le konuşmuyorlardı, haklıydı kuşkusuz küsmekte. Hıdır, Mülayim, Sunullah, onlar da selamı sabahı kestilerdi. Abduş'un koltuk meyhanesine düşmeli. Barışırlar belki, oradalarsa.

Adamcık ehlidil, parti murti ne umuru. Tam yağlı Edirne peyniri, kuru yemiş, üzüm geldi. Fıçıdan çekilen rakı karafakiye dolduruldu, kırılmış buz kâsesi eşliğinde masasına kondu. Attı. Üç, dört, beş.. buldu kafayı. "Ne var, ne yok usta?" Tezgâhı yağlı çaputuyla silip dururken, ıslak burnuyla iz sürüyor bir yandan, hava netameli. "Ne olsun paşam! İyilik. İşler kesat!" Birkaç müşteri var, açık şaraba talim eden, tenha bu akşam, doluşur millet umuyordu. Ne yapar? Kovar mı? Ne çıkar? Var git ayağına. Kızını da götürdü kaynanasının yanına, tümden yalnız. Kötü sarsmıştır bu yenilgi onu.

Sallana sallana tuttu yolu, daldı sokak aralarına. Paslı tokmağı ara vermeksizin vurmaya başladı, ışık vardı, perdelerden sızan. Açıldı pencere. Ses vermedi ilkin. Bu Mülayim. Çete tamam.

"Ben," dedi, "Osman!" üstelenince.

"Çek arabanı yüzsüz herif, ham ervah!"

İndir camları şimdi, şangır şungur! Gidinin dolapçıları. Beşer onar lira konunca ceplerine, çantada keklik sandınız değil mi, efendimiz köylücükleri. Ulan Mülayim, sert olsan ne yazar? Sıkıyor mu petkanız, vurun, öldürün beni! Tekmeler savurdu yılmadan, budaklı yüzeyi kabarmış kapıya, yumruklar indirdi ellerinin ayasını kanatasıya.

"Ne istiyorsun!" Kemal. Suratı karmakarışık, ardı karanlık.

"Seni!"

"Hassiktir!" Bir kafa attı karın boşluğuna, daldı içeri, uğunuyor bitik dost. İkişer üçer atlamalı adımlarla ulaştı sofaya, dayandı, etleri sıyrılmış kemik artıkları, devrik şişeler masasına.

"Ötsenize bülbüller!"

Hıdır, yanladığı sedirde tavada balık gözlerini az daha kaydırdı, yumdu. Eli sürahiye davranan Mülayim'in kolu gevşedi, sarktı birden.

"Kırba gibi içmişsin topal pezevenk! Dua et kafanı patlatmadım. Defolup gitsen iyi edersin."

"Olur! Önce şu adamcağızı yatıralım da yatağına. Bayıldı mı ne oldu."

Koltukladılar yüzüstü kapaklanmış bir torba zavallılığı. Güçlükle çıkardılar yukarı, yaylanan merdivenlerden.

Buyurdu:

"Sen al git Hıdır'ı, ben oturacağım biraz daha."

Dikkatli kapatılan dış kapının kilide oturduğunu duymadı. Üşenmedi, indi aşağıya, anahtarı çevirdi.

İnliyor karton kaplan!

Dibini buldukları şişeyi dikti başına, bir yeşil zeytin attı ağzına ekşi salamurasını somurup, ilişti yayları bozuk karyolanın çukuruna uyumlanmış halis yün yatağın kenarına, ter kabarcıklarından sırılsıklam, ince saçların süslediği ak alnı okşamaya durdu, muhabbetle.

Yıkkın bir gülümseme yayılı suratına. Hey yenik kartal! *'Pazar ola Hasan Bey!'* Ne demiş *Napoléon Bonaparte:* 'İki büyük güç var dünyada, akıl ve kılıç. Kılıç örgütlendiremez, akıl da sava-

şamaz. Ama yönetmek ve savaş kazanmak demek, kılıç gücünü örgütlendirme dehasına sahip olmak demektir.'

Koşturdu leğeni, dar yetişti. Salyalarını sızdıran ağzı, kasılan midesinin sarı/yeşil bulamacını, öğürtülerle boşalttı ara ara, tükenmemesiye. Sildi yüzünü, boynunu, açtı göğsünü bağrını, kolonya tuttu burnuna. "İstemez, çek şunu be! Ah, ah.. kardeş, Osman kardeş.. İhanet.. Evet.. ben.. inan. Alçağım. Hırsızım. Kaynanamı düzdüm. Ne yapayım. Bulamadım başka çare. Çarptığım paralardan.. beş yüz lirasını ona verdim. İyi baksın diye kızıma. Orospu dölü. Cumhuriyet Savcısı ben. Anladın mı."

Bir gün darda kalırsa, o da çalacak, yakalanmaktan korkmazsa. Ne yapalım, düzen bu düzen, kıran kırana. Üzülme ahbap, sıkma canını.

Süt yoktu, gereksizdi, kaşık olup yattılar o gece.

Saat on dört. Sancılı beygir gibiyim. Gidersem fena haşlarım. 'Sem' yumuşama belirtisi. Hani sunturlu küfürlerle destekli kendine verdiğin sözler? *'Hani nerde, bu kaçıncı bahar?'* Aramıza fit sokmaya kalkışıyor hâlâ! Demek, salt bizi vurmak uğruna, gencecik bir can, sırt çevirdi yaşama ha? Yuh! Nice umutlar, çılgınlıklar, savaşımlar sunabilecekken yüzgörümlüğü. Daha değerli ne var ölümden öte, dirimi sevindirebilecek, şaşkın!

"Kızım, ne yığıp duruyorsun önüme. Boyacı küpü mü bu? Görmüyor musun dişim ağrıyor."

Aval aval bakıyor yüzüme. Sabit kalem boyamış avcunu, çenesine de bulaştırmış sersem. Geç de olsa avurdumu yokluyorum şehadet parmağımla. Diş ağrısı görülür mü, çekilir. Sözümona gördürüyorum. Güldük de bıyıkaltı.

"Geçmiş olsun efendim. Dişçiye gitseniz."

Dikine gider alaylı havamı sürdürdüm.

"Teşekkür. Bana kalsa nalbanta giderdim. İyi ki uyardınız."

* * *

Koşar adım yürüdüm, Sezai Rodoslu'nun köşkümsü evinin önünde durdum. Cevizlik iyice şehir dışı sayılır. Üç beş açlığı haklı kasaba delikanlısı düşer mi düşer peşine, kolcu ya da sırtında kepenek, *'hayatı şairane'* bir çoban. Ne yaparız? Gerçi ilçede bu tür olaylar duyulmuş değil. Karmıklı'nın dağ köylerinde, Çukurca bucağında tasarladığını gölgede bırakan birkaç *Amok* saldırganlığı olduğunu duymuştu, ama binde bir rastlanır soydan, iyice orta malı kadınların paylaşılamaması yüzünden. Yok canım, sanmam. Allah korusun. *Athée* geçinen kaltaban. Sıkıştın değil mi? Bilgiçlik taslamaya da başladık. Tanrıtanımaz desen, gradon mu eksilir? Bozarım fiyakanı bak, karışmam sonra.

Oturduğum binektaşının üzerinden kalkamıyorum. Kepaze oluruz. Gidip Kemal'den yardım istesem mi? Ne uydurulabilir? Olmaz, açıklayamam. Fosseptik çukuruna düş, ağzına düşme. 'İzninizle' inceleyelim biraz. Hem, yoksa bu da mı intihar edecek? Of, başım! *'Doktor bana bir çare?'* Ah, yükümü alsaydım, sen bendeki kazaskerliği gör. Yazık olacak Osman Bey! O kadın başıyla kırsın da *'âr-ı namus şişesini'* siz.. Haz'rol! Süngü tak! *İstikamet*, kanlı sırt. Hücum! Hayır efendim, *fakirhane*! Bursa işi ekmek bıçağını sok koynuna, oldukça perhiz ettik sayılır, saygı gereği, üç parmak kaldıydı şişenin dibinde, dik kafana susuz, bak nasıl ok gibi fırlıyorsun gerilmiş yayından ve uçan kuştan medet uman menekşe kokulu yârinin omzuna, 'dık!' konuyorsun.

* * *

Ağaç altları bomboş. Burası *Uranus* mu? Otlar kurumaya hazırlanmış gibi. Hani kara bulutlar, şar şar yağmur? Zamanlama yanlışları, birinci tekil kişiden, üçüncü tekil kişiye geçiş dalgınlıkları! Kıh, kıh! Kekik kokularını bırakıp gitti esinti. Kır çiçekleri dirençli daha solmamakta. Issızlığını dinliyorum – gözlerim açık, doğanın. Çök bakalım şuraya, kurut terini. Hafifim. Duraladı çarpıntım. Islıkla gene bir ezgi tutturabilirim. Ne söyleyeyim? Gelmiyor aklıma. İyi ki, benden önce gelinmemiş. Evsemiş, hazin anırtı başladı birden. Tamam, yeryüzü. *'Derdini ummana'* döküyor, anladım. Uzun kulakların birlikte dikilişini, çene kemiklerinin ayrılışını, esmer, kauçuk burun deliklerinin genişlemesini, *mükedder* ve usluyken ateşli bir kancık özlemi yüzünden tavlı çeliğe dönüşen mürdüm eriği gözlerini imgeleyebiliyorum. İç çekişler, *'Beethoven'* finallerindeki şaşırtıcı 'es'lerle sürüp gidiyor. Sustur şunu maestro! Yeter, çapraz et değneğini! Kırlık yerde bundan çoğu can sağlığı. Çıkardım bıçağımı ot kestim, işlevsiz kalmasın, attım ağzıma. Saat üç buçuk. Görünürlerde yok. Bir terslik mi oldu, ne oldu? Durmadan 'V'ler çiziyorum *'sadık yârimiz'* toprağa.

Sıkılıp kalktım. Kadınlar böyledir. İlle bekletecekler. Dolanayım bari biraz. Bacaklarım açılır. Keşke kilim getirseydim. Uzan sere serpe. Fondan, şekerleme, neyse, *'durmayalım, düşeriz.'*

Cevizlik'in sırt bitiminde, dikenli karamuk duvarının gerisinde gördüm, tozlu yaprakların oluşturduğu doğal çardağı. Sakın buraya gizlenmiş olmasın. Hoyt! Bak hele! Çekmiş dizlerini karnına, büzülmüş oturuyor! Başında bol çiçekli eşarp, burnunun ucuna indirdiği kara gözlüklerinin üstünden, koygun yeşil, şirin-utangaç bakıyor! *'Tanrım, ne güzel!'* Dizegeldim. Yatırdım başımı göğsüne. Sımsıkı sardı beni. Allah canımı alsın, zırıl zırıl ağladım. N'apalım!

'Çocuğum' dedi, 'canım' dedi, okşadı usul usul, öptü içimi içine alasıya, kıpkırmızı gözlerimden, kıkırdağı yan gelişkin, büyük burnumdan. Hanımevlatlığıma, böylesine düşüncesiz dışa vuran içliliğime sinirlenerek zorla kurtardım kendimi, dönüp sırtımı oturdum, belime sarılır sarılmaz dirsek attım, hekim çekici vurulmuşçasına, şımarık! Bekledi sabırla, söneyim.

"Viola! Çok fena! Niye oldu, neden zayıfladım bu kadar. Ben..." Sesim hâlâ pürtüklü, suratım ona çevrilmemiş.

Susuyor, lâkin iyi etmiyor! Sıra bende. Korksun kızgın boğalığımdan. İstim aldı bile yüreğim, onun da soluğu alabora. Ilıklığı ensemde. Nasıl erkeklik! *Phallus* putu! Ceberrut! Görecek! Fısıldayacak şimdi, 'Al beni, hemen burada!' Aralanan ağzına gömdüm dişlerimi. Emzirmeyecek, koparılacaksın! Sevinçle dayanıyor, bile bile hoyratlığıma.

"Yavaş birtanem, sevgilim, kanatma, anlıyorum, ama ne olur yakma canımı.."

Hızımı kesmesene kaltak! Haça gerildim bile, soğuk terler boşandı sırtımdan, hınç bu, istek değil, sezdi çabucak, çekti kendine tüm gücüyle. "Durma güzelim! unut, şaşırma, suçlama, çekinme, hadi, beni düşünme yalvarırım, hadi kullan küçük orospucuğunu.."

Banliyö trenine binilmedi. Demiryoluna koşut asfalt, ağaçlı yolda yürünülmesi oybirliğiyle kabul edildi. Uzasın isteniyordu herhalde, bir arada olabilecekleri sınırlı zaman. Çakırkeyiftiler. Ayrı ayrı, ortak yılların ne çabuk anılaştığı düşünülüyor olmalı. O da susuyor. Bir şeyler demesi gerek, ne? Övüngenliğe götürecek her söz. Gene de dayanamadı, ama söyleve de dönüştü ister istemez, söyleşi. "Kardeşler! Benim bir küçük değerim var, onu unutmayın yeter. Her şey küçümsenebilir yaşamda, iş asla. Ne türden olursa olsun. Özellikle imamlık dahil. Yürekgözü, estet inceliğiyle talkın vereceksiniz. Salt vaaz kürsüsünden değil, duraksamadan, fırsat düştükçe. Hele Tanrı'nın alabileceği cana kıyılacaksa – dayanağının yasal olması önemli mi? zorla.. Yani insanı, yinelenmesi olasız ölümüne ısındıracak, korkunç yazgısının onurlu, güzel olduğuna inandıracaksınız, kolay mı? Neden bence sevimli, minnacık virgülle uğraşıyorum sanırdınız? Dilin do, re, mi, fa'sı onun sayesinde kulağa hoş gelir, akla yakın, hattâ bakarsınız türküleşir. Ama yerinde kullanmak gerek. Okuyanı ikide bir tökezletip tıknefes etmemeli. Ya ünlem? Yalnız bizim yazılarımızda vardı, yerine göre çocuksuluk, alayımsı tat, resmi yazışmalara yakışmaz sanılan. Anımsarsınız, önemli bir kuruluşun başı, hakkımda soruşturma açılmasını istemişti. Başa çıkamadılar. Sürdürün benden sonra da direngenliğimi. Ya daktilolar? Bağışlamayın. Hiç. Vırt zırt silgi kullanmasınlar. Üşenir, zaten – gene onların yüzünden, zor okunan ikinci, üçüncü kopyaları düzeltmezler. Acımayın, baştan yazdırın. Tabii Maviş, gözüme bakıyorsun, anladım. Ona ne şüphe, hep teşekkür edin, alın gönüllerini, kargacık burgacık, içinden çıkılmaz taslaklar koymayın, bel ağrısından duramayan çocuklarımın önüne. Ben de olsam basarım kalayı! Ara sıra, çoğunlukla (a), (o), (e)'lerin ortasını dolduran şerit kirini kıl fırçayla, mavi ispirtoyla temiz-

letin, pırıldasınlar. Aaaa, oooo, eee! diye koro halinde, anaokulu öğrencileri gibi çınlatsınlar ortalığı. Siz gülün daha. Ne kadar ciddiyim bilemezsiniz. Canım gülmeyi ciddiye alıyorum demek istiyorum. Anladınız pek âlâ. Ah, ah sıfırdan başlayacağım gene. Fakültede okurken, bilmem anlatmış mıydım? böyle dendi mi bilin ki, bunama başlamıştır – bir yandan düzeltmenlik yapardım geceleri, Rüzgârlı Sokak'ta, müzmin hastalık o yıllardan kalma diyeceksiniz, değil, yaratılışım öyle, sabaha karşı üçten önce bağlayamazdık gazeteyi. Dizgi ustaları, ilk günler, 'nereden bela ettiler bu ukala herifi başımıza' dediklerini itiraf ettilerdi, bir bayram gecesi, boğma rakısına boğulduktan, can ciğer kuzu sarması olduktan sonra birbirimizle. Birer yazım kuralı kitabı edindiler, yarış havasına girildiydi. Yanılmıyorsam, *Nihat Erim*'in başyazısında buldukları yanlışa, görmeliydiniz nasıl sevindiklerini. Ben de, *Yakup Kadri Karaosmanoğlu*'nun bir makalesinde gözüme takılan Arapça sözcüğün iki 'a'sı üzerine uzatma imi koydurarak – bana göre doğrusunu dizdirtmiştim de, adam cin gibi, farkına varmış, 'Benim hatalarıma bile kimsenin burnunu sokmaya hakkı yoktur,' diye bas bas bağırmış. Haklıydı. Alabildiğine titizlenmeli. Her yazı bir yaratmadır, doğru, eğri, iyi, kötü. Yazarına saygılı olmak gerekir. Yazar kendisine saygılıysa tabii!"

Dörtyol kavşağına geldiğimizde birdenbire durdum. "Hadi bakalım, evli evine, köylü köyüne!" Sörpüdüğüne çok geçmeden başkalarının karar vereceği genç yanaklarından öptüm ilk kez birer birer, kaldırıp yakasını pardesümün, otobüs durağına doğru, dönüp el sallamadan, abartarak topallığımı, uzaklaştım ağır ağır.

Kindertotenlieder. Kaçıncı kez dinlemiştik, *Lorri Lail*'in kontralto sesinden, acılı ezgilerini, yüzü mum dingini *Mahler*'in; bodur, ağzına kadar yedi yıldız *Metaksa* kızılımsılığı dolu kadehleri azaltarak, yeniden çoğaltıp; gözaltlarında mor halkalar oluşuncaya dek. Ama, son gecemizin kesin tanı konulamaz, sakızlanan sabahı başlamadan önce, doğru anımsıyorum – ben, *Richard Strauss* müziğinde, *El Greco* yüzlü şövalye *Donkişot*'tum. Kahramanlık masalları okuya okuya daldığım gülünç düşlerin, eğlenceli mırıl mırıl, şakacı teneke sazların düetlerine konu olduğunu, eleştirmenler tepine dursun –alaya alındığını bilmiyordum. Seyisim *Sanço*, bas, tuba, klarinet şeytanca kışkırtmalarıyla uyarmaya çalışıyormuş biçimsel saflığımı, kendimi gerçekten beğenmişliğimi. Yel değirmenleriyle savaş. İmparator *Alifanfaron*'un ordusunu, meğer koyun sürüsüymüş saldırganlar– perişan ediyormuşum da haberim yok. Yaylı sazların çılgın albaştanları, melemeleri hayvancıkların, utkumun güldürüsünü muştuluyormuş. Ara sıra tartışıyormuşuz, aklım, yargıcım, alto-Sanço'yla. Ah, *Dulciné*, olmayan sevgili! Uykusuz, karabasanlı geceler! Bolero, davul eşliğinde Fransız dansları. Göklerde koşturulan atlar. Flütlerin hıçkırıklı dönüşümleri, arplerin dişgıcırtıları, uğultusu mekanik rüzgârın, org yakınmaları. *Barcarolle.* Zavallı iki köy imamıyla, pardon papazıyla dövüştürülmekteymişim şimdi de, iki basson'la yani. *Mavi Ay Şövalyesi*'yle düello ve dönüş: *'Vatan mahzun, ben mahzun'* ülkeme.

Ölüyormuşum! Şarkımı söylüyormuş, gözkamaştırıcı, olağanüstü duygulu bir violonsel.

Sünnetçi Rıza'ya ağız eğmek zorunda kaldım. 'İyi bir parça' düşürmüşüm! Evime gelip gidemez. Demek sıradan biri değil. Evli tabii. Başıma gelecekleri kestirebilmeliydim. Her şeyi kokluyor herifin zağar burnu. Denk getirdi mi, o da kapatırmış karıları üç beş günlüğüne. Mahalleli alışıktır, lâkin yavuklumuz boyanmamalı, başına bürünek bağlamalı, ağzını kapayan. Göz almamalı giyim kuşamı. Dua et, babadan kalma iki katlı, biraz bakımsız ev boş. Aşağı kattaki büyük odada patiska örtüsü tertemiz sedir var, yüklüğünde gusül yeri. Halvet olunabilir, gerekirse tüyülebilir arka bahçeden. Hava kararmadan önce buluşulmasın. Tarladır ötesi, alçacıktır duvarı, ama koldemiri vurulacak arkadan, kilitlenecek kapı. Zırva önlemlermiş, olsun. Rıza'yla birlikte gireceğiz eve. O, beş on dakika bekleyip çıkacak. Yarım saat sonra falan da, 'sevgili' gelecek. Yolda birileri varsa, yürüyecek yokuş yukarı. Oralar tenhadır çokluk. Ser verir, sır vermez, kuşkum olmasın.

Haberleşme işini de Cüce Veli'yle çözümledik. Ocağına düştüm Veli! Allah nasip ederse iyal edeceğim kendime. Ancak, zaman ister. Uslu, böğrülce gözleri nasıl büyüdü, sevindi, şaştım. Nameler alınıp verilecek, o kadar. Pek tutmuyor ya, bakarsın Mekşûf ile Osman'ın masalını düzen de bulunur bir gün. Belli ki sonları yok. Şükûfe üç heceli, demesi zorcana, Mekşûf'e döndürdüm, *nasara yansuru* çekim kuralından yararlanarak.

Şehrin, ağırlığı beş para etmez, kocaman, paslı, demir anahtarını teslim aldım.

Ağzı kurumuş bekliyorum, avlu kapısını arada bir aralayıp, gözetleyerek, yamrı yumru taş döşeli sokağı; ortasından lağım sularının yol bulup, bozbulanık, aşağılara akagittiği.

Geliyor sultanım! Haspama ne giyse yakışmaz. Kılık, kenar mahallenin dilberi. Nereden bulup buluşturduysa eteği topuk-

larında bir kadife manto geçirmiş sırtına bol, kırıtışı, küçümen kalçalarını sallayışı gizleyemiyor kent uygarlığını n'etse. Sokak boş bana kalırsa, gene de vurdu bir boy, gerisin geri döndü, kafa kaldırıp kafesli pencereleri gözledi, gözden geçirdi, hiç kuşku çekmiyor canım! Sözde rahatladıktan sonra kapıya yaslandı, yakaladım kolunu, hemen aldım içeri. Sarmaş dolaş.. ah gençlik! bilmem ki, size nasıl anlatsam?

Spinoza'dan, *Kant*'tan dem vurmanın sırası mı? Ezberlenmiş, klişe, derme çatma bilgiler, filozofça kaş kaldırmalar. Ya o? Kadınların, galiba ortak, seçeneksiz, melez tutkusu. *Schopenhauer*'ın, *'Aşkın Metafiziği'*nden haberli değilim daha. Sevdikleri ya da istekli oldukları; üstün, zeki, seçkin gövdedir, ondan bir çocuk peydahlamak, sevilene, hoşlanılana verilebilecek armağanların en yücesidir. "*Senin* çocuğunu doğurmak istiyorum!" Sevişmenin koptageline yaklaşıldığında, beni amacına yönlendirmeye kalkışıyor böylece. Durduruldum, kendime getirildim işte, dalına basılmış, yalnızım gene. Benim kopyam yok, anlaşıldı mı? Olamaz! Seni döllemişler, isteyerek döllenmişsin, yetmiyor mu!

O pis, seyirci solumayı nedense sedire yan yana oturduğumuz anda sezinsemiştim, tedirginliği uzayıp gidiyordu, birden doğruldum. İç aralığa açılan pencere perdesinin orta çizgisinden gözetlendiğimiz kesindi bana göre. Usulca çıktım dışarı. Merdivenaltı boşluğuna yaptırılan dolap. Kapısı oynuyordu daha sanki. Dış mandal yan pervaza çevrik durmuyor, gevşek, aşağıda. Yüklendim, içten sıkı duran tepiyi duydum elimin ayasında. Karşıkoma canlı, tahta katılığı değil. Seslendim: "Rıza, içerdesin, yorma beni!" Çıkamazdı ortaya. Sonuna kadar dayanmak zorundaydı kıstırıldığı ininde, üstelemedim, bıraktım kaçsın.

Suratım darmadağındı kuşkusuz, Bluzunun düğmelerini ne demeye iliklemeye çabalıyordu Viola?

"Rezalet! Artık buluşamayız burada."

"Kızmamalısın."

"Hayır. İğreniyorum."

"Güzelliğini bozacak mı günümüzün?"

"Çirkin! Gelme! Diren! Çağırsam da!"

"Bir daha kırlarda, evimde olacaksın, üzülme."

“Bağışlıyorsun demek.”

“Hak tanıma bana. Benimle ilgili değilse, sen de lütfen rahat ol.”

Böyle bir dil. Ara boşlukları doldurma gereksinimi sıkça duyulmayan.

“Asıl sen haklısın. Seni sevdiğimi Prens’e söyleyeceğim. Yalnız ona değil herkese. Taklalar atarak. Hiç bitmeyeceğini sevgimin. Böyle gösterilerden nefret edeceğini bilsem de..”

“Peki. Aferin. Çabuk ol. Gecikeceksin.”

Nereye. Niçin? Oysa, ayrılmalar buzulu olmasa, öylesi ısınamaz kucaklanışlar.

“Beş on adım ardından izleyeceğim seni, korkma.”

“Senden de mi?”

Sabah ezanını okuyan müezzinin bet çağrısına uyandım. Makam hak getire. 'Tanrı Uludur' diyor, gelmedi hoparlörlü 'Allah-u Ekber' daha gündeme. Usulca çıktım Kemal'in evinden. Başım dönültülü, mide suyu geliyor sulfato acılığında ağzıma. Durup, tükürüp, kimi tökezleyerek, kaç çapraşıklığı dolandıran sokakları güçlükle aşarak ulaştım kapıma. Elbiselerimle attım kendimi yatağa, soluğum şöyle böyle düzelirken, sızmışım.

Gecikmeli gittim gene işe. Ellerim sarsak, kantaşı dindiremedi suratımdaki kesik yarasını, pamuk yapıştırdım, baktım olmayacak. Öğlen olsa da, sirkeli bir işkembe çorbası çeksem. İnadına vakit geçmiyor. Gelen evrakın yığılışına bakıyorum sadece bel bel, kalsın yarına, canı cehenneme. Bakalım nasıl davranacaklar bundan böyle Kemal ve sağlam dostları bendenize. Doğal olanı tümden merhabayı kesmek. Hırs basmış, öfkeleri daha bilenmiştir. İkinci sade kahve de vızgeldi. Parmaklayıp çıkarmaya kalksam beter olurum. Anlaşıldı, on ikiyi beklemenin anlamı yok.

Oh, aydım yahu! Canım geri geldi. Acıkmışım da. İkile kardaş. Tuzlama olsun mu? Olsun. Ekmek de amma kabarmış, pufla. Böl ortasından elinle, kopar kopar yut. Haydaa, kadayıf çekti canım şimdi de, ne yapsak, yesek mi? "Usta!" "Buyur bey." "Kaymak var mı, kaymak?" "Lafı mı olur, âlâsı. Vereyim mi?" Getir anasını satayım.

Gırtlağıma kadar doymuşum allahıma, bel kayışım gevşetilmiş, cıgaramdan nefeslenerek vurdum doğru kâhkülü neşeli Hasan'ın kahvesine. Üstüne bol köpüklü, okkalı, orta şekerli kıyak kaçar..

Tam, bir gürültülü höpürük alıyorum, gözlük üstü gördüm; Kemal'in sırtı değil mi o? Beton direklerden birini siper almış, dipteki masalardan birinde oturuyor. Âdeti değildir, iki

laf çırpıştırmak dışı, uzun boylu uğramak kahvelere, hele bu han gibi kahveye adım attığını görmedim. Omzunun biri sağa eğri. Terslenmeyi göze alsam mı? İçimin kaynadığı üç beş insandan biri. Sanmam anımsasın kaçırdıklarını, belki usundan geçiriyordur, sarhoşlukla ele verip vermediğini kendini, kahroluyordur! Kalk git yanına, kırdık şeytanın bacağını, ama *'rüşvet değildir deyu'* almazsa selamını, günah gider senden.

İliştim sessizce karşısındaki iskemleye. Atmaca gözlerine perde inmiş, ağzı can çekişen serçe. Sigara uzattım, itti elimi halsizce, duydum bırakılmışlığını, geçirme isteğini kanıma, minnet saygısını. Bir süre susuştuk. Tutulamayan iç çekişinden sonra, geldi neyse ki: "Soğutma kahveni, iç!" Sevindim. Çekingen ses, canlılığını bulacak yavaş yavaş.

"Sen içmiyor musun bir şey?"

"Demin kant içtim. Bozdu büsbütün." Karnını bastırıp duruyor.

"Kaynar kaynar işkembe çorbası paklar. Ben öyle yaptım."

"Bilirsin sevmediğimi o meredi."

"Öyle ya, affedersing, pardun!"

Sivrisinek gülücüğü kondu yanağına, kalktı hemen.

"Derin kesmişsin."

"Ya, sorma.."

"Bok kokar!"

"Doğru." Dalkavukluğu sürdüreceğim ne yapsa.

Birden dikildi ayağa, fincanı iki çevirip, yuttum telveli bulanık suyu. Çıktık.

"İki et suyu. Limon. Domates söğüş. Beyaz peynir. İki duble rakı."

Bacak arası bakışlarını favullü saflıkla karşılamaya çalışıyorum. Nasıl bir sır vermeli, ki rahatlasın? Tümden mi pekişir huzursuzluğu? Binicisinin ilk mahmuzunu bekleyen iki yarış atı gibiyiz. Kadehin yarısına kıyıp gitmeli. Sıkıldım. O, benden atik davrandı.

"Artık açılabilirsin!"

"Demek biliyordun.."

Egemen:

"Takasa gerek yok."

Baş eğdim. Gözüm sulandı. Kötü pazarlık, haklısın.
"İlgisi yok, Kemal'ciğim. Yardım edecek misin bana?"
Büyük elini omzuma koydu, bastırdı.

"Sevgili Osman Nijad,

Benimleyken Nijad, değilken Osman mısın? Hangisine acıyorsun, sormayacağım, ama *'Zavallı Nijad'* derken, neden hınzırca gülümsediğini düşünüyorum ve *Mon Dieu!* seni ne çok özlüyorum. Utanmasam her gün uğrayacağım Veli Beye. Nasıl efendi, tatlı adam. Daha gişeye yaklaşırken yüzüme bakmadan ya kaşlarını kaldırıyor, ya son derece ciddi bir tavırla gözlerini yumup başını eğiyor: O zaman ben de, gözlerim yerde, önce Yenice sigaramı alıp, parasını veriyorum, sonra el çabukluğu marifet, kitabımı uzatıp, kitabını çantama atıyorum. Seyrek yazıyorsun. Daha sık okuyamaz mıyım, kusura bakma, tam, doğru karşılıklarını bulamıyorum bazı deyimlerin, *irritable* mektuplarını. 'Seviyorum' şiirindeki içtenlik, aralık tutulan umut kapısı, mutluluktan mutsuzluğa, sevgiden kuşkuya götürdü, getirdi beni. Korkuyu diri tutmak, daima bir kaçışı hazırlamak ısrarını anlayamıyorum. Güçlü ve kahramansın benim gözümde. *'Miniminnacık'* kadının da olmayacağım!

Ben de oldukça sağlamım canım. *Paul Geraldy*'nin *'Final'* adlı şiirini unutmuyorum. Çevirmeye kalkıştım, hiçbir şeye benzemedi, hattâ komik oldu. Türkçe'si, herhalde, senin usta kaleminden çıkarsa çekilir.

Fransızca yazmayı senin için istiyorum. Ara sıra deneyeceğim gene de. *Vocabulaire* yetersizliğinden başka, sanırım gayet iyi Fransızca'n. Ama madem ki seni yoruyor, elbette kendi dilimizle konuşmayı yeğlerim seninle. Sen de benim acemiliklerimi, fazla alay etmeden düzeltmeye çalışacaksın değil mi?

Duyarlı bir ortam yaşanıyor evimizde. Kızcağızım, pek âdeti değilken ikide bir boynuma atılıp, babasına çeken gözleri yaş içinde, öpücüklere boğuyor beni. Nasıl seziyor değişimi kestirmek güç. Prens'le de, git gide, palamar çözüp, birbirinden ayrı

denizlere açılan iki gemiye benziyoruz. Okşamaların uydurmalığını sezdirmemek elde mi? Tabii daha çok benim açımdan. Nasıl benimsediğine, daha doğrusu kendiliğinden edindiğine her zaman pek şaştığım garip bir Avrupa'lı inceliği, zevki, titizliği var. Savrukluğumu yüzlemeden, surat asmadan hoş görmesini beğeniyorum. Sevişme dışında nefis portresini, düzgün erkek bedenini, *aristocrate* tavırlarını görmek, izlemek anlatamayacağım bir heyecan veriyor bana. Kırılmıyorsun değil mi? İtiraf ettiren sinsi gücünden ileri geliyor bu açıksözlülüğüm. Nasıl olsa çözecek *dilemma*'ları, bari erkeklik(!) bende kalsın, diyorum.

Canım! Birer, ikişer gönderdiğin, okumamı öğütlediğin kitapları büyük bir açlıkla okuyorum. Yemekler yanıyor bu arada, saç baş karmakarışık, ortalık dandini, o da başka. Altlarını çizdiğin bölümleri tekrar tekrar okuyarak, anlamaya çalışıyorum. Bilgisizliğim bağışlanır gibi değil. İyi eş, ev kadını, ana olabilseydim hiç değilse, ne gezer. Gene de senin gibi bir insanın farkına varabilmekliğim, lehime kaydedilecek önemli bir puan sayılmaz mı? Çok da kabarma, lütfen! Arayı kapayabilmek için korkunç çaba harcıyorum. Dağarcığımı büyütüyorum. Ne var ki, senin *synthèse* yeteneğini nerede bulmalı. Mesele kütüphane kurdu olmak değil tabii. Yalnız bu yabancı dil konusundaki neredeyse şovence alınganlığını pek yerinde bulmadığımı belirtmek isterim. İnan ki, ufkun genişleyecek ve sana ummadığın kadar büyük yararlar sağlayacaktır. Yeter, sıktın ama, diyorsun, haklısın.

Asıl sana söylemek istediğimi yazsam mı, yazmasam mı, çok düşündüm. Bu yüzden kurulaşıyor, sevimsizleşiyor mektup. Çekingenliği bırakıyorum işte. Evet canım, 'senin çocuğunu doğurmak istiyorum,' dediğimde, aldığım sessiz, ama sert tepkiyi eleştirmek değil niyetim. Klasik, olağan, pek kadınca buldun davranışımı. Seni gereksiz minnet duygusuna sürüklerim korkusuyla sustum bugüne kadar. Ama kendime de bu kadar haksızlık edemezdim. Beni daha derinden anlayabilmen, sevebilmen için, o dileğin gerçekleşmesi halinde neler olabileceğini bilmen gerekirdi. Sevgili Osman Nijad, senin çocuğunu doğurur ve büyük bir ihtimalle ölebilirdim. Ferda'nın doğumu çok güç olmuştu. Doktorlar, kesinlikle bir daha doğum yapamayaca-

ğımı, böyle bir çılgınlık yaparsam, hayatımı kaybedebileceğimi söylediler. Tereddütsüz canımı vermek istedim sana. Keşke kabul etseydin. Sonuna kadar saklardım sırrımı. Delilik, saçmalık, aptallık bu, diye bağırıyorsun. Hangi aşkın akıllı olmaya hakkı vardır?

Aman bırakayım artık, iç karartıcı, büyük lakırdıları. Seni gene kızdıracak, güldürecek, biraz da sevindirecek haberlerim var.

Terrible arıyorum, istiyorum seni. Şaşkınlıklarım, sakarlıklarım, dalgınlıklarım iyice göze batar halde. Prens soğuk, şefkatli, bunların sebebinin açıklanmasından korku içinde, on beş, yirmi gün İstanbul'da dinlenmekliğimin sağlığım için gerekli olduğunu ileri sürüp duruyor. Dilimin ucuna kadar geliyor, 'Sevgili Prens, boşuna çırpınıyorsun, takdire tedbir kâr eylemez!' Artık bir seferinde dayanamadım. "Turp gibiyim, hiç üzülme. Benim derdim başka." Nasıl acıdım, ağzı açık, büyümüş çocuk gözleriyle, nasıl kaygıyla bakıyor bana. Sormuyor, neymiş derdim. Devam ettim. "Asıl senin sağlığın berbat. Doğru dürüst uyuyamıyorsun. Unuttun mu geçen gün midem, midem diye kıvrandın. Belki de iyice kapanmadı ülserin. Git de adamakıllı bir muayene ol, röntgen çektir, tahliller yaptır. Korkma başıma bir şey gelmez." Elleri koltuklarının arasında, boynu bükük düşünüyor. Mavi gözleri kızarıyor, titrek bir sesle: "Şeri," diyor, "ben üç beş günden fazla nasıl dayanırım hasretine." Doğrusunu istersen benim de gözlerim doldu. Gittim yanına, alışık olduğu koltuğuna oturttum kocamı, kumral, kıvırcık, gür saçlarını okşadım uzun uzun. "Peki, beni göndermek istiyordun, o zaman nasıl dayanacaktın?" dedim. "Gitmezdin ki!" demez mi? Güler misin, ağlar mısın? "Peki," dedim, "bir hafta yeter. Ama söz ver. Gerçekten çok endişe ediyorum. Gideceksin. Olur mu?" Başını göğsüme kapadı. Sonra boynuma uzandı. Öpecek! Canım anlatamam, nasıl buz gibiyim. Tüylerim ayakta. Gözlerimi kapadım ıslaklığı duyunca ve hemen doğruldum, arkamı dönüp, koşarak çıktım odadan.

Sözde birbirimize sezdirmeden ikişer optalidon yuttuk, yattık. Bir yatağın paylaşılması âdetini kim çıkarmış Allah aşkına? İnsanın acılarını yalnız başına çekeceği tek sığınak da elinden

alınmış. Gidişatımı beğenmiyorum sevgilim. Bu kadar kapıp koyvermezdim, ne oldu bana? O şaşırtıcı zekânla bul bakalım bana bir çıkar yol. O kadar da suçlayamıyorum kendimi. Bünyesi güçlü, ama yüzündeki sarılıktan kaygılanıyorum. Kanama da geçirdiği için, çok dikkatli olunması gerek, sık sık kontrol edilmeli. Öte yandan bir haftalık süreyi senin için istiyorum, bu da gün gibi ortada..

Yalnız, çatal, bıçak seslerinin duyulduğu bir kahvaltı masası. Üçümüz de, gürültülü en ufak kımıldanıştan kaçınma çabası içindeyiz. Feri'ciğim bardağını uzatıyor sessizce. Dolduruyorum. Prens, ağzını terbiyeli dokundurmalarla siliyor peçetesiyle, kalkıyor ikinci çayını almadan.

Sevdiğim pipo kokusunu içime çekiyorum. Kızımı elini, ağzını yıkamaya yolluyorum, 'İyice sabunla, dişlerini fırçalamayı unutma,' demeyi unutmayarak. *Hein?* Bu ayrıntılardan hoşlanıyor musun?

Kendine yakışanı seçmeyi bilen, zarif adam! Ne dersen de. Senin paspallığının tam tersi. Ama canım benim, sana cepleri spor, biyeli, deri düğmeli ceket, geniş paça dubleli pantolon giydirdiğimi, yüksek topuk, maskaratlı, lord kalıp iskarpinlerle seni yürüttüğümü hayal ediyorum da, gülmekten kırılıyorum. İşte o zaman, sen sen olmaktan çıkarsın, dökülür üstünden hepsi, değil mi?

Dişlerinin arasından kırgın, fakat gururlu: "Öbür gün vapur var. Karar verdim, gidiyorum," dedi. Yüreğim hopladı, kızardım, ama sadece, 'Demek vapurla?' anlamında baktım yüzüne. "Evet," dedi, "gerçi zaman alacak, ama değişiklik olsun. Sen de bu ara kendini dinlemeye vakit bulursun, ümit ederim." Dinlenmeye değil, dinlemeye! Sevincimi beğenmedim Nijadcığım. Ah, ne zor, daha doğrusu seninle pek uyuşmayan bir ad yakıştırdın kendine. Ben, bana verdiğin ada bayılıyorum oysa. Yani? Kendimi aldatıyorum galiba durmadan. Her şey, senden yanaysa haklı, sana göreyse güzel.

Dayanamadım. Feri'yi kaptığım gibi, doğru Peri'ye. Şeri, Feri, Peri! Biliyorum sinirlerinin nasıl ayaklanacağını, homur homur homurdanacağını. Alışkanlık işte, aldırmayıver, hatırım için. Kızcağız sabahlıkla daha. Kocası erken gidiyor neyse ki, işe.

Laf aramızda hoşlanırsın yakından tanısan. Yüz, bence *Michèle Morgan*, oval; yumuşacık sesi, dişi! İki çocuk anası demezsin, genç kız gibi dipdiri memoşları.. ayy, porno'ya mı kaçtık yoksa? Anlattım, yarımyamalak, palaspandıras, göğsüm körük gibi inip kalkıyor, düşüp bayılacağım neredeyse. Koşturdu evlatçık, boca etti şurama burama limon kolonyasını, şakaklarımı ovdu. Heyecanımın abartılmasından pek hoşlandım, büsbütün salıverdim kendimi, bir ağlama, susturabilene aşkolsun. Aaa, o da ağlamıyor mu benimle zırıl zırıl. Tam senlik manzara. Bu sefer de sinirim tuttu, gül allah gül. Şaşırdı zavallı, kesti ağlamayı, delirdim sandı zahir. İri, ela gözlerini değirmi değirmi açarak, "Ay vallahi yıldırım aşkı derlerdi de inanmazdım. Sizinki de o hesap. Ne mutlu değil mi? Niye ağlaşıyoruz ki? Aynen *'Leyla ile Mecnun'*. Lâkin Doğan Abi ne olacak? Feri ne olacak? Bu işin sonu ne olacak? Ah, ah, çok fena Şükûfçuğum. Nesini de sevdin bilmem ki! Benimki de hoş adamdır, ama Doğan Abi? İlah gibi yani.." Birden duraladım. Öyle ya, neni sevdim ben senin? Hiçbir şey gelmedi aklıma doğru dürüst, senin deyiminle hiçbir ciddi gerekçe. Çenelerim büzülerek, içimden haykırdım: 'Çirkin, topal, serseri, ayyaş, gülünç, aksi, gözlüklü, inançsız, hantal, teke gibi kokuyor, daha sayayım mı? Ama, kaç yüreğe bedel mübarek bir yüreği olmalı. Sana, bana değil sadece, bütün dünyaya bambaşka, tuhaf bakışı, aklı olmalı. Deli, yalnız, umutsuz..'

Canım! Teke gibi kokmuyorsun oysa, mis gibi kokuyorsun! Öfkemden öyle söyleyebilirdim. Çatlasın, siniri bozulsun kadının diye. Tabii beni öptüğü zaman öleceğimi sanıyorum diyemedim. Of, of, yaktın beni işte allahsız, ne diyeyim daha. Ne gülüyorsun öyle, kasıklarını tuta tuta. Sade sen mi bilirsin o argoları. Biz İstanbul çocuğuyuz. İşte böyle şaşırtma veririz adama ara sıra. Eyvah, dibi tuttu herhalde pilavın. Neyse pek o kadar yanmamış..

Peri'cik telaş içinde, arpacı kumrusu gibi düşünüyor. Kırda, bayırda birkaç kere buluşabildiğimizi sanıyor. Tabii, bizim ev ve o ev hikâyesini gizledim. O kadarını bağışlamaz. "Çok tehlikeli Şükûfçuğum, çok. Mutlaka bir gören olmuştur sizi. Dile düşer, rezil olursunuz. Vazgeç bu sevdadan. En iyisi buranın havası bana yaramadı diye tuttur, başka yere tayinini istesin Doğan Abi.

Yoksa, o yokken eve almayı mı düşünüyorsun?" Sustum. "Ay vallahi çıldırmışsın!" "Ondan hiçbir şey esirgeyemem artık Peri'ciğim. Ne olur yardım et bana," dedim. Sinirden mi, korkudan mı, ürpermeler geçiriyor, soyulmuş badem gibi bakımlı ellerini ovalayıp duruyor. 'İmkânsız' bile diyemiyor sersem! Eziyeti sürdürüyorum insafsızca. Neden acaba? Sormadığı halde, yalvarıyorum, çare gösteriyorum. "Bir kerecik ne olur, kocan otlak nöbetine çıktığı zaman, birkaç saatliğine bizi misafir edemez misin?" Komşuda çıkan yangın onun evini de saracak. Utanmayı, sıkılmayı bir yana bırakıyor artık. "Yok canım, bu kadarına beni bulaştırma, rica ederim. Fethi duymasın, vallahi evim, ocağım yıkılır. Felaket kıskançtır." Sonra birdenbire boynuma sarılıyor, ağlamaklı sesler çıkararak: "Yapma canım kardeşim, ne olur, bu işin sonu yok. Aslan gibi kocan, pırlanta gibi kızın var. Eminim, geçer, unutursun. Sevdiğinin başı için(!) keseceksin bu alâkayı. Keseceksin değil mi?" diyor. Durgun cevap veriyorum: "Birer kahve içsek mi, ne dersin?" Kandırdığını sanarak, sevinçle koşturuyor mutfağa..

Kınıyor musun yoksa, Nijadcığım, çenemi tutamadım diye. Ben senin kadar güçlü değilim ki! Hem herkes, cümle âlem bilsin, duysun, kıskansın istiyorum sevgimizi, imrensin bize. Mutluluk suç mu, mutsuzlukla cezalandırılacak? Bana, 'Hayır,' de, 'Tek doğru mutluluktur,' de, koru, kolla beni, e mi?

Senin
Viola'n

P.S. Seni seviyorum. Ben de seni sevmek işçisiyim! Yarın gece, ön pencerelerde ışık yoksa, sokak kapısı açık bırakılmış demektir."

O kadar rica ettim, "Gelme, halam döndü Adana'dan." Bana yüzü yumuşaktır, ama dikiş-nakış öğretmeni bir kızı var, esmer güzeli, altın kaplama üst azı dişi görünmese enikonu alımlı, *Hedy Lamarr*'ı andırıyor burnu, çalımı; çocukluğundan kulağı dolu, beşik kertmesi derler, onun gibi bir şey, İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nde yatılı okurken, hafta sonları sinemaya götürürdüm, evlendi tabiî, beş yaşında kızı, şipşirin, bıçakla yaralamaktan iki yıl ceza yedi kocası, hapisten çıktıktan sonra akrabalarının inşaat şirketine girdi, puantörlük yapıyor şimdi, olay yıktı kızcağızı, hırgür eksik değil evlerinde, karımdan ayrılınca yeniden umutlanıldı, halama kalsa adamdan boşatıp benimle evlendirecek Refika'yı, oysa on altı yaş küçük benden, Viola'yla buluşmamız hoş karşılanmadı kuşkusuz. "Torun sahibi koskoca kadın, doğru değil, gençlik sevdası neyse, kocası duyarsa, bu sefer daha kötü olur."

"Dayın da yalnız değil artık. Tanıştırdı. Birlikte yaşıyorlarmış. Rüküş, çekilmez bir kadın, şampanya rengine boyatıyor saçlarını, inşallah evlenmeye kalkışmaz, yazık. Nerede kalacağız? Yer bulamadıkları için Flamingo'da, Sergen'de, Moka'da, daha bilmem nerelerde içtikleri limonlu iki *coca-cola* karşılığı yiyecekleri kazığın acısını çıkarmak istercesine, saatlerce burun buruna oturan üniversite öğrencilerinin arasında, yaşını başını almış bizler, tuhaf kaçmaz mıyız biraz?"

Dinlemedi. Dün gece geldi telgrafı. Mektubumu almadan çekmiş olamaz. İnadına mı yapıyor nedir? *'Gazanfer Bilge'*yle geliyorum. Yarın akşam yedi civarında karşıla.' Halam, ek yerleri lehimli tel gözlüklerinin üstünden, takma dişini yoklayarak soruyor: "Ondan mı?" "Hı." "Allah sonunuzu hayra getirsin." "Üstüme varmasana hala. Ben de bayılmıyorum." "Açık açık söyleyeceksin, başka çaren yok." "Demesi kolay. Kadıncağız aşağı yukarı

yirmi yıl, sevgimizi düşünmüş, yaşatmış, büyütmüş, hep bir gün karşılaşabileceğimiz umudunu korumuş yüreğinde, korkunç tutkun, zaten son günlerdeki isteksiz tavırlarımdan, mektuplarımdaki zoraki ilgi sözlerinden tedirgin, bir de bu ilişkiyi bıçak gibi kesip atarsam ne olur biliyor musun?" "Ne olurmuş?" "Vallahi çok yaşamaz, ölür." "Bir türlü erkek gibi davranmasını öğrenemedin. Öteki deli de intihar ediyordu hani?"

İki belladon aldım, bana mısın demedi. Sabah, kahvaltı etmeden sıvıştım evden. Daire'ye uğramadan Danıştay'ın yolunu tuttum. Duruşma sırama baktım, dokuzuncuyum. Rahat on biri bulur. Çıktım. Orta şekerli bir kahve, ardından iki demli çay, hâlâ kafam bozuk. Gazetelere göz attım. Değişmez başlıklar. 'Başbakan, devalüasyon söylentileri asılsızdır dedi.' 'Tekel maddelerine kesinlikle zam yok.' 'Dolar hızla değer kazanıyor.' Kah, kah. 'Kıskanç koca, suçüstü yakaladığı karısıyla yakışıklı sevgilisini falçatayla doğradı.' Şer'an, kadının recmedilmesi, adamın kafasının kılıçla uçurulması daha doğru olurdu, işi kısa yoldan çözmüş, iyi etmiş.

Davacının avukatı da çıtı pıtı, pek şeker bir şey. Üçüncüdür görüyorum. Tatlı tatlı selamlaşıyoruz. Bu gün, ilk kez yan yana duracağız, yargıçlar kürsüsünün karşısında. Duruşmadan sonra yemeğe çağırsam, ne der acaba? Arkasından evlenme öneriver, bitsin gitsin. Çok şaşırır herhalde. Hadi oradan avanak. Kızcağız olsun olsun da, yirmi dört, yirmi beş. *Spidi Gonzales!* Sen adam olmazsın.

"Müvekkilim.." Vıy, müvekkilim diyen dillerini yesinler. Konuşmuyor, şakıyor. *'Mest-i bitâb'* dinliyorum, hiçbir şey anlamadan. Bizimkileri kaç kez uyardım. Bakan, bu yetkisini devredemez. Kulak asmadılar. Akıl eder de söylerse, kazandı demektir davayı. Esastan değilmiş, olsun. "Asla kamu yararı olmayıp, sırf.." Ah, eyvah, o ne? Güzel avukatım, cübbenizin dik yakasında, bir tombul tahtakurusu sendeleyerek yol almaya çabalamakta; korkarım kuğu boynunuza düşüverecek ayağı sürçüp. Tuttu mu sinirim birdenbire. Başparmağımı soktum ağzıma, dayanabildiğimce ısırıyorum, nafile. Bir şey değil, duruşma salonundan atılırsak, rezalet. Sert başkanın dikkatini çekti elbet. "Ciddiyetinizi muhafaza edin lütfen!" Geçiverdi kriz. Neyse ucuz atlattık.

Gene de ayağa kalktım. "Sayın başkanım, şey var da.." "Ne var?" Kızcağız da şaşkın, dönmüş bana bakıyor. "Hiç efendim, önemli değil, özür dilerim." Yere mi attı kendini, dikiş arasına mı girdi ne oldu hayvan, yok. Başkan kötü kötü baktı, başını salladı, "oturun!" Fesüphanallah. "Buyrun efendim, devam edin.. bir dakika, bunlar dilekçenizde yazılı, tekrar etmekte bir mana yok ki, değil mi? Ekleyeceğiniz, açıklayacağınız bir husus varsa.." Nasılmış. Men dakka dukka küçük hanım. Seni de haşladı başkan, oh ya! "Efendim yetki gasbı yönünden ele aldığımız takdirde, iptalini istediğimiz işlemin.." Haşşöyle, güzel.

"Buyrun davalı avukatı. Neydi adınız?"

"Osman Yaylagülü. Gül değil efendim, sonu da 'ü', gülü." Üyeler gülümsediler, güya sezdirmeden. Nereden esmiş babamıza, böyle dallı güllü soyadı almak. Hoş bayan avukatınki benimkinden beter ya. Selmin Kabasakallı. Kır kelebeği, içigörünür huri yanında, orman kaçkını, çamyarması bir herif. Rahmetli Kemal'in deyimiyle, lemyakışık. Nasıl sevindi ama. İdare avukatı olduysak, körü körüne savunma yapacak değiliz a. "Esasa ilişkin davacı avukatının iddialarına katılmıyoruz, yetki aşımı bakımından haklılar," deyiverdim.

Yumuşacık elini uzattı, üstüne sedef cila sürülmüş uzun tırnakları battı avucuma azıcık, ağzı kulaklarında. "Doğrusu çok centilmence davrandınız. Teşekkür ederim." "*Reca* ederim, hakkı teslim etmek de görevimiz." "Nerede efendim sizin gibi düşünen. Gerçekten memnun oldum, tanıştığımıza." "Ben de." Duraladım, saatime baktım. 'Ooo, yarım olmuş, birlikte yemek yemeye ne dersiniz?' diyeceğim aklımca, Selmin'ciğim kaşınmaya başlamaz mı? "Ay, ay, bir şey var galiba sırtımda, ısırdı." Hadi bakalım, sen sen ol da, tut kendini. Çatındı, huylu huylu omuzlarını oynatıyor bir yandan. "Aşkolsun, gülünecek ne var bunda?" "Şey, duruşmada görmüştüm de, demek daldı ensenizden içeri." Kıpkırmızı kesildi. Bit sandı kesenkes. "Yok canım, düşündüğünüz gibi değil. Şişkoca bir tahtakurusuydu." Karşılıklı gülüştük. "Tevekkeli değil. Aman iyi ki söylediniz." Helâdan yana bakarak: "Kusura bakmayın, şu münasebetsizi halledivereyim. Hoşça kalın, umarım gene görüşürüz."

Güldü Kemal. Çatalıyla yarıp ortasından, attı ağzına zeytinyağlı yaprak dolmasının gerisini, büyük bir yudum alıp yarıya indirdiği kadehini sertçe vurdu masaya. "Mübarek yürek ha! Sevsinler. Ne bilsin senin ne zındık oğlu zındık olduğunu. Gidecek misin?" "Bilmem, korkuyorum galiba. Biraz daha içersem belki."

Benimle bozuşuk dostlarla, o da pek sık buluşmuyor artık. Arada sırada meyhanede ya da evinde başbaşa, az içki sınırında durduğumuza inanarak dertleşiyoruz Kemal'le. İlgi çekici buldu Viola'yı. "Çıkar bazen yapmacık burcuvalar arasından böyleleri. *Kont Tolstoy* gerçek, büyük burcuvaydı, ama aklı başında adamdı. Görmedin sen bizim kellifelli solcularımızın kâşânelerini, yalılarını! Düşünebileceğin her türlü konfor, su gibi akıtılan envaı türlü içki, şıklıkta, kibarlıkta, zarafette birbiriyle yarışan hanımefendiler, beyefendiler, hararetli köşe sohbetleri. Vatan, millet edebiyatı gırla. Bu ne biçim sosyalistlik diyeceksin, işte ne bileyim, o biçim. Onun için inanmıyorum, hadi hepsini bir torbaya sokmayalım, ama bunların çoğu... Herifler dünyalıklarını yapmışlar, işin cakasındalar kardeşim. *Mareşal* gibi işlevini tamamlamış, tarihe mal olmuş, direk gibi doğru, bence saygıdeğer bir adama çengel atmaya kalkışmalar falan. Yenecek nane mi şu! Senin de için cız etmedi mi, adamcağızı faytona koyup sokaklarda dolaştırdıkları gün? Anlayacağın, politikanın kaymak tabakası iş bölümü yapmış. Kimi liberalcilik, kimi sosyalistçilik, kimi *Kemalist*'çilik oyunu oynuyor. Sırası gelsin, ümmetçiliğe sermaye yatıranları da göreceğiz. Bunlar, aralarından bazıları işi ciddi tutup sivrilmeye kalkışmayagörsün, hemen bir olup canına okuyuverirler ötekilerin, hem de bir daha belini doğrultmamasıya. Uzağa gitmeye ne hacet, işte *Sertel*'lerin başına gelenler. Birbirinin gözünü oymayı, ayaklarına karpuz kabuğu koymayı

marifet belleyen Perapalas, Tilla, Çiçekpasajı solcularına gelince, hehe, zabıta vak'ası, esamisi mi okunur bunların. Arada salarsın ipleri, kendilerini köpeksiz köyde sanır, yaygara eder, atar tutarlar. Sonra bahane mi yok, topla elebaşılarını, tık içeri, sesleri solukları kesilsin yıllarca. Bu dalavera hep böyle sürecek. Çoğu, lümpenlere her devirde ikili oynayanlara, kavuk sallayanlara kalacak meydan. Ama umut kırıp aynı telden çalmak günah. Çıkarcılar kervanına katılmak namussuzluk, ayıp. Ciddi, sağlam, organize çalışmak gerek. Tarihi fırsatı kaçırmayalım. Hazır, daha teşkilatı çok noksan olduğu halde, millet çoğunluğunun sahip çıktığına inandığım büyük, genç bir parti var elimizde. Her türlü herzeyi yediler. Kazandık sanıyorlar. İdare mekanizması ellerinde şimdilik. Birinci raund önemli değil, sen sonuncuya bak. Yaz şuraya. Önümüzdeki seçimde, lehlerine sandıkları seçim sistemi ters tepmezse adam değilim. Göreceksin, eşekten düşmüşe dönecekler. Mesele başka. *Truva Atı*'nın karnından çıkar gibi fırlamak, gafil avlamak kerataları. Gerçek halk temsilcilerini Meclis'e sokabilecek potansiyeli harcatmamak. Bana ikbal budalası gözüyle bakıyorsan, yanılıyorsun. Sanma ki, hor görüyorum sevginizi. Amenna, ama hasat sonu, Ayşe'ler, Fatma'larla kolkola halay çekilecek, horon tepilecek günler gerçekleşinceye kadar faydalanmak koşuluyla bu tür ilişkilerden. Ben de bilirim belden aşağı espri yapmasını, Havana puromun dumanlarını havaya savurarak, köylü, işçi kardeşlerim! deyip arkalarından laz, kürt taklidi yaparak, aşağılık fıkralar anlatarak eğlenmesini. Bunun adına düpedüz ibnelik derler, anladın mı? Sen bile kalkmış, Viola diye bir ad takmışsın. Menekşe desen, âdi kaçardı değil mi ya! Çoğu hizmetçi, gündelikçi kadın adıdır çünkü Menekşe. O da ayılmış bayılmış buluşuna! Türk kaşığıyla Fransız boku karıştırmak derler buna! Kızma. Yalan mı? Milyoner babanın el bebek gül bebek kızı. Muhakkak kan tükürerek cenneti boylamıştır anacığı. Vah, vah! Firketeyle, bir kutu kininle, maydanoz sapıyla düşük yapmaya kalkıştığından ötürü değil yani. Senin sülalen öz be öz köylü. Toprak ağası deden bile, köylüsünden farklı değildi. Ondan dolayı, daha bir nesil bile göçüp gitmeden, çobanlar, kâhyalar kapışmış mirasını, zırnık kalmamış sizlere. Yoksul doğmuş, yoksul öleceksin, kader ne diyelim. İmdi sen,

ona ne kadar kültürlü olduğunu kanıtlamak için didineceksin, o da, ne ulu idealler peşindesin diye kasideler döktürecek sana! Bunların hepsi boş efendim, boş iki gözüm. Biraz sıkıştır da bak, hoş sıkıştırmaya ne gerek, şimdiden garantiye alıyor kendini, anlayamadın mı? Kocamı da seviyorum, seni de. Buz gibiymiş de bilmem ne, sen onu külahıma anlat benim!"

Yanılıyor. Görürüz! Kedinin fareyle oynadığı gibi nasıl oynayacağım onunla. Ama bir yandan da, burnumun direği sızlıyor. Milyoner kızı olmamak onun elinde miydi? Hem niye olsun! Onun da değişmez yazgısı bu mu? Neden bizim saflarımızda yer almasın, dövüşmesin bizimle? Kiminle, kime karşı, nerede, nasıl, niçin ve ne suretle dövüşeceğiz, o da belli değil a, neyse!

"İçin karmakarışık. Boş ver. Usta, çek bir istavrit tava daha! Oh be! Yaşamak güzel! Biraz da şaka. Ben de dut gibi âşıkım epeyidir, ne sandın. Biz de odundan yaratılmadık ya! Seninki gibi o kadar yüksek okumuş yazmış değil. İlkokul öğretmeni, hanım hanımcık, lâkin iyice civelek, tombul kuş, iyi mi?"

"Deme yahu, vay anasını! Demek? Haydi öyleyse prozit!" Tokuştururken kadehlerimizi, bir yumuşak yumruk dokunduruyorum sağ böğrüne. Boş bulunup sıçrıyor. "Oynama!"

"Ne sinsi herifsin yani. Saman altından ha? Ee, nerede bacımız, ne zaman göreceğiz?"

"Bandırma'da. Karımın ölümünü bekledi, ister istemez. Hâlâ bekliyor şırfıntı!"

"O kadar mı eski tanışıklığınız?"

"Öyle gibi."

Dalıyor ötelere. "Beklesin ne yapalım. Üstte yok, başta yok. Kızımı okutmalıyım adam gibi."

"*Dame de Sion*'da mı mesela?"

"Dalga geçmesene hergele! Allah belasını versin, hiç değilse Erenköy Kız Lisesi'nde."

"Ne farkeder?"

"Aptalca bir teselli işte. Zaten gücümüz yetmez de ondan. Orada da polka öğretmeye kalkacaklar, badi badi yürümekle bale yaptıklarını sanacak çocuklar. Herkes gibi, ne yapsın, kızım da, *Kerime Nadir* okuyacak gizli gizli. Ya da *Güzide Sabri*'nin *Bir Kadının Evrak-ı Metrukesi*'ni.

“Evet, tam üstüne bastın, aynen böyle olacak. Peki ne yapacağız?”

Yumruğunu indiriyor, bacakları sallantılı masaya. Aman! şişemiz devrilmesin, yetişip yakalıyorum, yuvarlanırken.

“Kalk, oldum ben, bize gidelim. Viola için bir karar yazdım. Sana vereceğim. Götür ona. Bakma, mis gibi haklısın. Elhak çok güzel, tapılacak kadın! Boşuna kıymadı Faik canına.”

Adranos İlçesi
Asliye Hukuk Yargıçlığı
Esas No: 1947/2199
Karar No: 1947/626

Gerekçeli Karar

Davacı	:	K.H.
Davalılar	:	Şükûfe Alp (Nam–ı diğer Viola) Dr. Doğan Alp (Nam-ı diğer Prens Mişkin)
Müdahil	:	Osman Yaylagülü (İlçe Mal Müdürü)
Zabıt Kâtibi	:	Hıdır Şaşmaz
Dava	:	Cumhuriyet Savcılığı'nın, 1947/327 Hazırlık Dosya No.lu olup açılan davaya esas teşkil eden iddianamesine göre, davalılar arasındaki evlilik bağının yok sayılmasına karar verilmesi isteminden ibarettir.
Delillerin tartışılması	:	İstanbul Kadıköy nüfusuna kayıtlı, 1921 doğumlu, ölü Dürdane'den olma, Nasrullah Kurdoğlu kızı Şükûfe Alp; yapılan yargılaması sırasında verdiği ifadede, iddianamede ileri sürülen görüşlere aynen katıldığını, yaşadığı dadılı, aşçılı, hizmetçili hayat, aldığı yanlış eğitim sonucu, akılca daha reşit ve mümeyyiz sayılamayacağı bir yaşta, genç kızlık heyecanıyla ve arkadaşları arasında, yakışıklılığı ve güzelliği *John Gilbert*'ı gölgede bıraktığı yolundaki ortak kanaatten dolayı paylaşılamayan Çengelköy'lü Doğan'ı, bunların

ellerinden alarak, onları kıskançlıktan çatlatabilmek gibi hoş görülebilecek bir nedenle, her türlü işve ve entrikayı geçerli sayıp, en sonunda baştan çıkarmayı başardığını, kendisi ile ilgili tasarılarının gerçekleştirilmesine engel olacağı, Prens'in henüz askerliğini yapmadığı, mali durumunun parlak bulunmadığı, sorumluluk alacak yaşta olmadıkları gerekçeleriyle evlenmelerine karşı çıkan muhterem babacığıyla bozuştuğunu, bütün baskı ve uyarılara, aile desteğinden yoksun bırakılacağını bilmesine rağmen, gurur meselesi yaparak, on sekiz yaşını doldurduğundan bahisle, adı geçenle evlendiklerini, zamanla sadece bedeni hayranlığın yeterli olmadığının farkına vardığını, büyük bir boşluk duygusu içerisinde kıvranırken, karşısına Osman Yaylagülü gibi feleğin sillesini yemiş, yaşına göre hayli olgun, kafası insanlık idealleri ile dolu saf bir Anadolu çocuğu çıkınca, akılla duygunun dengelendiği, toplum mutluluğunu kendi mutluluğundan ayrı düşünemeyecek bir anlayış oluştuğu zaman, gerçek sevginin varlığından söz edilebileceğine inandığını, bu nedenle içinde bulunduğu saçma statü'den kurtarılması amacına yönelik savcılık girişimini şükranla karşıladığını, beyan etmiştir.

Dr. Doğan Alp; eşinin, yukarıda özeti çıkarılan ifadesini dinlerken şok geçirdiğini, küçük dilini yutacak hale geldiğini, kendisine sarsılmaz bir aşkla bağlı bulunduğunu, müdahil Osman'ın gözlem altına alındığı takdirde şizofrenik bir ruhsal yapıya sahip olduğunun ortaya çıkacağından kuşku duymadığını, karısının, bu tür delilerde kolay ayırt edilemeyecek olan kandırma yeteneğine kurban gittiğini, şayet aklını başına toplarsa her şeyi bağışlamaya hazır olduğunu, açıklamıştır.

Bilgilerine başvurulan yeminli tanıklar ise; Alp ailesinin örnek alınması gereken bir uyumluluk gösterdiğini, annelerinin dünya güzeli kızlarını çiçek gibi giydirdiğini, davalıların saç saça baş başa kavga etmek şöyle dursun, bir gün bile yüksek sesle tartıştıklarını duymadıklarını, müdahil Osman'ın ilçede oldukça sevilse de, orta halli bir genç, alt tarafı köylü parçası, üstelik alkolik olduğunun herkesçe bilindiğini, kendisine *'şu mesele'* yüzünden pek de iyi gözle bakılmadığını, Şükûfe'nin herhalde geçici bir bunalımın etkisi altında böyle konuştuğunu sandıklarını, belirtmişlerdir. Mütalaası sorulan Savcılık Makamı; adres, kimlik ve imzası saklı ihbarcının iddialarına dayanılarak bu davanın açıldığını, yargılama sırasında ortaya çıkan gerçekler karşısında, kanuni dayanağı kalmayan davanın reddi gerektiği görüşünde olduğunu bildirdi.

Gerekçe ve Karar

Gereği düşünüldü:
Türk Ulusu adına karar vermeye yetkili mahkememiz, düzenlenen iddianameyi, dosyada mevcut delilleri inceledikten sonra, davalılar Şükûfe ve Dr. Doğan Alp'in evliliklerinin iptaline yeterli delil bulunamadığı cihetle, açılan kamu davasının reddine;
Haklı taraflardan birinin, kanuni nedenlerden birinin varlığı halinde boşanma davası açmakta muhtariyetine;
Müdahil Osman Yaylagülü'nün; gerçek halk iktidarı için verilecek savaşımda, Şükûfe'nin kendisini ve dava arkadaşlarını kayıtsız şartsız destekleyeceğine güveni tam ise, hiçbir engele kulak asmayarak, bu yürekli kadını dağa kaldırmayı başarması halinde, hakkında kovuştur-

ma yapılamayacağının bilinmesine;
Şükûfe'nin, kaza sonucu edindiği anlaşılan kızı Ferda'nın öngörülen amaca uygun şekilde yetiştirilmesi için her türlü çabanın harcanması gerektiği yolunda önemle uyarılmasına;
Yargılama giderleri yönünden karar verilmesine yer olmadığına;
Yargıtay yolu açık olmak üzere, 1947 yılının bilmem ne ayı, falanca gününde verilen karar, savcının, davalıların, müdahilin hazır bulunduğu son oturumda, bunların yüzlerine karşı açıkça okunup anlatıldı.

Yargıç
M. Kemal Yurdakul
(3433)

"Çok yaşa Kemal'ciğim! Hiç güleceğim yoktu. Fırsat bu fırsat deyip bana da iyi yüklenmişsin ha! Vallahi güzel. Hani şu kararı ben de olsam, ancak bu kadar yazardım. Birkaç yerine takılmadım değil, ama.." Homurdandı. "Sana da yaranılmaz ki! Ver şunu, ver, imzalayayım." Tuttum elini. "Kızdın mı? Gerekmez, sağ ol. Söz, götürüp elimle vereceğim ona. Anlayabilecek mi, daha doğrusu alınmayacak mı bilmiyorum, önemi de yok, ama dostluğunu eminim sevinçle karşılayacaktır. Ne o uykun mu geldi?" "Hayır. Dolapta rakı var. Getir, içelim, açılalım." "Yeter. Uzun etme. Sen yat. Ben de gideyim artık."

Devrildi yavaşça yatağına. Horultusunu bekledim.

Bir ara sapar gibi oldum, Viola'ya götürecek sokağa, caydım.

Feride'yle Hamdi'nin Nişantaşı'ndaki evlerinde geceyarısını geçe karşılaşmamızı anımsıyor musun? "Bir aydır bizde kalıyor. Sinemaya gitti. Gelmen iyi oldu. Konuşursunuz."

Sofradan kalkılmamıştı daha. Koştun. "Güçlüsün, güçlüsün diye diye bu hale getirdiniz beni!" Omuzlarımda sarsıla sarsıla ağladın.

Gün ağarıncaya dek anlattın, dinledim. David'e tutulduğuma inanmış görünmeyi neden yeğlediğini anlamıştım. 'Büyütme olağanı, doğal eğilimleri, aptallık etme' diyeceğime seni destekler, kesin karara yöneltir tutumumun özündeki pamuk ipliğine bağlı umudu sezebildiğini sanmıyorum.

Bir gece denizinin kıyısında, köreltilmiş ışıklar altında, bilerek yapılmamış, nasılsa denk gelivermiş yersiz kabalığı bağışlayamamıştın. "Mesih değil, *Messiaen*. Egzotik kuşlarla aklını bozan Fransız besteci." Feride'nin kısa parmaklı elleriyle ceketimin yakasında birazcık tutundurduğu, kabul etmemekliğim gereken, "Hak etti ama!" avutmacasına gizlediğini sandığım yandaşlık duyurumsamasını; daha gündüz yanağıma kondurduğun, yorumlanmaya gelir de, gelmez de –evcilimsi öpücüğü, unutmadım hiç; Koço'da birdenbire: "Evime dönüyorum!" diyerek fırlayıp gitmeni, bakakaldığımı arkandan, deneyimli yalnızlığımın neden aldanmaktan hiç bıkmadığına ya da hoşlandığına şaşıp, acıyla gülümsediğimi de.

Kızkulesi yerinde duruyor. *'Benden selam olsun Bolu Beyi'ne.'* Tüfek. Eğri kılıç. Paslanmak zorunluluğu. Bilmem anlatabildim mi?

Sabahleyin dağıtmışlar, danışmanlıkta çalışan tüm görevlilerin masalarına. Aklımda Selmin, dalgın, yerime geçip oturdum. Düş kurmaya başladım, sigaramın dumanlarını savurarak. İttim kenara basılı kâğıdı. Gene de ilgimi çekti başlığı. O sıralar yer darlığından odamı paylaşan raportör Leyla Otdiker'e sordum. "Neymiş bu? Size de verdiler mi?" Masasının gözünden çıkardı. "Evet. Resim yapıştırılacak. Doldurulup bu gün büroya teslim edilecekmiş." Seslenmedim. İnceleyelim hele. Bir alay soru. Birden tepem attı. 'Siyasal görüşünüz nedir? Mahiyetini açıklayınız. Bildirge tarihine kadar legal veya illegal herhangi bir örgüte üye oldunuz mu, halen üye misiniz, bu örgütlerde görevli misiniz? Bugüne kadar hakkınızda idari yahut yargı mercilerince herhangi bir suçtan ötürü soruşturma açıldı mı? Açıldıysa sonucu ne oldu? (Takipsizlik, yargılamanın men'i, beraat, mahkûmiyet vb. şeklinde açıklayınız.)' Bildirgenin alt bölümünde de şöyle bir gözdağı: 'İş bu bildirgede verdiğim bilgiler, ilgili makamlarca doğrulanmadığı takdirde, kamu göreviyle ilişiğimin kesilmesine bir diyeceğim olamayacağını, hakkımda ayrıca kanuni kovuşturma yapılmasını kabul ve taahhüt ederim.' Yukarıda da, kimlik cüzdanı örneğinden alınmakla sanki doğal karşılanması gerekirmiş gibi, dinim, mezhebim soruluyor. Hey gidi ordinaryüs Anayasa'mız. *'Olur mu böyle olur mu..'* Milli Birlikçi'ler kulaklarınız çınlasın. Benim dinimden, mezhebimden size ne? *Enelhak!* var mı bir diyeceğiniz. Tanrıtanımaz'mışım, ne biliyorsunuz, belki, 'O' beni tanıyor! Laik devlet anlayışı nerede kaldı?

Bir telefonla işe alındığını öğrendik Leyla Otdiker'in. Dayısı, eski dediğim dedik Bakan'lardanmış. Dünyadan haberi yok. Başdanışman, tek kişilik oda verilemediği için etekleyerek masasına buyur etmişti, hatunu. Soğuk davranıyordum. İşle ilgili

sorularını bilmezden, anlamazdan gelmiyordum yalnız. Dilimin döndüğünce açıklıyorum, düzeltiyorum yazılarını. Görüş bildirmiyor, babasına mektup yazıyor sanki. Saygı oluşmaya başladı, iri, erik yeşili çekik gözlerinde. Giderek, içinin sıkıldığından, ana-babasının artan anlamsız gözetiminden, aşırı bağnazlığından yakınır, söz eder oldu. Ben de mutluluk, başarı reçeteleri sunuyorum, yararı olur sanıp. *'Kendisi muhtac-ı himmet bir dede..'* Çok kültürlüymüşüm. Kültürüm batsın! Ne var ki, bizim odanın sessizliği bozuldu, rahatımız kaçtı. Gelen oturaklı baylar çakılıp kalıyor. Türlü şaklabanlıklar, genç kadının dikkatini çekmek, tavlayabilir miyim umudu uğruna olmadık yapmacıklı incelikler. Odadan çıktığı zaman, arkasından kalçalarına takılıp giden, çenesi düşük pinpirikler çoğunlukta. İçeri girince de ayağa kalkıyorlar! Postu serenlerin arasında Denetçi Sakıp Kantarcı en yapışkanı. Hazırladığı fezlekeli soruşturma dosyası koltuğunun altında, damlıyor sık sık. Eylemin Türk Ceza Yasası'nın hangi maddesine uyabileceği konusunda sürgit kuşkuya düşüyor nedense. Albaştan, dinletmeye kalkışıyor olayı, tanık ifadelerini ayrıntılarıyla. Ne de olsa Denetim Kurulu Üyesi, tersleyemezsin. Önümdeki dosyadan kafamı kaldırmasam, uzun uzun esnesem de, aldırdığı yok. Tek kaşı havada, anlatıyor da anlatıyor. Bana değil elbette. Tekdüze, keyifsiz, tatsız üstelik öykülemesi. Arada, kaçamak, 'Öf, sıktı!' işaretleri alıyorum kırpıştırılan, rimelli kirpikler aracılığıyla, albenisine kapılmamak güç doğrusu, tek gözümü yumarak, 'Elden ne gelir?' tatlılıkları yapıyorum karşılığında, dostluğumuz bu yüzden ilerliyor, kaymak bağlıyor. Ama dayanmanın da sınırı var. Patlayıverdim bir gün. "Bahtlı adamsın yani! Sabahtan akşama vaktin nasıl geçtiğini anlamaz insan. Tanrı boş zamanında özene bezene yaratmış!" Çenelerim sıkıldı. Dişlerimi gıcırdatmaya başladım. İleri gitmez inşallah. Herifin cıvık ağzı durmuyor ki! "Dişi dediğin böyle olur. Bastığı yeri titretecek. Hadi, hadi kızmış numarası yapma. Saman sarısı saçlar. Şanzıman, diferansiyel! Lokum lokum. Atlıyorsun değil mi kâfir fırsat düştükçe. Bizim büroda çarpık bacak.." "Defol'lan azgın köpek! Topla dosyanı mosyanı!" Kavradım yakasından. "Direnmeye kalkma, dağıtırım yumruk kadar suratını!" Kötü sıkıyorum gırtlağını, imdat mı isteyebilir, dili sarkacak handiy-

se, leşi kalacak elimde. İte kaka, sürükleyerek atmaya çalışırken kapıdışarı, Leyla girdi içeri. Gözlerinin akı çıktı ortaya, testekerlek. "Ne yapıyorsunuz Osman Bey, rica ederim! *Iskandal* olacak. *Yapmiyin* allah aşkına!" Koyverdim deyyusu. Nasıl kaçıyor ama! Ayağını kestim böylece sulu herifin. Tabii bol midesi yuttu yediği zılgıtı. Benim de iyice arttı saygınlığım bayan Otdiker'in gözünde. "Ay, siz ne kadar celalliymişsiniz meğer. Şaştım kaldım. O kadar sabırlı, nazik bir insansınız ki! Ama hak etmişti *vallıyi*. Hiç bu türlüsünü görmemiştim, iğrenir olmuştum artık bakışlarından. Ne kadar pis, müziç bir tip değil mi?" Huyum kurusun, *Iskandal* neyse, rahmetli *Ataç* da Alamanya denilmesinden yanaymış duyduğum kadarıyla, hemen düzelttim. "Müziç değil, müz'iç." Bozuluyor, gülüyor gene de. "Sayenizde neler öğreneceğim daha kim bilir?" "Estağfurullah. Yaş meselesi. Biz eski kuşağız. Kulağımızı tırmalıyor ne de olsa. Hoş görün." "A, o nasıl söz. Size de yaşlı denirse artık. Bilakis.." Uzadı ha, bu incelik yarışı. Yeter. Bastım zile bilakis. Halkım bilir işini, işte böyle eğlenir bilakis. Ateş gibi, ayağına çabuk odacımız. Gevaş'lı. 'Der/hal' her dileğimin şaşmaz yanıtı. "Kahvelerimizi söyle evladım." 'Bir bardak da su' diyemedim. Fırladı gitti bile.

İki gece uyku baygınlığı sınırlarından dönerek, tanyeri bozartılarından geçerek ona, yaşanmadıkça duyulamayacak, inanılamayacak, ne ki, gerçeğe en değgin, yalın acıyı aşan öyküler anlattım. Sevdasına kendimce ölümcül gerekçeler yarattım. Yüreğini duyarlılığına dar gelen boyutlara büyüttüm.

Gözlerine delimtrek ışıltılar vurdurduğunun ayrımında, bile bile abartılmış öfkelerle bağırıyor içim, bunalıyor. 'Sen kaldıraç değilsin!' Ana sevecenliğine katlanamam. *'Ben'*i değil, bencilliğimi ayarttırmam sana. Başka soyut bayağılıklar imgelemek alışkanlığı, sayrılığından kurtulamadığım için, seninle bilincimi yok edesiye yatamam. Ne olur, temiz, birbirimizi incitmeyecek araçlara başvuralım, örneğin içki. Hiç boş bırakma bardağımı ve sen uzak, dingin, dağılgın dur. Kokunu, öpüşlerini eksik etme, yeter. Yinelenmeyelim karanlıkta bile durmadan. Acıyor bana. 'Sağaltıcı kimliği'ne bürünmeye kalkıyor. Neden ona dokunulmazlık, göksellik yüklüyor, aşağılıyorum?

Sabaha karşı, ezik, yıkanık, bâkir, pişmanlığa indirgenemeyen doyunma yorgunluğu, ilezeliğiyle kulübemin yolunu tutuyordum.

Tanrı artırsın, gözü olanın gözü çıksın, güzel iş yapıyor, milyonluk cirolardan söz ediyor dayıoğlu. Sarışın sekreter, fıstık. Muhasebecisi, hoplar memeli, anasının kızı. Bürosunda bana da oda verdi. Kapısına, sarı maden üstüne Alman stili, kabartma harflerle, *'Osman Nijad – Hukuk Müşaviri'* yazılı gösterişli bir plaka koydurdu.

İzbe gibi karanlık adliye koridorlarında koşuşturacak, dar merdivenlerden soluk soluğa inip çıkacak halim yok. Kıraner Hanı'na işi düşenler bilir. Çiş kokuları, sigara dumanları, mübaşir çığırtıları, omuz vurup kendine yol açmaya çalışan davacılar, davalılar kalabalığı, cübbeleri *James Bond* çantalara tıkılmaktan bumburuşuk, yakaları yağlı, oradan oraya seyirten avukatlar, uğultu dolan daracık odalarda yargı görevini yürütmeye uğraşan yargıçlar, daktilo takatukları.

Ara sıra, avukat tutmaya gücü yetmeyen, işlerinin vekille izlenmesi gerekmediği kanısında olanlara dilekçe yazıyor, sözlü danışmaya gelenlere sözde akıl vererek, gönüllerinden ne koparsa eyvallah –rakı parasını çıkarabiliyorum. Hâlâ kira evinde oturuyorum, bodrum katından yukarı 'terfi' edemedim, zararı yok. Allah devlete millete zeval vermesin, iyi kötü emekli aylığım var. Otuz yıl hizmet karşılığı ikramiyeyle ahır bile alınamazdı. Dayıoğlu'na verdim, işletiyor, tefecilik ayıplanmıyor ki artık, tersine saygın meslek, dört beş bin kâğıt da bu yoldan geliyor, kuru başıma daha ne isterim.

Tavukçu'nun üçüncü sınıf lokantasına dadandık kıştan beri. İçkiye en az yüzde bindiren, mezeleri, ev yemekleri çekilir, hesap pusulası bayağı ehven, kasabalarda rastlanan soydan bir aşevi.

Kafayı uzattım, göz attım bizim köşeye. Gazi Metin gelmemiş daha. Cadaloz karısıyla kavgalaşmışlardır. Şimdilerde değ-

nekçi Vasıf; minibüsçü İlhan birazdan damlarlar. Vasıf, altıncı derece evrak memurluğundan emekli. Ortaokul ikinci sınıftan belgeli. Beş çocuklu. Hayırsız olanı dışındakiler hâlâ eline bakıyor. Büyük kızını Dikimevi'ne yerleştiremedi, kim alır yaratana yan bakan surat fukarasını, kulakları da ağır, çocukluğunda geçirdiği menenjit yüzünden. Dertli çok. Denemediği uğraş türü kalmadı sayılır. Naylon torba satıcılığı, kâtiplik, çaycılık.. hiçbirinde dikiş tutturamadı, sinirlendi mi siktir çekip bırakıyor işi, İlhan'a dayadı sırtını bu kez, bakalım ne kadar dayanacak hır çıkarmadan.

İlk karşılaşmamızı anımsıyorum. Rüyam Lokantası'nın bahçesinde, salkım söğüdün altındaki iki kişilik masada, tek başına içkisini yudumluyor, bir yandan kendi kendine konuşuyordu galiba. Baktım dik dik, uzun uzun. Tanımazdan geldi. Yer değiştirdi, arkasını döndü. El etti garsona! İskeleti eğrilmiş, büsbütün ufalmış, gençliğinin arabına dönmüş, gözler değişmiyor kolay. Sataşma, bozma rahatını adamcağızın, diyorum, sinirlerimin gerilmesini de önleyemiyorum, durdum duramadım, 'Kaçmadan, iki çift laf et şu herife!' kaptığım gibi rakı bardağını, gittim doğru masasına, çöktüm karşısına. "Metin! Ne o.."

Kalktı ayağa. Gözleri dolu dolu. Nasıl oldu bilemem, kucaklaşıverdik! Hıçkırmaya da başlamadık mı, birbirimizin omuzlarında! Yaşlanınca çocuklaşıyor insan, derlerdi de inanmazdım. Müşterilerin, garsonların tuhaf, meraklı bakışlarına kim aldırıyor. Koşup gelen şef Erol'a açıkladım. "Canciğer arkadaşım! Kaybetmiştik birbirimizi. Allah gecinden versin, öldü sanıyordum. Az buz değil, yirmi sekiz yıl sonra, değil mi Metin, aniden karşılaşınca.. Söyle yavrum Mustafa'ya, taşıtsın ne kaldıysa masamdaki nevaleleri buraya.. ha, bir ufak daha, içeriz değil mi?" Burnunu çekerek, gözlerini silerek gülümsemeye çalışıyor, kafa sallıyor: "Elbette."

"Ah Osman'cığım ah, nasıl yıkıldım, mahvoldum, bilemezsin.."

"Sus, Allahını, dinini seversen.. Gençtik, hepimiz ne aptallıklar ettik. Kimsenin kimseye ağız açacak hali yok."

"Sağ ol, sağ ol. Allah razı olsun.. şuramdaki irini deştin, rahatlattın beni.."

Ceketinin yan cebine sokulu boş kolundan alamıyordum gözümü. Acı acı güldü:

"Gazi Metin diyorlar! Alay ediyorlar. Etsinler. Akılları neden sonra başlarına geldi. Çarptılar beratlarını, madalyalarını suratlarına miting alanlarında. Kaç para. Özgürlük uğruna öldüler, kollarını, bacaklarını verdiler öyle mi! Gâvur bu, işine gelmedi mi, nasıl içine ediverdi onurumuzun, gördük!"

İki kahve söylemeli. Bekleyenin belli, ona? sade mi, orta mı, şekerli mi? Ne sigarası içerdi? O, anımsayabilir, doğal kadın belleği inceliğinden ötürü övünmeye de hakkı olmasa gerek. Tutuk, görünmez dişlisinden kurtulamıyor zaman. Yumruk edilmiş ellerinin açık başparmakları, dirseklerinden güç alarak, kabarmış boğaz damarlarını bademciklerine doğru sıvazlayıp duruyor. Zigzaglı uçuşup, izlemek zorunda bıraktığını deliye döndüren, oraya buraya toslayan, arada bir nereye konduğunu kestiremediği eşek arısının başlatıp kestiği cızıltısı dikilmiş kulaklarının içinde.

Ağrı, karnına vurdu ansızın, bağırsaklarına, bel kaslarına dolandı, git gide dayanılmazlaşarak. "Yok mu doktor? Aman hemşire, sen gel! Evet, gene tuttu. Kaçlık varsa."

Paçalarından akacak şimdi kanlı sidik. Bu slip denen kasık mengenesinin Allah belasını versin. Uğraş, didin, eli ayağı dolaşmış zaten, bulup çıkaramadı, düğmeye dönmüş pipisini! Sal gitsin! Oysa yok, birkaç damla o kadar, sızı tırnak uçlarına yayılıyor. Böğürme! Yerinden oynamış gözleri. Şakaklarından boynuna iniyor boşanan soğuk ter. Pantolon kemerini bağlayarak yalan yanlış, iki büklüm döndü odasına. "Hadi be kızım, ölüyorum!"

O sıra, hırçın, ısrarlı çalıyor telefon. Zor bulunan damara girmiş kalın iğne. "Yavaş, ağır ver! Bakın zararı yok." "Misafiriniz varmış." "Yirmi yıl bekledim! Patlamadı ya, beş on dakika da o beni beklesin!"

"Sanığa sorgusunun tamamlandığı bildirildi. Son olarak bir diyeceği olup olmadığı soruldu. Cevaben, iddialar gerçek dışıdır, uydurmadır. Benim üzerime atılı suçla hiçbir ilişiğim yoktur. Ben tertemiz, milliyetçi, mukaddesatçı bir insanım. Vatanıma, milletime hizmetten başka hiçbir amacım olamaz. Böyle yüzkarası bir suçlamayla karşı karşıya bırakılmaktan dolayı son derece üzgünüm. Salıverilmemi isterim, dedi. İfadesi okundu, imzası alınarak dosyasına konuldu."

Şaşkın bakıyorum sorgu yargıcına. Özellikle 'mukaddesatçı' sözcüğü yazdırılırken ayaklanır gibi doğrulduğumda, eliyle, 'Sus, otur!' anlamına bir işaret yapınca, zorunlu olarak sesimi çıkarmadım.

Ötekiler neyse de, Savcı Kemal'le ilgili soru sorulmaması tuhafıma gitmişti. Dışarıdaki polisleri çağırmasını beklerken, yargıç, "Kızım, sen yalnız bırak bizi biraz," dedi. Öf, inse artık perde, bitse şu cansıkıcı güldürü.

Pencereye gitti, sırtı bana dönük, dayadı alnını tozlu cama. Bir süre, siyah, ufak taneli tespihini çekti. Zorlama olduğu açık, uzun uzun öksürdü. "Sigarayı bırakmayı düşünüyorum da.." İyi. Bana ne yani bundan. "Masamın gözünde var. Yakın bir tane, ben de dumanından faydalanayım." Allah allah bu ne samimiyet. Aman aldanmayalım, gevşemeyelim. "Sağ olun efendim. Tiryaki değilim. İçmesem daha iyi." Anladı, üstelemedi. Boynunu döndürdü iki kez, iç geçirdi sıkıntılı. Karar veremiyor, ne diyecekse. Sonunda yüzünü çevirmeden konuştu. Sesi titrekçe, dokunaklı.

"Bak kardeşim, resmi görevimiz bitti. Yargıcın öğüt verme hakkıdır. Hayat anlaşılmaz rastlantılarla dolu. Evet, iddiaların iler tutar yanı yok, ama ne demişler, ateş olmayan yerde duman tütmez. Sen şu kadını seviyordun değil mi? Bırak şimdi surat

ekşitmeyi. Ona numara yaptın. Bayılır entelektüel geçinen karılar, böyle, nasıl derler, kelleyi koltuğa almış sandıkları gençlere. Biz de *Nâzım* okuduk delikanlılığımızda, gizli gizli. Kemal bir üst sınıftaydı. En hızlımız. Atak çocuktu doğrusu. Bütün münazaralarda ekipbaşı. Yenilgiye uğratırdı karşı ekibi daima. Ama gerçekçi değildi. Şey çocuğu yani, ulusunun geleneklerini, göreneklerini bilmeyen muhallebi çocuğu. Öğrenince içim sızladı. Demek arkadaşlık ettiniz. Etkisi altında kalmamaya imkân mı var. Öylesine sevimli, yırtıcı, akıllıydı ki! Allah kahretsin, keşke bilmeseydim, duymasaydım." Burnunu çekti. Ağlıyor mu ne? "Yoksa öldü mü?" dedim, gırtlağıma bir cam bilye takılmış. Başını salladı: "Aklı çok geldiği için olacak, akıl hastanesinde, Manisa Akıl Hastanesi'nde. Gidebilirsin. Ha, merak ediyorsun tabii. Bir süre daha yatacaksın. Son soruşturma açılacak. Delilleri değerlendirmek mahkemeye aittir. Yargılanacaksın. Beraat edeceğinden eminim. Ne var ki, burnun sürtülmeli biraz. Anladın mı, kolay değil vatan, millet kurtarıcılığına kalkışmak o kadar, bedava kahramanlığa karnım tok benim."

Zeliş yolumu kesti. Dalgındım, birdenbire önüme çıkınca hafifçe şaşaladım. Demek olağanüstü bir durum var. Kara önlüğünün cebinden çıkardığı kibriti elime tutuşturdu, uzaklaştı. Ne oldu acep? Gene Fransızca. Amaaan! Pirinç tanesi üstüne âyet kazılmışçasına da mikro harfler. Bereket okunaklı. Epeyce uğraştıktan sonra, Kemal'in mahkeme kararının Fethi'nin eline geçtiğini, olan bitenleri anlar gibi oluyorum. Bu ne salaklık Tanrım! Çıldırmak işten değil. Sen tut Peri'ye ver. O da şifoniyerin gözüne mi koymuş ne? İnanılmaz rastlantı bu ya, Fethi Bey, temiz mendil aranırken gözüne ilişmiş. Bir de okusun ki, neler de neler. Kızılca kıyamet kopmuş. Peri, Şeri'ye koşmuş, anlatmış, başına gelenleri. Sille tokat girişmiş güya, kocası. 'Gerçek halk iktidarıymış! Gösteririm ben onlara! Yarından tezi yok boşanacağız. Doktoru da uyaracağım. Topla pılını pırtını, al çocukları, hemen bu gün, doğru babanın evine!' Elim, ayağım buz. Aklım durdu. Şu zeki geçinen Viola'nın yediği halta bak. Ne bok yiyeceğiz şimdi. Hangi yüzle, ne diyeceğim ben Kemal'e. Ana avrat düz giderek, soluğu aldım odasında. Benzim kül, mosmorum. Pusulayı attım önüne. O da korktu galiba. "Doktor beye söyleyin bir zahmet geliversin." Bağırıyorum: "Deli misin! İstemez. Okusana şunu." Saçmalığa bak. Bilmez ki! Benden beter, kem küm, cim karnında bir nokta, klasik lise Fransızca'sı ne olacak. Topla kendini alık. Paniğe kapılmanın sırası değil. "Kalk gidelim. İyiyim ben. Sav şunu."

Adı *libero*'ya çıktı, cinleri başına üşüştü mü, lafını esirgemezliği, hemen herkesin ortak kanısı. Güvenlik soruşturması açılacağı, sonucunun ne olacağı kestirildiği için, boşalan Baş Danışman Yardımcısı kadrosuna önerilmedi bile. Gevaşlı, birkaç ayda bir yalnız yakalayıp kulağına fısıldardı: "Bu gün gene biri sordu seni. Postalından (gravatından, göyneğinden, şapkasından) tanıdım. Daha odası. Pek merak ediyorsan, git kendin konuş, esaslı adamdır." Yerine, atkafa, kolları dizlerinde, şununla bununla alay ettiğini sanan, gölgesinin korkağı, her işi yokuşa sürme beceriklisi, büronun irili ufaklı dişilerinin nereleri onca çekiciyse oralarında buzağı gözlerini unutan bir zavallı atandı. Siroz tanısıyla iki aydır hastanede yatıyor –kısa adıyla, Başdanışman, üstelik onun görevini de üstlendi. 'Ağabeyimiz, üstadımız daha iyi bilirler,' düşmüyor dilinden, oysa elinden gelse bir kaşık suda boğacak, ayağını kaydırabilir bellediğini. İçlidışlı olduğu sivil savunma uzmanıyla çevirdi bu dolabı. Şu bildirgeyi doldurmaktan çekinecek, ondan başka kimse yok çünkü, bildiği kadarıyla, serviste. Konfeti haline getirip attı çöp kutusuna. Leyla'nın kalem tutan eli durdu, tasa kapladı fildişi yüzünü. "Merak edip okusanıza elinize tutuşturulan mülevves nesneyi!" Donuk bakıyor. Öyle ya, ne bilsin ne demek mülevves? Açsın baksın sözlüğe. Her şeyi ben mi öğreteceğim? "Okudum efendim." "Nasıl buldunuz?" Yutkunuldu, Osman Bey'in ağzı boşuna köpürmez, "Bilmem, bana göre pek bir şey bulamadım." "Yani sizce olağan bir anket, öyle mi?" "Pek sayılmaz tabii, ama vardır herhalde bir bildikleri." "Var, var!" Birden çatalladı sesi: "Uyan kardeşim, uyan! Neler oluyor çevrende bir bak. *McCarthy*'cilik dönemi Amerika'sında sorulurdu insanlara böyle sorular. O eli maşalı dev Hürriyet Heykeli'nin kilometrelerce, daha doğrusu bilmem kaç deniz mili uzaktan seçilebildiği ülkede; başına ecelik tacı da

kondurmuşlar. Bol bol gösterirler sinemalarda. Yakın plan, uzak plan..” Başını kaldırmıyor, susuyor. Bendeki de ne akıl, kalkmış şu Macar kadanası gibi karıya neler söylüyorum. Çekti, çıktı koridora, başladı atmaya voltasını. Kimsecikler yoksa, açıktan söylenerek –durum değerlendirmesi yapar. Beşeri Münasebetler Müdürü Sait Adige’ye uğrasa iyi olacak. “Babaanneniz halis Çerkezdi. Her akşam ayaklarını yıkardı sabunlu sularla dedenizin.” Adamın derdi kırmızı pabuç. Sait’le kırmalığı bile yetti dost olmalarına. Özü sözü doğru. Kapkara, elli yaş bıyığı. Tüy sıklet. Devrik gözkapakları. İlaç için ak yok saçlarında. Yemez içmez soyundan. On sade kahve, üç paket sigarayla akşamı edebiliyor. Sesini yükselttiği duyulmamış. “Nasılsın, cinsi münasebetler müdürü!” Güldü. Masasının gözleri bozuk saat, çakmak, dolmakalemle dolu. Yetkilerinin çoğunu şeflere devretmiş, akşama kadar eli boş durmaz. Cep radyosu, kısık, yanıbaşında. Kendine göre felsefeler yürütmekten hoşlanıyor. “Ölümle tanışamayacağız, ne diye üzeyim kendimi. Geldiğinden haberim olmayacak ki, baş köşeye buyur edebileyim. Sağken çağırmaya imkân yok, adresini bilmem, sorup öğrensem, büyüklük taslar, o gelmez.” Şimdilerde sigarayı nikotinden, katrandan arındırma makinesi yapmak peşinde. Bırakamayacağına göre. Pilli tipi, ağızlığa kapsül gibi yerleştirilecek. Büyük boyu odada, salonda istenilen yere konulabilecek, dumanı, kirli havayı, tozu emecek, yok edecek. Haydi hayırlısı! Oysa, dün aradı telefonla, almış patentini buluşunun, yüz tane yapıp piyasaya sürmüş bile. “Şimdilik bir milyon net kâr umuyor. Eğer bir firmayla anlaşarak seri yapıma geçebilirsek, bizim yedi sülale aç kalmaz.” Demek, bu da akıllı delilerden. “Öğrenciliğimde hızlıydım. Rektör *Şevket Aziz Kansu*’ya yumruk sallayanlar arasında ben de vardım. Şimdi, o olaydan başkalarını sorumlu tutup duracağıma, kendimi bağışlamamayı bilseydim, daha doğru olmaz mıydı, diye düşünüyorum.”

“Sabahleyin dağıtılan bildirgelerden bir tane de bana verir misiniz Birol Bey. Unutulmuş galiba, masama konulmamış.” Aldı, katlayıp soktu yan cebine. Bu kez, aynası maymunlu bir masa saati onarıyor. Uyarma zili çalışmıyormuş. “Kimin bu antika?” “Bizde antikalar mı ararsın. Genel Müdür’ün. E, ne var ne yok?” “İyilik, solluk?” “Suratın berbat. Neye canın sıkıldı gene?” Kâ-

ğıdı çıkarıp, önüne koydu. Göz atılmakla yetinildi. "Hele birer kahve içek!" Bir yandan söktüğü ufarak vidaları gelişigüzel koyuyor bir kutunun içine, iki döndürüşte, neredeyse gözü kapalı, nasıl oturtur hepsini tam yerli yerine, hep şaşmıştır.

Solundaki evrak kutusunu kaldırdı. Altından bir tomar çıktı. "Bize de gönderildi. Selman Bey elden yollamış. Telefon etti." "Ne zaman?" "Dün. Akşam üzeri, paydosa yakın." "Neden elden peki?" "Ne bileyim, vardır elbet bir hikmeti." "Hikmeti karıştırma! Neden resmi yazıyla istenmiyor, böyle önemli bir belge?" Üçgen bıyığının aşağı uzamış birkaç kılını kemiriyor ağzının kenarıyla. "Önemli mi?" "Sence değil mi?" Ne ağırkanlı adam. "Söylesene, değil mi?" Gözlerini ovuşturuyor, çıkardığı gözlüklerinin camlarını hohlayıp, çift kat tuvalet kâğıdıyla temizliyor uzun uzun. Doğrulup kalkacağı sıra, "Ben kaymakamken.." diye başlarken kesti sözünü. "Bırak hikâye faslını, soruma cevap ver. Yoksa gideyim gayrı ben." "Aman git de, yumurtaların soğumasın." Tuttu omzundan. "Ne önemlidir, ne değildir, biz de onu anlatacaktık, dinlemek zahmetine katlansaydınız. Görüyorsun ki, dağıttırmadım. Görüşeceğim Genel Müdür'le." "Ne zaman?" "Elimdeki iş bitince!" "Genel Müdür'ün de mi haberi yok sence?" "Mümkündür." "Ne biçim iş bu böyle? Ne sanıyor bunlar kendilerini?" "Devlet sanıyorlar herhalde." "Bizim kazulet de öyle sanıyor olacak. Vay orospu dölleri! Anlatırım ben onlara, devlet ne demek!" Sokurdanarak kalkıyordu, gene durdurdu; kemikli, küçük elleri. "Telaş, mafiş. Ben icabına bakacağım. Oldu mu?"

"Olmadı."

"Kalıbımı basarım bu kadın ajan." Birdenbire rahatladım. Nasıl da tanıdı katili zehir hafiye, büyüteçle bakarak ayak izlerine. Sorumluluğun üzerimde bırakılacağını kestirmeli değil miydim? Bıyıkaltı: "Neden olmasın," dedim. "Kimin ne idüğü belli mi olur!" Pırıltısı dumanlanmış, hayın gözleri daha bulandı, huylandı, "Ne demek istiyorsun?" "Hiç canım, anladın pek âlâ." "Saçmalama, mis gibi oyuna getirildik." Aldanımızı ortaklaştırarak gönlümü alıyordu böylece. Güldüm. "Tasa çekme, temizlemesi bana düşer." Kuşkusuz sinirlenecek, yüreksizliği kabullenemeyecek. "Teke tek dövüşmenin çağı çoktan geçti. Tepeden bakmanın âlemi yok. Ne yapacaksın yani? tak, tak, herifi nallayacak mısın?" "Neden olmasın." Bana bağıracağına Abduş'a çıkıştı. "Ağlıyor masa. Bekletmesene. Turşu kes şuraya!" Zaman kazandığını sanıyor. Parmakları tıkırım tıkırım. "İyi. Çabuk toparlandın. Hayret. Kimin temizleyeceği önemli değil, bu kepazeliğin nasıl temizleneceği önemli." Susuyorum, keyifli. "Beylik numaralar bunlar. Sırıtmasana!" "Kızmayalım." "Nasıl kızmam birader. Sana hiçbir zaman şöyle gıllıgışsız güvenememiştim zaten." "Ya?" "Evet! Gaflet ki, ne gaflet. Bu işlerde en küçük hatayı bağışlamaz Tanrılar." "Efendim, efendim?" "Efendin kadar başına taş düşsün." "Boş ver be Kemal'ciğim, Allah'ın dediği olur, yanmış harmanın öşrü olmaz, ne demiş atalarımız, zor oyunu bozar." "Sen öyle san." Ensesini sıkıyor durmadan. "Hiçbir şeye yanmam.." "Kıçıkırık bir mesele yüzünden hayatın kayacak. Bana göre hava hoş valla." "Nasıl bir taktik uygulamalı? Neresinden baksan okkanın altına gidiyoruz." Şurama geldi. "Dinle! Ben de seni gürültüye kolay pabuç bırakmaz biri bellerdim. Neyse, kırıp dökmeyelim birbirimizi şimdi. Neden büyütüyoruz şu basit olayı. Baştan ben de alt üst oldum. Sonra düşündüm ki, sen ne dersin bilmem ama, benim burnuma danışıklı dövüş

kokusu geliyor. Fethi'yle karısı anlaştılar galiba. Düzeni kurtarma operasyonu! Hem sen niye bu kadar gıcık alıyorsun anlamadım. Gerçek halk iktidarı. Ne var yahu bu lafta? Halkın gerçek temsilcileri girmeli Meclis'e diyen sen değil miydin? Azıcık, arı kovanına çomak soktun, orası öyle de.. Sonra, neden inanıverdik hemen Fethi'nin ortalığı karıştıracağına? Karısı yataklık ediyormuş derler, karar mı ne haltsa daktiloyla yazılmış, altında imza yok." Omuz silkti. "Resmi mühür ne olacak?" Kaşları dikiliyor. "Üstelik ben onları zabıt kâtibinin daktilosunda yazdım." "Daha iyi ya, herhalde zabıt kâtibi tezgâhladı dersin biter gider." *Ciddiye alıyor*, burnundan soluyarak: "Olur mu? Yazık değil mi adamcağıza, dört çocuğu var." "İlahi Kemal'ciğim, iş oraya vardı da.. boşuna kafa patlatıyoruz, göreceksin, *ne ses, ne nefes*. Kullanamayacak o zırıltıyı, güzel karıcığını bağışlayacaktır Fethi; doktora da hiçbir şey sezdirilmeyecektir."

Kandırılmaya hiç yatkın değil. Her zaman olduğu gibi. 'Bir şeyin şüyuu vukuundan..' Ulan Viola, ulan aptal karı! Ne işler açtın başımıza. Öyle, zor oyunu bozar, çoğu kez de oyun zoru. Gösterecekmiş bize. Vay yavrum! Bakalım kim kime gösterecek. Doğrulup, bol pantolonumu çekiştirdim. "Eyvallah! Ben gider." Kapıya yönelirken haykırıyor basbayağı Kemal arkamdan. "Dur be adam! Nereye gidiyorsun?" "Eve. Bir saat kestirmem gerek. Gelirim işe, merak etme." "Ne işin var evde." "İstihareye yatacağım. Bakarsın bomba bir çare gelir aklıma." "Bana bak, deliliğin sırası değil. Gel otur şuraya." Şebek kıçı gibi kıpkırmızı suratı. Yüreğim küt küt. Umduğumdan pırasa bu herif! Yazıklar olsun! Döndüm. Vurdum yumruğumu masaya. "Şu zımbırtıyı gece yarısından önce cebinde bil. Ben adamın ciğerini sökerim, anladın mı? Hadi bana hoşça kal!" Fırlayıp yapıştığı kolumu silkeledim. "Korkma, kimsenin kılına halel gelmeyecek, hele senin hiç." İt oğlu it! Anlamıştır. Açamadı ağzını, piç gibi kalakaldı ortada.

Kafası çitlembik.

Sözünü tutabilirdi, yerine getirmemeye karar verdi.

Ölümden öte köy yok!

Görüldü, aldırılmadı, çağrılmadı. O, yanaştı sessizce, sofralarına.

Kemal'e, kasaba meyhanesinde yanlamış ağa kılığı giydirdi, takım taklavat tasarımladı, giyim kuşamıyla uyumlu olması gereken: Yakası koyun kürklü gocuk. Kırmızı lastikotin yelek, *Serkisoff* saat. Halkası kalın, tektaşlı, şövalye yüzük. Külot pantolon, nefti. Sığır gönünden çizme. Kehribar tespih, ağızlık.

Cankoruyucularıydılar ötekiler, en ufak kuşkulu kımıldanış sezinlediklerinde, nasırlı elleri bellerindeki uzun namlulu toplu'lara aynı anda davranacak. Yağlı kasketler, arkaya yatık, yana dönük, kuşkafalarında.

"Pek mutluyum," dedi, "benden başka herkes, gülünç olmayı göze almaktan korkmuyor! Muhabbetiniz gür olsun."

Önce yasayı, tüzüğü, yönetmeliği gözden geçirelim. Uygulamaya ilişkin yönerge de vardır. Bu kadar başlarına buyruk davranamazlar. Yavaş yavaş duruluyorum. Açık seçik bir düzenleme yok. Her kuruluşun kendi özelliğine göre yönetmelik çıkaracağı öngörülmüş yasada, tüzükte. Genel Müdürlük'çe onaylı yönetmeliği buldum, 'Hizmete Özel' kaşesi basılmış üzerine, kilidi bozuk, çelik dolaptaki klasörlerden birinin içinde. 'Yöneticiler hakkında güvenlik soruşturması yapılır.' Nasıl? Belli değil. Yönetici tanımı? Hak getire. İmdi, kartoteks memuru Zeynel Tekbudak'ı, daktilo Dursun İncekara'yı yönetici mi sayacağız? Eee, bu ne? 'Genel Müdürlük, Savunma Sekreterliği'nin gerekli göreceği her türlü bilgi ve belgeyi vermek ve sağlamakla yükümlüdür.' Her türlü. Sözgelimi, memurların karılarıyla haftada kaç kez yattığı sorulabilecek, yanıt istenebilecek. Anlaşıldı, bu maddeye dayanılarak o bildirgeyi dağıttılar. Güzel de, yıllardır akılları neredeydi, yukarı makamdan dürtüldüler mi, ne oldu? İskandil edelim ilkin, Başdanışman Vekili'mizi. Elimde bildirge, suratımda ekşimtrak gülücük, gittim odasına. Koca kafası boşluk dolduruyor, üstünde ping-pong oyna, masasının gerisinde. 'Bizde hile hud'a arama. Meraklısına beş seyri, beş. Beş kuruş. Bedavadan ucuz. Girin, görün. Gözlerinizle görün. Hilkat garibesi. El yok, ayak yok, gövde yok. Kafa doğmuş yalnız anasının karnından. Eveet, biz öğrettik. Şaş şaş kal, Türkçe konuşuyor vatandaş!' Doğrulmadı, omuzlarını oynattı biraz. Yer gösterdi. "Buyursunlar." Elimdeki kâğıdı uzattım. "Oturmayacağım. Nedir bu?" Sanki ilk kez görüyor. "Sen de ilk defa görüyorsun galiba." "Otursaydın abimiz. Ihlamur, çay, kahve?" Dikleştim. "Oturmayacağım dedim. Genel Müdür'ün haberi var mı?" "Bilemem üstat, beni ilgilendirmez, bilgi verilmiştir herhalde." Bilgi verilmiştir! "Ya. Peki, sence yönetimin çalışanlara

böyle tuhaf sorular sormaya hakkı var mı? İşe girişte istenilen savcılık belgesi yetmiyor mu?" Düzeltti. "Savunma Sekreterliği'nin..." "Kim olursa olsun! Sen soruma cevap ver." "Siz benden iyi bilirsiniz yönetmeliği, yönetmelikte.." "Sen hukukçusun. Fakültenin arka kapısından mı çıktın?" "Rica ederim. Size saygıda kusur etmiyoruz, ama siz de böyle yaparsanız.." "Ne yaparsam?" İğnelemek hevesine kapıldı. "Yarası olan gocunur. Neden o kadar sinirlendiniz acaba?" "Demek öyle! Ver şunu!" Çıkacak gibi yaparken, dönüp kapıya dayandım. Anahtar dokundu belime, üstündeymiş, trank çeviriverdim. Kalıbının adamı değil ki! Sapsarı kesildi. Güldüm. "Korkma, zor kullanacak değilim. Tükürdüğünüzü yalatacağım, o kadar." Açtım kapıyı, güm! vurdum, çıktım, yedinci kat, beklemedim asansörü, doğru Selman Erdoğmuş'un odasına. Bağa gözlüğü, dolmalık biber burnunun kaş arası çukurunda, her halinden belli, işsiz güçsüz takımından, ense göbek yerinde biriyle gevezeliği koyultmuşlar. Selam sabah etmedim bir gün bile. 'Kim bu patavatsız' bakışlarını sevsinler. 'İşte adamı böyle ayağına getirtirler' estiriyor suratı, tanımazdan geliyor. İki dişinin arasına sıkışmış sinirli et lifini çıkarmaya çalışırken toplu iğneyle, emik sesi çıkarıyor avurdu, cırık, cırık. "Ben Avukat Osman Yaylagülü." "Evet?" Buyrun demek falan yok. "Sizinle görüşmek istiyorum birkaç dakika." "Ne konuda?" Ananın vulvası konusunda! Dalpenise bak! "Özel, gizli, aceledir. Bey izin verirlerse.." "Beyefendi yabancı değil." "Efendim hizmetle ilgilidir, neden anlamak istemiyorsunuz?" Gözlerimin alev almasından ürktü konuk. Kavga mavga çıkar da tanık olur, nesine gerek. Hemen kalktı ayağa. "Ben gene gelirim Selman'cığım, Avukat beyin işini gör sen. Ha canım.." Öpüştüler, yağlı, lahmacun kokulu ağızlarıyla. Defoldu zanzalak!

Başbaşa kalınca, *Celal Bayar* tikine tutuldu Selman Bey. Kahverengi lekeler kaplı, buruşuk elleri titriyor, 'Anlat bre mel'un!' Bekletmeden dayadım kâğıdı –usulen burnuna, "Bunun doldurulmasını istemişsiniz. Dağıttılar herkese. Lütfen açıklar mısınız yasal dayanağı nedir bu arzunuzun?" Ama ne lütfen. İtti kâğıdı elinin tersiyle. Yekindi koltuğundan. Acar. Kolay yılacak cinsten değil. "Sen onu git, amirinden sor, avukat bey." Yaşım başım yakışık alsa, 'küçük bey' diyecek. "Bir kere sen değil, siz. Avukat

bey diye küçümsemeye kalkıştığınız adamın cebinde Genel Müdür'ün vekâletnamesi var. Yani bu kurumu her mercide temsil hakkına sahip. Bu sıfatla cevap istiyorum, ne hakla soruyorsunuz bana o soruları?" Göz attı kapıya. Gardını aldı. Eski milli boksörlerden olmasın? "Ben çok gördüm senin, sizin gibileri." Sizin, iyi. "Bela mı arıyorsun sen birader?" Gene sen, üstelik birader, olmadı. "Daha görmediniz. Aramıyorum. Siz arıyorsunuz." "Ne olacak peki şimdi?" "Sizin döneminizden olabilir. Şükrü Adapazarlı. Tanıyor musunuz?" "Hayır, ne olacak?" "Paşa, şimdi şura üyesi, biliyor musunuz?" Duraladı. Önüne baktı. 'Altından ne çıkacak bakalım'ın ezikliği, korkusu sarmış olmalı yüreğini. "Akrabanız mı yoksa?" "Üstüne bastınız. Öz teyzemin öz oğlu. Çok iyiliğini gördüm." Söbü dudakları iyice sarktı, çöktü, ufaldı omuzları. Nereden geldi aklıma o sıra? Önceden tasarlanmış değildi, kesinlikle. Sinir olurum, böylesi dayılanmalara. Kaç yıl oldu görmeyeli? İngiltere'de doktorasını yapıyormuş oğlu. Yüzüm yok. Hem böyle bir nedenle çalamam kapısını. Kardeşinden öğrenmiştim. 'Severdim keratayı. Bir daha gözüme görünmesin it!' demiş, duyunca *'şu mesele'*yi. Aklanınca biraz yumuşamış, 'Bir sıkıntısı varsa, çekinmesin gelsin,' diye haber yollamıştı, ama.. Başına dert açılabileceği kuşkusunu uyandırır bir laf attım ortaya, yetti galiba, değişiverdi Selman Beyin havası.

"Söylesenize aziz kardeşim! Buyrun ayakta kalmayın. Nasıl içersiniz kahvenizi?"

Yayıldım meşin koltuğa. Uzattığı *Dunhill* paketinden çektim bir tane, yakmasını bekledim, kıçımı kaldırmadan. "Nereden buluyorsunuz bu sigarayı? İçimi sert, enfes!" "Efendim eksik olmasın, getiriyor bazı arkadaşlar ara sıra." "Ya! Güzel." "Kahveniz nasıl olacaktı?"

Üç ay, dile kolay, damla içki koymadım ağzıma. İlk günler iyi zorlandım, dakkabaşı kahve, çay, dört paket sigara, yerli yersiz ona buna çatmalar, bağırıp çağırmalar. Eczacı Fahri Canıtez, acıdı halime, gündüzleri yemeklerden sonra, yarım bardak suya sekiz on damla karıştırılıp içilecekmiş –Nevrol Cemal, geceleri yatmadan önce bir tane, sütle alınması koşuluyla nembutal verdi, azaldı ellerimin titremesi; epeyce düzeldi, karabasanlı uykularım.

Eski dostlarımın uğrayamayacağı Hacı Ahmet Kirmastılı'nın aşevinde iki lokma bir şeyler tıkınıp, koşturuyorum eve. Sac levha kestirdim irili, ufaklı. Birkaç kutu yağlı boya aldım. Üç boy fırça. Başlangıçta çok bozdum. Bir türlü istediğim kıvamı tutturamıyordum. Terebantini çok geldi mi sulu, az kattım mı katı. Sabırsızım da. İyice kurumadan boyamaya kalkıyorum, özene bezene çizdiğim harflerin içini; akıyor, taşıyor, haydi kapa üstlerini, sil baştan, geç ötekine. İllet bir iş yani. Yavaş yavaş elim alıştı. Kalıp kullanmak gerekirmiş meğer, öğrendim. Kasabaların işlikleri, aşevleri, manavlarının çarpık, eski püskü, bozuk yazımlı tabelaları öteden beri sinirime dokunur. Sipariş almadan, aklıma hangisi eserse o dükkân, han, hamam adına, önlü arkalı, gecelerce uğraşarak, harıl harıl tabela yazıyorum; marangoz Yaşar Ustayla anlaştım, pırıl pırıl, cilalı çerçevesi de takıldı mı, doğru manifaturacı İzzet Efendiye, bakkal Mustafa'ya, Çınaraltı Hamamı sahibi Hüsnü Beye. İsterse asmasınlar. Mırın kırın edenler çıkmıyor değil aralarından, ama maliyetine bir kere, hoşlarına da gitmeye başladı. Kimi beş paket Bafra armağan ediyor, kimi bir kilo erik kurusu, iki çift çorap ya da. Parasız yıkanıyorum birkaç kez, kâra bile geçtik sayılır. İşte böyle böyle, ne sıkıntılara katlanarak zengin oluyor eloğlu!

O mektup gelmeseydi, daha epeyi sürdürecektim, bu kafa dinlendiren, üstelik üretken uğraşı! Olmadı. Cicim aylarının dışı pütürlü parşömen, astarı çiçekli zarfını, üstündeki tanış, sevgili yazıyı görünce postacının elinde, yüreğim ters döndü. Şehir içi taahhütlü postalanmış, zimmet defterini imzalarken bakamadım Yalçın'ın yüzüne, olay alışılmadık.

Açma!

* * *

"Seni tanıdığımı sandığım halde, kendimi –sözümona– kadınlık gururuna yenilmek yanılgısına düşmekten kurtaramadım.

Adieu! Demek bu kadar basit.

O sözü, ölüm kapıma vurmadan önce bana söyletemeyeceksin.

Pek de umursarsın ya, böyle sulugöz lakırdıları.

Korkuyorsun, beni son defa olsun görmekten, itiraf et. Kışkırtma diyeceksin, kabul. Yüzüme haykır, madem o kadar yüreklisin.

Öbür gün, saat 17.00 sularında, 'Çocuk Bahçesi'nde bir bankın üzerinde, uslu, boynu bükük oturan biri olacağım.

Aurevoir, dostum.

V."

"Aklına estikçe dolap teftişine çıkar, bizim savunma sekreteri. Önceki gün de dolapları çektirdi, arkalarına baktırdı. Hepimiz şaşırdık, kaldık. Tomar tomar bildirge çıkmadı mı ortaya. Adam gürledi. Arkadaşlar, dedi, içimizde hainler var. Bu kâğıtlar mutlaka Başbakanlık buyruğuyla gönderilmiş, gereğinin yapılması istenmiştir. Bana döndü. Selman Bey, dedi, derhal bu buyruğu bulduralım, bulununcaya kadar vakit geçirmeksizin bunları bütün personele dağıttıralım. Bir de yazı hazırlayın Bakanlığa, müfettiş isteyelim, bu işin sorumlusu kimse ortaya çıkarılsın. Anlatır dururlar, tanımak nasip olmadı. Babayani adammış önceki savunma sekreteri. *Şeyh Galip* hayranıymış. Ara ara yok, öyle bir buyruk. Derken dün sabah, dosya memuru Sabri Bey, odama geldi. Ağlamaklı adamcağız. Önce söz aldı, Suçsuzum, emekliliğim yakın, aman beni kollayın Selman Bey, dedi. Meğer, gerçekten öyle bir genelge gelmişmiş üç yıl kadar önce. Rahmetli Derviş Bey, 'Yırtın atın şunları, sorumluluk bana ait,' demiş. O da ne yapsın, genelgeyi Derviş Beyin sümeninin iç gözüne sokuşturmuş, bildirgeleri de dolapların arkasına saklamış. Derviş Beyin sümeni bizim savunma sekreterinin masasının üzerinde. Sabri Beyi yatıştırdım. Gizlemek doğru değil, dedim. Sen meraklanma, ben söylerim savunma sekreterine. Bakma, öfkelidir, ama iyi adamdır. Nitekim üstüne varmadı işin. Peki, dedi. Yalnız, bunları dağıttırın, herkes doldursun, dosyalarında saklansın. Mesele bundan ibaret kardeşim. Ben de biliyorum, aslında güvenlik soruşturması gizlidir. Yöneticiler için yapılır. Ama ok yaydan çıktı bir kere. Kendisi Bakanlıkta, toplantıda, gelsin, sizin özel isteğinizi iletirim. Başkalarını kışkırtmayın ama. Nenize gerek, her koyun kendi bacağından asılır."

Güldüm:

"Benim sözlüğümde, o dediğiniz atasözüne yer yok Selman Bey! Asılacaksak, birlikte asılırız. Gerçeği anlatmaya çalışırım arkadaşlara. Kışkırtma lafı yanlış. Gerisi onların bileceği iş. Ben kendi payıma domalmam hemen, topuklarımdan yemem kurşunu! Ok, bir gün döner dolaşır, sizin gibileri vurur. İyisi mi inatçılık etmeyin, vazgeçin bu sevdadan. Aksi halde, açık sözlülüğünüzü sevdim, sizi bırakalım bir yana, aşağıdaki *Quasimodo*, savunma sekreteri beyefendi için uygun kolaylıklar düşünülecektir elbette!"

Sabah çayını Veli'nin daracık dükkânında yudumlarken: "Param çıkıştığı kadar içerim," dedim, "kimseden rakı parası almayacaksın bundan böyle. Rezil olduğumuz yeter. Hesabımı da çıkar. Öderim yavaş yavaş."

"Borcun yok."

"*On ne peut pas badiner avec l'amour. Adieu. O.Y.* Bu son. Uğradığında verirsin. Ne yapalım kısmet değilmiş. Sağ ol. Allah senden razı olsun. Ettiğin iyiliği babası yapmaz adama."

* * *

Anamın Zile'den yolladığı mektup düştü aklıma.

"Osman'ım, yavrum, artık sana harçlık yollayacak dermanımız kalmadı. Hiç beklemediğim zamanlarda çıkagelen miras kırıntılarıyla yapındırdığım bilezikleri de sattım. Yani tıngır tas, tıngır elek haldeyiz. Ninen yapayalnız. Yalvar yakar oldum babana, gidip getirdim kışın yanımıza. Altı ay dayanamadı. Alışmış köyüne, köylüsüne. Baban da allah selamet versin, bilirsin ne ters adamdır. Duydum ki, dört beş parça tarlasını da, 'Sana ölene kadar bakarım ana,' diyerek üstüne çevirtmeye çalışıyormuş Kör Sadi. Kanal şehidi Fuat dayının oğlu Enver, Tapu Sicil Muhafızı olmuş, Afyon'da, ona yazdım, 'yazık iyice ihtiyarladı kadın, yarım aklını çeler bu aylak paytoncu, ele güne muhtaç, kefensiz gömülür, birkaç günlüğüne izin al git de, vasiliğini üstlen,' dedim. Bana bir zehir zemberek cevap, kanım dondu. Bunak yerine koyuyormuşuz nineni. Hepimizden aklı başındaymış. Kolaymıymış vasiliğini almak. Tarhanası, bulguru, tahıl gelirini yiyelim diye, yanımıza aldırmışız. Baban fitliyormuş beni. Zavallı hayatında mal, para değeri bilmiş de sanki. Duysa küplere biner, yüreğine iner. Evlenirken, beş yüz osmanlı lira-

sı, 'Kadıbabandan miras hissen,' deyip, tutuşdurdulardı elime. İstiklal Savaşı sürüyor. Çanakkale gazisi, yeni evli de, babanı göndermedilerdi iltimas edip cepheye. İhtiyat zabiti. Gazhane'yi bekliyor Samsun'da. Her ay maaş ne gezer. Düşürdü mü, çaldırdı mı ne bileyim. Kırkın çıkmamış daha. Müftügillere gitmiş, oturup hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamış koca adam. Elbet içime lök gibi oturmuştu, ama, 'Canın sağ olsun. Babam da sensin, kocam da, bizi aç açık bırakacak değilsin ya, bu günler elbet geçecek, kazanır bakarsın çoluk çocuğuna,' dediydim de, odur budur, her fırsatta, önüne gelene anlatır, 'Başıma kakınç etmedi, dostlar başına böyle asil kadın.' Bereket iki tepeliğim, burma bileziklerim, beşibiryerde'lerim vardı, savaş bitip baban Amasya Tahrirat Kâtipliği'ne tayin edilinceye kadar, bozdurup bozdurup sıkıntı çekmeden geçinip gitmiştik. Milletin tarlalardan ebegümeci, güneğik, rezene toplayıp haşlayarak, arpa kavurgasını zor bulup açlık bastırmaya çalıştığı, dişini tırnağına takıp düşmanla bağıştuğu, Allah bir daha göstermesin zorlu yıllar. Hazıra ne dayanır yavrum. Tabii hiçbir şey kalmadı elde avuçta. Bu da yetmemiş Enver terbiyesizi, daha ne hakaretler yağdırıyor bak hele. 'Kör Sadi'ye iftira etmeyin. Ondan başka kim ilgileniyor ninemle. Asıl sizin niyetiniz tarlaların üstüne oturmak.' Allahından bulasıca. İşte böyle hal keyfiyet, başını ağrıtmayayım daha fazla. Ya kendine bir iş tut, ya Alala'ya git, rençperlik öğren, canyoldaşı ol anama. Toprak insanı diri tutar. Yad ellerde sersefil yaşamaktan iyidir. Baban okumuş da ne olmuş. Sürünüyoruz işte. Senin de olup olacağın bu. Ninen, 'Osman'ım der, bir daha demez. Yani vaziyet bu merkezde. Ben güzel gözlerinden, Nâlan ellerinden öper."

Temiz hava, bol gıda. Halis koyun sütü, kaymak. Keşkeğe çalarsın kaşığı. Bu köylü milleti cahil, babadan gördüğünden, bildiğinden şaşmaz. Giderim Ziraat Memurluğu'na. Bilimsel çalışırım. Bakarsan bağ, bakmazsan dağ. Sorun toprağın cinsini, cibilliyetini, verimini, neyin ekilip, ne zaman biçileceğini iyi bilmekte. İlaçlama, gübreleme savsaklanmayacak. Çiçek ekimine yönelinmeli. Ayrık otlarını kökleyip sökmek gerek. Bire üç mü veriyor misal, yedi, on verir. Yılda bir mi mahsul alıyorsun, ikiden, üçten ne haber?

Anamın savı doğru çıktı, ağzından girip burnundan çıkmış ninemin, ermiş muradına Kör Sadi.

* * *

Teyzemin oğlu Şükrü, kurmay binbaşı. Cumhurbaşkanlığı Muhafız Tabur Komutanı'ydı o sıralar. En iyisi oturup, ona acıklı bir mektup döşenmek, dik açı bel kırıp. 'Kurtar beni bu bataktan, boğuluyorum!'

Odama yönelirken Dursun kesti yolumu. Kıvranıyor. "Hayrola bir sıkıntın mı var?" Kız kaçırmadan diyor, küçüğün rızasıyla ırzına geçmekten olsa gerek aldığı ceza. Yatıp çıkmış, on iki yıl önce. Tevekkeli kızlar yakınmıyorlar. Daktilo odasında yalnız yakalamayagörsün içlerinden birini, "Anam, yavrum, yerim seni!" deyiveriyormuş. Evli, altı çocuk babası, demek hâlâ uslanmamış. Haksız da değil hani. Bir seksen boy, güçlü kuvvetli, yakışıklı. Gizlemiş şimdiye dek. Savcılık kaleminden birini ayarlamış, temiz kâğıdı da almış, "Atarlar mı işten?" Güldüm. Gocunanlar ikileşti. "Sicilindeki kayıt silinmiştir. Kaç af yasası çıktı. Meraklanma." Baktım, gene de korkuyor. "İşimizi daha sağlam tutalım diyorsun, değil mi?" Bakalım ilk deneme ne sonuç verecek? "Öyleyse dinle. O kâğıtta legalli megalli upuzun bir bölüm var ya Dursun, ha, o bölümü çaprazına iki kalın çizgiyle battal edeceksin. Altına da, büyük harflerle, 'Ben yönetici değilim. bu nedenle yanıtlamadım,' yazacaksın, tamam mı? Anladım, tutamazsın aklında, gel ben yazıvereyim sana ne diyeceğini. Korkma bir halt edemezler. Hem aceleye ne gerek, salla birkaç gün, ille bu gün isterlerse, resmim yoktu, çektireceğim falan dersin. Sonra, bilinmez, gün doğmadan neler doğar! Pir aşkına kahramanlık taslama, durup dururken esmayı üstüne sıçratma istersen. Esma? Seninki değil canım! Ne o utandın mı? Birazdan büroya geleceğim, herkes dediğime uyarsa anlarlar Hanyayı Konyayı. Kurbanlık koyun musunuz evladım siz?"

Kös dinlediler. Dursun, uydu galiba öğüdüme zorunlu olarak. Birol'a: "İçerideki bostan korkuluğu havale etsin şu dilekçeyi, götür ver genel evraka," dedim.

Leyla, gözlerimi araştırıyor nedense sürekli, özür dilemekten çok, tutumumu destekler, mutlu havalarda. Duramadı: "Efendim, şu bildirgeyi vermemeye ben de karar verdim."

Kalkıp yanaklarından öpeceğimi ummuş olmalı. "Öteki arkadaşlar?" Ses yok. Omuz silkilmekle yetinildi. Nasıl sevinirsin? Şunun saklayacak nesi var ki, yüreklilik gösterisine kalkışıyor? Önemli olan kişisel güvenliğini sağlama almak mı, direnmek mi her türlü çağdışı baskılara? Küçük memurcuklar hadi neyse, sözümyabana okumuş yazmış takımının pısmış, yalak tavrı fena koyuyor adama. Sait ne yaptı acaba? Ondan da pek umudum yok a, belki, ne bileyim.

Akşamı dar ettim. Bir ara gideyim bizim sakalete, "Ha bununla ben kıçımı bile silmem," deyip bireysel hıncımı alayım bari dedim, caydım. Çelişki bırakmıyor yakamı. Ne çıkacak mahalle kabadayılığından.

Her şeye karşın, saat on sekize beş kala, tuhaf bir şey oldu. Sait Adige telefon etti. "Haberin var mı? Radyo az önce verdi, seçilmiş *Sunay*." "İyi. Hayırlı, uğurlu olsun millete." "Dur kapatma. Savunma sekreteri adına Selman Erdoğmuş imzalı bir teksir getirdi odacı şimdi. Okuyorum: "Adları daha sonra bildirilecek olan yöneticiler dışında kalan personellerin bildirgeleri kendilerine geri verileceğinden, ikinci bir duyuruya kadar toplanan bildirgelerin, birim başkanları ve bağımsız müdürlüklerce muhafazası uygun görüldü." "Hahaa! *Personeller!* İkinci sınıf vatandaşlar! Desene ki, yarımyamalak da olsa başardık. Sağ ol."

Gene de buruktum, memeden kesilmiş çocuk gibiydim. Viola'yı karşılamaya gitmedim. Halama, "Eve gelirse, öldü deyiver, o anlar," dedim.

Dalgın, kayıtsız, yaklaştım ağır ağır, iliştim, başka yer yokmuşçasına, oturduğu, sırt latasında T.C. Ziraat Bankası yazılı bankın öbür ucuna. Gelemiyoruz göz göze. Kaşlarını içine alan, büyük camlı güneş gözlüklerini takmış gene, boynu çöp. Zayıflamış iyice. Yanında etamin üzerine rafyayla koyungözü işli, büyücek bir torba, tahta saplı. Etekliğinin çukurunda çift yün yumak. Acemi; bu yüzden erken başlamış olsa gerek, kışa doğru bir atkı oluşur belki, üçüncü sıra üretmemiş bile, ilmek atışından belli, iki şişi birden kullanamıyor. Hangimiz lafa girsin önce, ilk adımı atsın. İkinci sigarama davrandım. 'Buyurmaz mısınız' 'Teşekkür ederim, biliyorsunuz öksürtüyor Bafra.' Beğenmedim. Gelsin paskallık. "Selamünaleyküm!" Yumuşayacaktır. Oralı olunmadı. Heyhat, ciddi dargınız demek. Bozulacağıma merhabamı kendim alayım. "Ve aleyküm*bonjour!*" Hadi buna da surat salla bakalım. Bir elini kapadı ağzına. Yaa! *"How are you?"* Kekeliyor. *"Te-te Thanks. Et vous?" "Moi? ô, là, lâ! Comme-ci, comme-çâ!"* Arkası yok. Soluk soluğa gelip, karşımda kızaklayarak, gözlerini dikmeseydi yüzüme Ferda, bana öyle gelmişti ki, kahkahalarla sımsıkı sarılıp birbirimize, deliler gibi ağlaşacağız. "Ne arıyorsunuz siz burada?" Apıştım. 'Asıl sen ne arıyorsun?' Kimsiniz değil, ne arıyorsunuz? Makina başında haberleşildi. *'Dakika fevti ber muceb-i idamdır'.* 'Ne demek oluyor bu şimdi? Aklını kaçırdın galiba!" 'Vızgelir, göze aldım ben her şeyi.' Yani?

"Tesadüf, Feri'ciğim. Osman Bey de sıkılmış, temiz hava alayım diyerek gezintiye çıkmış, öyle değil mi efendim?"

Bir beni, bir anasını süzüyor, kuşkusunu yoğaltarak: Peki, siz niye cevap veriyorsunuz? Dili yok mu şunun? Ne çabuk boy atıyor kız çocukları, hayret. De bir şey sen de.

"Terlemişsinizdir kızım. Oturup biraz dinlenmek istemez misiniz? Hasta olursunuz sonra."

Büzdü, pembe ağzını.

"Ben sizin kızınız falan değilim."

Piç kurusu! Alırım ayağımın altına şimdi! Bereket sevdiğim girdi araya.

"Ama çok ayıp. Hemen özür dile bakayım. Büyükler, kızım, oğlum diyebilirler, kendilerinden çok küçüklere."

"Ben çok küçük değilim. Küçük de değilim. Büyüğüm."

Haklı. Bugünlerde kırkına basmak üzere. Açtığı resim, fotoğraf, seramik, karikatür sergilerine çağrı kâğıtları gönderiyor bana. Hakkında sık sık övgü yazıları çıkıyor dergilerde, seviniyorum. Siyatiklerim azdı, yaşlandım, nasıl gideyim? Başkent'e geldiğinde bende kalıyor birkaç gün, klasik Batı müziği dinliyor, eski günleri anıyor, tartışıyoruz: Yaşamın anlamı, cinsel özgürlük, soylu sanatın gerekliliği üzerine. Tuzumuz kuru; Ortadoğu bunalımı, İsrail saldırıları, Afganlı göçmenler, İngiltere'nin *Falkland show*'u, Filistin soykırımı, Cezayir'de ortaya çıkarılan toplu gömütler, İran-Irak savaşı, *Asala* canileri kimlerin kuklası, ne zaman bunların haklarından gelinecek? *Friedman Ekolü*, enflasyon canavarı, bankalar operasyonu, hazırlanan Anayasa taslağının özellikleri gibi konularla ilgilenmeye gerek görmüyoruz. Gülüşü aynı, boynunu kısarak, kıs kıs. Paris'te yerleşme düşleri kuruyor. Dümdüz, arkaya taralı, kumral saçları. Takı, süs, koku sevmiyor. Oğlundan yana dertli. Takma ad adaşım Nejat, yirmi yaşında, daha liseyi bitirecek. Babası gibi hız merakı yüzünden kafasını patlatacak bir gün. Geri zekâlı değil. Tersine çok akıllı, ama maymun iştahlı, tembel. Tutturmuş: 'İsveç'e yolla beni.' Oyuncak tank, uçak, füze, dritnot, otomatik tüfek, denizaltı koleksiyonu, gökdelen, cami, kilise, otel, villa maketleri yapıyor, ders çalışacağına. "Rahmetli anneciğim çok şımarttı." Giyimi, biraz da bilerek galiba –savruk. Bu yönden benzememiş anasına. Renk renk türban bağlardı başına, her gün değişik. Platinlale broşunu yakasından, tek sıra, gerçek inci gerdanlığını boynundan eksik etmezdi.

İlk buluştuğumuz gün, kapılanmamıştım daha dayıoğlu'nun ofisine –götürdüğüm ucuz lokantada çevrenin dikkatini çekmemeye çalışsak da, tutamamıştık kendimizi, birkaç damla gözyaşı süzülmüştü yanaklarımıza. Yıllarca ilenmiş bana, mutlu

sandığı yuvalarına musallat bir yarasa. Ahmet Samim vermişti telefonunu. "Arayın. Peşpeşine ölümler, ikinci kocasından da boşandı, küskün, içine kapanık bir kadın olup çıktı. Mal, mülk, kiracı, miras, vergi sorunları; bunalıp duruyor. Ben yardımcı olamıyorum. Çok yalnız. Oğlu da garip bir delikanlı. İnanıyorum ki, sizi tanıyınca yanıldığını anlayacak."

Babasıyla da çekişirlermiş sağlığında. Alay edermiş yeteneğiyle, aşağsarmış yapıtlarını. *'Nasreddin Hoca'* birincilik ödülünü alınca, "Allah allah, iş varmış meğer sende," diyebilmiş de, aralarındaki buzlar erimiş biraz. "O yönünü bilemezsiniz. Ellisinden sonra başladı. Tabii amatörce. İnce ruhlu adamdı aslında. İstanbul'a yolunuz düşer de uğrarsanız bize, gösteririm. Çok ustaya parmak ısırtır heykel çalışmaları. Bodruma atılmış duruyordu öyle. Çıkardım, sildim, temizledim. Sergi düzenlemeyi düşünüyorum anısına."

"Anımsıyor musun kıra gittiğimiz günü? Dönüşte el ele tutuşmuştuk. Kararmıştı ortalık bayağı, ikinizi bıraktığımda."

"Uydurmuş olmayayım, çok hayal meyal."

İçimi çektim. Anlaşıldı, alttan almak gerek.

"Tabii Sema, aman Ferda, sana değil, bana düşer özür dilemek. Özür dilerim."

Adını yanlış söylememe de, düzeltmekliğime de şaşmış görünmedi. Çocuk işte, neresinden baksan.

Kaldırdı başını, duru, temiz, ışıklı gözlerinin içi. "Mersi. Peki, biraz oturayım aranızda." Gülümsüyor. Yaşasın! barıştık. Kırk yıl bir yastığa baş koyduktan sonra boşanmaya kalkışan, gene böyle bir bankın iki uzak ucuna ilişmişlerdi –anamla babamı uzlaştırmak uğruna, benzer sözleri söyleyecektim, Gençlik Parkı'nda: "Azıcık yaklaşsanıza birbirinize!" Utangaç bakışıyoruz Viola'yla. Torbasından tülbent çıkarıyor anne: "Sırtına koyabilir miyim canım?" Huysuzluk yok. İyi. Top ağacın gölgesine çekmiş tenteli arabasını, ak önlüklü dondurmacı. Birkaç çocuk çevresinde. Yutkunduğunu sezdim, benim de canım istedi, neme gerek yanlışlık yapmayalım. Allahtan önermemişim, "Anneciğim.." Önlendi hemen. "Daha yeni düzeldin Feri'ciğim, lütfen. Kızamık geçirdi de efendim." "Ya! geçmiş olsun. Sanırım anneniz haklı. Başka bir gün birlikte yeriz olmaz mı?"

"Ne zaman?"

"Kaymaklı mı seversin, meyveli mi?"

"Karışık olsun." Gülüşüyoruz hafiften. Ayaklar sallanmaya başladı ama. Kötü belirti. Oyalayacak konu da gelmiyor aklıma. Çıkışsa yeri. 'Ne susuşup duruyorsunuz? küs müsünüz?'

"Sizin işiniz yok mu?"

"İzin aldım yavrum, bir saatliğine. Altıda paydos zaten."

"Kimden?" Lafı değiştirmeli. Açık verebiliriz. Birden esiyor aklıma:

"Bir kır gezintisine ne dersiniz?" El çırpılıyor sevinçle. Viola şaşkın, yüzüme bakıyor: "Geç kalmaz mıyız?"

"Hiç de değil, n'oolur."

"Bak ama, mızıkçılık yok. Bir saat. Anlaştık mı?"

"Okey!"

Annesi hemen bırakmıyor elini, ben tutmuyorum. Ufak taşları sektirerek, hoplayıp zıplayarak yürüyor ortamızda. Uçuşan pamukçukları kavak ağaçlarının.

"Ne demek Sema?" Bacak kadarken böylesine zekiydin, sızlanıp durma hiç.

"Onun için bir veledin hakkından gelemiyorum."

"O iş başka, bu başka."

Önce gözlerine baktım: "Gözlerin demek."

"Aa!" Göğü gösterdim. "Gök demek. Ama seninki gibi masmavi, berrak, bir tek ne ak, ne kara bulut yoksa içinde."

Sustu. İncecik kıyı şeridi görülebiliyor, Kuştepe'ye çıkabilsek.

"Ben bu adı çok sevdim."

Aramızdaki gelişme, canını sıkmış gibiydi Viola'nın. Çekiştirdi çocuğu. Değirmen arkının üzerinden kucaklayıp geçirdim, korkuluksuz, küçük, taş köprüye yönelmeden. Onu da tuttum elinden, atlattım karşıya. "Ferda daha güzel ama." Domuz! "Tabii canım. O da, 'gelecek' demek. İleride, mutlu, özgür, huzurlu günler yaşanılacağına inanılması gerektiğini düşündürür insana." Kırgın özlemi *Fikret*'in. Vazgeç, şunların ayaklarıyla.. Çalılıkların gizlediği, bir görünüp bir kaybolan keçiyoluna vuralım en iyisi, bakalım nereye götürür bizi. Düştüm önlerine. "Isırgan onlar, dikkat! Elleme, canın çok yanar. Arı mı soktu! Vay edep-

siz. Azıcık sıkalım. Ooo, uzun ettin ya! İğnesi çıktı. İştee, bak, minnacık. Şimdi de biraz emelim." "Ayy, içim bir tuhaf oluyor." "Dur kızım aa, amonyak iyi gelir buna. Kolonya? yok, esans işe yaramaz, ne yapalım, tütün basacağız. Annesi, mendil rica etsem?" Kenarları iğne oyası bir küçücük, pembe mendil uzatılıyor. "Vezirparmağına döndü di mi!" Anlamadı. "Hamur tatlısı. Nah böyle, benim başparmağım gibi. Annen yapmaz mı hiç? Yapsın." Hıhıhı! Viola da yarım ağız gülüyor. "Off, çok acıyo.." "Geçer! Yürüü!"

Üstünden zahmetsizce aşılıveren, çevresine kırmızı toprak çamuruyla saman karılarak kerpiç edilip kurutulduktan sonra, üstünkörü sınır duvarı çekilmiş, seyrek ağaçlı, yemyeşil bir alanın ortasında bulduk kendimizi. Kimsecikler yok ortalıkta. Kır çiçekleri öbek öbek. Yolda Viola'nın elinden aldığım torbayı pat, bıraktım yere. "Oh, canımız çıktı, ama değdi değil mi çocuklar?" Uzaklardan çıkrık sesi geliyor. Kanter içindeyim. "Üşenmezseniz, buz gibi bir suyla elimizi, yüzümüzü yıkayabiliriz. Susadık da." Ferda, acısını unuttu, koptu gitti bile, çimlerde yuvarlanıyor sıpa! "Körpecik hıyarlar, dipdiri domatlar! Parasız verirler, bir sepet. Var mısın?" Niyeti yok. Ceketimi serdim, gözüme kestirdiğim koyu gölgelikli bir ağacın altına. "Gelsene!" Üstübaşı toz içinde. Topuklu ayakkabıları vurmuş, çorabı kaçmış olmalı. "Spor pabuç giyseydin. Baloya mı gidiyorsun!" Gülmüyor, "Çıkar at şunları!" Ağzım kupkuru. "Buzluk getirseydik bari akıl edip!"

"Bu ne Osman Amca?" Aman ne iyi, amca olduk.

"O mu? bakayım. Kokla bak, ne güzel kokuyor. Siz anlar mısınız Şükûfe Hanım?" Yanıt yok. Şükûfe Hanım! "Sanırım şerbetçiotu. Hekimlikte, bira yapımında kullanılır. Gelincik toplasana! Tee, orada, eğri büğrü ağacın, zeytin ağacının berisinde, dolu, kıpkırmızı, ne güzel."

Durgun, somurtuk, sevgilim.

"Nen var?"

"Hiç. Bazılarını alakoydum, kıyamadım da."

Çenesini tutup, çevirdim yüzünü, domurmuş iki damla, yuvarlanmak üzere. Aldım kollarıma yumuşakça, öptüm ağzından. Hıçkırmaya başladı.

"Yapma canım, yapma. Ne bu hâl?"

"Hakkın yoktu bu kadar zalim olmaya."

Uzaklara baktım. 'Fazla incelmişliğiyle –övündüğünü sanan..' 'Övünen' diyecekti, dili varmadı. Köylü incelmişliğini över görüneyim bir de, bakalım sezebilecek mi kaba kurnazlığımı?

"Bizim oralarda, gönlü kaydı mı kızın oğlana, 'babamdan iste,' ya da, 'kaçır beni,' der. Bilmez nedir flört mlört. Oğlan da, çok çok, allı pullu yemeni yollar, 'köylü güzeli' sevdiğine. Alfabeyi sökmüşlerse, ağaç kovuklarına, 'seviyorum Osman, kurban olayım, dayanamıyorum gayri', 'ben de seni mor menevşem, sabret askere gideyim, tezkere bırakayım, başlık parasını denkleştireyim' –ölme eşeğim ölme– yazılı pusulacıklar bırakırlar. Hercai değil. Bilmezsin elbet türküsünü. Baş tarafını unuturum hep, şöyle bir şey, ıslıkla başlayayım, bağlarım sonunu sözleriyle. *'Menevşem oy, bir tanem oy, haydi de hayda!'* Çeşme başlarında fiskos, fıkırdaşır kızlar aralarında, iplik su, doldururken güğümlerini. Yeşil başlı ördekler. Çamaşır tokaçlayan anaç kadınlar. Meleyen kuzular. Günbatımı ağıllarına dönen inekler, mooo! Ahır. Anam, sarı danam. Zızzzt, bızzzt, çömelmiş kadın ana, süt sağıyor. Birazdan hamur karacak. Dikkat! Böyle görür kafa köylülüğü, köyü. Beni tanıdığını ileri sürebilecek misin hâlâ?"

Ayakuçlarına basa basa arkamızdan dolanıp gelmişsin meğer, başımın üstünden burnuma inince bir alay gelincik, sıçradım. "Hihi, korktunuz mu? Buyrunuz, sizin için bunlar." Aldım ufacık ellerinden. 'İkiniz için' demek istedi bence. Çekinmeden bıraktı kendini bana, kucaklayıp öptüm yanaklarından.

"Teşekkürler Ferda'cığım, çok çok naziksin."

"Bi şiy'diil. Şey, Osman Amca, sizin çocuğunuz yok mu?" Beklediğim soru. Ne diyeyim?

"Sen varsın ya, yetmez mi?"

"Ama olmaz ki."

"Neden?"

"Bir çocuğun iki babası olur mu?" Eyvah, kaşındık. Teslim olmaktan başka çare yok.

"Haklısın. Şaka yaptım."

"Demek yok." Başımı iki yana salladım. "Anneciğim, ne fe-

na, Osman Amca'nın çocuğu yokmuş."

Haydaa, amma tatava! Bir sessizliktir gidiyor. Çabuk nida eyle, gelsin tulumbacılar, yangın var.

"Tonton, çok yoruldun, yeter ha? Gel otur artık yanımıza. Ooo, ateş gibi saçların, güneş geçecek, niye düşünemedik. Susadın mı?"

"Haayır. Bunlar dursun. Daha çok var."

"Dur, dur, bir şey bağlayalım başına. Annesi.." Neyse, razı oldu.

"Hani sen çocuk sevmezdin?"

"Sevmem."

"E, nasıl oluyor bu, bayıldı sana?"

"Olabilir."

"Beni de böyle avuttun değil mi? Çocuk kandırır gibi."

"Doğru."

"Alçak!" Güldüm. "Yakışıyor sana öfke." Doğruldu, döndü arkasını. Parmaklarımı çıtlattım, teker teker. Kerrat cetveline başladım. Bir kere bir, bir. Bir kere iki, iki. İki kere bir, gene iki. İki kere iki, yirmi iki. Burnumu sildim, hort hort, çileden çıksın. "Yapmasana!"

"Viola!" Ses yok. Oynuyor dizleri. "Daya sırtını, koptu belin." Omuzlarından bastırıp yaslamaya çalıştım ağaca. Karşı koydu. "Dinle. Çok ciddiyim. Bu böyle devam edemez. Bubana kulağasmazsan, tezkere beklemeye gerek yok, aldım ben, kaç!"

"Mektuplarını getirdim, dedim ya."

"Hepsini değil."

"Üç ay sokmadım yanıma. Gölge gibi peşimde. Onu da seviyorum, hercailik dediğin buysa."

"Neden yalnız gelinmedi?"

"Oldubittiye getireyim diye."

"Yüzüme söyleyemiyorsun, küçüğü kullanmak istedin."

"Evet. Hayır! Bıktım artık. Nasıl olsa gelinecekti bir gün bu noktaya. Sevebilmek önemli, anladın mı? Acıyorum sana." Tuttum titreyen ellerini, terli, soğuktu avuçları.

"Keşke nefret edebilsen."

"O benim işim değil. Sen de beceremeyeceksin, biliyorum."

"Peki, ne yapacağız? Kopabilecek miyiz böyle birdenbire?"

"Bilmiyorum canım! Bilmiyorum. Bildiğim tek şey, benim için, hiç, işte öyle."

"Geliyor Ferda. Topla kendini."

"Ben çok susadım. Aa, ağlamış annem."

"Gözüne toz kaçmış da. Geçer, merak etme."

"Olur mu ama, üflesenize. Ciciannem öyle yapıyor."

Bağdaş kurup oturdu karşımıza. Çatlamış dudakları. "Başım ağrıyor." "Tabii, bu kadar kalırsan güneşte. Miden bulanıyor mu?" "Şunları nasıl götüreceğiz?" "O kolay, ben hallederim."

Döktük ganimetlerimizi ortaya. Otları, gereksiz yaprakları ayıklıyor, boy eşitliyoruz. Bir yandan soruyor. "Şu ne Amcacığım?" "Lavanta çiçeği. Kurutur, güzel koksun diye çamaşırların arasına koyarlar." "Biz de kurutalım e mi anne." "Ah canım, bu ne?" "Düğün çiçeği derler, bizim oralarda." "Sizin oraları neresi?" "Kafdağının ardı!" "Ya! Peki bu?" "Bu mu, şey, katırtırnağı." Hepsini soracak. İyisi mi, bildiğim kadarıyla ben açıklayayım. "Bunlar hüsnüyusuf. Bak saat çarkı gibi tırtıklı kenarları. Nasıl gelmiş bir araya bu kadar güzel renk değil mi? Eflatun, bordo, beyaz. Hindibaları ayıralım ha? Hem zengin, hem fukara aşı. Evet yenir. Salatası da yapılır. Bunlar yonca çiçeği. Hadi bakalım, tamam. Şimdi de bağlayalım."

"Osman Amca! Hadi bana masal anlat."

"Feri!"

"Hadi bana masal anlat. Hadi bana masal anlat. Hadi bana–"

"Feri!"

"İsterseniz ben biraz daha oynarım."

Kaşları kalkıyor annesinin. "Hayır, hayır Feri! Unuttun mu, ne demiştik?"

"Ama daha erken."

Karar kesin, sert:

"Gidiyoruz. Laf istemem!"

"Israr ettiğin için anlatıyorum, rahat değilim. İncinebilirsin, içten içe kırılabilirsin."

"Tersine, her şeyi eksiksiz bilmek istiyorum. Ne kadar erişilmez, yüce bir kadınmış. Üzüntüm başka. Sizi suçlamam doğal da, anneme çektirmediğim kalmadı. Nasıl çırpındı bilemezsiniz, beni dilediğince yetiştirebilmek için. Umut kesince de, varsa yoksa torunu."

"Belki suyuna gitseydi, o kadar üzerine düşmeseydi..."

"Yok, yok. Gerçekten aksi, başına buyruk bir çocuktum. Büyüdüm gene öyle. Hatta daha da küstah. Kolej yarıda kaldı. Zavallı, kurslara yazdırdı, atlatıp oğlanlarla gezip tozdum."

"Toplumun hoşgörüsü erkekten yana. Yasalarımız bile erkeği korur. Aldatılmış anadan çok, aldatılmış baba kuruntusu, daha doğrusu kurgusu yaralar çocukları. Özellikle kız çocuklarını. Bence bu etken ağır basmıştır, annenle inatlaşmanda."

"Belki, bir ölçüde. Ama, dedim ya, babamla da dostça değildi ilişkilerimiz. Yaşı ilerledikçe büsbütün didişir olduk. Bağıra çağıra kavga etmezlerdi. Genç kızlık çağıma gelinceye kadar, şefkatli bir ana-baba'nın gözde çocuğuydum. Yalnız bir kere, iyi anımsıyorum, on üç, on dört yaşlarında falandım, niye kızmıştı annem bilemem, bayağı yüksek sesle çıkışmıştı babama. 'Bırakamam dedim, perişan olurlar. Yalan! Korktum! Hayatımı size adamakla iyi halt ettim. Sonuç ortada. Mutsuzluk, boşluk, ikiyüzlülük!' Aralarındaki soğukluğun gerçek nedenlerini, Ankara gezilerinin sıklaşmasından sonra, daha iyi anlar gibi oldum. O eteği düşük, sinirli büyükana gitmiş, yerine canlı, gencelmiş, çevresiyle, sağlığıyla ilgili bir kadın gelmişti âdeta. Durup dururken Samim dayıya bir araba aldırdı. Şimdi garajda onarılmasını bekliyor. Tabii parasını o ödedi. Dayı Bey bazen gelip alıyor, birlikte gidiyorlardı."

"Biraz daha şarap?"

"Almayayım pek alışık değilim. Bilmem ki, içim sızlıyor."

"Anlıyorum. En iyisi kapatalım bu konuları. Bodrum sergisi ne zaman?"

"Haksızlık edilsin istemiyorum artık size."

"Aman Ferda'cığım! Sütten çıkmış ak kaşık mıyım sanıyorsun beni? Özür dilerim, biraz kaba kaçacak ama, ne malın gözü bir ihtiyarla karşı karşıya olduğunu bir bilsen. Saflıklarımı, attığım kazıklardan, yediğim nanelerden indirirsek, borç hanesinin altından kalkamam."

"Sağ olun, yüreklendirmenize gerek yok. Oğlumun yedinci yaş günüydü. Neriman Abla, sırdaşıydı annemin. Gidici, zavallı.. neyse, baktım balkondalar, başbaşa beş çayını içiyorlar, evet, Suadiye'deki evde, ah ne güzel evdi, sormayın satıldı, alışverişten gelmiştim, yorgunum, odama çıktım, pencere açık, ister istemez kulak misafiri oldum. 'Bu sefer kesin kararlıyım,' diyordu, annem. 'Bitpazarından alınmış dört alâmet koltuk, iki somya. Elden düşme herhalde buzdolabı, kapısı zor kapanıyor. Küçük, pilli bir radyosu var. Dünyasından bezmiş, yapayalnız. Beri yanda, mirasyedi beyzadem, sabahtan akşama, bilmem kaç beygirlik botuyla fink atıyor denizde. Su kayağı öğretiyormuş! Yarın Beyoğlu'na çıkmak niyetim, gelir misin?' Ne dediyse, karşı çıktı Neriman Abla. 'Sakın ha, çok kırarsın adamı.' Neden güldünüz?"

"Hiç. Şimdiki aklım olsaydı diye düşündüm de! Ne oldu? Ee, ne yapalım, hayat böyle işte!"

"Mahsus yapıyorsunuz. Ne olur, siz bari yıkmayın hayallerimi."

Ne karışık dondurma yiyebildik, ne kıra gidebildik bir daha. On beş gündür susuluyor. İçki yasağını sürdürüyorum inatla, ama dayanma sınırlarını zorlamaya başladı huzursuzluğum. Günde üçe çıkardığım uyku hapları iştahımı kesti, hayali fenere döndüm. Kemal'in yanaşma manevralarına yüz vermiyorum. Çatık kaşlı, kuru bir selam, nesine yetmez. Kabuğuma çekilmiştim, ne güzel. Yıllık iznimi alsam? Nakit Saymanlığı üzerimde. Vekil atanması gerekli yerime. Uzun iş. Bizimkilere mi gitsem? Van nere, bura nere. Gözüm yemiyor. İznin yarısından çoğu yollarda geçer. Eli boş gidilmez. Hani para? Hadi bulduk borç, babamla kapışırız daha ikinci gün. Her gece küfelikmiş. Oradan oraya bu yüzden sürülüyor. 'Doksan kiloluk adamı, sürükleye sürükleye zor sokuyorum sokak kapısından içeri,' diye yakınıyordu anacığım, üç ay önce yolladığı mektubunda. Çilyavrusu gibi dağıldık hepimiz. Mudanya'yı geç bir kalem. Teyzemin küçük kızı ebe. Öğrenciyken gitmiştim bir kez. Kocası berber. Kıskandı. 'Gözüm tutmadı bu oğlanı,' demiş, üç günde sepetlendik. Müjgân Zara'da. İlkokulu zor bitirdi. İki yaş küçük benden. Bir kamyon şoförüne kaçtı. Yola gitti mi, en az iki ay yok adam. Geldiğinde basıyormuş dayağı. Gösterişli, güzel kızdı. Hayvan! Biri elinde, biri eteğinde. Harçlığı yetiyor mu, soran kim. Avuç içi kadar yerde kırıştıracak da duyulmayacak! Orhan, Harp Okulu'nda. Şimdi emekli. Anılarını yazıyormuş. Curcunanın ortasında Nâlan. Canım, çok özledim. Şükrü komutandan da ses yok. O akşam, kuşkusuz, ağzından bir şeyler kaçırmıştır Ferda'cık. Hastalanmış olmasın da. Bire bin katarak, birlikte geçirilen iki üç saatin, onca masalsı serüvenini anlatmaya can atarken, birbirine girmiştir ana, baba, neye uğradığını şaşırmıştır küçüğüm. Herhalde, sevgili karısına el kaldıracak kadar kendisini yitirmemiştir Prens.

Bu sabah, kapının altından atılmış bulunca, üstü boş, kapalı zarfı, sevincimden deliye döndüm.

"Amacım, seni meraktan öldürmek değildi. İki gün otuz dokuz ateşle yattı F. Neden yazmadım? F.'ye baskı yapmamaya, işi oluruna bırakmaya kararlıydım. Sayıklayabilirdi, sayıklamadı. İyileşti, konuşmadı. Tabii sorulmuştu: 'Neredeydiniz bu zamana kadar?' Seninki arkasına sakladığı koca buketi çıkardı ortaya, oralı değilden, 'Kıra gittik, çiçek topladık, dondurma yemedim,' dedi. Sanki benimle bile konuşulması yasaklanmışçasına ağzına almıyor adını. O günden söz açmıyor. Ha babam, laf olsun, oyalansın diye aldığım sulu boyalarla, renkli kalemlerle, eline geçirdiği kâğıtlara sözde ağaç, çiçek, böcek resimleri yapıyor. Parmağını sokan arıyı, belki on misli büyük çizmiş, sarıya boyamış gözlerini. Bayağı hain hain bakıyor arı. Bir tane de kaytan bıyıklı, faraş ağızlı, *'Tepegöz'* bir adam var! Kolu yok. Göğü gösteriyor upuzun parmağı, omzuna yapışık. Bu kim? diye soramadım. Korkumdan. Büyük aşkı Yılmaz'ı unuttu, işi başından aşkın geleceğin büyük ressamının!

Nasıl olsa boşboğazlık edecek, bir süre bekleyeyim dedim, anlayacağın. Baktım sır tutma devam ediyor, sen de eziyet çekiyorsun...

Zeliş'e, sandığımı karıştırıp bulduğum, kızlığımdan kalma kırmızı beyaz çizgili, çok şık bir etek bluz verdim, uçtu. 'Ablacım!' diyerek nasıl boynuma atıldı, görecektin. Arkasından da, 'Allah sevdiğine kavuştursun,' demez mi! Bilmem ki uzun süre güvenebilir miyiz? Malum a sütten ağzı yanan.. Ağaç kovukları daha mı emin sence? Her çarşamba okula giderken evinin oralarda biraz oyalanacak. Bekletmesen iyi olur.

Yazacak mısın? Nah, öpücük!

Senin
V.

P.S. Dişçi K.A. ile ahbaplığımız ilerliyor. Çok zeki, bilgili, esprili adam. Tombalak karısına da katlanıyoruz, ne yapalım. Ağzını aradım. Seninle ilgili düşüncelerini yazmayayım, kan tepene çıkar. Önümüzdeki ay, Konak Caddesi'nde yeni yapılan

apartmanın teras katına taşınıyoruz. İlçenin ilk, üç katlı apartmanı. Sık sık rastlaşabiliriz yolda, kaçma!
Türküsünü öğrendim. Allı pullu bir yemeni göndersene bana. Bende dursun. Gerekirse silerim gözyaşımı."

Alexis Gritchenko
İstanbul'da İki Yıl - 1919-1921 –
Bir Ressamın Günlüğü

Haz. Kemalettin Köroğlu - Erkan Konyar
Urartu: Doğu'da Değişim

İnan Çetin
Vadi

Tony Judt
Kusurlu Geçmiş – Fransız Entelektüelleri 1944-1956

Ian McEwan
Sahilde
Kefaret
Amsterdam'da Düello

James Wood
İyi Bir Hayat

George Eliot
Middlemarch – Taşra Hayatı Üzerine Bir İnceleme

Ezra Pound
Kantolar

Tahir Alangu
Türkiye Folkloru El Kitabı

Eugène Ionesco
Beyaz ve Siyah

Javier Marías
Tüm Ruhlar
Berta Isla

Cem Behar
Orada bir musiki var uzakta…
XVI. Yüzyıl İstanbulu'nda Osmanlı/Türk Musıki
Geleneğinin Oluşumu

Manuel Benguigui
Alman Koleksiyoncu

Edip Cansever
Umutsuzlar Parkı
Kirli Ağustos

Doğan Hızlan
Hatırlamak – Günlük Yaşamdan Dipnotlar

Mehmet Rifat
Sait Faik'i Yorumlayanlar: Eleştirinin Eleştirisi

Derya Bengi
80'li Yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük –
"Yaprak döker bir yanımız"
70'li Yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük –
"Görecek günler var daha"
50'li Yıllarda Türkiye: Sazlı Cazlı Sözlük –
"Şimdiki zaman beledir"

Haz. Bahanur Garan Gökşen - Murat Yalçın
Bir Yalnız – 100. Doğum Yılında İlhan Berk

İlhan Berk
Bir Limandan Üç Resim
Galileo Denizi
Şiirin Çizdiği

Max Frisch
Mavi Sakal
Montauk

Sándor Márai
İşin Aslı, Judit ve Sonrası

Ahmet Ümit
Bir Ses Böler Geceyi
Kukla
Çıplak Ayaklıydı Gece
Beyoğlu'nun En Güzel Abisi
Şeytan Ayrıntıda Gizlidir
Ninatta'nın Bileziği
Kar Kokusu
Aşkımız Eski Bir Roman

Orhan Pamuk
Babalar, Analar ve Oğullar – Cevdet Bey ve Oğulları -
Sessiz Ev - Kırmızı Saçlı Kadın
Şeylerin Masumiyeti
Balkon / Fotoğraflar ve Yazılar

Haz. Erkan Irmak
Benim Adım Kırmızı Üzerine Yazılar

A.N. Wilson
Tolstoy

Behçet Necatigil
Konuş ki Göreyim Seni
Vaktin Zulmüne Karşı – Düzyazılar 3
Dost Meclislerinde Kasideler

Camille Laurens
On Dört Yaşındaki Küçük Dansçı

Yıldıray Erdener
Kars'ta Çobanoğlu Kahvehanesi'nde Âşık Karşılaşmaları – Âşıklık Geleneğinin Şamanizm ve Sufizmle Olan Tarihsel Bağları

Franz Kafka
Şato
Ceza Sömürgesi
Dönüşüm

Amin Maalouf
Uygarlıkların Batışı

Hal Herzog
Sevdiklerimiz, Tiksindiklerimiz, Yediklerimiz – Hayvanlar Hakkında Tutarlı Düşünmek Neden Bu Kadar Zordur?

Nâzım Hikmet
Benerci Kendini Niçin Öldürdü?
Kemal Tahir'e Mahpusaneden Mektuplar

Doğan Tekeli
Çebiş Evi'nden Hisartepe'ye

Doğan Yarıcı
Hodan

Abdülhalik Renda
Günlükler 1920-1950
Hatırat

Metin And
Dionisos ve Anadolu Köylüsü
Kısa Türk Tiyatrosu Tarihi
Osmanlı Tasvir Sanatları: 2 – Çarşı Ressamları

Elif Sofya
Hayhuy

William Faulkner
Emily'ye Bir Gül – Seçme Öyküler

Elmore Leonard
Bücürü Ayarla
Rom Kokteyli

Emily Ruskovich
Idaho

Uğur Kökden
Unutmayı Bir Öğrenebilsem

Ömer F. Oyal
Gemide Yer Yok
Önceki Çağın Akşamüstü

Paul Signac
Eugène Delacroix'dan Yeni-İzlenimciliğe

Philippe Soupault
Görünmeyen Yönleriyle

Derviş Zaim
Ares Harikalar Diyarında
Rüyet

Ahmet Emin Yalman
Naziliğin İçyüzü

Marianna Yerasimos
Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi'nde Yemek Kültürü
İstanbullu Rum Bir Ailenin Mutfak Serüveni

Ali Teoman
Yazı, Yazgı, Yazmak

Yüksel Pazarkaya
St Louis Günleri

Waller R. Newell
Tiranlar – Gücün, Adaletsizliğin ve Terörün Tarihi

Nursel Duruel
Geyikler, Annem ve Almanya
Yazılı Kaya

Oliver Sacks
Bilinç Nehri